

Regeringens proposition

1978/79: 11

med förslag till ändring i delgivningslagen (1970: 428), m. m.;

beslutad den 14 september 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

SVEN ROMANUS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen förordas en ökad satsning på de enkla och billiga ordinarie delgivningsformerna. Olika åtgärder föreslås för att göra framför allt brevdelgivningen effektivare. Större återhållsamhet förutsätts i fråga om användningen av stämningsmannadelgivning.

En omorganisation föreslås beträffande stämningsmannaverksamheten. Uppgiften att förordna stämningsmän flyttas från länsstyrelserna till polismyndigheterna. I samband därmed görs den ändringen att endast delgivning som en stämningsman har utfört i tjänsten räknas som stämningsmannadelgivning. Kostnaderna för den del av verksamheten som avser stämningsmannadelgivning på begäran av annan än myndighet skall täckas av avgifter.

Även vissa andra ändringar i delgivningslagstiftningen föreslås. Bl. a. tas ställning till den rättsliga innebörden av att delgivningsförsändelse utkvitteras med stöd av s. k. postfullmakt. Vidare upphävs parts ovillkorliga rätt enligt bl. a. lagsökningslagen att själv ombesörja delgivning.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1979.

1 Förslag till

Lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428)

Härigenom föreskrivs att 3, 4, 17, 19 samt 22–24 §§ delgivningslagen (1970: 428) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *med bud* till den sökte, varvid som bevis att denne mottagit försändelsen begäres *delgivningserkännande* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Myndighet som Konungen bestämmer får ombesörja att handlingen lämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg om det finns anledning antaga, att delgivningserkännande eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid (*särskild postdelgivning*).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, skall myndigheten anlita stämningsman eller annan, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning (*stämningsmannadelgivning*).

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (*kungörelsedelgivning*).

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telegraf*, *telefon* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av Konungen.

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvud-

Föreslagen lydelse

3 §

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *överbära den med bud eller på annat sätt* till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres *delgivningskvitto* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg (*särskild postdelgivning*).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, får delgivning ske genom stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § första stycket utgör fullt bevis om delgivning (*stämningsmannadelgivning*).

4 §

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telefon*, *telegram* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av regeringen.

17 §¹

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvud-

¹ Senaste lydelse 1977: 677.

Nuvarande lydelse

sakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *sju* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Avser* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Föreslågen lydelse

sakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *tio* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Gäller* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

19 §¹

Delgivning har skett genom att den som sökes för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller styrkt ko-

Delgivning har skett genom att den som sökes för delgivning *själv* har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller

¹ Senaste lydelse 1977: 677.

Nuvarande lydelse

på oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa.

Föreslagen lydelse

styrkt kopia oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. *Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag som den avhämtats på posten.*

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som sökes för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett

enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrives där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

22 §

Bestämmelserna i denna lag om delgivning av handling tillämpas även vid delgivning av annat än handling.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § skall han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § får han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

23 §

För varje kommun skall finnas en eller flera stämningsmän. Stämningsman förordnas av länsstyrelsen. Det åligger länsstyrelsen att föra förteckning över stämningsmän inom länet.

Polismyndighet förordnar stämningsmän till det antal som behövs i varje polisdistrikt.

24 §

Intyg av stämningsman gäller som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget. Samma vitsord tillkommer intyg av nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmätningsman och exekutiv tjänsteman som

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt, vid delgivning med den

Nuvarande lydelse

är underställd utmätningsman. Detsamma gäller intyg som utfärdas av tjänsteman vid postverket enligt bestämmelser som Konungen meddelar, och intyg som utfärdas enligt särskilda föreskrifter om anslag på kommunens anslagstavla.

Föreslagen lydelse

som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, ungdomsvårdsskola eller rättspsykiatrisk klinik, tjänsteman vid anstalten. Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har intyg av tjänsteman vid postverket sådant vitsord som anges i första stycket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2. Av länsstyrelse förordnad stämningsman får till utgången av år 1979 slutföra delgivningsuppdrag som han har mottagit före ikraftträdandet. I fråga om intyg som stämningsmannen härvid utfärdar gäller 24 § i sin äldre lydelse.

2 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom föreskrivs att 195 a § utsökningslagen (1877: 31 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Ansökan enligt 195 § skall jämte föreläggande för motparten att yttra sig delgivas denne på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål. Delgivning sker genom överexekutors försorg, om sökanden ej hellre vill ombesörja delgivningen själv.

Föreslagen lydelse

195 a §¹

Ansökan enligt 195 § skall jämte föreläggande för motparten att yttra sig delgivas denne på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål.

Föreläggande som överexekutor i annat fall meddelar part enligt detta kapitel sändes med posten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Paragrafen införd 1970: 445.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1921: 244) om utmätningssed skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmas. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd att avgiva förklaring över ansökningen, vid äventyr att uraktlåtenhet därutinnan ej utgör hinder för målets avgörande. Nämnda äventyr skall utsättas i föreläggandet, vilket ock skall innehålla erinran om att utmätningsseden må avläggas vid förhöret samt anmaning till gäldenären att, om han saknar laga orsak att bestrida ansökningen, personligen infinna sig vid förhöret för att med företeende av förteckning över sina tillgångar fullgöra edgången. Det exemplar av ansökningshandlingarna, varå föreläggandet tecknats, skall delgivas gäldenären. *Delgivning skall ske genom konkursdomarens försorg, där borgenären ej hellre vill själv ombesörja delgivningen. I fråga om delgivning äge i övrigt vad om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning.*

Föreslagen lydelse

5 §¹

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmas. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd att avgiva förklaring över ansökningen, vid äventyr att uraktlåtenhet därutinnan ej utgör hinder för målets avgörande. Nämnda äventyr skall utsättas i föreläggandet, vilket ock skall innehålla erinran om att utmätningsseden må avläggas vid förhöret samt anmaning till gäldenären att, om han saknar laga orsak att bestrida ansökningen, personligen infinna sig vid förhöret för att med företeende av förteckning över sina tillgångar fullgöra edgången. Det exemplar av ansökningshandlingarna, varå föreläggandet tecknats, skall delgivas gäldenären *på sätt om stämning i tvistemål är stadgat.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946: 813.

4 Förslag till

Lag om ändring i växellagen (1932:130)

Härigenom föreskrivs att 94 § växellagen (1932:130) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

94 §¹

*I växelmål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerligt hinder ej möter och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första inställelse till samma dag som stämning sökes eller nästföljande dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

5 Förslag till

Lag om ändring i checklagen (1932:131)

Härigenom föreskrivs att 72 § checklagen (1932:131) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

72 §²

*I checkmål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerligt hinder ej möter och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första inställelse till samma dag som stämning sökes eller nästföljande dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946: 845.

² Senaste lydelse 1946: 846.

6 Förslag till**Lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808)**

Härigenom föreskrivs att 5 § lagsökningslagen (1946: 808) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Det exemplar av ansöknings-
varå enligt 4 § föreläggandet teck-
nats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.
*Delgivning skall ske genom rättens
försorg, om borgenären ej hellre
vill själv ombesörja delgivningen.*

Föreslagen lydelse

5 §

Det exemplar av ansöknings-
varå enligt 4 § föreläggandet teck-
nats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-06-01

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Friggebo, Wirtén

Föredragande: statsrådet Romanus

Lagrådsremiss med förslag till ändring i delgivningslagen (1970: 428), m. m.

1 Inledning

Delgivningslagen (1970: 428) trädde i kraft den 1 januari 1971. Genom lagen skapades ett gemensamt förfarande för att delge handlingar i mål och ärenden vid domstolar och förvaltningsmyndigheter.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 8 september 1972 tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet en sakkunnig¹ för att göra en teknisk översyn av delgivningsbestämmelserna. Den sakkunnige, som antog namnet delgivningsutredningen, avlämnade i oktober 1974 delbetänkandet (Ds Ju 1974: 15) Förenklad delgivning och i augusti 1975 slutbetänkandet (Ds Ju 1975: 19) Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna. Betänkandena har remissbehandlats. Sedan vissa organisatoriska frågor ytterligare har utretts av Statskonsult AB och redovisats i en den 31 januari 1978 dagtecknad slutrapport har inom justitiedepartementet utarbetats promemorian (Ds Ju 1978: 2) Delgivning. Departementspromemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av justitiekanslern (JK), riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter, kammarrätten i Göteborg, domstolsverket, rikspolisstyrelsen (RPS), socialstyrelsen, postverket, statskontoret, rikskassan (RRV), riksskatteverket (RSV), länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON), länsstyrelserna i Stockholms och Östergötlands län, polisstyrelserna i Stockholms, Göteborgs, Malmö, Norrköpings och Bodens polisdistrikt, rättegångsutredningen (Ju 1977: 06), Svenska kommun-

¹ Expeditionschefen Harriet Stangenberg.

förbundet, Sveriges domareförbund, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges polischefer, Statstjänstemannaförbundet – i vars yttrande Polisväsendets tjänstemannaförening, avd. 107, har instämt –, Svenska polisförbundet, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Hyresgästernas riksförbund samt Finansieringsföretagens förening.

Polisstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt har bifogat yttranden från delgivningscentralerna i distrikten och länsstyrelsen i Stockholms län yttranden från kronofogdemyndigheten i Stockholm och lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi.

Yttranden över Statskonsultrapporten har efter remiss kommit in från domstolsverket, RPS, postverket, statskontoret, RRV, LON, polisstyrelserna i Stockholms, Göteborgs, Malmö, Norrköpings och Bodens polisdistrikt, Föreningen Sveriges polischefer, Statstjänstemannaförbundet – i vars yttrande Polisväsendets tjänstemannaförening, avd. 107, har instämt – samt Svenska polisförbundet. Polisstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt har bifogat yttranden från delgivningscentralerna i distrikten.

En sammanställning av remissyttrandena över departementspromemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

I detta ärende tar jag i första hand upp de frågor om ändring i delgivningslagstiftningen m. m. som har behandlats i departementspromemorian. Hit hör också frågan om vilken myndighet som skall förordna stämningsmän och ha ansvaret för stämningsmannaverksamheten. Till ledning för myndigheternas arbete med genomförandet bör också vissa allmänna riktlinjer redan nu dras upp för den framtida stämningsmannaverksamheten. Mera detaljbetonade frågor om organisation och ekonomi får prövas i samband med behandlingen av myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1979/80.

2 Allmän motivering

2.1 Nuvarande ordning i huvuddrag

2.1.1 Inledning

Med delgivning menas i princip att en handling bevisligen lämnas till någon som är behörig att ta emot den. Föreskrifter om hur delgivning skall gå till finns i delgivningslagen (1970:428; DL) och delgivningskungörelsen (1970:467; DK). I DL ges bestämmelser om olika delgivningsmetoder, vem som skall sökas för delgivning, verkan av att adressaten vägrar ta emot delgivningshandlingen, när delgivningen skall anses ha skett etc. DL innehåller däremot inte några föreskrifter om i vilka fall delgivning skall ske. Sådana föreskrifter finns i stället i de lagar och andra författningar där

krav på delgivning av handling ställs upp. Där kan också ges bestämmelser som avviker från DL, t. ex. om alternativa delgivningsmetoder eller om förbud att använda vissa delgivningsformer.

Systemet med delgivning ger myndigheter och andra möjlighet att med hjälp av vissa formaliserade metoder överbringa handlingar till berörda personer. För avsändaren är det ofta av stor vikt att få vetskap om och att kunna styrka att handlingen verkligen har nått adressaten och när detta har skett. Till delgivningen har nämligen i många fall knutits någon form av rättslig verkan.

Några exempel kan belysa delgivningens funktion i vår rättsordning. Delgivningen kan bilda utgångspunkt för beräkning av besvärstid eller annan tidsfrist. Delgivning kan också vara en förutsättning för att ett rättsligt förfarande skall kunna komma till stånd eller för att en dom eller ett beslut skall kunna verkställas. Syftet med delgivningen kan också vara att förmå någon att fullgöra något eller att kalla någon till förhandling eller annat sammanträde. Underlåten delgivning eller brister i förfarandet vid delgivning kan å andra sidan leda till att åtals- eller fordringspreskription inträder, att besvärstid eller annan tidsfrist inte börjar löpa eller att ett rättsligt förfarande måste göras om från början.

2.1.2 Delgivningslagen

Genom DL, som trädde i kraft den 1 januari 1971, skapades ett gemensamt delgivningsförfarande för rättegång och förvaltningsförfarande (prop. 1970:13, 1LU 1970:17, rskr 1970:101). DL anknyter sakligt sett tämligen nära till den ordning som tidigare gällde för de allmänna domstolarna. Bestämmelserna riktar sig i första hand till myndigheterna men gäller i tillämpliga delar också när någon utan samband med mål eller ärende på grund av föreskrift i författning skall ombesörja delgivning (22 § andra stycket DL).

En grundläggande regel är att delgivning i mål eller ärenden i första hand skall ombesörjas av myndigheten. Part får således själv ombesörja delgivning i mål eller ärende endast om myndigheten medger det (2 § DL). I annan lagstiftning, t. ex. lagsökningslagen (1946:808), finns dock regler som ger parten en ovillkorlig rätt till sådan s. k. partsdelgivning.

DL upptar fyra olika sätt för delgivning av handlingar (3 § DL).

Den enklaste formen, som också har förutsatts komma till användning i det övervägande antalet fall, kallas *ordinär delgivning*. Handlingen sänds med posten eller överlämnas med bud till den som skall delges. Denne bekräftar skriftligen att han har tagit emot försändelsen. Ett mycket stort antal delgivningar kan på detta sätt ske med hjälp av brev eller rekommenderad försändelse med mottagningsbevis.

Om ordinär delgivning inte är lämplig har vissa myndigheter rätt att utnyttja en mera kvalificerad delgivningsmetod, som benämns *särskild postdelgivning*. Delgivningsförsändelsen lämnas till posten, som överbringar

den till den sökte, som regel mot kvitto och i samband med gängse brevbärarturer.

Kan delgivning inte ske genom ordinär delgivning eller särskild postdelgivning får *stämningmannadelgivning* anlitas. Handlingen överlämnas då av särskilt förordnad stämningssman, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning. Samma vitsord tillkommer också intyg från nämndeman, notarius publicus, åklagare, polisman samt vissa tjänstemän inom utrikesförvaltningen och exekutionsväsendet (24 § första stycket DL). Stämningssmän förordnas av länsstyrelsen för varje kommun (23 § DL). Endast om ett delgivningsärende är synnerligen brådskande eller det finns annan särskild anledning får polismyndighet anlitas för stämningssmannadelgivning (6 § första stycket DK).

Om den sökte saknar känt hemvist och det ej kan klarläggas var han uppehåller sig sker delgivning genom kungörelse. *Kungörelsedelgivning* får ske också med den som har känt hemvist, om han är oanträffbar och det inte kan klarläggas var han uppehåller sig och det dessutom kan antas att han har avvikit eller på annat sätt söker hålla sig undan (15 § DL). Denna delgivningsform får också användas när en obestämd krets eller ett stort antal personer skall delges (16 § DL). Handlingen hålls vid kungörelsedelgivning tillgänglig hos myndigheten och meddelande härom förs in i tidning (17 § DL). I de fall kungörelsedelgivning kan ske med den som har känt hemvist medger lagen att delgivningshandlingen i stället i slutet kuvert lämnas i den söktes hemvist eller, om detta ej kan ske, fästs på dörren till hans bostad (s. k. *spikning*).

DL innehåller också bestämmelser om vem som skall sökas för delgivning, dvs. vem som är behörig att ta emot delgivningsförsändelser i olika situationer (7–11 §§ DL). Bl. a. regleras delgivning med juridiska personer. Vidare ges regler om s. k. *surrogatdelgivning*, då delgivning sker genom att handling överlämnas till annan än den som ytterst söks för delgivning (12–14 §§ DL). Exempel på surrogatdelgivning är att handlingen lämnas till hushållsmedlem, hyresvärd eller anställd, som har att i sin tur överlämna handlingen till den sökte. Har surrogatdelgivning skett skickas meddelande härom med posten till den sökte under hans vanliga adress.

Användningen av såväl surrogatdelgivning som kungörelsedelgivning/spikning är ibland inskränkt genom avvikande regler i andra författningar som föreskriver att delgivning måste ske med den sökte personligen. Detta gäller särskilt handlingar som underrättar den enskilde om att det har anhängiggjorts mål eller ärende som avser åtgärd av särskilt ingripande betydelse för honom. Ett exempel är 33 kap. 6 § rättegångsbalken (RB), som förbjuder surrogatdelgivning och kungörelsedelgivning av stämning i brottmål. Enligt samma lagrum får surrogatdelgivning ske av stämning i tvistemål endast om det förekommer anledning att den sökte har avvikit eller eljest håller sig undan.

I 19 och 20 §§ DL föreskrivs under vilka förutsättningar och vid vilken

tidpunkt delgivning skall anses ha skett. Enligt 19 § första stycket DL har delgivning skett genom att den som söks för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller kopia oavsett på vilket sätt den har kommit honom till handa. Om föreläggande eller annat beslut meddelas vid förhandling, förhör eller annat sammanträde anses enligt 20 § DL delgivning ha skett med den som var närvarande när beslutet meddelades. Dessa båda stadganden stämmer väl överens med delgivningens ändamål, att garantera att den som berörs av innehållet i en handling också får tillfälle att ta del av den och vidta de åtgärder han kan finna påkallade. När den sökta själv har tagit emot handlingen spelar därför formerna för delgivningen mindre roll. Om här bortses från surrogatdelgivning och kungörelsedelgivning är således det grundläggande att den sökta tar emot en handling, inte att han genom delgivningskvitto eller på annat sätt bekräftar mottagandet. Frågan om delgivning har skett är i princip föremål för fri bevisprövning. Att myndigheterna vid ordinär delgivning begär delgivningskvitto eller mottagningsbevis motiveras således inte av något formkrav utan är ett sätt att smidigt skaffa bevisning om delgivningen.

Delgivning bygger i första hand på att den som söks för delgivning tar emot handlingen. En sådan frivillig medverkan kan inte alltid påräknas. I 19 § andra stycket DL föreskrivs därför att vid särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning delgivning skall anses ha skett även om den som söks för delgivning vägrar att ta emot handlingen. Ytterligare möjligheter att genomföra delgivning när den sökta inte vill samarbeta finns, som tidigare nämnts, i bestämmelserna om kungörelsedelgivning.

I 19 § tredje stycket DL ges regler om när delgivning skall anses ha skett vid bl. a. surrogat- och kungörelsedelgivning.

2.1.3 Stämningsmannaverksamheten

Vid ordinär delgivning och särskild postdelgivning ankommer bestyret med delgivningarna på personal som är anställd vid den handläggande myndigheten och vid postverket. Vid stämningsmannadelgivning anlitas däremot som regel personal som inte tillhör myndigheten eller postverket.

Om man bortser från den betydande mängd stämningsmannadelgivning som i den exekutiva verksamheten utförs av personal knuten till kronofogdemyndigheterna, utförs stämningsmannadelgivning på begäran av myndighet så gott som uteslutande antingen av personal som är anställd inom polisväsendet eller av fritidsarbetande, särskilt förordnade stämningsmän, som får ersättning av myndigheterna för varje uppdrag de utför. Polismyndigheterna svarar för den övervägande delen (ca 75 procent av de uppskattningsvis 400 000 uppdragen). Inom polismyndigheterna utförs de flesta uppdragen av icke polisutbildade delgivningsmän som finns dels vid delgivningscentralerna i de tre största polisdistrikten, dels i vissa andra större polisdistrikt. Endast i mindre utsträckning används polismän för delgivningsuppdrag.

Personalen vid delgivningscentralerna har inte bestämd arbetstid utan verkställer uppdragen vid den tid som bedöms lämpligast för att delgivningen skall lyckas. Delgivningsmännen i övriga distrikt har däremot bestämd arbetstid. Vid delgivningscentralerna tillämpas fast grundarvode jämte viss prestationsersättning. I övriga polisdistrikt utgår fast lön enligt befordringsgång 1 C. Resekostnader ersätts särskilt.

Delgivningsuppdrag, som särskilt förordnad stämningsman utför på begäran av myndighet, ersätts enligt kungörelsen (1972: 792) om ersättning för vissa delgivningar m. m. (ändrad 1974: 402) med f. n. 16 kr. för varje person som söks för delgivning. Dessutom utgår resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet (1952: 735). Ersättningarna utanordnas från andra huvudtitelns förslagsanslag "E4. Ersättning åt vittnen m. m." av den myndighet som har begärt delgivningen.

Vad nu sagts gäller stämningsmannadelgivning på begäran av myndighet. Någon reglering av ersättningen när stämningsman anlitas av enskild utan förmedling av myndighet finns inte. Det är också osäkert hur stort antalet sådana privatuppdrag är. Om myndighet medverkar i delgivning som begärs av enskild kan dock ersättning utgå enligt expeditionskungörelsen (1964: 618). För bevis om delgivning som särskilt begärs eller om hinder mot sådan delgivning tas således ut expeditionsavgift med 40 kr. (avdelning III i avgiftslistan).

2.2 Reformarbetet

2.2.1 Delgivningsutredningen

Redan kort tid efter DL:s tillkomst framfördes – särskilt från de allmänna domstolarna – flera anmärkningar mot delgivningsförfarandet inte minst i fråga om stämningsmannadelgivningarna. Mot bakgrund av de stora effektivitetsförluster för domstolarna som misslyckade delgivningsförsök innebär och de stora kostnader som delgivningsförfarandet vållar det allmänna tillsattes delgivningsutredningen (Ju 1972: 10) för att göra en teknisk översyn av delgivningsbestämmelserna. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt organisatoriska frågor, däribland även organisationen av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Delgivningsutredningen avlämnade i oktober 1974 delbetänkandet (Ds Ju 1974: 15) Förenklad delgivning och i augusti 1975 sitt slutbetänkande (Ds Ju 1975: 19) Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna.

I 1974 års betänkande föreslog delgivningsutredningen ändringar i RB, DL och DK. Ändringsförslagen syftade framför allt till en ökad satsning på ordinär delgivning, i första hand med vanligt brev eller bud. Delgivningsformen särskild postdelgivning föreslogs slopad. Stämningsmännens arbete borde inriktas på de mest kvalificerade fallen och förutsättningarna för att få tillgripa stämningsmannadelgivning borde skärpas. Stämningsmannaverksamheten skulle få en samlad arbetsledning genom att administra-

tiwt knytas till polisväsendet. Polismyndigheterna skulle överta länsstyrelsernas uppgift att förordna stämningsmän. Polisutbildad personal borde liksom hittills endast undantagsvis befatta sig med delgivningsarbete.

Delgivningsutredningens slutbetänkande avsåg i första hand organisationen av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Bl. a. föreslogs att den nuvarande distriktsindelningen vid delgivningscentralernas stämningsmänna- och spaningssektioner skulle slopas och personalen sammanföras i arbetsgrupper. Utredningen föreslog även en omprövning av det nuvarande prestationslönesystemet för stämningsmännen vid centralerna.

2.2.2 Departementspromemorian (Ds Ju 1978:2) Delgivning

Sedan delgivningsutredningens betänkanden hade remissbehandlats och i sina huvuddrag fått ett gynnsamt mottagande fick Statskonsult AB i uppdrag att närmare studera de organisatoriska frågorna i fråga om delgivningsverksamheten. Statskonsult redovisade sitt arbete i en slutrapport den 31 januari 1978. Med utgångspunkt från delgivningsutredningens betänkanden och remissyttrandena och med beaktande av Statskonsults slutrapport har inom justitiedepartementet utarbetats promemorian (Ds Ju 1978:2) Delgivning.

I promemorian föreslås – i likhet med vad som föreslogs av delgivningsutredningen – en ökad satsning på de ordinära delgivningsformerna. En rad olika åtgärder anges som är ägnade att göra framför allt brevdelgivningen effektivare. Den särskilda postdelgivningen föreslås kvarstå men skall få utnyttjas endast av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. En viss skärpning förutsätts i användningen av stämningsmannadelgivning. Uppgiften att förordna stämningsmän flyttas över från länsstyrelserna till polismyndigheterna. Även vissa andra ändringar i DL föreslås, bl. a. en särskild presumptionsregel för fall när kvitterad postförsändelse hämtas av bud.

Den nuvarande ovillkorliga rätten för part att själv ombesörja delgivning i bl. a. lagsökningsmål föreslås utgå och ersättas av den allmänna regeln i DL, enligt vilken sådana s. k. partsdelgivningar får ske om myndigheten finner det lämpligt.

För att en delgivning som utförs av stämningsman skall räknas som stämningsmannadelgivning förutsätts att den har utförts i tjänsten. De nuvarande privata stämningsmannauppgifterna skall således föras in under polismyndigheterna. Denna del av verksamheten förutsätts täckas av avgifter enligt självkostnadsprincipen.

Promemorian innehåller även förslag till en ny delgivningsförordning (DF).

Den nya ordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1979.

2.2.3 Statskonsults rapport

I Statskonsults slutrapport föreslås att den centrala ledningen och uppföljningen av stämningsmannaverksamheten läggs på RPS och att ansvaret för utförande av stämningsmannadelgivningar skall ankomma på de lokala polismyndigheterna. För delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö föreslås en ny organisation, enligt vilken stämningsmännen delas in i fältgrupper om 5–9 man under ledning av en gruppchef. Härutöver skall finnas grupper för spaning och administration. Varje central skall leddas av en sektionschef som – i Stockholm och Göteborg – vid sin sida skall ha en biträdande sektionschef.

Statskonsult utgår från att det i fortsättningen skall finnas såväl anställda som särskilt förordnade stämningsmän knutna till polismyndigheterna. För den anställda personalen räknar man med reglerad arbetstid och månadslön, dvs. att prestationslönesystemet vid delgivningscentralerna avskaffas. För övriga stämningsmän förutsätts ersättning utgå från ett av RPS disponerat förslagsanslag. Frågan om hur ersättningen skall bestämmas i dessa fall hålls dock öppen.

När det gäller dimensioneringen av personalresurserna föreslår Statskonsult en ökning från 145 till 158 personår. Mer än hälften av ökningen faller på delgivningscentralerna. Ökningen i övrigt har inte fördelats på de enskilda polisdistrikten. Statskonsult rekommenderar också en satsning på utbildning av stämningsmännen.

2.3 Allmänna utgångspunkter

Bestämmelserna om delgivning är ett viktigt inslag i vår rättsordning. Syftet med bestämmelserna är bl. a. att garantera att ingen döms ohörd eller ovetande drabbas av ingripande rättsverkningar. De är alltså i första hand uppställda i rättssäkerhetens intresse. Samtidigt får delgivningsreglerna inte utformas så att de hindrar eller väsentligt försvårar rättegångar och andra rättsliga förfaranden. Det är alltså angeläget att delgivningsverksamheten inte blir mera komplicerad och kostnadskrävande än nödvändigt.

De gällande reglerna om delgivning är enligt min mening i allt väsentligt väl avvägda. Den kritik som har framförts har mera gällt detaljerna än de bärande principerna i delgivningslagstiftningen. Detta kan dock inte undanskymma att svårigheterna att genomföra delgivningar har ökat starkt under senare år. I våra tingsrätter har ett växande antal förhandlingar måst ställas in därför att parter och andra som skall infinna sig inte har kunnat delges kallelse. Eftersom tingsrätternas verksamhet i så hög grad präglas av muntliga förhandlingar medför de inställda målen att domstolsväsendets resurser utnyttjas dåligt. Avsevärda kostnader och olägenheter uppstår såväl för staten som för de enskilda. Det är knappast en överdrift att

säga att delgivningssvårigheterna f. n. är det största effektivitetsproblemet i våra tingsrätter.

Problemet är emellertid inte begränsat till tingsrätterna. Även andra domstolar och myndigheter har olägenhet av att deras ärenden inte kan avgöras med önskvärd snabbhet. Alltför stora balanser av oavgjorda ärenden gör arbetet tungrott. I bevisfrågor är det av vikt att bevisupptagningen sker i nära anslutning till de gjorda iakttagelserna. I förhållandet mellan enskilda är det väsentligt att parter inte lider rättsförlust därför att rättmätiga krav inte kan realiseras i tid. Över huvud taget är det angeläget att mål och ärenden avgörs så snart som möjligt. Detta gör sig med särskild styrka gällande i fråga om brottmålen, där det från flera synpunkter är viktigt att den tidrymd som förflyter mellan brott och brottspåföljd är så kort som möjligt.

Förslagen i den nu föreliggande departementspromemorian syftar till ett bättre utnyttjande av de ordinära delgivningssätten, framför allt brevdelgivningen. Samtidigt föreslås att stämningsmannaverksamheten ges en mer effektiv organisation genom att den administrativt knyts till polisväsendet. Dessa grundläggande förslag har vunnit så gott som fullständig anslutning under remissbehandlingen. Även jag anser att förslagen är lämpliga som medel att komma till rätta med de nuvarande svårigheterna. I allt väsentligt innebär förslagen att man fullföljer de tankar som DL bygger på. Den föreslagna omorganisationen av stämningsmannaverksamheten är visserligen en principiellt viktig ändring. Eftersom huvudparten av stämningsmannadelgivningarna redan utförs av personal som är anställd inom polisväsendet är emellertid den föreslagna omorganisationen i realiteten att se som ett fullföljande av en pågående utveckling. Det sagda innebär att de författningsändringar som jag ämnar föreslå blir förhållandevis begränsade. Icke desto mindre är jag övertygad om att ett genomförande av förslagen skall leda till en mera ändamålsenlig hantering av delgivningsärendena till gagn för myndigheterna likaväl som för de enskilda.

I det följande redovisar jag mina ställningstaganden i anslutning till den delgivningsform som närmast berörs. I särskilda avsnitt behandlar jag även de s. k. partsdelgivningarna samt den rättsliga innebörden av att delgivningsförsändelse utkvitteras med stöd av postfullmakt.

2.4 Ordinär delgivning (3 § första stycket DL)

2.4.1 Brevdelgivning

Det delgivningssätt som enligt departementspromemorian bäst uppfyller de krav som bör ställas på ett billigt, snabbt, diskret och effektivt delgivningsförfarande är brevdelgivning, dvs. delgivning genom vanligt brev med begäran om delgivningskvitto. Vad gäller kostnadsaspekten understryks att brevdelgivningen är överlägset billigast. Normalkostnaden för brevdelgivning är f. n. bara 2 kr. 60 öre medan rekommenderad försändel-

se med mottagningsbevis kostar 12 kr. 20 öre, särskild postdelgivning 12 kr. 40 öre och stämningmannadelgivning i genomsnitt 40–70 kr. Vid brevdeltgivning kan man snabbt nå den sökta på ett sätt som är bekvämt och diskret för denne och får genom delgivningskvittot en garanti för att handlingen har nått fram till honom. Vid valet av delgivningssätt bör därför enligt promemorian brevdeltgivning komma i första rummet.

Uppfattningen att brevdeltgivningen bör komma i första rummet vid valet av delgivningssätt delas av huvudparten av de remissinstanser som har berört frågan. Hit hör JK, RÅ, Stockholms tingsrätt, postverket, LON, rättegångsutredningen, Sveriges domareförbund och kommunförbundet. Länsstyrelsen i Stockholms län sätter dock i fråga om förslaget att brevdeltgivning skall vara det normala institutet verkligen är realistiskt. Övervägande antalet delgivningar avser ett krav eller ett yrkande mot mottagaren. Man synes inte kunna hoppas på att institutet skall fungera tillfredsställande ens med den allra intensivaste propaganda. I vart fall på vissa områden är det sålunda enligt länsstyrelsen nödvändigt med ett mera formellt förfarande.

För egen del vill jag betona de stora fördelar som brevdeltgivningen erbjuder myndigheterna och de enskilda. Rätt använd är brevdeltgivningen i det helt övervägande antalet fall det både snabbaste och effektivaste delgivningssättet. Delgivningskvittot utgör ett tillförlitligt bevis för att den sökta är delgiven de handlingar han har kvitterat. Kostnadsmässigt ställer sig brevdeltgivningen betydligt fördelaktigare än andra delgivningsformer. Väsentligt är också att brevdeltgivningen är ett odramatiskt och diskret sätt för myndigheterna att få kontakt med dem som skall delges. Den är också bekväm för den enskilde genom att dennes medverkan inskränker sig till att fylla i delgivningskvittot och lägga försändelsen i närmaste brevlåda.

Jag ansluter mig därför till promemorians uppfattning att brevdeltgivning bör komma i första hand vid valet av delgivningssätt. Detta stämmer väl överens med DL:s förarbeten och med nuvarande lydelse av DL och DK och kräver inte i sig några författningsändringar.

En rad åtgärder föreslås för att göra brevdeltgivningen effektivare. Bl. a. betonas vikten av en god planering och framförhållning i myndigheternas arbete. Av stort värde är också rutiner för att påminna den sökta om att han skall sända tillbaka delgivningskvittot till myndigheten, bifogande av svarskuvert för delgivningskvitto, tillgång till adress- och identifikationsuppgifter beträffande den sökta och en lämplig utformning av delgivningskvittona och andra handlingar i språkligt och typografiskt hänseende. I detta sammanhang sätts också i fråga om man inte borde utvidga systemet att på stämningar och kallelser ange viss tjänsteman vid myndigheten som den sökta kan kontakta. Försök härmed skulle kunna vara av värde främst vid de allmänna domstolarna och vid åklagarmyndigheterna, där de kunde ha effekt för strafföreläggandena. En översyn och begränsning av den nuvarande blankettfloran på delgivningsområdet förordas. Domstolsverket föreslås överta uppgiften att fastställa delgivningsformulär.

Huvudparten av promemorieförslagen i fråga om brevdeltgivningen gäller bestämmelser i den delgivningsförordning (DF), som avses ersätta den nuvarande DK. I 3 § DL föreslås endast att – på sätt redan skett i DK – ordet delgivningserkännande byts ut mot delgivningskvitto. Ordet delgivningserkännande har nämligen, framhålls det i promemorian, ibland uppfattats som ett erkännande i själva saken och inte som en enkel bekräftelse att man har tagit emot översända handlingar.

Vad först gäller förslaget att ordet delgivningserkännande i 3 § DL byts ut mot det mindre dubbeltydiga ordet *delgivningskvitto* har detta närmare kommenterats endast av RÅ, som sätter i fråga om inte i stället beteckningen mottagningsbevis borde användas. Enligt RÅ kan man inte missförstå vad som menas med mottagningsbevis. Man skulle därmed få samma beteckning som vid rekommenderad försändelse med mottagningsbevis.

RÅ:s förslag syftar till en i och för sig önskvärd enhetlighet. Uttrycket delgivningskvitto har emellertid nu vunnit insteg. Någon olägenhet torde inte i praktiken uppkomma av att man för de rekommenderade försändelserna, som följer allmänna postala bestämmelser, använder ett annat uttryck. Jag förordar därför att promemorieförslaget följs på denna punkt.

Med den positiva inställning jag har till brevdeltgivningen finner jag det självfallet angeläget att alla möjligheter tas till vara för att göra detta delgivningssätt så effektivt som möjligt. Härigenom får man i motsvarande mån en avlastning av de dyrare och mera kvalificerade delgivningsformererna. Vad som har föreslagits i promemorian i detta hänseende har i allmänhet vunnit remissinstansernas gillande. Förslagen kräver inga lagstiftningsåtgärder. I den mån författningsreglering behövs kan den göras i DF eller annan förordning. Med hänsyn till den vikt jag fäster vid att brevdeltgivningen fungerar väl vill jag emellertid närmare kommentera en del punkter.

Redan i DL:s förarbeten påpekas att brevdeltgivningen för att ha god effekt förutsätter att delgivningsförsändelserna skickas ut i god tid. Betydelsen av en god *planering och framförhållning* i myndigheternas arbete understryks också av flera remissinstanser. Den i promemorian förordade ordningen att sända ut kallelse till muntlig förhandling minst en månad i förväg anses i allmänhet vara en lämplig målsättning.

Några remissinstanser anmärker dock att olika omständigheter kan rubba den ursprungliga planläggningen. Bl. a. nämns att utrymme måste lämnas för förtursmål, t. ex. mål mot häktade, att utsatta mål kan behöva ställas in och att planerade förtursmål inte blir klara till förhandling. För de mål som då sätts in i stället blir tiden för delgivning med nödvändighet ganska kort. En part kan också kort tid före huvudförhandlingen åberopa ett vittne som måste kallas. Vad särskilt gäller tvistemål anser domareförbundet att muntlig förberedelse som regel bör hållas tidigare än en månad efter talans väckande. Enligt förbundet bör domstolarna inte bindas av några stela regler om delgivningsfrister utan ha frihet att, med beaktande av olika intressen, bestämma hur delgivningen skall ske.

För egen del vill jag understryka att den i promemorian skisserade tidtabellen inte bör ses som några bindande anvisningar utan som ett riktmärke för att få så god effekt som möjligt av brevdelningen och – när den trots allt misslyckas – övriga delgivningsformer. När det gäller mål med häktade eller ungdomar framgår redan av lagstiftningen att kallelserna måste ske med kortare varsel. Remissinstanserna har nämnt också några andra situationer där man kan tänka sig kortare frister. Jag vill också understryka att det är av stort intresse att myndigheternas arbetskapacitet utnyttjas effektivt, något som kan leda till kortare kallelsetider. Jag vill emellertid betona att delgivningen inte får ske så kort tid före förhandlingen att den kallade inte får det rådrum som i det enskilda fallet kan anses skäligt. I de fall det övervägs att sätta ut ett mål till förhandling med kort varsel kan det finnas anledning att telefonledes ta kontakt med den som skall infinna sig och komma överens om inställelse.

De i promemorian förordade *påminnelserutinerna* när delgivningskvittot inte återställs till myndigheten tillstyrks överlag av de remissinstanser som särskilt har yttrat sig på denna punkt. Ett i promemorian framfört förslag att på kvittot sätta ut ett bestämt datum då det skall vara återsänt till myndigheten bedöms dock på domstolshåll som mindre lämpligt.

För egen del ser jag det som värdefullt om man kan förbättra brevdelgivningen genom olika påminnelserutiner. Särskilt vid kallelser till muntlig förhandling är det viktigt att myndigheten snabbt får bekräftat om den sökta har nåtts av kallelsen. Resultatet av brevdelgivningen bör därför undersökas tämligen omgående efter det att försändelserna har skickats ut så att, om så behövs, påminnelseåtgärder och mera kvalificerade delgivningsförsök hinns med. Att vänta med att kontrollera hur brevdelgivningen har lyckats tills endast några dagar återstår till förhandlingen bör inte förekomma. Har delgivningskvittot inte skickats tillbaka bör – i förekommande fall efter adresskontroll – en lämpligt utformad, förtryckt påminnelseblankett skickas till den sökta, eventuellt tillsammans med ett nytt delgivningskvitto. Endast i ett mindre antal fall bör det vara nödvändigt att ta kontakt per telefon för att förmå den sökta att återställa delgivningskvittot. Frågan om man på delgivningskvittot bör sätta ut viss dag då det bör vara återsänt till myndigheten blir mindre betydelsefull om man ändå skapar lämpliga rutiner för att bevaka hur delgivningarna lyckas.

För resultatet av brevdelgivningen är det självfallet väsentligt att myndigheterna har tillgång till korrekta och fullständiga *person- och adressuppgifter*. Den som anhängiggör ett mål eller ärende har att själv medverka härtill. Av betydelse är – som framhålls i promemorian och bl. a. Stockholms tingsrätts yttrande – att uppgift lämnas om den söktes personnummer, vilket väsentligt underlättar adressefterforskningen. Jag anser det emellertid inte lämpligt att i detta sammanhang ta upp frågan om processuella sanktioner mot den som lämnar ofullständiga uppgifter. Den som brister i detta avseende måste emellertid finna sig i att hans mål eller ärende får stå tillbaka för andra, där uppgifterna är fullständiga.

I promemorian förutsätts, som tidigare berörts, att domstolsverket får till uppgift att fastställa de *formulär* som behövs för delgivningsverksamheten och att man i samband därmed ser över delgivningsblanketternas typografiska och språkliga utformning. Det betonas att också utformningen av kallelser och andra handlingar som delges har betydelse för delgivningsverksamheten och att en översyn också av sådana blanketter kan vara av värde.

Dessa synpunkter har biträttts av samtliga remissinstanser som yttrat sig på denna punkt. Stockholms tingsrätt finner det mycket angeläget med en allmän översyn av samtliga förekommande blanketter med uppmärksamheten riktad på läsarens situation. Innehållet måste bli begripligt för envar. För den som inte behärskar svenska bör det enligt tingsrätten finnas en översättning att tillgå på ett för honom begripligt språk, helst modersmålet. Även rättegångsutredningen betonar att blanketterna bör utformas så att de är begripliga för envar. När det gäller utländska medborgare kan det enligt utredningen sättas i fråga om man inte försöksvis borde införa en rutin att med t. ex. stämning och kallelse i brottmål skicka en informationsskrift på den söktes språk. En sådan ordning torde öka förutsättningarna för att den delgivne frivilligt medverkar i det aktuella ärendet. Utredningen räknar också med att man kan uppnå förbättringar om man skickar med en översättning av den handling som skall delges. Det kan också vara psykologiskt lämpligt att på kallelser etc. ange en viss domstolstjänsteman som den sökte vid behov kan kontakta. En personlig och mer odramatisk kontakt med domstolen har erfarenhetsmässigt i många fall en positiv effekt på viljan att frivilligt medverka i ett domstolsförfarande, framhåller utredningen.

Även jag finner det angeläget att den språkliga och typografiska utformningen av olika blanketter ses över. Målsättningen bör vara att ge blanketterna en utformning som är så lättförståelig som möjligt för varje mottagare och som kan positivt påverka den enskildes vilja att frivilligt medverka inte bara vid delgivningen utan också i det rättsliga förfarande som har föranlett delgivningen. De erfarenheter som har kommit fram under byråkratiutredningens (Kn 1976: 05) arbete bör här kunna komma till nytta. Förslaget att bifoga en informationsskrift på främmande språk bör undersökas av domstolsverket. En liknande skrift har redan tagits fram såvitt gäller stämningsmannadelgivning. Verket bör också kunna undersöka om de mest frekventa blanketterna kan översättas till de vanligaste invandarspråken för att vid behov bifogas delgivningsförsändelserna.

Att domstolsverket vid sin översyn av delgivningsformulären bör samråda med i första hand postverket och rikspolisstyrelsen är naturligt med hänsyn till de båda myndigheternas ansvar för den särskilda postdelgivningen och stämningsmannadelgivningen. Detta innebär självfallet inte att verket är förhindrat att ta de ytterligare kontakter som uppgiften kräver.

Från några remissinstanser har påpekats att det av hänsyn till den sökte

inte – som skett i promemorieförslaget till DF – bör ställas upp något krav på att *uppgift om handlingens innehåll* skall antecknas på delgivningskvitto eller mottagningsbevis. Detta gäller framför allt vid rekommenderade försändelser och vid särskild postdelgivning. Jag delar denna uppfattning och avser att i DF föreslå en omformulering i förhållande till promemorieförslaget. I fråga om brevdelgivningen gör sig inte samma hänsyn gällande eftersom delgivningskvittan från enskilda parter som regel torde komma att sändas tillbaka i svarskuvert.

För de fall då påminnelser om att sända tillbaka delgivningskvittot inte ger resultat har satts i fråga om det inte borde vara möjligt att låta *telefonbekräftelse* att handlingen har mottagits godtas som bevis om delgivning. Delgivningsutredningen ansåg, utan att dock lägga fram något författningsförslag, att det skulle vara en betydelsefull förenkling av delgivningsarbetet om det uttryckligen klargjordes att delgivning anses ha skett när den sökte vid telefonsamtal bekräftar att han har fått del av handlingen.

Inte heller departementspromemorian innehåller något författningsförslag på denna punkt. I stället framhålls följande. Enligt 19 § första stycket DL har delgivning skett när den sökte har tagit emot handlingen. Frågan huruvida delgivning har skett är föremål för fri bevisprövning. I DL finns inget hinder mot att myndigheten tillmåter en telefonledes gjord bekräftelse av mottagandet bevisvärde. Det rör sig alltså inte om någon ny delgivningsform utan om ett sätt att skaffa bevisning om att delgivning har skett. För att kunna tjäna detta syfte bör enligt promemorian bekräftelsen tas emot av en trovärdig person, som genom anteckning på dagboksblad eller på annat sätt dokumenterar uppgiften. Självfallet får det inte råda någon tvekan om att det verkligen är den sökte som tjänstemannen har talat med. Det påpekas dock att detta förfarande jämfört med en skriftlig bekräftelse på delgivningskvitto torde vara förenat med sådana osäkerhetsmoment att det bör användas endast undantagsvis. I normalfallet bör myndigheterna genom skriftliga eller muntliga påminnelser försöka förmå den sökte att sända tillbaka det ifyllda delgivningskvittot.

Promemorians resonemang har godtagits av de flesta remissinstanser som har berört frågan. Enligt advokatsamfundet bör det däremot klart uttalas att telefonbekräftelse inte bör tilläggas någon bevisverkan. Andra remissinstanser uttalar uppfattningen att man i vissa situationer bör kunna godta telefonbekräftelse som bevis om delgivning. En av dessa instanser, rättegångsutredningen, sätter vidare i fråga om man inte för t. ex. mycket brådskande fall bör införa en möjlighet till telefondegivning i egentlig mening, dvs. överbringande av budskapet per telefon till den sökte. Om delgivningsbestämmelserna görs tillämpliga skulle det ha fördelen att sanktionssystemet träder i funktion så att påföljd kan utdömas om telefonkallelsen inte hörsammas. Det bör röra sig om ett enkelt och lättfattligt budskap, t. ex. ett föreläggande att inställa sig till förhandling, men däremot inte en stämning.

Jag delar den uppfattning som har kommit till uttryck i promemorian. Myndigheterna bör med tillämpning av fri bevisprövning avgöra om bekräftelse per telefon i det enskilda fallet kan godtas som bevis om att handlingen har tagits emot av den sökta. Självfallet bör viss försiktighet iakttas i tillämpningen och omständigheterna vid telefonsamtalet dokumenteras på lämpligt sätt.

Jag har redan tidigare antytt att man i mycket brådsnande fall bör kunna under hand kalla till förhandling per telefon. Som rättegångsutredningen har framhållit är ett sådant förfarande osanktionerat eftersom det inte avser överbringande av handling och inte heller faller under bestämmelsen i 20 § DL om delgivning vid sammanträde. Frågan om man bör införa telefondegivning som en ny delgivningsform är värd att undersöka närmare. Eftersom det i första hand torde bli de allmänna domstolarna som skulle dra nytta av telefondegivning faller uppgiften inom ramen för rättegångsutredningens uppdrag att se över rättegångsförfarandet.

2.4.2 Buddelgivning

I delgivningsutredningens betänkande förutsattes en avsevärd ökning av buddelgivningen, utförd antingen av myndighetens egen personal eller av sådana tjänstemän vid andra myndigheter och inrättningar, som i sitt arbete kommer i kontakt med dem som söks för delgivning. I departementspromemorian understryks, vad avser den senare gruppen, att en tjänstemans medverkan i buddelgivning inte får rubba ett förtroendeförhållande mellan honom och hans klienter och måste bygga på frivillighetens grund. Mot denna bakgrund torde enligt promemorian buddelgivningen bli av tämligen begränsad betydelse. I fråga om delgivning genom myndighetens personal föreslås en omformulering av 3 § DL. I lagrummet bör föreskrivas att som alternativ till ordinär delgivning genom posten handlingen skall kunna överlämnas med bud eller på annat sätt till den sökta. Den nuvarande lydelsen – sändas med bud – har nämligen på sina håll tolkats så att det skulle krävas stämningsmannaförordnande för att en myndighets egen personal skulle kunna delge en person som befinner sig i myndighetens lokaler.

Den föreslagna omformuleringen av 3 § DL har inte mött någon erinran under remissbehandlingen. Även jag anser att den bör genomföras.

Promemorians uttalanden om att buddelgivning genom tjänstemän vid andra myndigheter och inrättningar bör bygga på frivillighet och inte får rubba ett förtroendeförhållande mellan tjänstemannen och hans klient har kritiserats av delgivningscentralen i Göteborg. Delgivningscentralen anser att tjänstemän och kuratorer vid anstalter och inrättningar bör vara skyldiga att verkställa delgivning med dem som befinner sig där.

Enligt min uppfattning måste promemorians standpunkt, som stämmer överens med delgivningsutredningens uttalanden, vara den riktiga. Det finns självfallet hänsyn, inför vilka intresset av att kunna genomföra del-

givning får stå tillbaka. Å andra sidan är inte varje form av exempelvis sjukhusvistelse av den arten att den bör utesluta delgivning, vare sig genom en tjänsteman som bud eller genom stämningsman. Jag ämnar också i det följande föreslå att tjänstemän vid vissa anstalter och inrättningar får stämningsmannabehörighet såvitt gäller delgivning med intagen. I DF bör tas in en föreskrift att stämningsmannadelgivning med den som vistas på allmän sjukvårdsinrättning bör ske i samråd med styresman eller kurator vid inrättningen.

2.4.3 Rekommenderad försändelse med mottagningsbevis

Det tredje sättet för ordinär delgivning, rekommenderad försändelse med mottagningsbevis, är enligt departementspromemorian omständligare och dyrare för både myndigheten och den enskilde jämfört med vanlig brevdeltgivning. Metoden sägs emellertid kunna vara ett värdefullt komplement till brevdeltgivningen och ett alternativ till särskild postdeltgivning. Metoden har vunnit insteg bl. a. i mål om lagsökning och betalningsföreläggande, där brevdeltgivning ofta bedöms vara olämplig. I orter där den särskilda postdeltgivningen har låg effektivitet har rekommenderad försändelse med mottagningsbevis allt mer kommit till användning. Bland metodens fördelar nämns att myndigheterna kan dra nytta av den påminnelse som postanstalten skickar ut om försändelsen inte hämtas.

I promemorian föreslås att man undersöker möjligheterna att utnyttja rekommenderad försändelse med mottagningsbevis också i andra ärendetyper där brevdeltgivning är olämplig men en mera kvalificerad delgivningsform å andra sidan inte är påkallad. Man bör också undersöka om metoden kan förbättras genom att avi och mottagningsbevis arbetas samman till en enda blankett.

Prioriteringen mellan brevdeltgivning och delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis föreslås framgå genom en regel i DF som – i överensstämmelse med 3 § DK – anger att rekommenderad försändelse får användas endast om anledning förekommer till det.

Remissinstanserna har i allmänhet inte haft något att erinra mot vad som har anförts i promemorian. RÅ och postverket förordar nya försök att kombinera avi och mottagningsbevis. Delgivningscentralen i Malmö påpekar att mer än 40 procent av dess ärenden avser mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Det är därför angeläget att domstolarna först prövar delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis så att centralen kan avlastas dessa bagatellartade ärenden och kan koncentrera verksamheten på mera kvalificerade uppgifter. Rättegångsutredningen anser att en viss försiktighet är påkallad vid användningen av rekommenderad försändelse i ärenden av brådskande natur och nämner som exempel lagsökningsmål med yrkande om avhysning.

Jag är för egen del positivt inställd till en ökad användning av de rekommenderade försändelserna. Användningen bör dock inte gå ut över brev-

delgivningen utan avse områden där mera kvalificerade delgivningsformer hittills har använts. Jag noterar således med tillfredsställelse att metoden allt mer utnyttjas i mål om lagsökning och betalningsföreläggande. I de avhysningsfall som rättegångsutredningen har nämnt kan skyndsamhetskravet tillgodoses genom att man begär förkortad liggetid på adresspostanstalten. Lika lite som när det gäller brevdeltgivning bör man emellertid vara förhindrad att redan från början tillgripa en mer kvalificerad delgivningsform om tidigare erfarenheter av den sökta eller andra omständigheter gör det sannolikt att han inte vill medverka. Några för alla fall giltiga anvisningar låter sig knappast utforma utan avgörandet får träffas av myndigheten efter vad som är lämpligt i det enskilda ärendet. Med hänsyn till metodens fördelar särskilt i mera rutinbetonade ärenden, där kravet på skyndsamhet är mindre framträdande, är det angeläget att myndigheterna undersöker i vilken mån den kan få nya användningsområden och förbättras i tekniskt hänseende.

2.5 Särskild postdelgivning (3 § andra stycket DL)

Delgivningsutredningen föreslog att den särskilda postdelgivningen skulle slopas som delgivningsform. Skälen var att denna delgivningsform användes alltmer sällan och uppvisade sjunkande effektivitet, särskilt i storstadsområdena. Den kunde med fördel ersättas med olika ordinära delgivningsmetoder. Enligt utredningen borde det vara fördelaktigt för postverket att slippa hanteringen av de fåtaliga och från andra postrutiner avvikande ärenden som de särskilda postdelgivningarna utgjorde.

Utredningens förslag mötte kritik främst från sådana allmänna domstolar, i vilkas domkretsar den särskilda postdelgivningen fungerade bra.

I departementspromemorian redovisas en del statistik för att belysa den särskilda postdelgivningens användning. Antalet delgivningsförsändelser är numera endast 50 procent av antalet för tio år sedan. År 1977 var antalet 249 265. Andelen försändelser som man lyckas dela ut har sjunkit från ca 70 till ca 60 procent under samma period. År 1977 var effektiviteten 59,2 procent, vilket innebär att 147 663 av försändelserna kunde delas ut. Effektiviteten skiftar kraftigt mellan olika delar av landet. I storstockholmsområdet lyckas man dela ut endast 40,6 procent men i utpräglad glesbygd över 80 procent av försändelserna. Den helt dominerande användargruppen är tingsrätterna, som enligt en av delgivningsutredningen redovisad undersökning svarar för ca 85 procent av uppdragsvolymen.

Enligt departementspromemorian är det inte uteslutet att en del ärenden som nu går till stämningsmannadelgivning skulle kunna klaras av med den avsevärt billigare särskilda postdelgivningen. Särskilt kunde detta gälla vid delgivning med juridiska personer. Risk finns också att huvudparten av de drygt 140 000 försändelser som nu kan delas ut genom särskild postdelgivning skulle komma att belasta stämningsmannaorganisationen om den sär-

skilda postdelgivningen avskaffas. Bland delgivningsformens förtjänster nämns att man redan efter några dagar får besked om delgivningen har lyckats eller inte. Särskild postdelgivning sägs också kunna fylla en uppgift i sådana fall där den sökta visserligen inte vill samarbeta i delgivningsförfarandet genom att skicka tillbaka delgivningskvittot eller uppsöka postanstalt för att hämta en rekommenderad försändelse men inte heller aktivt motsätter sig delgivning genom att hålla sig undan eller vägra ta emot försändelsen.

I departementspromemorian föreslås mot denna bakgrund att den särskilda postdelgivningen i vart fall t. v. behålls som delgivningsform men att dess användningsområde begränsas till de allmänna domstolarna (tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen) och de allmänna förvaltningsdomstolarna (kammarrätterna, regeringsrätten och de blivande länsrätterna).

Promemorieförslaget att den särskilda postdelgivningen behålls som delgivningsform har i allmänhet hälsats med tillfredsställelse. Endast JK föreslår att delgivningsformen slopas. Han anser att man i de fall där den särskilda postdelgivningen har utsikter att lyckas lika gärna skulle kunna använda ordinär delgivning. Stockholms tingsrätt och Göteborgs tingsrätt framställer inget sådant yrkande men säger sig för egen del kunna avvara delgivningsformen, som har fått en alltmer begränsad användning i dessa domstolar.

Promemorians förslag till avgränsning av de myndigheter som skall få använda särskild postdelgivning har väckt kritik från olika håll. En remissinstans anser att ingen begränsning bör göras. Från andra håll framställs önskemål om att ytterligare myndigheter tas med i uppräkningslistan. Bland myndigheter som nämns finns åklagarmyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna. Några remissinstanser föreslår att alla slags domstolar tas med i kretsen som får använda särskild postdelgivning. Rättegångsutredningen sätter å andra sidan i fråga om inte metoden bör förbehållas de allmänna domstolarna.

För egen del anser jag att den särskilda postdelgivningen, på de skäl som har angetts i promemorian, i vart fall t. v. bör behållas som delgivningsform. Jag delar också promemorians uppfattning att endast de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna i fortsättningen bör få anlita särskild postdelgivning. Därmed torde man täcka in huvudparten av de ärenden som f. n. går till särskild postdelgivning. De ärenden som härrör från andra myndigheter lär inte vara flera än att de – i den mån man inte kan utnyttja någon form av ordinär delgivning – kan tas över av stämningmannaorganisationen. De myndigheter som får avstå från den särskilda postdelgivningen har inte heller i samma utsträckning det kraftiga inslag av muntliga förhandlingar och de krav på snabb delgivning som präglar framför allt tingsrätternas verksamhet. Ärendetyperna är också ofta sådana att man kan räkna med en frivillig medverkan från de enskildas sida.

Med hänsyn till att den särskilda postdelgivningen bör omprövas sedan erfarenhet har vunnits av de förändringar som nu förestår inom delgivningsverksamheten finner jag att man inte nu bör skapa eller behålla rutiner för denna delgivningsform vid myndigheter som sällan utnyttjar den. Om användningen begränsas till delar av domstolsverkets ansvarsområde, underlättas utarbetandet av lämpliga rutiner och det samarbete som kan behövas på central nivå. Jag förutsätter att ett samarbete kommer till stånd mellan domstolsverket och postverket såväl i fråga om de rekommenderade försändelserna som i fråga om den särskilda postdelgivningen. Härvid kan bl. a. övervägas en av RÅ väckt tanke att ändra rutinerna vid den särskilda postdelgivningen så att försändelse, som brevbäraren inte kan lämna vid besök i bostaden eller på kontoret, skall kunna hämtas på postanstalten.

Jag förordar således att användningen av den särskilda postdelgivningen avgränsas på det sätt som föreslås i promemorian. Av riksdagens nyligen fattade principbeslut om en utbrytning av länsdomstolarna till självständiga allmänna förvaltningsdomstolar (prop. 1977/78:170, KU 47, rskr 308) följer att också de nya länsrätterna kommer att kunna använda delgivningsformen.

I promemorian diskuteras även om man i fråga om särskild postdelgivning skall behålla regeln i 19 § andra stycket DL att delgivning anses ha skett även om den sökta vägrar ta emot handlingen. I praktiken lär det inte förekomma att man inom postverket utnyttjar denna befogenhet att genomföra delgivningen mot den söktes vilja. Det kan enligt promemorian vara svårt att till det stora antal posttjänstemän som får utföra särskild postdelgivning sprida erforderlig kännedom om hur man skall förfara i dessa udda situationer, som av den sökta kan uppfattas som en tvångsåtgärd som rimmar mindre väl med postverksamheten i övrigt. Enligt promemorian bör man dock inte i samband med den förestående omdaning av delgivningsverksamheten ändra på bestämmelsen, som även om den inte utnyttjas kan ha en viss psykologisk effekt till gagn för verksamheten.

Frågan har berörts av postverket och rättegångsutredningen. Verket vill inte motsätta sig att bestämmelsen behålls övergångsvis. Utredningen anser däremot att det knappast finns anledning att behålla bestämmelsen.

På de skäl som har anförts i promemorian anser jag att möjligheten att verkställa särskild postdelgivning mot den söktes vilja t. v. bör bevaras. Det kan finnas skäl att ta upp frågan på nytt när man granskar resultatet av de förändringar av delgivningsverksamheten som jag föreslår. Jag vill erinra om att bestämmelsen endast avser situationer där den sökta själv anträffas. Överlämnande av delgivningsförsändelse till exempelvis en hushållsmedlem enligt 12 § DL måste således alltid bygga på frivillighet.

2.6 Stämningsmannadelgivning (3 § tredje stycket, 4 och 23 §§ samt 24 § första stycket DL)

2.6.1 Förutsättningarna för stämningsmannadelgivning

I departementspromemorian understryks att stämningsmannadelgivning är en i förhållande till andra delgivningssätt dyrbar och många gånger också tidsödande metod. Från den söktes synpunkt kan den ha vissa nackdelar och kan väcka irritation om den används omotiverat. Det är därför angeläget att myndigheterna tar till vara möjligheterna att på annat sätt få kontakt med den sökta och i möjligaste mån utnyttjar de enklare och billigare delgivningssätten. De åtgärder som föreslås i promemorian för att effektivisera de enklare delgivningsformerna är ägnade att minska behovet av stämningsmannadelgivning.

Enligt promemorian måste man emellertid räkna med att de enklare delgivningsformerna inte alltid räcker till. Delgivning måste kunna genomföras också om den sökta inte vill medverka i delgivningsförfarandet, vare sig han underlåter att sända tillbaka delgivningskvittot eller lösa ut en rekommenderad försändelse eller vägrar att över huvud taget ta emot delgivningsförsändelsen. Det kan inte tillåtas att man genom att sabotera delgivningsförsök lyckas förhala eller förhindra ett rättsligt förfarande. Som en nödutväg måste man då enligt promemorian kunna tillgripa stämningsmannadelgivning. Vid sådan delgivning kan nämligen delgivning verkställas också om den sökta vägrar att ta emot handlingen och stämningsmannens intyg utgör fullt bevis om hur delgivningen har gått till. En stämningsman kan alltså genomföra en delgivning inte bara med den som inte vill kvittera en mottagen handling utan också med den som vägrar att över huvud taget ta emot handlingen.

Delgivningsutredningen föreslog en skärpning av förutsättningarna för att få tillgripa stämningsmannadelgivning. Enligt departementspromemorian framgår det emellertid redan av 3 § DL i nuvarande lydelse och av DL:s förarbeten att stämningsmannadelgivning endast får användas för kvalificerade fall när enklare och billigare delgivningssätt inte kan komma till användning. En viss markering sker dock i promemorians förslag till lydelse av 3 § tredje stycket DL. I stället för den nuvarande föreskriften att stämningsmannadelgivning skall ske, om ordinär delgivning eller särskild postdelgivning inte kan ske, föreslås en regel om att stämningsmannadelgivning får ske i den angivna situationen.

Promemorians syn på villkoren för att använda stämningsmannadelgivning delas i allmänhet av de remissinstanser som har yttrat sig på denna punkt. Från flera håll understryks att riktmärket bör vara att endast riktigt kvalificerade fall överlämnas till polismyndighet för delgivning. Stockholms tingsrätt upplyser att stämningsmannadelgivning numera väljs så gott som uteslutande när försök med andra delgivningsmetoder har misslyckats eller bedömts vara utsiktslösa. Att ytterligare inskränka användningsområdet genom ännu mera skärpta förutsättningar kan inte anses

lämpligt, menar tingsrätten. Från polishåll är man däremot orolig för en slentrianmässig användning av stämningsmannadelgivning och sätter i fråga om man inte ytterligare bör skärpa reglerna för sådan delgivning.

Enligt rättegångsutredningen bör man med en tillräcklig långtidsplanering av förhandlingarna i tingsrätt i mycket stor utsträckning kunna börja delgivningsförsöken med ordinär delgivning och först därefter övergå till stämningsmannadelgivning. Endast om man med stor sannolikhet kan säga att de vanliga metoderna kommer att bli resultatlösa bör stämningsmannadelgivning få tillgripas redan från början. Utredningen anser emellertid att man alltid bör beakta även de kostnader m. m. som en inställd förhandling för med sig. Om så sker kan det ofta visa sig att kostnaden för stämningsmannadelgivningen är försumbar. Särskilt uppenbart är detta när det är fråga om delgivningar med kort varsel till en redan utsatt förhandling. Det kan t. ex. röra sig om delgivning av tilläggsstämning, delgivning med inträdande medtilltalad och kallelser till målsägande och vittnen i mycket brådskande situationer. I sådana fall bör de ökade kostnaderna och de större olägenheterna för den som skall delges ställas mot de ofta mycket stora effektivitets- och kostnadsförluster som blir följden om förhandlingen måste ställas in. Även här bör man enligt utredningen visserligen normalt börja med brevdeltgivning, kanske i kombination med telefonsamtal från rätten, men man behöver inte i lika hög grad vara restriktiv när det gäller att utnyttja stämningsmannadelgivning. Utredningen anser det kunna sättas i fråga om den föreslagna lydelsen av 3 § DL klart ger vid handen att stämningsmannadelgivning får utnyttjas i den utsträckning som utredningen sålunda har förordat.

Sveriges fastighetsägareförbund uppehåller sig vid stämningsmannadelgivning utan samband med mål eller ärende vid myndighet. Sådana s. k. privata delgivningar förekommer enligt förbundet i stort antal. Vid bl. a. uppsägningar för obetald hyra är det av särskilt stor vikt att delgivningen kan ske utan dröjsmål. I de allra flesta fall har hyresgäster, som väntas bli utsatta för en uppsägning eller en vräkningsåtgärd, skäl att dra sig undan eller förhåla delgivningen. Förhållandet mellan parterna har, när uppsägningshandlingen skickas, ofta blivit sådant att hyresgästen inte löser ut en rekommenderad försändelse med mottagningsbevis eller sänder tillbaka delgivningserkännande. Effektiviteten av stämningsmannadelgivningen är i flertalet fall mycket större. Ofta kan delgivning ske inom några dagar och alltför stora rättsförluster härigenom undvikas. Förbundet motsätter sig därför att man skall inskränka de nuvarande möjligheterna till stämningsmannadelgivning och finner ingen anledning till omformulering av 3 § tredje stycket DL. Det bör överlämnas åt den enskilde att avgöra vilken delgivningsform som han i det särskilda fallet anser vara effektivast. Förbundet anser att myndigheterna endast i undantagsfall bör kunna ingripa häremot.

Jag ansluter mig för egen del till promemorians uppfattning. Redan med nuvarande lydelse av 3 § DL framgår att stämningsmannadelgivning bör

tillgripas endast i kvalificerade fall. Genom den föreslagna omformuleringen markeras lagstiftarens restriktiva inställning ytterligare, vilket jag finner vara av värde.

Det är emellertid inget oeftergivligt villkor att ordinär delgivning och särskild postdelgivning har prövats och misslyckats innan stämningsmannadelgivning får ske. I vissa fall måste man utgå från att de enklare delgivningssätten redan på förhand är dömda att misslyckas. Det är emellertid – som jag tidigare berört – angeläget att myndigheterna i möjligaste mån lägger upp sitt arbete så att man hinner pröva enklare delgivningssätt och inte onödigtvis behöver belasta stämningsmannaorganisationen. För detta talar också hänsynen till den enskilde, eftersom ju stämningsmannadelgivning som regel inte kan ske lika diskret som exempelvis brevdeltgivning. Stämningsmannadelgivning får således aldrig väljas slentrianmässigt utan måste föregås av en prövning av behovet i det enskilda fallet. De synpunkter som rättegångsutredningen har fört fram bör härvidlag kunna tjäna till vägledning.

Vad gäller fastighetsägareförbundets erinringar anser jag att valet av delgivningsform i princip inte bör påverkas av om det är en myndighet eller en enskild som har att ombesörja delgivningen. Om – som jag kommer att föreslå – stämningsmannadelgivningarna i fortsättningen skall utföras av polismyndigheterna är det också från allmän synpunkt önskvärt att de enskilda nyanserar sitt val av delgivningssätt efter i huvudsak samma regler som myndigheterna. Det är säkerligen i många fall riktigt att en hyresgäst som riskerar att bli uppsagd eller vräkt inte vill medverka till delgivningen. Att han går så långt att han vägrar att över huvud taget ta emot en uppsägningshandling torde dock höra till undantagen. Det bör således finnas ett avsevärt utrymme för att använda något ordinärt delgivningssätt, exempelvis buddelgivning, i de fall som förbundet har nämnt.

2.6.2 Stämningsmannaverksamhetens organisation

Vid tillkomsten av DL var avsikten att delgivningarna i stor utsträckning skulle skötas av fritidsarbetande stämningsmän, som skulle arbeta på uppdragsbasis och förordnas av länsstyrelserna i sådant antal att polisväsendet eller i vart fall dess polisutbildade personal inte skulle behöva utnyttjas för delgivningsarbetet. Myndigheterna skulle således kunna vända sig direkt till de av länsstyrelserna förordnade stämningsmännen med sina uppdrag. Enligt promemorian har utvecklingen blivit en annan. Systemet med fritidsarbetande stämningsmän har inte alls fått den omfattning som förutsettes och täcker endast ca 25 procent av de ca 400 000 årliga stämningsmannaärendena.

Enligt promemorian är det nuvarande systemet svåröverskådligt och leder till avsevärda svårigheter för de uppdragsgivande myndigheterna. Det skulle därför ha stora fördelar om man kunde slussa in stämningsmannadelgivningarna i någon redan bestående organisation. Enligt promemorie-

förslaget bör stämningsmannaverksamheten administrativt anknytas till polisväsendet med RPS som centralmyndighet. Varje polismyndighet bör svara för stämningsmannadelgivningarna i sitt distrikt och ta emot uppdrag från såväl myndigheter som enskilda. Myndigheterna skall således inte behöva vända sig till den enskilde stämningsmannen utan uppdraget kan sändas till polismyndigheten i den ort där den sökte uppehåller sig. Uppgiften att förordna stämningsmän bör flyttas över från länsstyrelserna till de lokala polisdistrikten (23 § DL). På samma sätt som nu bör arbetet i första hand bedrivas med icke polisutbildad personal, nämligen dels anställda stämningsmän vid delgivningscentralerna och i de större distrikten i övrigt, dels fritidsarbetande stämningsmän, som knyts till den förordnande polismyndigheten.

Förslaget om en omorganisation av stämningsmannaverksamheten har vunnit så gott som enhällig anslutning under remissbehandlingen. Endast polisstyrelsen i Göteborgs polisdistrikt och Föreningen Sveriges polischer anser att någon annan huvudman än polisväsendet bör övervägas. Polisstyrelsen för fram kronofogdemyndigheterna som ett lämpligt alternativ och hänvisar till sitt yttrande över delgivningsutredningens betänkande. I detta har polisstyrelsen anfört bl. a. att delgivningsverksamheten inte är någon egentlig polisverksamhet, att kronofogdemyndigheterna har en betydande stämningsmannaverksamhet som ombesörjs av egen personal, att det i stor utsträckning är samma personer som söks för delgivning i olika slag av ärenden och att det finns anledning anta att de som söks för delgivning av polis och stämningsmän samtidigt eller relativt nyligen har varit föremål för exekutiva åtgärder.

I likhet med majoriteten av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan anser jag att en samlad arbetsledning av stämningsmannaverksamheten är angelägen. Polisen har en över hela landet väl spridd organisation och ombesörjer redan huvudparten av myndigheternas stämningsmannadelgivningar. Polisväsendet är därför enligt min mening bäst lämpat som huvudman för verksamheten. Jag räknar med att huvudparten av delgivningarna, som inte är någon egentlig polisiär uppgift, skall kunna ombesörjas av icke polisutbildade stämningsmän, som knyts till polisdistrikten som tjänstemän eller uppdragstagare.

Omorganisationen bör komma till uttryck i 23 § DL i enlighet med promemorians förslag. Det närmare tillvägagångssättet när polismyndighets medverkan behövs för stämningsmannadelgivning bör framgå av DF. Jag vill i anslutning härtill framhålla att i DF – i enlighet med promemoriaförslaget – bör införas en bestämmelse, enligt vilken polismän endast undantagsvis bör tas i anspråk för delgivningsuppdrag. Att helt utesluta användningen av polismän i delgivningsarbetet finner jag emellertid inte realistiskt med tanke på de skiftande förhållandena i polisdistrikten. I de tre storstadsdistrikten, där delgivningsproblemen är mest kännbara, bör man emellertid som f. n. kunna klara arbetet med hjälp av de stämningsmän

som är knutna till delgivningscentralerna. Arbetet vid dessa centraler bör kunna effektiviseras genom en omorganisation efter de linjer som har föreslagits i Statskonsultrapporten och fått ett över lag positivt gensvar. Den närmare utformningen av organisationen får prövas i samband med budgetbehandlingen inför budgetåret 1979/80.

2.6.3 Avgränsningen av stämningsmannabehörigheten

Stämningsmannadelgivning kan enligt 3 § tredje stycket och 24 § första stycket DL förutom av stämningsmännen utföras också av nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmätningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningsman. Enligt promemorian lär det endast vara polismännen som vid sidan av stämningsmännen utför någon större mängd delgivningar för andra myndigheters räkning. Även personal vid kronofogdemyndigheterna verkställer visserligen en mängd delgivningar men dessa torde så gott som uteslutande gälla den egna, exekutiva verksamheten.

I promemorian föreslås vissa ändringar i uppräkningsdelen i 24 § första stycket DL av de kategorier som kan utföra stämningsmannadelgivning. Kategorin "utmättningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningsman" föreslås ersatt av "kronofogde och, enligt bestämmelser som regeringen meddelar, annan tjänsteman vid kronofogdemyndighet". Avsikten är att kronofogdemyndighet genom en ändring av 13 § kronofogdeinstruktionen (1965: 687) skall kunna ge stämningsmannabehörighet åt personal även utanför den exekutiva karriären. Vid delgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola skall enligt promemorieförslaget tjänsteman vid anstalten kunna utföra stämningsmannadelgivning.

Vad gäller personal vid kronofogdemyndigheterna har promemorieförslaget hälsats med tillfredsställelse av länsstyrelsen i Stockholms län och kronofogdemyndigheten i Stockholm medan RSV motsätter sig att annan än kronofogde och exekutiv tjänsteman hos kronofogdemyndighet ges stämningsmannabehörighet. Socialstyrelsen anser att endast tjänsteman i ledande befattning vid de anstalter som nämns i förslaget bör ha stämningsmannabehörighet och att det lämpligen kan anförtros åt regeringen att göra erforderlig avgränsning av personalkretsen. Till gruppen av anstalter, vid vilka personalen skall kunna utföra stämningsmannadelgivning med intagen, vill socialstyrelsen även foga de rättspsykiatriska klinikerna. Enligt domstolsverkets mening behöver av de olika slagen av nämndeman endast nämndeman i tingsrätt ingå i uppräkningsdelen. Polisstyrelsen i Norrköpings polisdistrikt vill ta med även tjänsteman vid allmän sjukvårdsinrättning medan domareförbundet anser att delgivning bör kunna ske direkt genom militär chef. Förbundet menar att det oftast rör sig om militära mål som enligt 88 § militära rättegångslagen (1948: 472) normalt sätts ut efter samråd med vederbörande chef.

Enligt min uppfattning bör uppräkningsen i 24 § första stycket DL av de olika kategorier som förutom stämningsman kan utföra stämningsmannadelgivning bäras upp av två principer. För det första bör behörigheten tilläggas endast sådana personer, vilkas trovärdighet är sådan att deras intyg i princip inte bör kunna sättas i fråga. För det andra bör stämningsmannabehörigheten inte komma i fråga i andra fall än då det är motiverat av praktiska och ekonomiska skäl att annan än stämningsman utför stämningsmannadelgivning.

Från de utgångspunkter jag nu har angett finner jag att avgränsningen i nuvarande DL med några smärre justeringar är riktig.

Vad först gäller kronofogdemyndigheterna bör uttryckssättet ansluta till den modernare terminologin kronofogde och exekutiv tjänsteman. Detta innebär att stämningsmannabehörigheten knyts till personal i kronofogdekarriären och den exekutiva karriären. Den i promemorian föreslagna utvidgningen, enligt vilken kronofogdemyndigheten skulle kunna tillägga även annan tjänsteman, dvs. kontorspersonal och administrativ personal, stämningsmannabehörighet, finner jag i likhet med RSV föra för långt. RSV hänvisar till att delgivningar enligt en organisationsutredning som nyligen har gjorts inom exekutionsväsendet (jfr prop. 1977/78:129) i första hand skall verkställas av exekutiv personal i den yttre verksamheten och att det mot denna bakgrund inte finns behov av att utnyttja kontorspersonal och administrativ personal för stämningsmannadelgivning.

Till de anstalter vilkas tjänstemän bör kunna genomföra stämningsmannadelgivning med intagen bör, som socialstyrelsen anmärkt, fogas de rättspsykiatriska klinikerna. Jag finner inte anledning att belasta lagtexten med några förtydliganden av vilka kategorier tjänstemän inom de olika myndigheterna som bör få utföra stämningsmannadelgivning. Frågan bör vid behov kunna lösas för varje myndighet genom föreskrift i instruktion eller arbetsordning.

Det praktiska behovet av stämningsmannadelgivning genom nämndeman torde vara begränsat till tingsrätterna. I enlighet med domstolsverkets förslag bör behörigheten därför inskränkas till nämndeman i tingsrätt.

Militär chef och tjänsteman vid allmän sjukvårdsinrättning finns inte f. n. med i förteckningen över stämningsmannabehöriga befattningshavare. Behov härav synes inte heller föreligga. Normalt torde delgivning i sådana fall kunna ske med de ordinära delgivningsmetoderna. Därvid är det naturligtvis inte uteslutet att nämnda befattningshavare biträder som bud. Skulle den sökte ta emot handlingen men vägra att fylla i delgivningskvitto kommer, som lagrådet anförde i förarbetena till DL (prop. 1970:13 s. 228), ett under tjänsteansvar utfärdat intyg om delgivningen att få ett högt bevisvärde. För den händelse ärendet har gått till polismyndighet för stämningsmannadelgivning bör – som framgår av promemorians förslag till 9 § DF – delgivningen ske i samråd med de berörda befattningshavarna.

För att ha verkan som stämningsmannadelgivning bör enligt promemo-

rian delgivningen utföras i tjänsten eller – i fråga om nämndeman – för den domstols räkning vid vilken nämndemannen tjänstgör. Anlitas någon för ett delgivningsärende som inte kan anses hänförligt till hans tjänst bör delgivningen således anses som delgivning genom bud. I promemorian framhålls att buddelgivning inte kan genomföras med den som vägrar att alls ta emot delgivningsförsändelsen. Däremot är enligt 19 § första stycket DL delgivning verkställd om den sökte vägrar att kvittera en försändelse men väl har tagit emot den.

Begränsningen av stämningsmannabehörigheten till uppdrag som fullgörs i tjänsten kritiserar av en del remissinstanser medan andra, som inte har någon erinran mot begränsningen som sådan, sätter i fråga om den inte borde komma till uttryck i lagtexten.

Om den omorganisation av stämningsmannaverksamheten genomförs som jag nyss förordade kommer även stämningsmännens ställning att påverkas. Omorganisationen innebär att stämningsmannadelgivningarna samlas till polismyndigheterna – utom i fall där den handläggande myndigheten själv kan utföra dem – och att stämningsmännen knyts fastare till dessa myndigheter. Den nuvarande ordningen, i vilken delgivningsuppdragen förutsätts i vid omfattning lämnas av myndigheter och enskilda direkt till en kader av bisysslande stämningsmän, ersätts således med ett system där uppdrag lämnas till polismyndighet som låter utföra dem genom de stämningsmän eller, undantagsvis, de polismän som är knutna till myndigheten.

Det är viktigt för att den nya ordningen skall fungera att delgivningsuppdragen lämnas till polismyndigheten och ej till stämningsmannen. Polismyndigheten har ansvaret för verksamheten och skall sörja för att de tillgängliga resurserna används på bästa sätt med tanke på ineliggande delgivningsuppdrag. Planeringen skulle avsevärt kunna förryckas om det vore möjligt för uppdragsgivare att även i fortsättningen vända sig direkt till viss stämningsman.

Om sålunda stämningsmännen i fortsättningen inte får ta emot delgivningsuppdrag annat än från arbetsledningen är det naturligt att stämningsmannabehörigheten knyts till just dessa uppdrag.

För ståndpunkten talar också att bevisvärdet av stämningsmannens intyg självfallet är större om han utför uppdraget i tjänsten och inte står i uppdragsförhållande till den som begär delgivningen och har ett särskilt intresse av att få den utförd. En stämningsmannadelgivning som utförs på uppdrag av enskild och mot särskilt överenskommen ersättning får således anses mindre ägnad att uppfylla det principiella krav på oangriplighet som är grundläggande för regleringen i 24 § första stycket DL.

Att uppdragen enligt vad jag nu har förordat skall lämnas till stämningsmännen från deras arbetsledning bör inte hindra att man främst för bråds-kande fall träffar överenskommelser på det lokala planet om praktiska arrangemang som medger att handlingarna kan tas emot av stämningsmän-

nen direkt från uppdragsgivarna. I polisdistrikt där polismyndigheten och en större uppdragsgivare som en tingsrätt ligger i samma ort kan det t. ex. vara praktiskt att brådska ärenden hämtas av stämningssmannen på tingsrätten och redovisas direkt till domstolen. Det bör ankomma på RPS att meddela anvisningar om diarietföringen av ärendena i sådana situationer. Jag förutsätter också att detta och andra praktiska spörsmål tas upp och får en lämplig lösning vid de kontakter som enligt min uppfattning bör förekomma mellan de större uppdragsgivarna och polisväsendet på såväl central som lokal nivå.

Också för de övriga kategorier som enligt 24 § första stycket DL får utföra stämningssmannadelgivning finner jag skäl att knyta behörigheten till uppdrag i tjänsten. Att detta inte kan gälla för notarius publicus och nämndeman i tingsrätt ligger i sakens natur. För notarius publicus bör någon begränsning inte gälla medan nämndemannens behörighet med tillämpning av mitt resonemang i fråga om delgivning genom tjänsteman bör avse endast uppdrag som lämnas av den tingsrätt vid vilken nämndemannen tjänstgör.

Den begränsning av stämningssmannabehörigheten som jag här har förordat är enligt min uppfattning så pass betydelsefull att den, som några remissinstanser har påpekat, bör framgå av lagtexten. Detta bör ske genom ett tillägg till 24 § första stycket DL. Även 3 § tredje stycket DL bör jämkas i konsekvens härmed.

Jag vill avslutningsvis på nytt understryka vad som i promemorian har sagts om möjligheten att utnyttja mindre kvalificerade delgivningsformer som alternativ till stämningssmannadelgivning. Åtskilliga delgivningar som nu utförs av stämningssmän för enskilds räkning torde således med fördel kunna genomföras genom något av de ordinära delgivningssätten, exempelvis buddelgivning. Jag återkommer till detta i avsnittet om partsdelgivning (2.8).

2.6.4 Andra frågor

Enligt delgivningsutredningen har det blivit allt vanligare att en person som anträffas vid ett delgivningsförsök förnekar att han är identisk med den som söks för delgivning. Trots att stämningssmannen har belägg för att det är den sökta han har att göra med kan enligt utredningen delgivning inte ske med nuvarande bestämmelser i DL. Utredningen fann det otillfredsställande om man på detta sätt skulle kunna förhålla handläggningen av ett mål eller ärende och föreslog ett tillägg till 19 § andra stycket DL. Enligt förslaget skulle vid stämningssmannadelgivning delgivning anses ha skett om person som anträffas vid delgivningsförsök förnekar att han är identisk med den sökta men tillräcklig grund finns för antagande att sådan identitet föreligger.

Delgivningsutredningens förslag väckte kritik under remissbehandlingen. I departementspromemorian konstateras att författningsändringen i

princip inte syftar längre än till vad som gäller redan i dag och därför inte bör genomföras. Det påpekas att delgivning enligt 19 § andra stycket DL alltid kan genomföras om stämningsmannen känner igen den sökte eller genom upplysningar från grannar, av fotografier eller på annat sätt har kommit till uppfattningen att den person han har påträffat är den han söker för delgivning.

Uttalandena i promemorian har berörts av Stockholms tingsrätt och rättegångsutredningen, som båda godtar promemorians synpunkter. Även jag anser, på skäl som har anförts i promemorian, att någon ändring av 19 § DL inte behövs i det aktuella hänseendet.

Enligt 4 § DL kan myndigheterna genom telegraf, telefon eller på liknande sätt befordra meddelande som skall delges till den som skall utföra delgivningsuppdraget enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Sådana bestämmelser finns i 8 § DK, enligt vilken myndighet, om särskild skyndsamhet är påkallad, med hjälp av telefon, telegram eller telex kan befordra meddelandet till den som skall ombesörja stämningsmannadelgivning. I samma paragraf finns även närmare föreskrifter om hur meddelandet skall upptecknas, skrivas ut och lämnas till den sökte. I promemorian föreslås en smärre redaktionell ändring i 4 § DL. Det bör sålunda enligt promemorian föreskrivas att meddelandet skall kunna befordras genom telefon, telegram eller på annat liknande sätt.

Förslaget har inte föranlett närmare kommentarer från remissinstansernas sida. Jag tillstyrker lagändringen, som närmast är av redaktionell art men samtidigt anger att telefonen i dessa fall bör komma i första rummet som kommunikationsmedel.

2.7 Kungörelsedelgivning (3 § fjärde stycket, 15 § andra stycket samt 17 och 22 §§ DL)

I departementspromemorian tas även upp vissa frågor om kungörelsedelgivning. Bl. a. diskuteras ett förslag av delgivningsutredningen om ändring av förutsättningarna att tillgripa kungörelsedelgivning vid delgivning med person med känt hemvist i riket. När varken den sökte eller någon som kan ta emot surrogatdelgivning kan påträffas får enligt 15 § andra stycket DL kungörelsedelgivning användas om det inte kan klarläggas var den sökte uppehåller sig och det finns anledning anta att han har avvikit eller på annat sätt håller sig undan. Delgivningsutredningen föreslog att förutsättningen att det inte kan klarläggas var den sökte uppehåller sig skulle utgå ur lagtexten och att det avslutande villkoret skulle ändras till "anledning förekommer att den sökte avvikit eller på annat sätt undandrar sig delgivning". Enligt utredningen har det framför allt i storstadsområdena blivit alltmera vanligt att den sökte vägrar att öppna dörren för stämningsmannen. På detta sätt kan han hindra stämningsmannadelgivning utan att förutsättningar finns för att tillgripa kungörelsedelgivning. Man kan nämligen – ansåg utredningen – i dessa fall inte anse att det inte kan klarläggas var

den sökte uppehåller sig och det är också osäkert om det kan anses att den sökte håller sig undan.

I promemorian framhålls att kungörelsedelgivning – inbegripet de alternativa formerna spikning eller särskilt överlämnande – bör komma i fråga endast i undantagsfall. Kungörelsedelgivning är i lagstiftningen kringgärdad av regler som skall garantera att den tillgrips endast när annat, säkrare delgivningssätt inte står till förfogande. Man måste därför alltid först försöka klarlägga var den sökte uppehåller sig. Sådana efterforskningar bör enligt promemorian inte drivas in absurdum. Genom förfrågningar torde det dock många gånger vara möjligt för en stämningsman att få reda på var den sökte uppehåller sig och verkställa stämningsmannadelgivning. Med hänvisning till ett JO-uttalande (JO 1970 s. 72) framhålls att det i dessa svärdelgivna fall inte är något som hindrar att delgivningen verkställs i former och på plats som annars bör undvikas av hänsyn till den sökte, t. ex. på arbetsplats, i offentlig lokal eller på allmän plats. I den situation som delgivningsutredningen redogjorde för bör det enligt promemorian i allmänhet gå att genomföra en stämningsmannadelgivning med tillämpning av 19 § andra stycket DL. Om stämningsmannen själv har kunnat konstatera eller genom upplysningar av grannar eller på annat sätt vet att den sökte finns i en lägenhet men denne vägrar att öppna dörren bör detta nämligen kunna betraktas som att den sökte vägrar att ta emot handlingen. Ett lämpligt förfaringssätt är enligt promemorian i så fall att stämningsmannen stoppar handlingen i den söktes brevlåda eller brevinkast och försöker att muntligen upplysa den sökte om sitt ärende. Av dessa skäl och då det av delgivningsutredningen föreslagna uttrycket "undandrar sig delgivning" har samma innebörd som den nuvarande lydelsen "håller sig undan" föreslås i promemorian ingen ändring av 15 § andra stycket DL.

JK, domstolsverket och domareförbundet är kritiska mot den uppfattning som förs fram i promemorian.

JK, som anser att frågan bör övervägas ytterligare, delar inte åsikten att en delgivning kan verkställas med stöd av 19 § andra stycket DL om den sökte bevisligen finns i en lägenhet men vägrar öppna. Han anmärker att det förfarande som förordas i promemorian för dessa fall, fränsett den muntliga upplysningen, är identiskt med den s. k. spikningen, som inte får användas när det kan klarläggas var den sökte uppehåller sig.

Domstolsverket finner det otillfredsställande att vissa personer genom att systematiskt gå under jorden för delgivningsmännen skall kunna undandra sig betalningsskyldighet. Spikning, som ju förutsätter särskilt beslut av domstol eller annan myndighet, får antas komma att även framdeles användas med stor återhållsamhet. Mot den bakgrunden finner domstolsverket det vara till fördel för rättssäkerheten sedd i ett större sammanhang att det går att genomföra vissa civilrättsliga förfaranden även mot denna grupp. Domstolsverket förordar därför att 15 § andra stycket DL – och till följd härav även 33 kap. 6 § RB – utformas i enlighet med delgivningsutredningens förslag.

Domareförbundet anser visserligen att delgivning kan ske genom att försändelse stoppas in genom brevinkast i en låst dörr, när det är klarlagt att den sökte uppehåller sig i lägenheten. Däremot kan det enligt förbundet starkt sättas i fråga om försändelsen i sådant fall bör fästas utanpå dörren eller läggas i en utvändig brevlåda, eftersom försändelsen då lätt kan komma åt av obehöriga. Förbundet vill förorda att för sådana fall skapas möjlighet till kungörelsedelgivning genom att, i enlighet med delgivningsutredningens förslag, orden "och kan det ej klarläggas var han uppehåller sig" utgår ur lagtexten.

Stockholms tingsrätt ansluter sig till de synpunkter som redovisas i promemorian. Även rättegångsutredningen delar uppfattningen att delgivningsutredningens förslag kan föra för långt. Å andra sidan är det enligt rättegångsutredningen tydligt att myndigheterna måste ges effektiva medel för delgivning av personer som söker sabotera alla delgivningsförsök. I fallet där stämningssmannen är säker på den söktes identitet men denne vägrar öppna dörren framstår kungörelsedelgivning som en oegentlig delgivningsform. I stället bör delgivning i dessa fall anses ha skett genom att handlingen stoppas ned i den söktes brevlåda eller fästs på hans dörr. För de fall åter där stämningssmannen trots efterforskningar inte är säker på den söktes identitet bör kungörelsedelgivning kunna tillgripas. Detta torde dock, påpekar utredningen, vara möjligt redan med nuvarande lydelse av 15 § andra stycket DL.

För egen del ansluter jag mig till promemorians bedömning. Det av delgivningsutredningen påtalade behovet bör således i allt väsentligt kunna tillgodoses inom ramen för gällande lagstiftning genom tillämpning av 19 § andra stycket DL. Vägran att ta emot handlingen behöver inte utgöras av en direkt till stämningssmannen riktad muntlig förklaring av den sökte att han vägrar att befatta sig med handlingen utan kan ta sig olika former. En förutsättning är dock att den sökte har fått kännedom om att det rör sig om ett försök till delgivning. Om man av hans uppträdande kan sluta sig till att han vägrar ta emot handlingen utgör således en stängd dörr inget hinder mot att delgivning anses verkställd. Av DL:s förarbeten framgår att stämningssmannen i fall av vägran bör söka lämna handlingen kvar så att den kan tas om hand av den sökte. Att förfarandet härigenom kommer att likna tillvägagångssättet vid delgivning enligt 15 § andra stycket andra punkten DL är således ingen avgörande invändning.

Det förtjänar understrykas att stämningssmannen måste vara övertygad om att det är den sökte han har att göra med och att han måste klargöra sitt ärende för denne på ett sådant sätt att denne genom att inte öppna dörren kan sägas vägra ta emot handlingen. Är stämningssmannen å andra sidan tveksam om det är den sökte som befinner sig bakom den stängda dörren bör, som anges i promemorian och i rättegångsutredningens remissvar, redan nuvarande lydelse av 15 § andra stycket DL medge att kungörelsedelgivning tillgrips.

Beträffande kungörelsedelgivningens användningsområde framhålls vidare i promemorian att delgivningsutredningens förslag till ändrad lydelse av 15 § andra stycket DL inte skulle ha påverkat stämningsmännens arbete med det stora antalet delgivningar av betalningsförelägganden och av stämningar i bagatellbrottmål. Kungörelsedelgivning får nämligen inte användas i dessa fall. I promemorian avvisas tanken att – i vart fall i samband med den nu aktuella tekniska översynen av delgivningslagstiftningen – ändra dessa regler, som måste prövas utifrån de krav på delgivningens tillförlitlighet som de ifrågavarande processformerna ställer. Det påpekas att antalet stämningar i bagatellbrott minskat kraftigt till följd av avkriminaliseringen av fylleri- och parkeringsförseelserna och att det i fråga om betalningsföreläggande finns alternativ till den summariska betalningsprocessen i vilka man kan tillgripa kungörelsedelgivning. I promemorian understryks att man när det som här rör sig om tämligen ringa brottslighet och – som regel – små ekonomiska värden måste utnyttja rättsväsendets resurser med omdöme. Att upprepade gånger, trots negativt resultat och utan att något nytt har tillförts ärendet, pröva det dyrbara stämningsmanaförfarandet är således inte rimligt.

JK säger sig kunna helt ansluta sig till vad som har anförts i promemorian i denna del.

Domstolsverket framhåller att man inte inom ramen för gällande och föreslagna lagstiftning kan komma till rätta med de stora svårigheter som nu orsakas av förbuden mot kungörelsedelgivning i vissa fall. En ytterligare översyn av förutsättningarna för kungörelsedelgivning är därför önskvärd.

Stockholms tingsrätt påpekar att antalet bagatellbrottmål fortfarande är ganska stort och att antalet mål om betalningsföreläggande fortlöpande ökar. Sistnämnda mål rör som regel små ekonomiska värden och delgivningskostnaderna blir i förhållande härtill ofta oproportionerligt stora. Tingsrätten är medveten om att det inte är ekonomiskt försvarbart med upprepade delgivningsförsök när det nästan säkert blir negativt resultat men anser det å andra sidan inte tillrådligt att helt ge upp dessa fall. Ett alternativ är att tillåta kungörelsedelgivning eller spikning i dessa mål. En annan utväg kan vara att ändra förutsättningarna för att få målet hänskjutet till rättegång. Borgenären kunde enligt tingsrätten ges tillfälle att begära att målet hänskjuts om ansökan om betalningsföreläggande inte har kunnat delges viss tid, exempelvis ett år, efter ingivandet. Utnyttjar inte borgenären denna möjlighet skulle domstolen få avvisa ansökan eller förklara den förfallen. Med en sådan ordning skulle borgenären besparas extra besvär och kostnader och gäldenären skyddas genom att talan inte kan bifallas utan någon som helst materiell prövning. Tingsrätten anser att frågorna knappast tål att skjutas på framtiden utan bör prövas i anslutning till övriga spörsmål i promemorian.

Enligt rättegångsutredningen är kungörelsedelgivningens användningsområde f. n. något inkonsekvent reglerat. Det torde vara svårt att hitta nå-

got bärande skäl för att delgivningsformen inte tillåts i mål om betalningsföreläggande men väl i tvistemål och lagsökningsmål. Utredningen är också kritisk mot förslaget i promemorian (Ds Ju 1977: 5) Summarisk process att förbjuda kungörelsedelgivning i de nuvarande lagsökningsmålen. Utredningen pekar på att lagen (1974: 8) om rättegången i tvistemål om mindre värden (småmålslagen) tillåter kungörelsedelgivning av föreläggande att avge skriftligt svaromål vid äventyr av tredsokod och att svarandens underlåtenhet att avge svaromål i praktiken torde leda till samma resultat som i betalningsföreläggandefallet. Enligt utredningen bör man inte nu utvidga förbudet mot kungörelsedelgivning för den summariska processens del. Utredningen utesluter emellertid inte att den i sitt arbete tar upp frågan i ett större sammanhang. Den anser också att ett slutligt ställningstagande till frågan om kungörelsedelgivning av stämning i brottmål bör kunna anstå tills utredningen har redovisat sina överväganden rörande brottmålsprocessen.

Jag ansluter mig till vad som sägs i promemorian på denna punkt och finner således inte skäl att i detta sammanhang ändra användningsområdet för kungörelsedelgivningen.

Som framhålls i promemorian och i Stockholms tingsrätts yttrande är det i de fall som här är aktuella inte ekonomiskt försvarbart att tillgripa det dyrbara stämningsmannaförfarandet upprepade gånger utan att något nytt har tillkommit som gör det sannolikt att delgivningen skall lyckas. I den mån sökanden eller kändanden inte kan tillföra några nya upplysningar måste de finna sig i att ärendet blir liggande utan åtgärd, om möjligheten att lyckas med delgivningen bedöms som osannolik.

Frågan om en utvidgning av kungörelsedelgivningens användningsområde får i första hand prövas i anslutning till pågående översyn av den summariska processen och av det ordinära rättegångsförfarandet. I samband därmed bör också undersökas det uppslag som Stockholms tingsrätt har fört fram såvitt gäller målen om betalningsföreläggande.

Kungörelsedelgivning kan enligt 16 § DL också användas när en obestämmd krets personer delges. Detsamma gäller när ett stort antal personer skall delges och det skulle innebära större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen att överbringa delgivningsförsändelsen till var och en av dem. Avser delgivningen personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall enligt 17 § första stycket DL meddelande om att delgivningshandlingen hålls tillgänglig – förutom att meddelandet införs i tidning – anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom sju dagar från beslutet om kungörelsedelgivning. Sju-dagarsfristen föreslås i promemorian bli utsträckt till tio dagar, dvs. den frist som gäller för införande av meddelandet i tidning. Vidare föreslås en redaktionell ändring i paragrafens andra stycke.

Promemorieförslaget har inte mött några erinringar under remissbehandlingen. JK anmärker dock att vad som avses i 17 § andra stycket DL

uppenbarligen är personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma hus, inte i samma fastighet, och att detta bör rättas till i detta sammanhang.

Av 9 a § DK framgår att ordet "fastighet" inte är liktydigt med "hus". Där förutsätts nämligen att det kan förekomma flera hus på en fastighet. Jag anser därför att det endast finns skäl att göra de ändringar i 17 § DL som har föreslagits i promemorian.

Även vid s. k. privat delgivning, dvs. när någon på grund av författningsföreskrift har att utan samband med mål eller ärende ombesörja delgivning, kan behov uppstå av kungörelsedelgivning. Den enskilde skall då enligt 22 § DL påkalla biträde av länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på dennes bekostnad. I departementspromemorian föreslås att ordet "skall" byts ut mot "får" (jfr motsvarande ändring i 3 § tredje stycket DL). Ändringsförslaget har inte mött några invändningar under remissbehandlingen och bör genomföras.

2.8 Partsdelgivning

Enligt 2 § DL ombesörjs delgivning i mål och ärenden vid domstol eller annan myndighet i första hand av myndigheten själv. Att delgivning ombesörjs av myndigheten innebär – i likhet med det motsvarande uttrycket att delgivning sker genom myndighets försorg – att myndigheten har ansvaret för att delgivningen blir utförd. Detta ändras inte av att myndigheten tar hjälp av postverket eller anlitar stämningsman eller polismyndighet.

Också annan än myndighet kan ibland ha att ombesörja delgivning. Dels kan den handläggande myndigheten enligt 2 § DL på begäran av part, sökande eller annan sakägare medge att denne själv ombesörjer delgivning, om det kan ske utan olägenhet (s. k. *partsdelgivning*), dels kan någon på grund av föreskrift i författning ha att utan samband med mål eller ärende ombesörja delgivning (s. k. *privat delgivning*). Privat delgivning förekommer t. ex. vid uppsägning av arrende- och hyresavtal (8 kap. 8 § och 12 kap. 8 § jordabalken).

När annan än myndighet har att ombesörja delgivning får han själv välja det delgivningssätt som han anser lämpligen kunna leda till bevislig delgivning. Av de delgivningsformer som anges i 3 § DL är det bara särskild postdelgivning som är förbehållen myndighet. En enskild som skall ombesörja delgivning kan således använda sig av ordinär delgivning. Ofta torde han använda rekommenderad försändelse med mottagningsbevis men även brevdeltgivning eller buddelgivning är självfallet användbara. Delgivningskvittot kan då tecknas på kopia av den handling som överbringas. Den enskilde är å andra sidan inte bunden vid de delgivningsformer som omtalas i 3 § DL utan kan exempelvis välja att överlämna handlingen i närvaro av vittne.

Enligt 2 § DL har parten, som nyss sagts, möjlighet att själv ombesörja delgivningen om han begär det och myndigheten finner det kunna ske utan

olägenhet. Det finns emellertid praktiskt viktiga fall, där parten har en ovillkorlig rätt att ombesörja delgivningen om han begär det. Sådana regler finns i 5 § lagen (1921: 244) om utmätningssed, 94 § växellagen (1932: 130), 72 § checklagen (1932: 131) och 5 § lagsökningslagen (1946: 808).

Om den föreslagna omorganisationen av stämningsmannadelgivningen genomförs och stämningsmannadelgivning anses ha skett endast om stämningsmannen fullgör uppdraget i tjänsten bortfaller enligt departementspromemorian ett väsentligt motiv för parterna att själva ombesörja delgivning. Med nuvarande ordning torde nämligen en part genom direktkontakt med en stämningsman och mot lämplig ersättning kunna få ett ärende snabbare utfört än om det hade gått vägen över myndigheten. Denna ordning är enligt promemorian försedd med vissa nackdelar. Parten – och i sista hand motparten/gäldenären – får betala en inte oväsentlig merkostnad, vilket ter sig olämpligt särskilt i sådana fall där partsdelgivning begärs utan att motparten har sökt undandra sig delgivning. Den obetingade rätten till partsdelgivning enligt lagen om utmätningssed samt växel-, check- och lagsökningslagarna föreslås därför upphävd. Härigenom blir regleringen i 2 § DL tillämplig, vilket alltså innebär att partsdelgivning medges om parten begär det och myndigheten finner det kunna ske utan olägenhet.

Som tidigare har nämnts förutsätts att kostnaderna för den del av stämningsmannaverksamheten som omfattar delgivning på begäran av annan än myndighet skall täckas av avgifter enligt självkostnadsprincipen.

Förslagen har tillstyrkts av Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt och SABO. Inte heller rättegångsutredningen har någon erinran mot förslagen medan däremot domareförbundet anser att det saknas anledning att försvåra parternas möjligheter i detta hänseende.

Stockholms tingsrätt framhåller att det är mindre tillfredsställande att part genom den obetingade rätten att själv ombesörja delgivning i vissa mål och ärenden kan köpa sig förtur i delgivningskön och vill begränsa rätten till partsdelgivning ytterligare. I 2 § DL bör således enligt tingsrättens uppfattning föreskrivas att partsdelgivning är tillåten endast om särskilda skäl kan åberopas.

Enligt domareförbundet har partsdelgivningen på åtskilliga orter fungerat utmärkt. Särskilt ofta har den använts i vräkningsmål och då med avsevärt bättre resultat än delgivning genom myndighetens försorg. Försvåras parternas möjligheter i detta hänseende finns risk för ett sämre delgivningsresultat. Olägenheterna av att en part, utan att själv ha gett anledning därtill, åsamkas en merkostnad för delgivningen bör man enligt förbundet kunna komma till rätta med genom en regel att part som begär att själv få ombesörja delgivningen själv får svara för kostnaden.

Sveriges fastighetsägareförbund uppger att hyresvärdarna-borgenärerna brukar utnyttja sin rätt att själva delge eftersom det ofta tar alltför lång tid att låta domstolarna ombesörja delgivningen t. ex. i mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Enligt SABO brukar av samma skäl många av de

till SABO knutna bostadsföretagen själva ombesörja delgivningen i mål om lagsökning med yrkande om avhysning. De hyresgäster som här avses låter sig oftast inte delges på vanligt sätt utan stämningsman måste anlitas. SABO har emellertid ingen erinran mot de föreslagna ändringarna i lagen om utmätningssed och i lagsökningslagen.

Förslaget om en begränsning av rätten till partsdelgivning har samband med frågan om stämningsmannadelgivning skall kunna utföras utom tjänsten. Sistnämnda fråga har jag besvarat nekande i avsnittet 2.6. Som Stockholms tingsrätt har anfört är det inte tilltalande att parter genom att utnyttja rätten till partsdelgivning har kunnat köpa sig förtur i delgivningssammanhang. Det kan inte uteslutas att angelägna myndighetsdelgivningar härigenom har fått stå tillbaka för partsdelgivningar, som av hänsyn till den ersättning som stämningsmannen har kunnat uppbära från parten har tagits med förtur. Genom att såväl myndigheternas som de enskildas stämningsmannauppslag – med några få undantag – kommer att slussas in till polismyndigheterna blir det möjligt för dessa att prioritera ärendena alltefter angelägenhetsgrad. Partsdelgivningens nuvarande dragningskraft kommer sannolikt att minska efter omorganisationen. Eftersom jag också – på skäl som har anförts i promemorian – anser partsdelgivningen principiellt tveksam i vart fall i sin ovillkorliga form ansluter jag mig därför till promemoriaförslaget. Någon ytterligare skärpning utöver vad som följer redan av 2 § DL anser jag inte erforderlig. Däremot bör regeln i 2 § DL bli tillämplig även i sådana ärenden hos överexekutor, i vilka sökanden f. n. har en ovillkorlig rätt till partsdelgivning enligt 195 a § utsökningslagen (1877: 31 s. 1). Detta lagrum avser bl. a. avhysningsärenden. Till promemorians ändringar av lagsökningslagen m. fl. författningar bör således fogas en motsvarande ändring i 195 a § utsökningslagen.

Som jag antydde nyss lär parterna i fortsättningen endast mera undantagsvis finna skäl att begära att själva få ombesörja delgivningen. I fall då stämningsmannadelgivning med hänsyn till omständigheterna är motiverad redan från början, bör det nämligen ligga i partens intresse att visa detta för myndigheten, som med ledning bl. a. av partens upplysningar avgör vilket delgivningssätt som skall väljas och vilken skyndsamhet som skall begäras av polismyndigheten om stämningsmannadelgivning beslutas.

2.9 Postfullmactsfrågan

I rättsfallen RÅ 1973 ref. 42 (RRK 1973: 32) och NJA 1975 s. 193 har regeringsrätten och högsta domstolen, båda domstolarna med knapp majoritet, kommit till skilda slut beträffande betydelsen av att rekommenderad försändelse med mottagningsbevis har kvitterats ut av annan än den sökte med stöd av en av den sökte utfärdad postfullmakt. Regeringsrättens majoritet fann att delgivning hade skett när postfullmäktigen hade kvitterat ut försändelsen medan minoriteten ansåg att delgivningen inte var fullbor-

dad förrän han hade överlämnat försändelsen till den sökte. Enligt högsta domstolens majoritet kunde fullmakt att utkvittera rekommenderad postförsändelse inte anses medföra behörighet att mottaga delgivning. Minoriteten ansåg däremot att en försändelse, som utkvitteras av ombud enligt bestämmelserna om rekommenderade försändelser, enligt fullmaktsrättsliga regler är att betrakta som mottagen av adressaten när utkvittering sker och att försändelsen därför är delgiven honom vid denna tidpunkt.

Delgivningsutredningen föreslog att till 19 § första stycket DL skulle göras ett tillägg, enligt vilket delgivning har skett genom att handlingen har utkvitterats av den som har erhållit postfullmakt av den sökte. Förslaget fick ett blandat mottagande. Kritikerna pekade bl. a. på att risk förelåg för rättsförlust och på att postfullmakten enligt förslaget skulle få en vidare innebörd än en rättegångsfullmakt.

Enligt departementspromemorian måste huvudregeln i 19 § första stycket vara en utgångspunkt för bedömningen. Bestämmelsen att delgivning har skett när den som söks för delgivning har mottagit handlingen återspeglar det grundläggande syftet med delgivningen, nämligen att bereda den sökte tillfälle att ta del av försändelsens innehåll. Endast i vissa särskilt angivna fall genombryts huvudregeln av legala presumtioner, bl. a. när den sökte vägrar ta emot handlingen och vid surrogat- och kungörelse-delgivning. Delgivningsutredningens förslag innebar att en presumptionsregel skulle införas också när det gäller ordinär delgivning, närmast svarande mot surrogatreglerna i 12 och 13 §§ DL. Postfullmäktigen har emellertid enligt promemorian inte samma möjligheter som vid surrogatdelgivning att avstyra delgivning om han inte kan överlämna försändelsen till den sökte. Postfullmakten innebär inte något bemyndigande för postfullmäktigen att öppna försändelsen och än mindre att vidta åtgärd som kan föranledas av försändelsens innehåll. Adressaten kan kvittera försändelsen i bostaden eller på kontoret men kan anlita bud för att hämta ut den på postanstalten. Det omedelbara behovet av att använda postfullmakt inskränker sig därför till fall när adressaten inte själv kan kvittera försändelsen, t. ex. på grund av en resa. Enligt promemorian är det med hänsyn härtill snarast mer sannolikt att försändelsen inte når den sökte samma dag som den har kvitterats ut av postfullmäktigen än att motsatsen inträffar.

I promemorian avvisas därför delgivningsutredningens förslag. Enligt promemorian finns i dessa fall inte skäl att frånga huvudregeln i 19 § första stycket DL, enligt vilken det avgörande bör vara när försändelsen kommer den sökte till handa. Enbart den omständigheten att innehavare av postfullmakt har kvitterat ut en försändelse bör således inte betyda att delgivning har skett. Om det däremot av övriga omständigheter, exempelvis genom ett telefonsamtal, kan utrönas när försändelsen har kommit den sökte till handa kan förutsättningar för delgivning likväl föreligga.

Enligt promemorian kan ett liknande problem uppstå när den sökte själv skriver på mottagningsbeviset men låter hämta försändelsen med bud.

Adressaten har alltså uppmärksammat på försändelsen och själv kvitterat den. Sannolikheten för att han också får del av den är emellertid betydligt större än i postfullmaktsfallen, eftersom han själv kan bevaka att den kvitterade försändelsen kommer honom till handa. Det är därför rimligt att den sökta i dessa fall själv står risken att försändelsen, sedan den väl har lämnats ut från posten, försenas eller kommer bort på vägen. I 19 § föreslås därför ett nytt stycke. Enligt detta skall, om den sökta har kvitterat postförsändelse som hämtas av bud på postanstalt, delgivning anses ha skett när försändelsen har hämtats. Av den föreslagna lydelsen, som enligt promemorian torde överensstämja med vad som redan gäller i den praktiska tillämpningen, skulle motsättningsvis framgå att delgivning inte anses ha skett i och med att postfullmäktig har kvitterat försändelsen.

Promemorians inställning i postfullmaktsfrågan delas av de flesta remissinstanser som har yttrat sig på denna punkt. Till dem som uttryckligen tillstyrker eller godtar promemorians förslag hör RÅ, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, kammarrätten i Göteborg, rättegångsutredningen, domareförbundet och Sveriges advokatsamfund. RRV och kommunförbundet är däremot kritiska och ansluter sig närmast till delgivningsutredningens förslag.

Svea hovrätt sätter i fråga om det är nödvändigt att införa det nya stycket i 19 § DL. Den föreslagna regeln torde nämligen innebära en absolut presumtion att den sökta skall anses delgiven när budet hämtar försändelsen på posten. I de ~ förmodligen sällsynta fall ~ där försändelsen därefter inte når den sökta kan denne komma att lida rättsförlust, eftersom delgivningen inte får motbevisas. Enligt kammarrätten i Göteborg torde effekten av regeringsrättens avgörande kvarstå för förvaltningsmyndigheternas och förvaltningsdomstolarnas del och inte kunna raderas ut genom uttalanden i förarbetena till en teknisk översyn av DL. För att helt ta bort effekten av rättsfallet bör man enligt kammarrättens uppfattning i DL införa en uttrycklig bestämmelse om att utkvitterande av handling med stöd av postfullmakt inte innebär delgivning med den sökta förrän han har fått försändelsen.

RÅ konstaterar att promemorieförslaget utgår från den praxis som numera gäller för de allmänna domstolarna. På skäl som har angetts i promemorian måste enligt RÅ den ståndpunkt som sålunda har intagits i behörighetsfrågan godtas, vilket dock medför praktiska olägenheter som inte har berörts i promemorian. Antalet fall där den sökta varken själv eller genom behörigt ombud har kvitterat försändelsen utan detta har verkställts endast av den som innehar postfullmakt torde nämligen inte vara obetydligt utanför de allmänna domstolarnas verksamhetsområde. RÅ anser att frågan är av sådan vikt att den måste närmare övervägas innan den föreslagna ändringen av 19 § DL genomförs.

Enligt RRV förekommer sällan delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis vid de allmänna domstolarna. Normalt

uppges skälet vara att man inte anser kvittering av försändelse med stöd av postfullmakt som fullgod bevisning att delgivning har skett. Endast undantagsvis torde det emellertid enligt RRV behöva förekomma att någon lider rättsförlust på grund av att handling inte överlämnas till adressaten av bud eller fullmaktshavare. I de fall detta skulle inträffa torde den som lidit rättsförlusten kunna besvara sig över domvilla enligt 59 kap. 1 § tredje stycket RB. RRV anser därför att det föreslagna tillägget till 19 § DL bör utformas så att såväl kvittering med stöd av postfullmakt som hämtning av försändelse genom bud skall kunna betraktas som bevis om genomförd delgivning.

Som nyss nämnts anser även kommunförbundet att i DL bör införas en bestämmelse om delgivning genom postfullmäktig i huvudsaklig överensstämmelse med vad delgivningsutredningen föreslog. I annat fall får man en icke önskvärd begränsning av möjligheten att använda systemet med rekommenderade försändelser med mottagningsbevis. Den i departementspromemorian föreslagna lösningen framstår enligt kommunförbundet som tveksam i belysning av allmänna fullmaktsrättsliga regler. Möjligheten att låta postfullmakt avse även utkvittering av delgivningsförsändelser ter sig särskilt motiverad i fråga om vissa juridiska personer. Uppenbarligen kan det då inte vara särskilt praktiskt att kanske behöva tillgripa ett annat och omständligare delgivningssätt, särskilt som i sådana fall den som är postfullmäktig ofta också har en generell fullmakt att företräda huvudmannen. Befarade olägenheter från rättssäkerhetssynpunkt kan undvikas genom lämplig utformning av det formulär för postfullmakt som posten tillhandahåller. Av formuläret bör således klart framgå vilken innebörd postfullmakten har beträffande delgivning. Förslagsvis kunde det uttryckligen anges att utfärdaren av postfullmakten hade möjlighet att låta fullmakten avse resp. inte avse befogenhet att utkvittera delgivningshandlingar. Skulle man likväl välja den i promemorian förordade metoden bör detta framgå direkt av lagtexten. Att låta denna viktiga rättsprincip endast framgå motsättningsvis av den föreslagna bestämmelsen om kvitterad postförsändelse som hämtas av bud kan inte anses tillfredsställande.

För egen del vill jag understryka vad som sägs i departementspromemorian, nämligen att huvudregeln i 19 § första stycket DL om när delgivning anses ha skett måste läggas till grund för övervägandena i postfullmaktsfrågan. Systemet med delgivning syftar till att bereda den sökta tillfälle att ta del av innehållet i de handlingar som rör honom. Endast i några begränsade fall genombryts huvudregeln av särskilda, i lagen uppställda presumptionsregler. Dessa presumptionsregler är såväl vad gäller förutsättningar som rättsverkningar noggrant angivna i lagen. Enligt DL finns ingen möjlighet att genombryta huvudregeln inom ramen för den ordinära delgivningen. Såvitt avser gällande rätt anser jag därför att, när rekommenderad försändelse har kvitterats ut med stöd av postfullmakt, det avgörande måste vara vid vilken tidpunkt som den sökta får handlingen och inte vid vilken tidpunkt som postfullmäktig har tagit emot handlingen.

Vad härefter gäller frågan om att införa en uttrycklig regel om postfullmaktens innebörd i delgivningssammanhang bör för det första prövas om det praktiska behovet av en sådan presumptionsregel som delgivningsutredningen föreslog är så stort att det överväger de principiella invändningar som kan riktas mot den. RÅ har i sitt remissvar framhållit, att postfullmaktsfallen inte är så få utanför de allmänna domstolarnas område. För att få behovet av en presumptionsregel belyst har jag under hand låtit undersöka rutinerna kring postfullmakterna och de rekommenderade försändelserna.

Användningen av postfullmakter torde vara något vanligare än som antyds i promemorian. Framför allt utnyttjas sådana fullmakter av juridiska personer och fysiska personer som driver rörelse. För företag som har fack- eller boxadress torde det ofta vara praktiskt att ha postfullmakt. Det förekommer också att en make har fullmakt att kvittera ut den andra makens post.

Av mottagningsbevisets tryckta text framgår endast att handlingen kvitteras av adressaten eller dennes befullmäktigade ombud. Har kvittens skett med annat namn än den söktes anges endast undantagsvis att det har skett med stöd av fullmakt. I de allra flesta fall är det dock den sökta själv som har kvitterat försändelsen.

Om det är påkallat kan avsändaren ange att försändelsen endast får kvitteras ut av adressaten personligen (3 § andra stycket DK; så även enligt 3 § andra stycket i promemorians förslag till DF). Enligt postens fullmaktsformulär gäller inte postfullmakt om avsändaren har angett på försändelse att utlämning får ske endast mot kvitto av adressaten personligen. Jag har inhämtat att det bland de tingsrätter som använder rekommenderad försändelse med mottagningsbevis i mål om lagsökning och betalningsföreläggande är vanligt att man utnyttjar denna möjlighet att utesluta postfullmaktsfall vid delgivning av fysiska personer.

Som har angetts i promemorian måste man i de flesta fall kunna utgå från att den sökta genom postfullmäktigens försorg får del av handlingarna redan samma dag som försändelsen lämnas ut från postanstalten. Sannolikheten för att så sker anser jag till skillnad från promemorian vara så stark att den som vill göra gällande att han har fått försändelsen först vid senare tidpunkt bör förebriga någon omständighet som talar för att så var fallet. I de flesta fall bör myndigheterna alltså kunna utgå från att den sökta har blivit delgiven samma dag som försändelsen har lämnats ut av posten även när utlämnandet har skett till någon som har postfullmakt. Endast i ett mindre antal fall torde någon i efterhand komma att göra gällande att delgivningen inte har fullbordats. Många gånger bör man också av skriftväxlingen eller andra omständigheter kunna sluta sig till att den sökta har fått del av den handling som sänts till honom. Också den tid som har förflutit utan att den sökta har reagerat bör kunna tillmätas betydelse. När fråga uppkommer huruvida besvär har anförts i rätt tid är det naturligt att över-

instansen söker klarlägga vid vilken tidpunkt den sökte har fått del av handlingen. Ett blankt påstående av den sökte att han inte har fått del av densamma bör inte godtas utan bör stödjas av andra omständigheter. Å andra sidan kan naturligtvis alltför stora krav inte ställas på den sökte härvidlag. Det bör räcka med att han gör sannolikt att han inte har nåtts av försändelsen. Att man i ett mindre antal fall härigenom kommer att få sakpröva ärenden som annars skulle ha kunnat avvisas som för sent inkomna uppfattar jag inte som någon större olägenhet.

Vad jag har sagt nu har i första hand avsett delgivning med privatpersoner. När det gäller juridiska personer finns det enligt min mening i än högre grad anledning att anta att försändelse som har kvitterats ut med stöd av postfullmakt når behörig företrädare för den sökte samma dag. Särskilt gäller detta företag som driver verksamhet eftersom denna kan antas vara så organiserad att försändelsen överbringas till någon behörig företrädare samma dag den hämtas på posten.

Sammanfattningsvis anser jag att det knappast skulle uppstå några större praktiska olägenheter om man avstår från att genomföra delgivningsutredningens förslag beträffande postfullmakt och i stället nöjer sig med den grundläggande principen att tidpunkten då den sökte får handlingen är avgörande för när delgivning skall anses ha skett. Med en tillämpning av den fria bevisprövningen i enlighet med vad jag nyss har redovisat bör för övrigt skillnaden i praktiken bli liten mellan den nuvarande huvudregeln i 19 § första stycket DL och den absoluta presumptionsregel som delgivningsutredningen föreslog. I undantagsfall kommer det emellertid att kunna förekomma att man i efterhand måste underkänna en delgivning där postfullmakt har förekommit. I sådana fall kan man med min ståndpunkt rätta till uppenbara felaktigheter med tillämpning av nuvarande regler om ordinära och extraordinära rättsmedel. Detta är inte möjligt med den absoluta presumption som delgivningsutredningen föreslog.

Det torde mot denna bakgrund endast vara i ett fåtal fall som frågan om delgivning har skett i behörig ordning sedermera behöver bli föremål för tvist. Vill myndigheten i något särskilt ärende skaffa sig en säkrare garanti för att försändelsen når den sökte kan den åstadkomma detta genom att — enligt vad förut sagts — begära personlig kvittens och därmed utesluta postfullmaktsmöjligheten. I vilka fall så bör ske får ankomma på myndigheternas egen bedömning. När delgivningen gäller juridiska personer kan begäran om personlig kvittens knytas till viss namngiven ställföreträdare, som anges som försändelsens adressat (jfr 9 § DL).

Jag vill också understryka att frågeställningen är begränsad till de rekommenderade försändelserna och att problemet minskar ju mera man övergår till brevdgivning.

När det därefter gäller det fallet att den sökte själv kvitterar en rekommenderad försändelse och därefter låter hämta den genom bud ansluter jag mig till vad som har anförts i promemorian. Den som har utfärdat kvittot

har i den angivna situationen gjorts uppmärksam på försändelsen och är närmast att stå den – obetydliga – risken att försändelsen sedan inte lämnas till honom av budet. Jag tillstyrker därför att 19 § DL förses med ett tillägg i enlighet med promemoriaförslaget.

När det slutligen gäller frågan huruvida postfullmaktens innebörd i delgivningssammanhang bör regleras genom en uttrycklig bestämmelse ansluter jag mig till promemorians ståndpunkt att detta inte är erforderligt. I det föregående har jag redovisat hur jag anser att 19 § första stycket DL bör tolkas enligt gällande ordning. Mot denna bakgrund finner jag det opåkallat att genom en särskild bestämmelse reglera postfullmaktsfallen. Det bör vara tillräckligt att göra det föreslagna tillägget till 19 § DL. Genom detta och de uttalanden jag har gjort i detta sammanhang finner jag att lagstiftarens ståndpunkt har kommit till tillräckligt klart uttryck för att man skall uppnå en enhetlig rättstillämpning.

2.10 Övergångsfrågor

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juli 1979. För att de stämningsmän som då har förordnande av länsstyrelse skall kunna slutföra uppdrag som lämnats dem före ikraftträdandet bör deras förordnanden gälla intill utgången av år 1979. Det förutsätts dock att de efter polismyndighetens behov och egna önskemål skall kunna få stämningsmannaförordnande av polismyndighet.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428),
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed,
4. lag om ändring i växellagen (1932: 130),
5. lag om ändring i checklagen (1932: 131),
6. lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808).

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i delgivningslagen

3 §

I första stycket har gjorts en omformulering som innebär att ordinär delgivning kan ske genom att handlingen – förutom att sändas med posten – överlämnas med bud eller på annat sätt till den sökta. Denna ändring har behandlats i avsnittet om budgivning (2.4.2). Vidare har på skäl som anges i avsnittet 2.4.1 ordet delgivningserkännande bytts mot delgivningskvitto.

Kretsen av myndigheter som får använda särskild postdelgivning framgår av andra stycket. Frågan har behandlats i avsnittet 2.5.

Ändringen i tredje stycket syftar, som framgår av avsnittet 2.6, till att understryka lagstiftarens restriktiva inställning till användningen av stämningssmannadelgivning. Genom ändringen antyds också att myndigheterna inte är skyldiga att göra försök med stämningssmannadelgivning i fall som de med fog bedömer som dömda att misslyckas. Tillägget ”enligt 24 §” syftar på den reglering av intygens bevisverkan som görs där.

4 §

Ändringen har behandlats i avsnittet 2.6.

17 §

Ändringen innebär i sak att tidsfristen för att i visst fall anslå meddelande inom fastighet i samband med kungörelsedelgivning utsträcks från sju till tio dagar. Härigenom uppnås överensstämmelse med den tidsfrist som gäller för att införa meddelande i tidning. Frågan är behandlad i avsnittet 2.7.

19 §

I paragrafen har införts ett fjärde stycke, som reglerar frågan när delgivning skall anses ha skett om den sökta kvitterat postförsändelse som hämtas av bud på postanstalten. Frågan avser i första hand ordinär delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis och har i den allmänna motiveringen behandlats i anslutning till postfullmaktsfrågan (avsnitt 2.9). Där framgår också att kvittens av den som har en av den sökta utfärdad postfullmakt inte innebär att den sökta därmed skall anses ha mottagit försändelsen.

22 §

I paragrafens andra stycke behandlas delgivning som någon har att ombesörja på grund av föreskrift i författning men utan samband med mål eller ärende. För sådana s. k. privata delgivningar gäller i tillämpliga delar

vad som i övrigt stadgas i DL. I enlighet med den ändring som gjorts i 3 § tredje stycket har ordet "skall" bytts ut mot "får". Ändringen har berörts i avsnittet 2.7.

23 §

Enligt den nya lydelsen övertar polismyndigheterna länsstyrelsernas uppgift att förordna stämningsmän. Polismyndigheterna skall förordna stämningsmän till det antal som behövs i varje polisdistrikt. Härigenom markeras att stämningsmännen i fortsättningen kommer att vara knutna till de lokala polisdistrikten. Den närmare innebörden av den föreslagna omorganisationen av stämningsmannaverksamheten redovisas i avsnittet 2.6.

24 §

I paragrafen anges vem som kan utfärda sådant intyg som utgör fullt bevis om hur delgivning har skett. Lagrummet reglerar således behörigheten att utföra stämningsmannadelgivningar. Ändringarna har behandlats närmare i avsnittet 2.6.

Kretsen av befattningshavare som får utföra stämningsmannadelgivning har vidgats till att avse även tjänstemän vid vissa anstalter. Deras behörighet är dock begränsad till delgivningar med dem som är intagna i anstalten. Beträffande nämndemän har den ändringen gjorts att endast nämndemän i tingsrätt får utföra stämningsmannadelgivning. Behörigheten omfattar delgivning för tingsrättens räkning. Vad gäller personal vid kronofogdemyndigheter omfattar den nya regeln ingen ändring i sak.

Som berörts i den allmänna motiveringen får delgivning genom stämningsman eller andra i bestämmelsen angivna personer inte karaktär av stämningsmannadelgivning annat än om delgivning skett i tjänsten. Jag bortser härvid från notarius publicus och nämndeman i tingsrätt. Genom föreskriften i denna paragraf att intyget skall vara utfärdat i tjänsten för att ha angiven bevisverkan har avsetts att markera detta förhållande. När det gäller nämndeman i tingsrätt är bevisverkan knuten till intyg som rör delgivningsärende för tingsrättens räkning. Intyg av notarius publicus är inte underkastat några särskilda förbehåll.

Bevisverkan av intyg som utfärdats av tjänsteman vid postverket har uttryckligen angetts avse särskild postdelgivning.

Slutligen har en numera i delgivningssammanhang obsolet bestämmelse om intyg rörande anslag på kommunens anslagstavla utgått.

Övergångsbestämmelser

Ikraftträdandet och därmed sammanhängande frågor har berörts i avsnittet 2.10.

4.2 Förslagen till lagar om ändring i utsökningslagen, lagen om utmätningssed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen

Ändringarna innebär att den ovillkorliga rätten för part att själv ombesörja delgivningen i de fall som avses med ifrågavarande lagrum upphör och ersätts med den allmänna regeln i 2 § DL, enligt vilken sådan s. k. partsdelgivning kan medges på parternas begäran om myndigheten finner det kunna ske utan olägenhet. Frågan är behandlad i avsnittet 2.8.

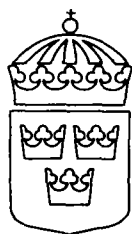
5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428),
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed,
4. lag om ändring i växellagen (1932: 130),
5. lag om ändring i checklagen (1932: 131),
6. lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808).

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

**JUSTITIE –
DEPARTEMENTET**

DELGIVNING

Ds Ju 1978: 2

INNEHÅLL

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428)	57
Förslag till lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed	60
Förslag till lag om ändring i växellagen (1932: 130)	61
Förslag till lag om ändring i checklagen (1932: 131)	62
Förslag till lag om ändring i lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande	62
Förslag till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947: 948)	63
Förslag till förordning om ändring i kronofogdeinstruktionen (1971: 425)	64
Förslag till delgivningsförordning	64
1 Inledning.	69
2 Nuvarande ordning i huvuddrag.	69
2.1 Delgivningslagen	69
2.2 Valet av delgivningsform	72
2.3 Delgivningsverksamhetens organisation	73
3 Delgivningsutredningen.	75
3.1 1974 års betänkande	75
3.2 1975 års betänkande	77
Remissbehandlingen.	78
5 Statskonsults utredning.	79
6 Riksrevisionsverkets rapport.	80
6.1 Domstolarnas organisation	81
6.2 Delgivningsverksamheten	81
6.3 Planeringen av brottmålstingen	82
7 Överväganden.	82
7.1 Allmänna synpunkter	82
7.2 Kostnadsaspekter på delgivningsformerna	84
7.3 Ifrågasatta författningsändringar	86
7.3.1 Delgivningslagen m. m.	86
7.3.1.1 Partsdelgivning (2 § DL m. m.)	86
7.3.1.2 Delgivningsformerna (3 § DL)	87
Ordinär delgivning (3 § första stycket DL)	88
Brevdelgivning	88
Buddelgivning	94
Rekommenderad försändelse med mottagnings- bevis	95
Särskild postdelgivning (3 § andra stycket DL) ..	98
Stämmningsmannadelgivning (3 § tredje stycket DL)	101
7.3.1.3 Brådskanie delgivningsuppdrag (4 § DL)	107

7.3.1.4	Vissa frågor om kungörelsedelgivning	107
7.3.1.5	Anslag i fastighet vid kungörelsedelgivning	111
7.3.1.6	Postfullmaktsfrågan (19 § första stycket DL)	111
7.3.1.7	"Telefondelgivning" (19 § första stycket DL)	115
7.3.1.8	Förnekande av identitet m. m. (19 § andra stycket DL)	117
7.3.1.9	Delgivning vid sammanträde (20 § DL)	119
7.3.1.10	Stämningmännens anknytning till polisväsendet (23 § DL)	119
7.3.1.11	Andra kategorier med stämningmannabehörighet (24 § första stycket DL)	121
7.3.1.12	Övergångsbestämmelser	125
7.3.2	Övriga författningsändringar	125

1 Förslag till

Lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428)

Härigenom föreskrivs att 3, 4, 17, 19 samt 22–24 §§ delgivningslagen (1970: 428) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *med bud* till den sökte, varvid som bevis att denne mottagit försändelsen begäres *delgivningserkännande* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *överlämna den med bud eller på annat sätt* till den sökte, varvid som bevis att denne *har* mottagit försändelsen begäres *delgivningskvitto* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Myndighet som Konungen bestämmer får ombesörja att handlingen lämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg om det finns anledning antaga, att delgivningserkännande eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid (särskild postdelgivning).

Om det finns anledning antaga, att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid får de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg (särskild postdelgivning).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, skall *myndigheten* anlita stämningsman eller annan, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning (*stämningsmannadelgivning*).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, får *delgivning* ske genom stämningsman eller annan, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning (*stämningsmannadelgivning*).

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (*kungörelsedelgivning*).

4 §

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telegraf, telefon* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av *Konungen*.

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telefon, telegram* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av *regeringen*.

17 §¹

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på

¹ Senaste lydelse 1977: 677.

Nuvarande lydelse

plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *sju* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Avser* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Föreslagen lydelse

plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *tio* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Gäller* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Delgivning har skett genom att den som sökes för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller styrkt kopia oavsett på vilket sätt den kommit honom tillhanda.

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som sökes för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett

enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrives där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

Har den sökta kvitterat postförsändelse som hämtas av bud på postanstalt skall delgivning anses ha skett när försändelsen har hämtats.

22 §

Bestämmelserna i denna lag om delgivning av handling tillämpas även vid delgivning av annat än handling.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § skall han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § får han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

23 §

För varje kommun skall finnas en eller flera stämningsmän. Stämningsman förordnas av länsstyrelsen. Det åligger länsstyrelsen att föra förteckning över stämningsmän inom länet.

Polismyndighet förordnar stämningsmän till det antal som behövs i varje polisdistrikt.

¹ Senaste lydelse 1977: 677.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 §

Intyg av stämningsman gäller som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget. Samma vitsord tillkommer intyg av nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, *utmätningssman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningssman. Detsamma gäller intyg som utfärdas av tjänsteman vid postverket enligt bestämmelser som Konungen meddelar, och intyg som utfärdas enligt särskilda föreskrifter om anslag på kommunens anslagstavla.*

Intyg av stämningsman gäller som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget. Samma vitsord tillkommer intyg av nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, *kronofogde och, enligt bestämmelser som regeringen meddelar, annan tjänsteman vid kronofogdemyndighet. Detsamma gäller, vid delgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola, tjänsteman vid anstalten och, vid särskild postdelgivning, tjänsteman vid postverket.*

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

2. Av länsstyrelse meddelat förordnande att tills vidare vara stämningsman gäller till utgången av år 1979.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed**

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1921: 244) om utmätningssed skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmes. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmes. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd

¹ Senaste lydelse 1946: 813.

Nuvarande lydelse

att avgiva förklaring över ansöknings-
ningen, vid äventyr att uraktlåten-
het därutinnan ej utgör hinder för
målets avgörande. Nämnda även-
tyr skall utsättas i föreläggandet,
vilket ock skall innehålla erinran
om att utmätningsseden må avläggas
vid förhöret samt anmaning till gäl-
denären att, om han saknar laga or-
sak att bestrida ansöknings-
ningen, personligen infinna sig vid förhöret för
att med företeende av förteckning
över sina tillgångar fullgöra edgången.
Det exemplar av ansöknings-
handlingarna, varå föreläggandet
tecknats, skall delgivas gälldenären.
*Delgivning skall ske genom kon-
kursdomarens försorg, där borge-
nären ej hellre vill själv ombesörja
delgivningen. I fråga om delgiv-
ning äge i övrigt vad om delgivning
av stämning i tvistemål är stadgat
motsvarande tillämpning.*

Föreslagen lydelse

att avgiva förklaring över ansök-
ningen, vid äventyr att uraktlåten-
het därutinnan ej utgör hinder för
målets avgörande. Nämnda även-
tyr skall utsättas i föreläggandet,
vilket ock skall innehålla erinran
om att utmätningsseden må avläggas
vid förhöret samt anmaning till gäl-
denären att, om han saknar laga or-
sak att bestrida ansöknings-
ningen, personligen infinna sig vid förhöret för
att med företeende av förteckning
över sina tillgångar fullgöra edgången.
Det exemplar av ansöknings-
handlingarna, varå föreläggandet
tecknats, skall delgivas gälldenären
*på sätt om stämning i tvistemål är
stadgat.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

3 Förslag till**Lag om ändring i växellagen (1932:130)**

Häri genom föreskrivs att 94 § växellagen (1932:130) skall ha nedan an-
givna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***94 §¹**

*I växelmål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerliga hinder ej möter
och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första instäl-
lelse till samma dag som stämning sökes eller nästföljande dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946: 845.

4 Förslag till Lag om ändring i checklagen (1932:131)

Härigenom föreskrivs att 72 § checklagen (1932:131) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

72 §¹

*I checkmål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerliga hinder ej möter och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första inställelse till samma dag som stämning sökes eller till nästa dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

5 Förslag till Lag om ändring i lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Det exemplar av ansökningen varå enligt 4 § föreläggandet tecknats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.
*Delgivning skall ske genom rättens
försorg, om borgenären ej hellre
vill själv ombesörja delgivningen.*

Det exemplar av ansökningen varå enligt 4 § föreläggandet tecknats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946:846.

6 Förslag till**Förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947: 948)**

Regeringen föreskriver att 21 § förundersökningskungörelsen (1947: 948) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*21 §¹

I protokoll skall antecknas
beträffande vittne: fullständigt namn, *ålder*, yrke eller anställning, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – och eventuell telefonadress även-
som upplysning huruvida vittnet är släkt eller bekant med den misstänkte, målsägande eller angivare, uppgifter om vittnets särskilda förutsättningar att iakttaga eller bedöma det, varom vittnet höres, och om övriga förhållanden som kunna vara av betydelse för bedömande av vittnets tillförlitlighet; samt

beträffande misstänkt: fullständigt namn, personnummer, yrke eller anställning, kyrkobokföringsort, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – eventuell telefonadress och, beträffande den som icke fyllt tjugo år, föräldrarnas namn och adress, om det är lämpligt. Avser misstanken brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än sex månader, eller föreligger eljest anledning därtill, skall dessutom antecknas uppgifter om skolgång, tidigare anställningar, arbetsförhet och hälsotillstånd.

I protokoll skall antecknas
beträffande vittne: fullständigt namn, *personnummer*, yrke eller anställning, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – och eventuell telefonadress även-
som upplysning huruvida vittnet är släkt eller bekant med den misstänkte, målsägande eller angivare, uppgifter om vittnets särskilda förutsättningar att iakttaga eller bedöma det, varom vittnet höres, och om övriga förhållanden som kunna vara av betydelse för bedömande av vittnets tillförlitlighet; samt

beträffande misstänkt: fullständigt namn, personnummer, yrke eller anställning, kyrkobokföringsort, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – eventuell telefonadress och, beträffande den som icke fyllt tjugo år, föräldrarnas namn och adress, om det är lämpligt. Avser misstanken brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än sex månader, eller föreligger eljest anledning därtill, skall dessutom antecknas uppgifter om skolgång, tidigare anställningar, arbetsförhet och hälsotillstånd.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1969: 689.

7 Förslag till

Förordning om ändring i kronofogdeinstruktionen (1965: 687)

Regeringen föreskriver att 13 § kronofogdeinstruktionen (1965: 687) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Åt tjänsteman vid kronofogdemyndighet må chefen för myndigheten uppdraga att på eget ansvar utfärda indrivningskvitto, bevis eller intyg som det ankommer på utmätningsman eller kronofogdemyndighet att utfärda.

Åt tjänsteman vid kronofogdemyndighet må chefen för myndigheten uppdraga att på eget ansvar utfärda indrivningskvitto, bevis eller intyg som det ankommer på utmätningsman eller kronofogdemyndighet att utfärda *samt att verkställa delgivning och därvid utfärda intyg som enligt 24 § första stycket delgivningslagen (1970:428) gäller som fullt bevis om delgivning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1979.

8 Förslag till

Delgivningsförordning

Regeringen föreskriver följande.

Inledande bestämmelser

1 § Skall delgivning ombesörjas av myndighet enligt delgivningslagen (1970: 428) beslutar myndigheten om sättet för delgivningen.

Myndigheten bör sträva efter att begagna delgivningssätt som medför så ringa kostnad och besvär som möjligt såväl för myndigheten som för den enskilde.

2 § Anteckning om delgivning skall göras i delgivningsförteckning eller i dagbok, diarium, journal, register eller motsvarande förteckning. Om anteckning ej görs i delgivningsförteckning, numreras delgivningarna särskilt för varje mål eller ärende.

Delgivningsnumret anges på inneliggande och utgående exemplar av den handling som skall delges. Antecknas delgivningen i dagbok eller motsvarande förteckning, anges även målets eller ärendets beteckning.

Ordinär delgivning

3 § Vid ordinär delgivning sänds handlingen i vanligt brev eller överlämnas med bud eller på annat sätt till den sökte. Vid handlingen fogas blankett för delgivningskvitto samt, om det ej anses obehövt, kuvert för återsändande av delgivningskvitto. På blanketten anges myndighetens namn och postadress, handlingens delgivningsnummer, kortfattad uppgift om handlingens innehåll samt viss dag när kvittot senast bör sändas tillbaka till myndigheten. Kuvert eller postkort för delgivningskvitto skall vara försett med anteckning att postbefordran sker utan kostnad för avsändaren och med beteckningen "Delgivningskvitto".

Förekommer anledning till det, får handlingen sändas i rekommenderad eller assurerad försändelse eller postpaket med begäran om mottagningsbevis. På mottagningsbeviset anges handlingens delgivningsnummer och kortfattad uppgift om handlingens innehåll. På försändelsen anges handlingens delgivningsnummer och, om så erfordras, begäran om förkortad liggetid vid adresspostanstalten. Om det anses påkallat anges på försändelsen att den får kvitteras ut endast av adressaten personligen.

Har handlingen sänts i vanligt brev och delgivningskvitto ej inkommit dagen efter den angivna tiden för kvittots återsändande bör myndigheten på lämpligt sätt påminna den sökte.

Särskild postdelgivning

4 § Poststyrelsen tillställer domstolsverket förteckning över de postanstalter vid vilka särskild postdelgivning kan verkställas.

5 § Vid särskild postdelgivning innesluts den handling som skall delges i kuvert, som på framsidan förses med uppgift om myndighetens namn och postadress samt den söktes fullständiga namn, personnummer, yrke eller titel samt postadress. Skall särskild postdelgivning ske med juridisk person som har kontor, där förvaltningen förs, anges den juridiska personen som adressat och försändelsen ställs till kontoret.

På kuvertet fästs blankett för delgivningskvitto. På blanketten antecknas myndighetens namn och postadress, handlingens delgivningsnummer samt kortfattad uppgift om handlingens innehåll.

Försändelsen lämnas till postbefordran som vanligt brev. Den får inte rekommenderas eller assureras. Ej heller får expressutdelning begäras.

Stämningsmannadelgivning

6 § Myndighet som inte själv kan utföra stämningsmannadelgivning får anlita polismyndighet för delgivning. Därvid innesluts den handling som skall delges i kuvert, som på framsidan förses med uppgift om myndighe-

tens namn och postadress, handlingens delgivningsnummer och den söktes fullständiga namn, personnummer, yrke eller titel samt postadress. Vid kuvertet fogas blankett för delgivningskvitto. På blanketten antecknas myndighetens namn och postadress, handlingens delgivningsnummer samt kortfattad uppgift om handlingens innehåll.

Kuvertet och blanketten sänds i vanligt brev eller på annat sätt till polismyndigheten i det polisdistrikt där delgivningen kan väntas ske. Därvid bör uppges vilken dag delgivningen senast bör vara verkställd och återredovisad till myndigheten samt lämnas de ytterligare upplysningar som kan erfordras för uppdragets fullgörande.

7 § Stämningsmannadelgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola bör ske genom tjänsteman vid anstalten. Bestämmelserna i 6 § gäller därvid i tillämpliga delar. Delgivningshandlingarna sänds till anstalten.

8 § Stämningsmannadelgivning enligt 6 § utförs av stämningsman som är förordnad av den polismyndighet, till vilken handlingarna har sänts. Endast om delgivningsärendet är synnerligen brådskande eller om annan särskild anledning förekommer får polismannen utföra delgivningen.

Finner polismyndigheten att den sökta uppehåller sig utanför polisdistriktet eller att delgivning av annan orsak kan antagas komma att ske inom annat distrikt får ärendet överlämnas till polismyndigheten i det andra distriktet. Myndighet som har begärt delgivningen skall underrättas här om.

9 § Stämningsmannadelgivning med den som är intagen på allmän sjukvårdsinrättning bör ske i samråd med styresman eller kurator vid inrättningen. Stämningsmannadelgivning med den som fullgör tjänstgöring vid krigsmakten bör ske i samråd med hans chef.

10 § Är särskild skyndsamhet påkallad, kan myndigheten genom telefon, telegram, telex eller på annat liknande sätt befordra det meddelande som skall delges till den som skall ombesörja stämningsmannadelgivningen. Befordras meddelandet genom telefon, upptecknar mottagaren meddelandet samt kontrollerar och låter skriva ut det. På utskriften anges, att den utgör ett riktigt återgivande av det telefonmeddelande som har mottagits från myndigheten. Anlitas telegraf, tillämpas kungörelsen (1947: 643) om överbringande av rättegångsfullmakt genom telegram.

Stämningsmannadelgivningen verkställs genom att meddelandet lämnas till den sökta. Delgivningskvitto tecknas på avskrift eller kopia av meddelandet.

Kungörelsedelgivning

11 § Meddelar myndigheten beslut om kungörelsedelgivning, skall dagen för beslutet antecknas i delgivningsförteckning, dagbok eller motsvarande förteckning.

Vid kungörelsedelgivning införs meddelandet i tidning som har spridning i den ort där den sökte kan antagas uppehålla sig. Om särskild anledning förekommer, kan annonsering ske i flera tidningar. Myndigheten skall tillse att ett exemplar av tidning som meddelandet införts i snarast möjligt tillställs myndigheten.

12 § Meddelande som avses i 17 § första stycket fjärde punkten delgivningslagen (1970: 428) anslås på anslagstavla som är avsedd för meddelanden till dem som hyr eller annars innehar lägenhet inom fastigheten. Saknas anslagstavla, anslås meddelandet väl synligt i husets huvudingång. Finns flera huvudingångar till samma hus eller flera hus på samma fastighet, anslås meddelandet i samtliga huvudingångar.

För åtgärd som avses i första stycket anlitas stämningsman. Meddelandet skickas till polismyndigheten i det polisdistrikt där fastigheten är belägen.

När meddelandet har anslagits, skall intyg härom, utvisande tiden och sättet för anslåendet, tillställas den som har påkallat åtgärden.

Övriga bestämmelser

13 § Utan hinder av denna förordning får delgivning ske på annat sätt, om särskilda omständigheter föranleder det.

14 § Om ersättning till postverket för särskild postdelgivning finns särskilda bestämmelser.

Har statlig myndighet påkallat biträde i utrikesdepartementet för delgivning av handling utom riket och behöver handlingen översättas till främmande språk, skall översättningskostnaden bäras av departementet.

För kostnad som uppkommer i annat fall för delgivning genom myndighets försorg och för översättning svarar myndigheten.

15 § Bestämmelserna i denna förordning gäller i tillämpliga delar även när enskild på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning, så ock när part, sökande eller annan sakägare av myndighet har anförtrotts att ombesörja delgivning.

Har myndighet anförtrott part, sökande eller annan sakägare att ombesörja delgivning inom riket har 6 § motsvarande tillämpning. Kuvert med bifogad blankett till delgivningskvitto och myndighetens föreläggande om delgivning lämnas eller sänds i vanligt brev till parten eller hans ombud.

16 § När delgivningskvitto eller annat bevis om delgivning inkommer till myndigheten, granskas beviset omedelbart för kontroll av att delgivning skett på behörigt sätt. Har försändelsen vid särskild postdelgivning utlämnats enligt 12 eller 13 § delgivningslagen (1970: 428), sänder myndigheten genast meddelande om vem som mottagit försändelsen i vanligt brev till den sökte. På beviset antecknas vilken dag meddelandet avsänts.

När tidning vari meddelande om kungörelsedelgivning införts kommer in till myndigheten, kontrollerar myndigheten att annonsering skett inom behörig tid och på behörigt sätt. Myndigheten ombesörjer att dagen för meddelandets införande i tidning antecknas på den handling som hålls tillgänglig.

När bevis om anslag inkommer till myndigheten, granskas beviset för kontroll av att anslaget skett på behörigt sätt.

Har hinder mött för delgivning eller framgår det av bevis eller tidnings-exemplar att delgivning ej skett enligt de anvisningar som meddelats eller att annan brist i delgivningsförfarandet föreligger, skall myndigheten utan dröjsmål vidtaga de åtgärder som betingas därav.

17 § Formulär till delgivningskvitto samt till meddelande enligt 6 § andra stycket och 12 eller 13 § delgivningslagen (1970: 428) fastställs av domstolsverket efter samråd med rikspolisstyrelsen och poststyrelsen.

Rikspolisstyrelsen meddelar närmare anvisningar för förfarandet när myndighet eller enskild anlitar polismyndighet för stämningsmannadelgivning.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1979.
 2. Genom förordningen upphävs delgivningskungörelsen (1970: 467), kungörelsen (1970: 662) om formulär till blanketter för delgivningsbevis m. m. samt kungörelsen (1972: 792) om ersättning för vissa delgivningar m. m.

1 Inledning

Med delgivning menas i princip att en handling bevisligen lämnas till någon som är behörig att ta emot den. Föreskrifter om hur delgivning skall gå till finns i delgivningslagen (1970:428; DL) och delgivningskungörelsen (1970:467; DK). I DL ges bestämmelser om olika delgivningsmetoder, vem som skall sökas för delgivning, verkan av att adressaten vägrar ta emot delgivningshandlingen, när delgivning skall anses ha skett etc. DL innehåller däremot inte några föreskrifter om i vilka fall delgivning skall ske. Sådana föreskrifter finns i stället i åtskilliga av de lagar och författningar där krav på delgivning av handling ställs upp. Där kan också ges från DL avvikande bestämmelser, t. ex. om alternativa delgivningsmetoder eller om förbud att använda vissa delgivningsformer.

Systemet med delgivning ger myndigheter och andra möjlighet att med hjälp av vissa formaliserade metoder överbringa handlingar till berörda personer. För avsändaren är det ofta av stor vikt att få vetskap om och att kunna styrka att handlingen verkligen har nått adressaten och när detta har skett. Detta beror på att det till delgivningen av en handling i många fall har knutits någon form av rättslig verkan. Omvänt kan sägas att det är handlingens innehåll som bör vara avgörande för om den skall delges eller inte. Ju betydelsefullare en handling är, desto viktigare är det att mottagaren får del av den och att avsändaren kan utgå från att så har skett. En föreskrift om att delgivning skall ske kan därför ofta sägas vara ett uttryck för att ingen skall dömas ohörd eller ovetande drabbas av ingripande rättsverkningar. Vad som nu har sagts kan belysas av några exempel. Delgivningen kan bilda utgångspunkt för beräkning av preskriptionstid, besvärstid eller annan tidsfrist. Delgivning kan också vara en förutsättning för att ett rättsligt förfarande skall kunna komma till stånd eller för att en dom eller ett beslut skall kunna verkställas. Syftet med delgivningen kan också vara att förmå någon att fullgöra något eller att kalla någon till förhandling eller annat sammanträde. Underlåten delgivning eller brister i förfarandet vid delgivning kan å andra sidan leda till att åtals- eller fordringspreskription inträder, att besvärstid eller annan tidsfrist inte börjar löpa eller att ett rättsligt förfarande måste göras om från början.

Exemplen kan mångfaldigas. Av det anförda torde dock framgå att delgivningen har en viktig funktion inom rättsordningen.

2 Nuvarande ordning i huvuddrag

2.1 Delgivningslagen

Genom DL, som trädde i kraft den 1 januari 1971, skapades ett gemensamt delgivningsförfarande för rättegång och förvaltningsförfarande. DL

anknyter sakligt sett tämligen nära till den ordning som tidigare gällde för de allmänna domstolarna. Bestämmelserna riktar sig i första hand till myndigheterna men gäller i tillämpliga delar också när någon utan samband med mål eller ärende på grund av föreskrift i författning skall ombesörja delgivning (22 § andra stycket DL).

En grundläggande regel är att delgivning i mål eller ärenden i första hand skall ombesörjas av myndigheten. Part får således själv ombesörja delgivning i mål eller ärende endast om myndigheten medger det (2 § DL). Ett annat uttryck för samma inställning kan sägas vara att valet av delgivningsform i första hand bör träffas så att det blir den berörda myndigheten själv som svarar för det praktiska arbetet med delgivningen.

DL upptar fyra olika sätt för delgivning (3 § DL).

Den enklaste formen, som också har förutsatts komma till användning i det övervägande antalet fall, kallas *ordinär delgivning*. Handlingen sänds med posten eller överlämnas med bud till den som skall delges, som skriftligen bekräftar att han har tagit emot försändelsen. Ett mycket stort antal delgivningar kan på detta sätt ske med hjälp av brev eller rekommenderad försändelse med mottagningsbevis.

Om ordinär delgivning inte är lämplig har vissa myndigheter rätt att utnyttja en mera kvalificerad delgivningsmetod, som benämns *särskild postdelgivning*. Delgivningsförsändelsen lämnas till posten, som överbringar den till den sökta, som regel mot kvitto och i samband med gängse postutdelning.

Kan delgivning inte ske genom ordinär delgivning eller särskild postdelgivning får *stämningmannadelgivning* anlitas. Handlingen överlämnas då av särskilt förordnad stämningssman, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning. Samma vitsord tillkommer också intyg från nämndeman, notarius publicus, åklagare, polisman samt vissa tjänstemän inom utrikesförvaltningen och exekutionsväsendet (24 § första stycket DL). Stämningssmän förordnas av länsstyrelsen för varje kommun (23 § DL). Endast om ett delgivningsärende är synnerligen brådskande eller det finns annan särskild anledning får polismyndighet anlitas för stämningmannadelgivning (6 § första stycket DK).

Om den sökta saknar känt hemvist och kan det ej klarläggas var han uppehåller sig sker delgivning genom kungörelse. *Kungörelsedelgivning* får också ske om den sökta är oanträffbar och det inte kan klarläggas var han uppehåller sig och det dessutom kan antas att han har avvikit eller på annat sätt söker hålla sig undan (15 § DL). Denna delgivningsform får också användas när en obestämd krets eller ett stort antal personer skall delges (16 § DL). Handlingen hålls vid kungörelsedelgivning tillgänglig hos myndigheten och meddelande härom förs in i lämplig tidning (17 § DL). Har den sökta känt hemvist men söker han hålla sig undan kan i stället beslutas att handlingen i slutet kuvert skall lämnas i hans hemvist eller fästas på hans dörr (s. k. spikning).

DL innehåller också bestämmelser om vem som skall sökas för delgivning, dvs. vem som är behörig att ta emot delgivningsförsändelser för olika rättssubjekt i skilda situationer (7–11 §§ DL). Vidare ges regler om s. k. surrogatdelgivning, då delgivning sker genom att handling överlämnas till annan än den som ytterst söks för delgivning (12–14 §§ DL). Exempel på surrogatdelgivning är att handlingen lämnas till hushållsmedlem, hyresvärd eller anställd, som har att i sin tur överlämna handlingen till den sökta. Har surrogatdelgivning skett skickas meddelande härom med posten till den sökta under hans vanliga adress.

Användningen av såväl surrogatdelgivning som kungörelsedelgivning/spikning är ibland inskränkt genom avvikande regler i andra författningar som föreskriver att delgivning måste ske med den sökta personligen. Detta gäller särskilt handlingar som underrättar den enskilde om att mål eller ärende har anhängiggjorts om åtgärd av särskilt ingripande betydelse för honom. Ett exempel är 33 kap. 6 § rättegångsbalken (RB), som förbjuder surrogatdelgivning och kungörelsedelgivning av stämning i brottmål. Enligt samma lagrum får surrogatdelgivning ske av stämning i tvistemål endast om det förekommer anledning att den sökta har avvikit eller eljest håller sig undan.

De på sitt sätt viktigaste reglerna i DL kan sägas finnas i 19 och 20 §§ DL, där det föreskrivs under vilka förutsättningar och vid vilken tidpunkt delgivning skall anses ha skett. Enligt 19 § första stycket DL har delgivning skett genom att den som söks för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller kopia oavsett på vilket sätt den har kommit honom tillhanda. Om föreläggande eller annat beslut meddelas vid förhandling, förhör eller annat sammanträde anses enligt 20 § DL delgivning ha skett med den som var närvarande när beslutet meddelades. Dessa båda stadganden överensstämmer väl med delgivningens syfte att garantera att den som berörs av innehållet i en handling också får tillfälle att ta del av den och vidta de åtgärder han kan finna påkallade. Frågan om delgivning har skett är i princip föremål för fri bevisprövning. Det står alltså klart att – om här bortses från surrogatdelgivning och kungörelsedelgivning – det grundläggande är att någon har tagit emot en handling, inte att han genom delgivningskvitto eller på annat sätt har bekräftat mottagandet. En annan sak är att myndigheterna inte är betjänta av en delgivning som de inte kan belägga och att det därför har föreskrivits att myndigheterna vid ordinarie delgivning skall begära delgivningskvitto eller mottagningsbevis.

Delgivning bygger således i första hand på att den som söks för delgivning tar emot handlingen. En sådan frivillig medverkan kan inte påräknas i alla situationer. I 19 § andra stycket DL föreskrivs därför att vid särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning delgivning skall anses ha skett även om den som söks för delgivning vägrar att ta emot handlingen. Ytterligare möjligheter att genomföra delgivning när den sökta inte vill samarbeta finns, som tidigare nämnts, i bestämmelserna om kungörelsedelgivning.

I 19 § tredje stycket DL ges regler om när delgivning skall anses ha skett vid bl. a. surrogat- och kungörelsedelgivning.

2.2 Valet av delgivningsform

I fråga om användningen av de olika delgivningsformerna anförde föredragande departementschefen bl. a. följande i propositionen (1970:13) med förslag till ny delgivningslag m. m. (s. 97 ff. och 123 ff.).

Det är från alla synpunkter lämpligast om delgivning sker genom vanligt brev med begäran om delgivningserkännande eller genom rekommenderat brev med mottagningsbevis. Delgivning skall därför i första hand ske på något av dessa två sätt. Ordinär delgivning genom posten är den billigaste delgivningsformen vare sig handlingen sänds i vanligt brev eller i rekommenderad försändelse (rek.). Hos postverket behandlas försändelsen på samma sätt som andra försändelser av motsvarande slag. Adressaten kan nås snabbt och direkt i sin bostad eller – i vissa fall – på arbetsplatsen. Har adressaten ändrat vistelseort kan försändelsen eftersändas. Delgivningsmetoden väcker ringa uppseende och är därför fördelaktig också för adressaten. Genom att i första hand använda ordinär delgivning bör man kunna nå resultat i ett stort antal sådana fall där positivt resultat inte kan uppnås med den mer kvalificerade postdelgivningen. Ordinär delgivning genom postförsändelse medför dock att adressaten måste medverka genom att sända tillbaka ett delgivningserkännande eller bege sig till en postanstalt för att kvittera ut en rekommenderad försändelse. För att delgivningsmetoden skall ge så bra resultat som möjligt bör adressaten besväras i minsta möjliga utsträckning. Delgivningserkännande bör därför alltid få skickas tillbaka portofritt för avsändaren. Ett gott resultat av denna delgivningsmetod förutsätter också att försändelserna sänds ut i god tid.

Beträffande den form av ordinär delgivning som innebär att handling lämnas genom bud under begäran om delgivningserkännande ligger det i sakens natur att denna metod inte kommer i fråga särskilt ofta utan främst avser fall då den som skall delges råkar uppehålla sig i myndighetens lokaler eller har fast kontor i myndighetens närhet.

Man kan inte alltid räkna med att adressaten är villig att medverka till ordinär delgivning genom att skicka tillbaka ett delgivningserkännande eller i förekommande fall uppsöka en postanstalt för att kvittera ut en rekommenderad försändelse. Detta gäller framför allt om adressaten kan vinna tid genom att fördröja delgivningen eller om han helt enkelt inte bryr sig om det pågående ärendet. Ordinär delgivning är inte heller lämplig i mycket brådskande delgivningsfall, t. ex. när preskription är nära förestående eller när förhandling eller förhör skall äga rum med kort varsel. Det måste därför finnas möjlighet att anlita andra delgivningsförfaranden om ordinär delgivning inte kan genomföras eller på förhand kan anses utsiktslös. När ordinär delgivning påräknas inte leda till resultat bör därför särskild post-

delgivning få tillgripas. Det är viktigt att myndighetens bedömning att en ordinär delgivning är utsiktslös verkligen föregås av en noggrann prövning.

Om särskild postdelgivning inte är möjlig eller har misslyckats eller om sådan delgivning av någon anledning inte bör försökas återstår att delge genom stämningsman eller annan vars intyg är fullt bevis om att delgivning har skett.

Ett grundläggande intresse är att polismyndigheterna inte i onödan och slentrianmässigt belastas med delgivningsuppdrag. Detta intresse tillgodoses på två sätt. För det första har delgivningsbestämmelserna byggts upp på sådant sätt att de mera kvalificerade delgivningsformerna i princip inte får användas förrän man har prövat de enklare formerna. För det andra bör, när stämningsmannadelgivning bedöms som nödvändig, särskilt förordnad stämningsman och inte polis användas i första hand. Särskilda villkor har således ställts upp för att polis skall få anlitas. I 6 § DK har föreskrivits att polismyndighet får anlitas för stämningsmannadelgivning endast om ärendet är synnerligen brådskande eller om annan särskild anledning förekommer.

2.3 Delgivningsverksamhetens organisation

Som tidigare har redovisats ombesörjs ordinär delgivning av myndigheten själv med viss medverkan av posten enligt rutiner som gäller för postförsändelser i allmänhet. Särskild postdelgivning skiljer sig från ordinär delgivning genom att den i vissa hänseenden innebär avvikelser från gängse postala rutiner. Gemensamt för ordinär delgivning och särskild postdelgivning är dock att bestyret med delgivning ankommer på personal som är anställd vid myndigheten själv och vid postverket. Vid stämningsmannadelgivning anlitas däremot personal som inte tillhör myndigheten eller postverket.

Sedan gammalt ankom det på underrätterna att förordna erforderligt antal stämningsmän med skyldighet att verkställa delgivningar både för myndigheter och enskilda. En avsevärd del av delgivningsarbetet utfördes inom polisväsendet med anlitan av polismän. I samband med att polisväsendet förstatligades år 1965 omorganiserades också delgivningsverksamheten. Man strävade efter att renodla polisverksamheten och låta polisutbildad personal endast utföra egentliga polisuppgifter, medan olika servicefunktioner skulle anförtros personal utan polisutbildning. Den delgivningsverksamhet som förekom inom polisväsendet skulle därför utföras av personal utan polisutbildning som administrativt skulle ingå i polisorganisationen. För behörighet att utföra stämningsmannadelgivning skulle sådana personal ha förordnande av underrätt.

Genom 1965 års reform förstatligades de tidigare kommunala delgivningscentralerna i Stockholm och Göteborg och inrättades en delgivningscentral i Malmö. Centralerna underställdes den lokala polisorganisationen

med en föreståndare som chef. Delgivningsarbetet på fältet skulle utföras av delgivningsmän med var och en sitt distrikt. I andra större polisdistrikt, där arbetsuppgifterna gav underlag för minst en man, anställdes särskild icke polisutbildad personal, delgivningsmän, som dock till skillnad från delgivningsmännen vid delgivningscentralerna ställdes under direkt ledning av polisbefäl. I de mindre polisdistrikten återstod att utföra delgivningarna med hjälp av polispersonal.

Genom DL överfördes uppgiften att förordna stämningsmän från underätterna till länsstyrelserna, som har att förordna en eller flera stämningsmän för varje kommun. Överflyttandet av befogenheten att förordna stämningsmän grundades på att det framstod som mindre naturligt att lägga beslutanderätten hos underrätterna när delgivningsförfarandet gjordes enhetligt för rättegång och förvaltningsförfarande. Länsstyrelsen har ålagts att föra förteckning över stämningsmännen inom länet men utövar ingen arbetsledning över dem.

I DL:s förarbeten (prop. 1970:13 s. 99 ff.) framhöll departementschefen att det på sina håll förekom att polismyndigheterna slentrianmässigt anlätades för delgivning i situationer då denna utan tvivel kunde ske på betydligt enklare sätt. En sådan onödig belastning på polismyndigheterna måste undvikas. Som berörts ovan borde polismyndigheterna i största möjliga utsträckning befrias från delgivningsuppdrag. Detta skulle uppnås dels genom delgivningsbestämmelsernas utformning, dels genom att särskilt förordnade stämningsmän och inte polis skulle användas i första hand. Med en riktig tillämpning av bestämmelserna borde de fall där det inte går att undvika att polismyndigheten kopplas in i delgivningsförfarandet inte behöva bli många. Det var således enligt departementschefen angeläget att stämningsmän förordnades till ett sådant antal att de hann med även bråds-kande uppdrag. Som anmärkts ovan har också i 6 § DK föreskrivits att polismyndighet får användas för stämningsmannadelgivning endast i ärenden som är synnerligen bråds-kande eller som av annan särskild anledning kräver att polismyndighet anlitas.

Om man bortser från den betydande mängd stämningsmannadelgivningar, som i den exekutiva verksamheten utförs av personal knuten till kronofogdemyndigheterna, innebär den nuvarande organisationen av stämningsmannadelgivningen att sådana delgivningar i princip utförs antingen av personal som är anställd inom polisväsendet eller av fritidsarbetande, särskilt förordnade stämningsmän, som ersätts av myndigheterna för varje uppdrag de utför. Inom polisväsendet utförs de flesta uppdragen av icke polisutbildade delgivningsmän vid delgivningscentralerna och i de större polisdistrikten. Personalen vid delgivningscentralerna har inte bestämd arbetstid utan verkställer uppdragen vid den tid som bedöms lämpligast för att delgivningen skall lyckas, medan delgivningsmännen i övriga distrikt har bestämd arbetstid som läggs ut av polismyndigheten. Vid delgivningscentralerna tillämpas fast grundarvode jämte viss prestationser-

sättning. I övriga polisdistrikt utgår fast lön enligt befordringsgång 1 C. Resekostnader ersätts särskilt.

Delgivningsuppdrag, som nämndeman eller särskilt förordnad stämningsman utför på begäran av myndighet, ersätts f. n. med 16 kr. för varje person som söks för delgivning. Dessutom utgår resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet. Ersättningarna utanordnas av *den myndighet som har begärt delgivningen*. Någon reglering av ersättningen när stämningsman anlitas utan förmedling av myndighet finns inte.

3 Delgivningsutredningen

Redan kort tid efter DL:s tillkomst framfördes – särskilt från de allmänna domstolarna – flera anmärkningar mot delgivningsförfarandet. Anmärkningarna gällde samtliga former av delgivning. Särskilt hård kritik riktades mot olika detaljer i systemet med stämningsmän. Med hänsyn särskilt till de stora effektivitetsförluster för domstolarna som misslyckade delgivningsförsök innebär och till de stora kostnader som delgivningsförfarandet vållar det allmänna tillsattes i september 1972 en utredning¹ för att göra en teknisk översyn av delgivningsbestämmelserna. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt organisationsfrågor, däribland även organisationen av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Delgivningsutredningen (Ju 1972:10) avlämnade i oktober 1974 delbetänkandet (Ds Ju 1974:15) Förenklad delgivning och i augusti 1975 sitt slutbetänkande (Ds Ju 1975:19) Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna.

3.1 1974 års betänkande

I 1974 års betänkande föreslår delgivningsutredningen ändringar i 33 kap. 6 § RB samt i 3, 15, 19, 23 och 24 §§ DL. Även åtskilliga paragrafer i DK föreslås ändrade. Ändringsförslagen syftar till att öka användningen av ordinär delgivning, i första hand med vanligt brev eller bud. Domstolar och andra myndigheter bör mer än hittills själva svara för att en person nås av delgivning. Vanliga brev- och telefonkontakter bör i ökad omfattning vara huvudmedel i verksamheten. Den särskilda postdelgivningen föreslås slopad. Genom de ökade insatserna från de uppdragsgivande myndigheternas sida bör också stämningsmännens arbete kunna effektiviseras och mera inriktas på de kvalificerade fallen. Önskemålet om en effektivisering ligger också bakom utredningens förslag om en samlad arbetsledning för all stämningsmannadelgivning, såväl den som f. n. sköts inom polisväsendet som den som utförs av de stämningsmän som länsstyrelsen förordnat.

¹ Utredningsman expeditionschefen Harriet Stangenberg.

Stämningsmannadelgivningen bör således administrativt knytas till polisväsendet med rikspolisstyrelsen (RPS) som centralmyndighet. De enskilda polismyndigheterna bör svara för delgivningsverksamheten var och en inom sitt distrikt. Polisutbildad personal bör endast undantagsvis befatta sig med delgivningsarbete.

Myndigheterna har enligt delgivningsutredningen i huvudsak behållit de delgivningsformer som de använde före DL:s tillkomst. Detta har medfört att stämningsmannadelgivning använts i alltför stor utsträckning. För att minska belastningen på stämningsmännen framhåller utredningen att delgivning i första hand bör ske med vanligt brev eller med bud. För att uppnå en förbättrad svarsfrekvens vid delgivning med brev föreslås en rad olika åtgärder. Sälunda bör myndighet foga ett svarskuvert till delgivningskvittot (3 § DK). En annan metod att förbättra resultatet av brevdeltgivning är att genom en särskild etikett fästa den söktes uppmärksamhet på nödvändigheten att returnera delgivningskvittot. Påminnelse per telefon har visat sig ge gott resultat och bör därför utnyttjas i större omfattning (13 § DK). Försöksverksamhet med kvällstjänstgöring som utredningen har initierat för detta ändamål på vissa myndigheter har gett gott resultat.

Utredningen framhåller vikten av att myndigheternas arbete planeras så att flera delgivningsförsök vid behov skall hinna göras. Kallelse till förhandling bör därför vanligtvis sändas ut senast ca en månad före den utsatta förhandlingsdagen.

De föreslagna ändringarna i 3 § DL innebär bl. a. att rek. med mottagningsbevis, som främst används av förvaltningsmyndigheterna, skall användas först om det finns anledning till det, dvs. när man har skäl att anta att den som söks för delgivning inte självmant returnerar ifyllt delgivningskvitto.

Delgivningsformen särskild postdelgivning uppvisar enligt utredningen allt sämre effektivitet, bl. a. beroende på svårigheten att anträffa folk på bostadsadressen under arbetstid. Med hänsyn till delgivningsformens dåliga effektivitet och de företagsekonomiska fördelar det skulle innebära för postverket att befrias från delgivningsskyldigheten, föreslår utredningen att delgivningsformen särskild postdelgivning utmönstras ur DL.

Utredningen anser att villkoren för att använda stämningsmannadelgivning bör skärpas. Som grund för sin inställning framhåller utredningen att stämningsmannadelgivning är tidsödande och dyrbar. Dessutom bör den sökte – för att onödigt irritation skall undvikas – kunna förstå att det finns motiv för att myndigheten använder stämningsman för delgivningen. Att den sökte har flyttat från uppgiven adress kan enligt utredningen inte motivera att stämningsman anlitas. Ofta kan nämligen med hjälp av personnummer ny adress lätt tas fram ur länsstyrelsens ADB-baserade register över befolkningen i länet (personbandet). När den som skall delges motsätter sig delgivning bör emellertid stämningsman finnas att tillgå för att genomföra delgivning. Enligt den föreslagna lydelsen av 3 § DL förutsätts att

det finns särskild anledning anta att delgivning genom brev, bud eller rek. ej kan ske.

Förslaget till ändring i 15 § DL går ut på att underlätta förutsättningarna för kungörelsedelgivning/spikning. I 15 § andra stycket DL krävs att det inte kan klarläggas var den sökte uppehåller sig och att det finns anledning anta att han har avvikit eller på annat sätt håller sig undan. Detta föreslås ändrat till att anledning förekommer att den sökte har avvikit eller på annat sätt undandrar sig delgivning. Ändringen i 33 kap. 6 § RB anknyter till det föreslagna uttryckssättet "undandrar sig delgivning".

I 19 § DL föreslås två ändringar. Delgivning skall således anses ha skett *dels* om handling har utkvitterats av den som har erhållit postfullmakt av den sökte (jfr RÅ 1973 ref. 4 = RKR R 73 2: 32; motsatt utgång i NJA 1975 s. 193), *dels* om person som anträffas vid stämningsmannadelgivning förnekar att han är identisk med den sökte men tillräcklig grund finns för antagande att sådan identitet föreligger.

Den föreslagna administrativa anknytningen till polisväsendet framgår av 23 § DL, enligt vilken stämningsmännen skall förordnas av polismyndigheterna till erforderligt antal i varje distrikt.

I 24 § DL föreslås att nämndeman, åklagare och – som en följd av slopandet av den särskilda postdelgivningen – tjänsteman vid postverket utgår ur den uppräkningslista av befattningshavare vars intyg gäller som fullt bevis att delgivning har skett på det sätt som anges i intyget.

De föreslagna ändringarna i DK är i stor utsträckning följdändringar till att den särskilda postdelgivningen slopas. I övrigt avser de främst åtgärder för att effektivisera och förenkla den ordinära delgivningen (svarskuvert, påminnelserutiner) samt konsekvenser av nyordningen på det administrativa området.

3.2 1975 års betänkande

Delgivningsutredningens slutbetänkande, som i första hand avser organisationen av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö, innehåller bl. a. förslag om att den nuvarande distriktsindelningen vid delgivningscentralernas stämningsmänna- och spaningssektioner skall slopas och personalen sammanföras i arbetsgrupper. Vidare bör enligt utredningen systemet för ersättning till de fältarbetande stämningsmännen omprövas.

Slutbetänkandet innehåller också en uppföljning av de rationaliseringsförslag som utredningen lagt fram i sitt första betänkande. Det konstateras att åtskilliga myndigheter har utökat och aktiverat sin ordinära delgivning och att stämningsmannadelgivningarna blivit mera kvalificerade.

4 Remissbehandlingen

Efter remiss har yttranden över *delbetänkandet (Ds Ju 1974:15) Förenklad delgivning* avgetts av justitiekanslern (JK), riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten i Göteborg, rikspolisstyrelsen (RPS), domstolsväsendets organisationsnämnd (DON), socialstyrelsen, postverket, statskontoret, riksskatteverket (RSV), länsstyrelsernas organisationsnämnd, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, polisstyrelserna i Stockholm och Göteborg, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Svenska kommunförbundet och föreningen Sveriges polismästare.

Remissinstanserna har bifogat yttranden,

RÅ från överåklagarna i Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt samt från cheferna för länsåklagarmyndigheterna i Uppsala, Jönköpings och Skaraborgs län,

Svea hovrätt från Stockholms, Handens, Eskilstuna och Lindesbergs tingsrätter samt från hyresnämndskanslierna i Stockholm och Gävle,

hovrätten över Skåne och Blekinge från Helsingborgs, Karlskrona och Malmö tingsrätter,

länsstyrelsen i Stockholms län från kronofogdemyndigheten i Stockholm och lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi,

länsstyrelsen i Östergötlands län från Norrköpings polisdistrikt, kronofogdemyndigheterna i Norrköpings och Motala distrikt, lokala skattemyndigheten i Lindesbergs fögderi samt Norrköpings och Linköpings kommuner,

länsstyrelsen i Malmöhus län från polisstyrelserna i Malmö, Lund och Helsingborg samt Malmö kommunstyrelse,

länsstyrelsen i Norrbottens län från polisstyrelserna i Luleå, Boden och Kiruna, kronofogdemyndigheterna i Luleå och Kiruna samt länsstyrelsens mervärdeskatteenhet,

polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt från föreståndaren för delgivningscentralen i Stockholms polisdistrikt samt

polisstyrelsen i Göteborg från delgivningscentralen i Göteborgs polisdistrikt.

Remissyttranden över *betänkandet (Ds Ju 1975:19) Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna* har avgetts av Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Malmö tingsrätt, kammarrätten i Göteborg, rikspolisstyrelsen, domstolsverket, statskontoret, riksskatteverket, länsstyrelsernas organisationsnämnd, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län, Stockholms polisstyrelse efter hörande av delgivningscentralen i Stockholm, Göteborgs polisstyrelse efter hörande av delgivningscentralen i Göteborg, Malmö polisstyrelse, Sveriges advokatsam-

fund, Svenska kommunförbundet och TCO:s statstjänstemannasektion (TCO – S).

Några remissinstanser har begränsat sina yttranden till att avse vissa särskilda frågor.

Remissinstanserna är i allmänhet positivt inställda till huvuddragen av de förslag utredningen har lagt fram. Detta gäller förslagen till ökad och förbättrad användning av de ordinära delgivningsformerna likaväl som förslaget att stämningsmannaverksamheten administrativt knyts till polisväsendet. Utformningen av lagtexten ifrågasätts däremot av några remissinstanser. Utredningens förslag till omorganisation av delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö har fått ett blandat mottagande.

I avsnitt 7 kommer delgivningsutredningens förslag och remissyttrandena att kortfattat redovisas i anslutning till de enskilda paragrafer i DL, i vilka ändring har föreslagits eller kan övervägas.

5 Statskonsults utredning

Chefen för justitiedepartementet uppdrog den 1 februari 1977 åt Statskonsult AB att utföra viss utredning om delgivningsverksamhetens organisation. Utredningen inleddes med en förstudie, som redovisades i form av en förstudierapport den 27 april 1977. Statskonsult fick härefter den 15 juni 1977 i uppdrag att genomföra en huvudstudie rörande delgivningsverksamhetens organisation i enlighet med vad som anges i en den 27 maj 1977 upprättad promemoria "Riktlinjer för översyn av delgivningsverksamhetens organisation". Enligt riktlinjerna skulle Statskonsult utarbeta en detaljerad organisationsplan för den nya organisationen av stämningsmannaverksamheten. Som allmänna utgångspunkter för utredningsuppdraget angavs följande.

En viktig förutsättning för att domstolarnas och förvaltningsmyndigheternas arbete skall fungera effektivt är att delgivningsförfarandet är tillfredsställande anordnat. De nuvarande svårigheterna på området tenderar att i allt större omfattning inkräkta på myndigheternas och inte minst domstolarnas effektivitet. Till detta bidrar också att den tilltagande mängden delgivningar utan samband med mål eller ärenden hos myndighet, såsom uppsägningar för förlängning av hyresavtal m. m., belastar delgivningsorganisationen i stor utsträckning.

För att åstadkomma en förbättring krävs bl. a. att systemet med stämningsmannadelgivning ges en mer ändamålsenlig utformning. Härför behövs troligen organisatoriska ändringar. Som delgivningsutredningen har påpekat behövs sannolikt en samlad arbetsledning för all stämningsmannadelgivning om verksamheten skall kunna effektiviseras. Utredningens förslag att verksamheten administrativt knyts till polisväsendet är ett exempel på hur den kan effektiviseras. Även andra alternativ bör dock undersökas.

En ny organisation bör liksom den nuvarande grundas på att såväl fast anställd personal som särskilt förordnade personer ombesörjer delgiv-

ningsuppdrag. Som har framhållits i proposition 1970:13 s. 100 bör organisationen utformas så att polisutbildad personal i princip inte tas i anspråk för delgivningsgöromål. Den nya organisationen bör stå öppen för både myndigheter och enskilda. När stämningsmannadelgivning används på begäran av enskild, bör uppdraget ersättas enligt självkostnadsprincipen. Endast delgivning som har skett i tjänsten inom organisationen bör få verkan som stämningsmannadelgivning. Delgivning på grund av uppdrag utom tjänsten bör behandlas som buddelgivning.

För att åstadkomma en förbättring av delgivningsverksamheten i sin helhet krävs också att både myndigheter och enskilda som anlitar delgivning gör ett mer nyanserat val av delgivningsmetoder än som nu är fallet. För detta behövs främst en ökad information om hur olika delgivningsformer lämpligen bör användas. Även lagändringar kan visa sig vara nödvändiga för att ge bättre vägledning och därmed stimulera till användande av enklare delgivningsformer, när sådana är tillräckliga. Dessa frågor och frågor som har samband härmed övervägs f. n. inom justitiedepartementet på grundval av delgivningsutredningens förslag.

Innan ställning kan tas till en ny organisation för stämningsmannaverksamheten måste en detaljerad organisationsplan utarbetas. Det bör ankomma på Statskonsult AB att i form av en huvudstudie utarbeta en sådan organisationsplan i enlighet med de riktlinjer som nu har skisserats. Som utgångspunkt för huvudstudien bör också gälla, att kostnaderna för de organisationsförslag som läggs fram inte överstiger kostnaderna för nuvarande organisation. Behövliga förbättringar av stämningsmannaverksamheten bör i stället söka åstadkommas genom en effektivisering av verksamheten.

Det ligger i sakens natur att dimensioneringen av stämningsmannaaorganisationen är beroende av i vad mån övriga delgivningsformer kan effektiviseras. För genomförande av utredningsuppdraget kan det därför visa sig vara nödvändigt att ta upp frågor som inte i och för sig faller inom ramen för utredningsarbetet. Innan sådana frågor blir föremål för närmare utredning bör de underställas den projektledning som skall finnas för huvudstudien.

Statskonsult har redovisat huvudstudien i en den 31 januari 1978 dagtecknad slutrapport.

6 Riksrevisionsverkets rapport

Riksrevisionsverket (RRV) har som ett led i förvaltningsrevisionen av domstolsväsendet analyserat vissa frågor rörande tingsrätternas handläggning av brottmål och sammanställt resultatet av granskningen i en revisionsrapport den 16 november 1977, "Allmänna domstolarna – tingsrätternas handläggning av brottmål" (dnr 1976:1148).

En utgångspunkt för RRV:s undersökning är iakttagelsen att utsatta brottmål ofta blir inställda, vilket påverkar genomströmningstiden för målen, leder till merarbete för tingsrätterna samt ställer till problem för berörda parter, vittnen m. m.

6.1 Domstolarnas organisation

Av intresse i detta sammanhang är i första hand vad RRV anför i fråga om delgivningsarbetet och planeringen av brottmålstingen. Det förtjänar emellertid att nämnas att RRV också konstaterar att *domstolarnas organisation* för handläggning av brottmål varierar och anser att arbetsordningarna bättre än f. n. bör reglera verksamheten vid varje tingsrätt. RRV är visserligen medvetet om att någon helt enhetlig organisation för landets samtliga tingsrätter knappast är möjlig. Domstolsverket bör emellertid utforma sina anvisningar för arbetsordningar på sådant sätt att standardiserade handläggningsrutiner anvisas och lämplig arbetsorganisation framgår. En förutsättning för en mera enhetlig organisation är enligt RRV också att det blir en jämnare personalstruktur i tingsrätterna.

6.2 Delgivningsverksamheten

RRV har undersökt verksamheten vid tio av landets 100 tingsrätter och gjort en statistisk genomgång av brottmålen från år 1975. Enligt *statistiken* har i genomsnitt 37 % av alla huvudförhandlingar i brottmål ställts in. Över 14 % av de planerade huvudförhandlingarna har ställts in på grund av att man inte har lyckats delge den tilltalade. Däremot var det inte lika vanligt att mål ställs in för att en tilltalad uteblir trots att kallelse har delgivits honom. Detta förekom i färre än 3 % av målen.

Beträffande *valet av delgivningssätt* understryker RRV betydelsen av att lämplig delgivningsmetod utnyttjas och att detta i praktiken torde innebära att den för målets handläggning ansvarige normalt skall besluta om vilket delgivningssätt som skall användas i varje mål. Dessa beslut bör enligt RRV delegeras endast i de fall biträdespersonalen är särskilt erfaren.

RRV anser att det ofta skulle leda till en smidigare handläggning av delgivningen om tingsrätten själv utför viss *adressforskning* i stället för att överlämna ärendet direkt till stämningsman om adressen till den som skall delges visar sig vara felaktig.

När man inte har lyckats med ordinär delgivning överlämnas delgivningsärendet normalt direkt till stämningsman. Vid en av de undersökta tingsrätterna försökte man emellertid – med lyckat resultat i över hälften av fallen – att kontakta den sökta per post eller telefon för att påminna honom om att delgivningskvittot skall återsändas. Enligt RRV borde det vara lämpligt att alltid göra en sådan *påminnelse* när delgivningskvittot inte återkommer inom fastställd tid, eftersom det innebär en avsevärd minskning av belastningen på stämningsmannaorganisationen. RRV förutsätter att ett påminnelseförfarande kräver en fast rutin för hur delgivningsarbetet skall bedrivas och föreslår att domstolsverket ger rekommendationer till tingsrätterna om hur en sådan rutin kan läggas upp och även utformar enhetliga blanketter för skriftlig påminnelse.

Ett problem som ofta uppstår är att det efter misslyckad ordinär delgivning återstår mycket kort tid för fortsatta delgivningsförsök. Erforderlig adresspaning eller påminnelse kan då inte genomföras. RRV föreslår därför att tingsrätterna utfärdar *kallelse* till förhandling i så *god tid* att sådana åtgärder kan genomföras utan att för den skull omöjliggöra ett förfarande med stämningsman när detta trots allt är nödvändigt.

Enligt RRV skulle delgivningsförfarandet ofta underlättas genom *be-kräftelse per telefon* att kallelsen har tagits emot. En sådan delgivningsmetod måste emellertid regleras noggrant för att minska riskerna för misstag. RRV föreslår att domstolsverket närmare undersöker förutsättningarna för en sådan delgivningsmetod.

Under RRV:s arbete har vid vissa tingsrätter framförts att bidragande orsaker till svårigheterna vid ordinär delgivning är att många av de sökta inte har förstått innebörden i kallelser, stämningar, delgivningskvitton o. d. och att många har känt det obehagligt att återsända delgivningskvittot utan kuvert. RRV föreslår att domstolsverket undersöker om *blanketter* m. m. kan förbättras för att få en bättre svarsfrekvens på delgivningarna.

RRV konstaterar att delgivning med andra än tilltalade medför betydligt färre problem. Svårigheter kan dock ibland uppstå när en *polisman* kallas att vittna. Det kan då bli konflikt mellan vittnesplikten och polismannens tjänstgöringsförhållanden. RRV föreslår att domstolsverket undersöker detta problem närmare tillsammans med RPS.

6.3 Planeringen av brottmålstingen

När tingsrätten separat sänder ut *stämning med bevisföreläggande* och därefter särskild kallelse till huvudförhandling krävs två delgivningar. Genom ändring i 45 kap. 10 § RB har möjligheterna vidgats att redan i stämningen kalla den tilltalade till huvudförhandling (prop. 1975/76:148, JuU 1976/77:11, rskr 1976/77:90, SFS 1976:1137). RRV pekar på att det därmed räcker med en delgivning, vilket gör förfarandet snabbare och enklare.

RRV pekar även på att förtursmål ibland kan leda till att man tvingas ställa in redan utsatta mål för att få utrymme för förtursmålen, vilket leder till merarbete för tingsrätterna och olägenheter för allmänheten. RRV föreslår vissa åtgärder för att undvika detta problem.

7 Överväganden

7.1 Allmänna synpunkter

Enligt 19 § första stycket DL har delgivning skett genom att den som söks för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift eller kopia oavsett på vilket sätt den har kommit honom tillhanda.

Man är således inte bunden till någon av de i DL anvisade delgivningsformerna (jfr även 10 § DK). Frågan om någon är delgiven eller inte är föremål för fri bevisprövning. En annan sak är att DL genom de olika delgivningsformerna anvisar lämpliga sätt att åstadkomma denna bevisning och att den söktes egen skriftliga bekräftelse av mottagandet är det både bekvämare och säkraste bevismedlet. Den formalisering av delgivningsförfarandet som har gjorts i fråga om myndigheternas hantering av delgivningarna bör således inte ses som annat än hjälpmedel för att åstadkomma denna bevisning.

Att den sökta vägrar att kvittera en försändelse som han bevisligen har tagit emot hindrar inte att behörig delgivning har skett. Endast för det fall att den sökta inte kan anträffas eller vägrar att ta emot handlingen är man hänvisad till vissa formaliserade delgivningsmetoder. Om man inte kan nå den sökta personligen kan således under vissa förutsättningar och för vissa fall surrogatdelgivning eller kungörelsedelgivning/spikning komma i fråga. Det personliga mottagandet ersätts då av en presumtion att den sökta har fått del av handlingen när vissa formalia har iakttagits. Om man å andra sidan får kontakt med den sökta men denne vägrar ta emot handlingen måste självfallet delgivning kunna genomföras ändå. Här är man hänvisad till särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning. Enligt 19 § andra stycket DL skall vid dessa båda delgivningsformer delgivning anses ha skett även om den sökta vägrar att ta emot handlingen.

Det grundläggande i begreppet delgivning är således att någon bevisligen har tagit emot en handling, oavsett på vilket sätt det har skett. Av särskilt lagrådets uttalanden i förarbetena till DL (prop. 1970:13 s. 219, 221, 223 samt, särskilt, 225–228) framgår att det väsentliga är att handlingen tas emot av den sökta, medan reglerna i 3 § DL har karaktär av anvisning till myndigheterna för valet av delgivningsform. Att delgivning ibland anses ha skett också när den sökta inte har tagit emot handlingen ändrar inte på detta grundläggande förhållande. Kravet på bevisligt mottagande av handlingen ersätts i sådana fall av legala presumtionsregler.

När det gäller valet av delgivningsform framhåller delgivningsutredningen att det bästa delgivningsresultatet ur såväl den ombesörjande myndighetens som den enskildes synpunkt är att delgivningsförsändelsen når den sökta så snabbt och enkelt som möjligt och att myndigheten får ett kvitto på att handlingarna har kommit fram. Delgivning genom stämningsman innebär alltid en omväg, inte minst tidsmässigt, och bör enligt utredningen helst undvikas. Det finns anledning att understryka att den delgivningsform som bäst uppfyller de krav som bör ställas på ett billigt, snabbt, diskret och effektivt delgivningsförfarande är ordinär delgivning genom vanligt brev med begäran om delgivningskvitto (brevdelgivning).

Effektiviteten hos brevdelgivningen kan enklast mätas i antalet ifyllda delgivningskvitton som skickas tillbaka till myndigheterna. Delgivningsutredningens undersökningar visar att de flesta människor inte har något

emot att samarbeta med myndigheterna och att brevdelgivningen kan vidgas till målgrupper där mera kvalificerade delgivningsformer tidigare har ansetts nödvändiga. Den kategori människor som f. n. inte sänder tillbaka delgivningskvittona torde således inte bestå enbart av personer som vill förhindra eller förhåla ett rättsligt förfarande. I viss utsträckning måste man räkna med att de som söks för delgivning helt enkelt inte förstår vad som förväntas av dem i delgivningssammanhang. Detta gäller framför allt den drygt halva miljon av landets invånare som är födda utomlands och till stor del alltjämt är utländska medborgare. Men också hos den inhemska befolkningen lär det kunna förekomma att man inte förstår innebörden av de handlingar som tillställs från myndigheterna. För ett lyckat resultat av delgivningsverksamheten är det således angeläget att myndigheterna gör vad de kan för att genom den typografiska och språkliga utformningen av kallelser och andra handlingar bidra till att öka de sökta förmåga och vilja till samarbete.

Ett annat inslag i effektiviteten är de olika delgivningsmetodernas tillförlitlighet. Också här har brevdelgivningen uppenbara försteg. Handlingen tillställs den sökta i slutet kuvert, som får brytas endast av den sökta eller den som har hans samtycke. Den sökta bekräftar med sin namnteckning att han har tagit emot handlingen och sänder delgivningskvittot åter till myndigheten. Till dess delgivningsförsändelsen har öppnats av adressaten skyddas den av straffbestämmelserna om brytande av posthemlighet och intrång i förvar (4 kap. 8 och 9 §§ brottsbalken). Skriver annan än den sökta under delgivningskvittot med den söktes namn torde det räknas som urkundsförfalskning enligt 14 kap. 1 § brottsbalken. I de fall där undertecknat delgivningskvitto har tillställts myndigheten finns således särskilda garantier för att handlingen har mottagits av den sökta och att delgivning har skett.

7.2 Kostnadsaspekter på delgivningsformerna

Vad särskilt gäller kostnadsaspekten kan pekas på följande sammanställning av nuvarande kostnader för olika delgivningssätt.

1. Ordinär delgivning	Normalkostnad
A. <i>Brevdelgivning</i>	2 kr. 60 öre
Vanligt brev ¹ + delgivningskvitto	
Brevporto	1 kr. 30 öre
Delgivningskvitto	
a) som postkort	1 kr. 15 öre
b) som brev	1 kr. 30 öre
Summa a) postkort	2 kr. 45 öre
Summa b) brev	2 kr. 60 öre

¹ Brev om högst 20 gr. I andra viktklassen, 20–100 gr., stiger brevportot till 2 kr. 50 öre.

B. Rekdelgivning	Normalkostnad
Rekommenderat brev ¹ + mottagningsbevis	10 kr. 20 öre
Brevporto	1 kr. 30 öre
Rekommendation	6 kr. 50 öre
Mottagningsbevis	2 kr. 40 öre
Summa	10 kr. 20 öre

2. Särskild postdelgivning 12 kr. 40 öre

Kostnaderna för särskild postdelgivning beräknas schablonmässigt av postverket enligt det pris som gäller för rek. med mottagningsbevis i andra viktclassen. Kostnaden blir då *11 kr. 40 öre* per delgivningsförsändelse. Härtill kommer kostnaderna för särskilt bud, som med hänsyn till kostnaderna år 1976 (212 000 kr.) i förhållande till antalet särskilda postdelgivningar samma år (240 000) kan beräknas till ca 1 kr. Totalsumman för särskild postdelgivning kan därmed beräknas till *12 kr. 40 öre*.

Det bör framhållas att delgivningsutredningen antog att postverket skulle ha företagsekonomiska fördelar om delgivningsformen slopades. Det kan således vara tveksamt om denna schablonberäkning täcker upp postverkets faktiska kostnader.

3. Stämmingsmannadelgivning

A. Fritidsarbetande stämmingsman 40 kr.

Ersättning utgår enligt kungörelsen (1972:792) om ersättning för vissa delgivningar m.m. med 16 kr. för varje person som söks för delgivning². Härtill kommer resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet (1952:735). Den här angivna normalkostnaden avser en avrundad genomsnittskostnad och har räknats fram på basis av uppgifter ur Statskonsults slutrapport (s. 58). I beloppet ingår följande poster

– ersättning	16 kr.
– sociala kostnader	6 kr.
– omkostnader (reseersättning och traktamente)	17 kr.
	39 kr.

¹ Brev om högst 20 gr. I andra viktclassen, 20–100 gr., stiger brevportot till 2 kr. 50 öre.

² I årets budgetproposition (1977/78:100 bil. 5 s. 107) aviseras en höjning av ersättningen fr. o. m. den 1 juli 1978 till 20 kr.

B. Delgivningscentralerna**Normalkostnad**

70 kr.

Beloppet utgör en framräknad genomsnittskostnad för ett delgivningsärende vid delgivningscentralen i Stockholm. I kalkylerna har använts den ärendemängd och den personaluppsättning som förekom budgetåret 1976/77 och de löneförmåner och reseersättningar som utgår enligt nu gällande avtal. I beloppet ingår utgifter för lokaler, expenser samt löner och lönekostnadspålägg till föreståndare, delgivningsmän, spaningspersonal och administrativ personal vid centralen¹. Kostnaderna i Göteborg och Malmö ligger ca 10 kr. lägre.

7.3 Ifrågasatta författningsändringar**7.3.1 Delgivningslagen m. m.****7.3.1.1 Partsdelgivning (2 § DL m. m.)**

Enligt 2 § DL ombesörjs delgivning i första hand av myndigheten. Under vissa villkor kan dock myndigheten medge att delgivningen ombesörjs av parten (partsdelgivning). I förarbetena (prop. 1970:13 s. 120–122) sägs att en part kan ha ett berättigat intresse av att själv få sköta delgivningen. Bl. a. kan förhållandena vara sådana att parten har bättre möjligheter att ge anvisningar om var den sökte kan anträffas. Om parten begär det bör myndigheten därför ha möjlighet att uppdra åt honom att ombesörja delgivningen. I 5 § lagen (1921:244) om utmättningsed, 94 § växellagen (1932:130), 72 § checklagen (1932:131) och 5 § lagsökningslagen (1946:808) finns bestämmelser som ger parten obetingad rätt att delge själv om han begär det.

I Werners Delgivning (s. 73) sägs att framställning om partsdelgivning inte bör bifallas om det finns anledning att anta att delgivningen kommer att fördröjas om parten själv får hand om den. Werner påpekar också att partsdelgivning som regel är dyrare än delgivning genom myndighets försorg. Beträffande valet av delgivningssätt påpekade lagrådet (prop. 1970:13 s. 223) att enskild part får välja det delgivningssätt som han anser lämpligen kunna leda till bevislig delgivning och att också andra former än de som anges i 3 § DL kan förekomma, exempelvis överlämnande i närvaro av vittnen. Det normala förfarandet är dock enligt Werner att stämningsman anlitas.

Såväl 25 § andra stycket DL som 12 § DK antyder att partsdelgivningarna i första hand förutsätts ske med anlitande av stämningsman.

Om polisväsendet övertar ansvaret för stämningsmannadelgivningarna

¹ Vid löneberäkningarna har för enkelhetens skull grundlönen för samtliga personal-kategorier beräknats efter lönegrad F 2. Kostnaden får därför betraktas som en minimikostnad.

och stämningsmannadelgivning skall anses ha skett endast om uppdraget har fullgjorts i tjänsten bortfaller ett väsentlig motiv för parterna att själva ombesörja delgivningarna. Enligt nuvarande ordning torde nämligen part genom direktkontakt med en stämningsman och mot lämplig ersättning kunna få ett ärende snabbare utfört än om det gått vägen över myndigheten. Denna ordning har dock inte enbart fördelar. Till skillnad från delgivning som sker genom myndighetens försorg får parten – och i sista hand motparten/gäldenären – betala en inte oväsentlig merkostnad för anlitaandet av stämningsman. Detta ter sig mindre lämpligt, särskilt i sådana fall där partsdelgivning har begärts utan att motparten har försökt undandra sig delgivning. Det kan därför ifrågasättas om inte möjligheterna till partsdelgivning bör begränsas i den nya ordningen. Den obetingade rätten enligt lagen om utmätningssed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen för part att delge själv om han begär det bör inte gälla i fortsättningen utan ersättas av regleringen i 2 § DL, som blir tillämplig i brist på särskild reglering. Det kan nämnas att delgivning enligt lagsökningslagen inte har fått någon motsvarighet i det förslag till ny lagsökningslag, som har lagts fram i departementspromemorian (Ds Ju 1977: 5) Summarisk process (s. 132).

De flesta fallen av partsdelgivningar torde förekomma i de mål- och ärendetyper som omfattas av den nuvarande ovillkorliga rätten till partsdelgivning. De föreslagna ändringarna av specialförfattningarna torde leda till en minskning av antalet partsdelgivningar till gagn för såväl myndigheter som enskilda. Någon skärpning av förutsättningarna enligt 2 § DL synes mot denna bakgrund inte erforderlig.

7.3.1.2 Delgivningsformerna (3 § DL)

I 3 § DL ges regler om de olika delgivningsformerna och valet mellan dem.

Enligt 3 § första stycket DL är huvudregeln att myndigheten sänder handlingen med posten eller med bud till den sökte med begäran om delgivningserkännande eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*). Närmare bestämmelser om när de olika sätten att genomföra ordinär delgivning skall anlitas ges i 3 § DK. Därav framgår att myndigheten i första hand skall sända handlingen tillsammans med begäran om delgivningskvitto, antingen i vanligt brev eller med bud, se 3 § första stycket DK. Om anledning förekommer till det, får enligt 3 § andra stycket DK handlingen sändas i postförsändelse med begäran om mottagningsbevis i rekommenderad eller assurerad försändelse eller postpaket.

Om det finns anledning anta att delgivningserkännande eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid får enligt 3 § andra stycket DL vissa myndigheter, som regeringen bestämmer, ombesörja att handlingen lämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg (*särskild postdelgivning*).

Kan ordinär delgivning eller särskild postdelgivning inte ske får myndig-

heten enligt 3 § tredje stycket DL anlita stämningsman eller annan, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning (*stämningsmannadelgivning*).

I 3 § fjärde stycket DL omnämns den fjärde delgivningsformen, *kungörelsedelgivning*, vars användning närmare regleras i 15 och 16 §§ DL.

I förarbetena betonas starkt att det från alla synpunkter är mest lämpligt att delgivning om möjligt sker genom vanligt brev med begäran om delgivningserkännande eller genom rekommenderat brev med mottagningsbevis. Dessa delgivningsformer är alltså avsedda att användas i normalfallen och att tillämpas i första hand och har sammanförts under beteckningen ordinär delgivning. Till ordinär delgivning hänförs också att handling lämnas med bud under begäran om delgivningserkännande. Utrymmet för sådan buddelgivning bedömdes som begränsat vid DL:s tillkomst.

Av förarbetena framgår att om ordinär delgivning inte kan genomföras eller på förhand bedöms som utsiktslös får ett begränsat antal myndigheter anlita postverket för särskild postdelgivning. Postverket ombesörjer då att handlingen lämnas till den sökta i särskild ordning, som regel i samband med gängse brevutbärning. Departementschefen framhöll vikten av att myndighetens bedömning av en ordinär delgivning är utsiktslös föregås av en noggrann prövning.

Den mest kvalificerade delgivningsformen, stämningsmannadelgivning, skall enligt förarbetena tillgripas i sista hand och endast om delgivning enligt de båda andra metoderna inte kan ske. Förarbetena tyder närmast på att försök med särskild postdelgivning som regel bör föregå ett beslut att tillgripa stämningsmannadelgivning. Stämningsmannadelgivning utförs av stämningsman eller av annan, vars intyg tillmäts vitsord som fullt bevis om att delgivning har skett på det sätt som anges i intyget (24 § DL).

Gemensamt för särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning är att delgivning anses ha skett även om den sökta vägrar ta emot handlingen (19 § andra stycket DL). I praktiken lär det sällan förekomma att särskilt postdelgivning genomförs om den sökta vägrar att kvittera eller ta emot handlingen.

Ordinär delgivning (3 § första stycket DL)

Brevdelgivning

Delgivningsutredningen

Enligt delgivningsutredningen är det nödvändigt att de ordinära delgivningsformerna effektiviseras och utvecklas om delgivningsverksamheten skall fungera tillfredsställande. Under utredningsarbetet genomfördes olika undersökningar och försök som visade att möjligheterna att ytterligare utnyttja de ordinära delgivningsformerna och då särskilt brevdelgivningen inte var uttömda. Ett gott resultat kunde således ofta nås om man skriftligen eller telefonledes påminde den sökta om att delgivningskvittot måste återsändas till myndigheten. Enligt utredningens uppfattning bör någon

form av påminnelser följa på ett misslyckat försök med brevdeltgivning innan stämningsmannadelgivning tillgrips. Kontakterna bör som regel kunna skötas av den kanslipersonal som expedierar delgivningsförsändelserna. Utredningen föreslår att ett sådant påminnelseförfarande kommer till uttryck i ett tillägg till 13 § DK.

Genom ändring av uttrycket "delgivningserkännande", som kan missförstås som ett erkännande i själva saken, till det neutrala ordet "delgivningskvitto", torde svarsbenägenheten ha påverkats positivt. Utredningen föreslår att detta uttryck införs även i 3 § DL.

Delgivningsresultatet blev också bättre om delgivningskvittot av den sökta kunde läggas i ett portofritt svarskuvert, som medföljde delgivningsförsändelsen. Detta berodde sannolikt främst på att anonymiteten därigenom kunde bevaras bättre. Svarsfrekvensen ökade likaså om myndigheten angav viss dag när delgivningskvittot senast skall skickas tillbaka till myndigheten. Utredningen föreslår att bestämmelser om svarskuvert och sista dag för återsändande tas in i 3 § DK. Positiva effekter redovisas av det genom delgivningsutredningen initierade bruket att på den handling som skall delges fästa en iögonenfallande påminnelse om att delgivningskvittot skall återsändas till myndigheten. Likaså redovisas goda erfarenheter av en intensivare adressforskning hos myndigheterna.

En viktig förutsättning för att resultatet av delgivningsverksamheten skall förbättras är enligt utredningen att arbetet hos myndigheterna planeras så att flera delgivningsförsök vid behov hinner göras. Att kontrollera delgivningsresultatet först två till tre dagar före ett sammanträde anser utredningen förkastligt. Utredningen framhåller att den söktes behov av rådrum för att inställa sig till en förhandling är ytterligare en anledning till att myndigheterna bör ombesörja delgivningarna i god tid och sända ut kallelsorna ca en månad före den utsatta förhandlingsdagen.

Utredningen framhåller att den med sina uttalanden inte velat förorda att brevdeltgivning undantagslöst skall försökas. I brådskande fall, t. ex. mål med häktade eller mål där preskriptionsrisk föreligger, måste stämningsmannadelgivning tillgripas för att myndigheten skall få bevis om att delgivning har skett. Avser delgivningen kallelse till domstol är emellertid förhandskontakt mellan myndigheten och den sökta ofta nödvändig och det kan då räcka med ordinär delgivning, anser utredningen.

Utredningen räknar med att det skall finnas utrymme för en ökad användning av brevdeltgivning vid förvaltningsmyndigheterna, som nu ofta använder rek. med mottagningsbevis. Utredningen säger sig emellertid vara medveten om att det vid de stora länsskatterätterna med massförsändelser inte går att använda brevdeltgivning i stället för rek. med mottagningsbevis om svarsresultatet skulle medföra masspåminnelser per telefon. Det bör dock finnas ett väsentligt större utrymme för brevdeltgivning.

Remissyttrandena

Remissinstanserna instämmer allmänt i utredningens förslag att brevdeltgivning i princip alltid bör användas som första delgivningsform och godtar i allmänhet de förslag till åtgärder som utredningen har lagt fram. Från domstolshåll framhålls att brevdeltgivning är den enklaste och smidigaste delgivningsformen medan en del förvaltningsmyndigheter anser att rek. med mottagningsbevis är att föredra. Av remissvaren att döma har åtskilliga allmänna domstolar redan anammat flera av utredningens uppslag för att förbättra resultatet av brevdeltgivningen, t. ex. påminnelser per telefon eller brev samt efterforskning av adresser. Från något håll anmärks att någon ovillkorlig skyldighet att bifoga svarskuvert inte bör föreskrivas.

Överväganden

Som tidigare påpekats är brevdeltgivning den överlägset billigaste delgivningsformen och har också i övrigt påtagliga fördelar. Den är diskret för adressaten. Försändelserna kan eftersändas om adressaten har flyttat. Man får en skriftlig bekräftelse att den sökta själv har nåtts av delgivningsförsändelsen. Brevdeltgivning är den mest direkta och enkla kontakten mellan myndigheten och den sökta eftersom denne inte behöver uppsöka något postkontor och någon från postgången i övrigt avvikande rutin ej heller måste användas. Den kan också ses som ett uttryck för en önskvärd avdramatisering av kontakterna mellan myndigheterna och allmänheten. Mer än övriga delgivningssätt betonar brevdeltgivningen dessutom att delgivningsbestyret i första hand skall ombesörjas av myndigheten själv.

Om det således såväl av DL:s förarbeten som av delgivningsutredningens betänkande och remissvaren över detta står klart att brevdeltgivningen bör ges företräde är det också tydligt att metoden bygger på ett samarbete med allmänheten och att resultatet kan sägas bero på allmänhetens goda vilja. Med hänsyn till de betydande fördelarna såväl för det allmänna som för den enskilde som brevdeltgivningen har i jämförelse med andra metoder är det angeläget att alla möjligheter att förbättra metodens effektivitet tas till vara. Delgivningsutredningen har tagit initiativ till och föreslagit en rad åtgärder i detta syfte som det finns anledning att bygga vidare på. Också RRV har i sin rapport om tingsrätternas handläggning av brottmål anförat värdefulla synpunkter, som i viss utsträckning sammanfaller med eller innebär en vidareutveckling av delgivningsutredningens förslag.

De mest påtagliga olägenheterna av att delgivningsverksamheten inte fungerar tillfredsställande torde göra sig gällande i de allmänna domstolarnas och då särskilt tingsrätternas arbete med dess väsentliga inslag av muntliga förhandlingar. Om ett mål måste ställas in på grund av misslyckad delgivning berörs ett stort antal personer – domare, protokollförare, nämndemän, åklagare, advokater, målsägande, vittnen och andra som har

kallats. En misslyckad delgivning kan härigenom leda till stora olägenheter för de enskilda och betydande kostnader och effektivitetsförluster för det allmänna. Vad som sägs i det följande tar därför närmast sikte på tingsrättsförhållanden men bör i stor utsträckning vara tillämpligt inom andra områden.

Planering, framförhållning, påminnelser

En grundläggande förutsättning för att brevdeltgivning skall kunna tillämpas på ett framgångsrikt sätt är en god planering av delgivningsarbetet. Självfallet hänger detta nära samman med planeringen i övrigt. Delgivningsförsändelserna bör skickas ut i så god tid att man hinner med ett påminnelseförfarande lika väl som alternativa delgivningsmetoder. Kallelser till muntlig förhandling bör om möjligt skickas ut minst en månad i förväg. En bestämd dag bör sättas ut då delgivningskvittot skall vara återsänt till domstolen. När denna frist har löpt ut bör omedelbart granskas om delgivningskvittot har kommit in och i första hand en skriftlig påminnelse skickas till den sökta i vanligt brev. Påminnelsen bör kunna göras på blankett som bör tas fram centralt genom domstolsverkets försorg. Delgivningsutredningens och RRV:s erfarenheter tyder på att en sådan skriftlig påminnelse-rutin har god genomslagskraft. Om den skriftliga påminnelsen inte ger resultat bör om möjligt en påminnelse per telefon försökas. Också här tyder erfarenheterna på att ett sådant aktivt kontakttagande från myndigheternas sida kan ge gott resultat. Med en sådan rutin bör man – när så trots allt blir nödvändigt – redan efter ca tio dagar kunna vidarebefordra uppdraget till stämningsmannadelgivning eller – om så anses lämpligare – särskild postdelgivning. Innan ärendet vidarebefordras till stämningsman bör man i de fall då man inte har fått kontakt med den sökta kontrollera att den uppgivna adressen är riktig. När ärendet lämnas till stämningsman bör i normalfallet återstå nästan tre veckor innan förhandlingen skall äga rum. Detta ger stämningsmannen goda möjligheter att lyckas med sitt uppdrag.

En god framförhållning har betydelse inte bara i de fall då man slutligen lyckas med delgivningen. Också i de misslyckade fallen innebär framförhållningen att andra personer som kallats hinner få besked om att de inte behöver komma, att andra mål kan sättas ut eller andra åtgärder vidtas för att eliminera verkningarna av att ett mål måste ställas in.

Vikten av en god framförhållning, frist för återsändande av delgivningskvittot och lämpliga påminnelserutiner bör inskräpas genom att rekommendationer om detta tas in i en ny delgivningsförfordning (DF), som får ersätta DK.

En kallelsefrist om en månad som här har satts upp som riktmärke kan givetvis inte hållas i alla mål eller ärenden. I mål med häktade eller ungdomar måste kallelserna på grund av de lagstadgade korta tidsfrister som gäller i sådana mål utfärdas med kortare varsel. I mål med häktade, där den tilltalade delges och inställs genom häktets försorg, bör det emellertid i de

flesta fall vara möjligt att kalla målsägande och vittnen genom brevdelgivning, kompletterat med föregående telefonsamtal. Som delgivningsutredningen har framhållit bör inte enbart det förhållandet att delgivning måste verkställas med kort varsel betyda att den smidiga och diskreta brevdelgivningen inte utnyttjas. Frågan om man redan från början måste tillgripa stämningsmannadelgivning bör således alltid föregås av en noggrann prövning i det enskilda fallet.

Självfallet finns det också fall där domstolen på grund av tidigare erfarenheter eller av andra skäl har orsak att anta att den sökta inte kommer att medverka vid brevdelgivning. Brevdelgivning måste bl. a. användas med försiktighet om den sökta har något att vinna på att undandra sig eller förhåla delgivningen.

Adress- och identifikationsuppgifter

En väsentlig förutsättning för att brevdelgivning skall lyckas är att myndighet har tillgång till rätt adress till den sökta. Det ankommer i första hand på parterna att i stämningsansökningar och andra handlingar lämna riktiga adressuppgifter. Med nuvarande befolkningsrörlighet finns det ofta anledning för t. ex. åklagarmyndigheterna att, särskilt när lång tid förflutit sedan det misstänkta brottet eller de första förhören, kontrollera adressuppgiften innan stämningsansökningen vidarebefordras till domstol. För adressesförforskningen kan det också vara av värde om personnummer lämnas inte bara på tilltalade och svarande utan även på målsägande, vittnen och andra som kan komma att höras inför rätten. Med personnumrets hjälp kan man nämligen snabbt få information från bl. a. länsstyrelsernas register över länsbefolkningen. Under förundersökningen bör således redan från början uppgift lämnas om – förutom namn, postadress, arbetsplats och ev. telefonadress – även personnummer på vittnen och målsägande. Detta önskemål bör tillgodoses genom ändring i 21 § förundersökningskungörelsen (1947:948). Något sanktionerat krav att uppge personnummer i rättegångsinlagor bör dock inte ställas upp (jfr prop. 1975/76:191 s. 16).

Blankettfrågor m. m.

För svarsbenägenheten spelar med säkerhet kallelsernas, delgivningskvittonas och andra handlingars typografiska och språkliga utformning stor roll. Ett exempel är den förbättring som har ansetts följa av att man bytte ut ordet "delgivningserkännande" mot "delgivningskvitto". Denna ändring som gjorts i 3 § DK bör, som delgivningsutredningen föreslagit, följas upp genom motsvarande ändring i DL.

Det kan också noteras att olika påminnelseåtgärder i själva försändelsen, exempelvis att man på den handling som skall delges fäster en särskild erinran om att delgivningskvittot skall återsändas, har en positiv effekt.

För delgivningsresultatet är det säkert också av betydelse att själva handlingarna och inte bara delgivningskvittot får en så enkel och klar utformning som möjligt. Det bör ankomma på domstolsverket att undersöka i vilka avseenden de nuvarande blanketterna kan förbättras.

Ett uppslag som gavs i 1968 års brottmålsutrednings slutbetänkande (SOU 1974: 27) Mindre brott och som kan vara väl värt att pröva är att i handlingen sätta ut namnet på en tjänsteman vid myndigheten som den sökte kan kontakta. Som regel torde det räcka med den som har under-tecknat handlingen. Systemet att på stämningar och kallelser ange viss kontaktperson vid domstolen förekommer i mål enligt lagen (1974: 8) om rättegången i tvistemål om mindre värden (småmålslagen). Innan ett liknande system införs också utanför småmålslagen bör försöksverksamhet förekomma för att utröna de för- och nackdelar som en sådan ordning kan föra med sig. Frågan gäller i första hand de allmänna domstolarna men bör också undersökas inom åklagarväsendet, där dess verkan för strafföreläggandenas del bör studeras. Frågan synes i vart fall f. n. inte kräva författningsreglering.

Som tidigare har konstaterats är ett lyckat resultat av brevdelgivningen i hög grad beroende av den söktes attityd. Delgivningsutredningen har påvisat att många upplever det som obehagligt att skicka delgivningskvittot öppet som postkort utan föredrar att lägga det i det portofria svarskuvert, som vissa myndigheter bifogar. Detta tillgodoseende av adressatens krav på anonymitet har också den fördelen att adressaten uppmärksammas på delgivningskvittot och nödvändigheten att skicka tillbaka det. Självfallet är det inte nödvändigt eller önskvärt att bifoga svarskuvert i alla mål- och ärendetyper eller till alla slags adressater. Presumtionen bör dock vara för att svarskuvert bifogas. Föreskrift om svarskuvert bör tas in i DF.

Enligt 14 § DK fastställs formulär till delgivningskvitto enligt 3 § DK, delgivningsbevis enligt 5 och 7 §§ DK, meddelande enligt 9 § DK samt meddelande enligt 6 § andra stycket samt 12 eller 13 §§ DL av regeringen. Sådana formulär har fastställts genom kungörelsen (1970: 662) om formulär till blanketter för delgivningsbevis m. m. Delgivningsutredningen har föreslagit att formulär till delgivningskvitto, delgivningsuppdrag och meddelanden enligt DL och DK skall fastställas av centralmyndighet som regeringen bestämmer och att formulärkungörelsen upphävs i samband med denna ändring.

Det är inte längre nödvändigt att regeringen fastställer de formulär varom här är fråga. Det torde också vara möjligt att rensa i den f. n. ymniga floran av delgivningsformulär. För brev- och buddelgivning likaväl som för särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning bör finnas formulär för delgivningskvitto, som kan ersätta det nuvarande delgivningskvittot och de olika delgivningsbevisen vid särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning. Som delgivningsutredningen föreslagit bör den del av de nuvarande formulären som innehåller upplysningar och anvisningar till

postpersonalen eller stämningmännen (uppdragsdelen) särskiljas från delgivningskvittot. Det torde emellertid inte vara nödvändigt att fastställa enhetliga formulär för delgivningsuppdrag. Inte heller synes det vara nödvändigt att fastställa formulär för intyg av posttjänsteman eller stämningssman i fall då delgivningsförsändelsen inte har kvitterats av den sökta eller denne har vägrat ta emot försändelsen. I det helt övervägande antalet fall bör man nämligen kunna påräkna underskrift på delgivningskvitto. Erforderlig ledning för hur man skall förfara i övriga situationer bör kunna lämnas i uppdragsdelen.

Det bör redan av DF framgå vilken centralmyndighet som får ansvaret för att fastställa formulären. Det synes naturligt att valet faller på domstolsverket, som är huvudman för de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna. Uppgiften bör fullgöras efter samråd med rikspolisstyrelsen och poststyrelsen.

Buddelgivning

Delgivningsutredningen

Enligt delgivningsutredningen bör ordinär delgivning genom bud få ett vidgat användningsområde. Utredningen räknar visserligen inte med att det skall bli särskilt mycket vanligare att den som skall delges själv inställer sig på myndigheten och hämtar en delgivningsförsändelse. Utredningen påpekar emellertid att 3 § DL språkligt ger intryck av att buddelgivning på myndigheten inte är möjlig genom att det talas om att handlingen "sänds med bud" och föreslår en omformulering. Utredningen räknar med att delgivning i vidgad utsträckning skall kunna ske genom bud som är anställt hos den egna myndigheten men även genom att tjänstemän vid andra myndigheter biträder som förmedlare av delgivningsförsändelser. Som exempel nämns tjänstemän vid socialbyrå, arbetsförmedling eller försäkringskassa, övervakare, skyddskonsulenter samt utmätningsmän och andra exekutiva tjänstemän. Även tjänstemän och kuratorer vid anstalter eller inrättningar bör kunna medverka i buddelgivning. Utredningen utgår från att all medverkan av bud bör vara frivillig och att ingen tjänsteman övertalas att delta i ett delgivningsförfarande som kan skapa ett kontroversiellt förhållande mellan honom och den sökta/klienten.

Remissyttrandena

Utredningens förslag om ökad användning av buddelgivning har fått ett i viss mån blandat mottagande. Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot att myndighet vid delgivning med person som är intagen på vissa anstalter eller sjukhus skall anlita tjänsteman vid inrättningen som bud. Flera domstolar ifrågasätter dock om tjänstemän vid sociala inrättningar är villiga att medverka i delgivningsverksamheten. Man framhåller att önskemålet att få delgivning till stånd kan få stå tillbaka för intresset av att förtroen-

deförhållandet mellan institutionen och dess klient inte rubbas. Det påpekas också att det ofta måste bli en slump om myndigheten får kännedom om att den sökta brukar besöka sådana inrättningar som socialbyråer och arbetsförmedlingar.

Överväganden

Delgivningsutredningen föreslår att 3 § DL omformuleras så att det framgår att buddelgivning också kan ske genom att handlingen överlämnas till den sökta på myndighetens kansli. Enligt utredningen har den nuvarande lydelsen på sina håll tolkats så att det har ansetts kräva stämningsmannaförordnande för att myndighetens egen personal skall kunna ombesörja delgivning med en person som befinner sig i myndighetens lokaler. Detta innebär en onödig formalisering av delgivningsförfarandet. I tydlighetens intresse bör 3 § DL omformuleras i den riktning som utredningen har föreslagit. Även med den av utredningen föreslagna lydelsen kvarstår emellertid i princip möjligheten till misstolkning. Det bör därför av 3 § DL framgå att delgivningsförsändelsen kan överlämnas till den sökta genom bud eller på annat sätt.

Förslaget att tjänstemän vid andra myndigheter skall medverka vid buddelgivning genom att förmedla delgivningsförsändelser till sina klienter förutsätter enligt delgivningsutredningen en frivillig medverkan från det tilltänkta budets sida. Delgivningsförfarandet får inte skada ett förtroendeförhållande mellan budet och den sökta. Det finns anledning att understryka dessa synpunkter som ytterligare har betonats under remissbehandlingen. På sådana villkor bör förfarandet bli av begränsad omfattning men kan vara av värde i undantagssituationer. Det bör inte författningsregleras.

Rekommenderad försändelse med mottagningsbevis

Delgivningsutredningen

Enligt delgivningsutredningen har förvaltningsmyndigheterna som första delgivningsmetod i allmänhet behållit rek. med mottagningsbevis medan de allmänna domstolarna knappast alls har begagnat denna metod. I samråd med delgivningsutredningen har man emellertid vid flera domstolar börjat använda rek. med mottagningsbevis i mål om lagsökning och betalningsföreläggande, särskilt när det gäller fysiska personer. Metoden har även prövats för stämning och kallelse till domstolsförhandling. Man har härvid i första hand velat ersätta särskild postdelgivning.

Enligt utredningen har erfarenheterna av rek.-delgivningen varit goda. Särskilt gäller detta de domstolar som har prövat rek. med mottagningsbevis i mål om lagsökning och betalningsföreläggande utan att begära begränsad liggetid hos postanstalten. Försändelsens liggetid på adresspostanstalten är då en månad och anstalten skickar efter den tionde dagen automatiskt ut en påminnelseavi till adressaten.

Genom delgivningsutredningens försorg inleddes också en försöksverksamhet vid Uppsala tingsrätt med en förenklad hantering av rek.-försändelserna. Denna försöksverksamhet har numera upphört.

Utredningen anser att det redan av 3 § DL bör framgå att rek. med mottagningsbevis får användas endast om anledning förekommer till det och föreslår att bestämmelsen härom flyttas från 3 § andra stycket DK till 3 § andra stycket DL i samband med att den särskilda postdelgivningen slopas.

Remissyttrandena

Samtliga förvaltningsmyndigheter som har yttrat sig över delgivningsutredningens förslag är positivt inställda till delgivning genom rek. med mottagningsbevis. Även Malmö tingsrätt, som använder delgivningsformen i mål om lagsökning och betalningsföreläggande, har goda erfarenheter; minst 90 procent av samtliga delgivningar har lyckats med denna metod. Andra domstolar redovisar mindre positiva erfarenheter och ifrågasätter även om det är förenligt med kravet på snabb handläggning att använda sig av rek.-delgivning i dessa måltyper.

Överväganden

Delgivningsutredningens förslag till skärpning av förutsättningarna för att använda rek. med mottagningsbevis till förmån för brevdeltgivning har väckt visst motstånd från en del av de hörda förvaltningsmyndigheterna. Skälet synes vara att rek. med mottagningsbevis är ett beprövat och fungerande delgivningssätt som är väl lämpat för det stora antalet förvaltningsdelgivningar.

Självfallet är det ett intresse att så ofta som möjligt använda den smidiga brevdeltgivningen. I de fall där man kan påräkna att delgivningskvittot återställs är brevdeltgivningen det billigaste och mest arbetsbesparande delgivningssättet såväl från myndighetens som från den enskildes synpunkt. Å andra sidan har rek. med mottagningsbevis uppenbara fördelar, som bör tas till vara i de fall där brevdeltgivning fungerar mindre väl. Försändelsen kvarligger sålunda normalt en månad på postanstalten och postverket svarar kostnadsfritt för att adressaten påminns om han inte löser ut försändelsen. Till skillnad från brevdeltgivning, där delgivningsförsändelsen måste skickas ut på nytt om adressaten vägrar att samarbeta, återgår rek.-försändelsen till myndigheten och kan användas i ett nytt delgivningsförsök. Detta är en fördel särskilt om det rör sig om mera omfattande handlingar, t. ex. en dom eller ett slutligt beslut¹.

Som regel ligger det också i förvaltningsärenden i den söktes intresse att samarbeta i delgivningsförfarandet såväl under handläggningens gång som

¹ Här avses inte sådana fall där man enligt 6 § andra stycket och 19 § tredje stycket DL kan hålla handlingen tillgänglig och i stället delge ett meddelande härom.

när ärendet är avgjort och beslutet skall delges. Mot denna bakgrund torde det i allmänhet vara ändamålsenligt att också i förvaltningsärenden låta delgivningen i första hand ske i form av brevdelgivning och pröva rek. med mottagningsbevis först om brevdelgivningen misslyckas. Det kan påpekas att länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON) i sina rekommendationer till handläggningsrutiner regelmässigt förordar brevdelgivning också i förvaltningsärenden. I sammanhanget kan också erinras om att delgivningsförfarandet ibland tillgrips utan att detta är erforderligt vare sig enligt författningsföreskrift eller av annat skäl.

Rek. med mottagningsbevis är ett delgivningssätt som tidigare var okänt i de allmänna domstolarna. Under delgivningsutredningen har det emellertid framkommit att detta delgivningssätt många gånger är ett värdefullt komplement till brevdelgivningen. Betydelsen av rek. med mottagningsbevis synes också ha ökat i takt med att användningen av och effektiviteten hos den särskilda postdelgivningen har sjunkit. Således har – på utredningens initiativ – åtskilliga tingsrätter med lyckat resultat övergått till att sända rek. med mottagningsbevis i mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Svarsprocenten är särskilt hög om man inte har begärt förkortad liggetid på postanstalten utan drar nytta av den påminnelse som sänds genom postens försorg. Vissa remissmyndigheter har häremot invänt att detta förfarande inte stämmer med de krav på skyndsamhet som den summariska processen förutsätter. Som regel torde dock de flesta försändelser kvitteras ut redan de första dagarna och ytterligare ett betydande antal efter postens påminnelse. Några större eftersläpningar bör därför inte uppstå jämfört med om man i stället använt särskild postdelgivning och/eller stämningsmannadelgivning. Det bör beaktas att dessa mål ofta rör tämligen låga värden, varför det är naturligt att ett kostsamt delgivningsförfarande inte onödigtvis kommer till användning. I sådana fall där domstolen genom tidigare kontakter eller på annat sätt har fått veta att adressaten inte kommer att lösa ut försändelsen är det å andra sidan givet att en mera kvalificerad delgivningsform bör tillgripas redan från början.

Det bör vara möjligt att genom en fortsättning av den försöksverksamhet som delgivningsutredningen inledde pröva om användningen av rek. med mottagningsbevis kan vidgas också till andra mål och ärenden vid de allmänna domstolarna, där brevdelgivning av olika skäl är olämplig men en mera kvalificerad delgivningsform inte heller är påkallad. Postverket och – främst – domstolsverket bör vidare undersöka om rek. med mottagningsbevis kan göras effektivare enligt den ordning som på delgivningsutredningens initiativ försöksvis användes vid Uppsala tingsrätt. I dessa försök ersattes systemet med avi och mottagningsbevis med en avi som samtidigt fungerade som mottagningsbevis.

Dén skärpning av reglerna för att få använda rek. med mottagningsbevis som delgivningsutredningen har föreslagit har som tidigare nämnts kritiserats av förvaltningsmyndigheterna. Även med en ökad satsning på brev-

delgivning lär rek. med mottagningsbevis förbli en så vanlig delgivningsform att det inte finns skäl att i själva lagen särbehandla den i förhållande till brevdeltgivning. Genom 3 § DK, som bör få en motsvarighet i DF, framgår ändå med önskvärd tydlighet att myndigheterna i första hand bör överväga brevdeltgivning och att någon särskild förutsättning alltid måste föreligga för att den mera kvalificerade rek.-delgivningen skall få användas.

Särskild postdelgivning (3 § andra stycket DL)

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen föreslår att särskild postdelgivning slopas. Under hänvisning till statistiskt material konstaterar utredningen att användningen av den särskilda postdelgivningen har minskat och att myndigheterna har övergått till andra delgivningsformer. Enligt utredningen svarar tingsrätterna ensamma för över 85 procent av uppdragen, följda av länsstyrelserna med drygt 8 procent och de lokala skattemyndigheterna med 2,5 procent. Utredningen konstaterar vidare att delgivningsformen uppvisar sjunkande effektivitet. Andelen försändelser som kan utdelas har successivt sjunkit och utgör endast ca 60 procent. Särskilt i storstadsområdena träffas ofta inte folk i bostaden förrän efter kl. 18, dvs. efter den ordinarie brevtäckningen, och portarna till hyresfastigheter låses allt tidigare. Det är egentligen endast på lördagar som särskild postdelgivning lyckas, men på flera orter kan postverket inte längre verkställa sådan delgivning på lördagar. I glesbygder med lantbrevbärare, där särskild postdelgivning alltså ger goda resultat, skulle rek. med mottagningsbevis fungera lika bra eftersom försändelserna i båda fallen lämnas till adressaten på hans adress. Utredningen framhåller också att delgivningsärendena är få och speciella och därför svåra att passa in i postens verksamhet som i övrigt har karaktär av massdrift.

Remissyttrandena

Förslaget att slopa särskild postdelgivning har i allmänhet mötts av kritik från de allmänna domstolarna men som regel tillstyrkts av de hörda förvaltningsmyndigheterna. Även Stockholms, Malmö och Helsingborgs tingsrätter anser att delgivningsformen kan slopas. Postverket, som räknar med att slopandet skulle medföra en inte oväsentlig rationalisering, tillstyrker förslaget.

Överväganden

Grundläggande för delgivningsutredningens bedömning att den särskilda postdelgivningen bör slopas är att delgivningsformen har minskat i omfattning och effektivitet och att den på de orter där den fungerar tillfredsställande ofta bör kunna ersättas av rek. med mottagningsbevis.

Den särskilda postdelgivningens omfattning och effektivitet under 10-årsperioden 1967–1976 framgår av följande tabell.¹

År	Delgivningsförsändelser, antal Ankommande	Utdelade	Effektivitet i %
1967	475 341	332 678	70,0
1968	445 465	305 194	68,5
1969	428 373	296 281	69,2
1970	450 410	360 044	67,9
1971	393 491	250 254	63,6
1972	413 244	260 864	63,1
1973	362 678	219 351	60,5
1974	251 605	156 499	62,2
1975	228 251	137 835	60,4
1976	240 165	143 023	59,6

Tabellen visar att den särskilda postdelgivningens omfattning år 1976 var endast ca 50 procent av omfattningen tio år tidigare. Särskilt markant är nedgången under de första åren av DL:s tillämpning, medan omfattningen efter år 1974 har legat på en förhållandevis jämn nivå. Effektiviteten mätt i andelen utdelade försändelser har sjunkit från ca 70 procent år 1967 till ca 60 procent år 1976. Också här har en stabilisering inträtt såtillvida att andelen lyckade delgivningar under senare år har legat kring 60 procent.

Delgivningsformens effektivitet skiftar från ort till ort. I de tre storstadsområdena lyckades särskild postdelgivning år 1976 i 51,9 procent av fallen² medan effektiviteten var högre i landsorten. Vid en av postverket utförd undersökning av antalet ankommande och utdelade försändelser under år 1977 inom sju postområden/förvaltningsområden gjordes en indelning i fyra grupper med avseende på ortens storlek, nämligen centralorten, större eller medelstora orter utanför centralorten samt mindre orter. Effektiviteten inom respektive grupp var 61, 68 och 73 procent. Inom den mest utpräglade glesbygden var effektiviteten nära 83 procent.

Användningen av särskild postdelgivning domineras av tingsrätterna, som svarar för över 85 procent av uppdragen (Ds Ju 1974: 5 s. 110). Genom delgivningsutredningens verksamhet synes en övergång ha skett till den av delgivningsutredningen förordade metoden rek. med mottagningsbevis, särskilt vad gäller mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Delgivningsutredningens bedömning att en stor del av de särskilda postdelgivningarna kan ersättas av ordinär delgivning är säkerligen i stor utsträckning riktig. Å andra sidan kan det inte uteslutas att det finns utrymme för att överföra ärenden som nu går till stämningsmannadelgivning till den be-

¹ Vid en undersökning år 1964, som redovisas i promemorian Ju 1964:B 4, lyckades man då dela ut 80,4 procent av försändelserna.

² I storstockholmsområdet lyckades man dela ut endast 40,6 procent av försändelserna medan effektiviteten i göteborgs- och malmöområdena var 55,2 resp. 53,9 procent.

tydligt billigare särskilda postdelgivningen. Detta gäller särskilt i fråga om delgivning med juridiska personer, där de av delgivningsutredningen påpekade svårigheterna att nå adressaten under dagtid inte gör sig gällande. Särskild postdelgivning kan också fylla en uppgift i sådana fall där den sökta inte vill medverka i delgivningsförfarandet genom att skicka in delgivningskvitto eller kvittera ut en rekommenderad försändelse men inte heller vill aktivt motsätta sig delgivning genom att vägra ta emot försändelsen. Delgivningsformen har gentemot rek. med mottagningsbevis fördelen att man redan efter några få dagar får besked om delgivningen lyckats eller inte. En del av de problem som möter stämningsmännen, exempelvis låsta portar, kan undvikas av postens personal.

Särskild postdelgivning är en i förhållande till brevdeltgivning dyr delgivningsform medan skillnaden i förhållande till rek. med mottagningsbevis – åtminstone enligt de kalkylmetoder som f. n. tillämpas – är obetydlig. Klart står att särskild postdelgivning genom sin anknytning till postens distributionsnät och rutiner ställer sig avsevärt billigare än stämningsmannadelgivning. Ett slopande av delgivningsformen skulle i värsta fall medföra att huvudparten av de drygt 140 000 försändelser årligen som har delats ut kommer att belasta stämningsmannaorganisationen.

Vad som har anförts i det föregående leder till slutsatsen att särskild postdelgivning t. v. bör kvarstå som delgivningsform. Detta hindrar inte att man undersöker i vilken utsträckning man kan övergå till ordinär delgivning, i första hand brevdeltgivning eller rek. med mottagningsbevis, i mål och ärenden där man nu använder särskild postdelgivning. Med hänsyn till att uppdragen till så övervägande del kommer från tingsrätterna är det naturligt att domstolsverket i samarbete med postverket undersöker delgivningsformens användbarhet för olika mål- och ärendeslag och beträffande olika adressater och möjligheterna att ersätta den med andra metoder. Detta arbete bör ingå som ett led i den effektivisering av de ordinära delgivningsmetoderna som har förordats i det föregående.

Bilaga 2 till DK upptar f. n. 32 olika slag av myndigheter som får anlita postverket för särskild postdelgivning. Tingsrätterna (85 procent) följda av länsstyrelserna (8 procent) är de helt dominerande uppdragsgivarna. Den särskilda postdelgivningen har alltså inte fått den användning bland förvaltningsmyndigheterna som man räknade med vid DL:s tillkomst. Mot denna bakgrund bör möjligheten till särskild postdelgivning kunna inskränkas till de allmänna domstolarna och – med den terminologi som blir följden om länsdomstolskommitténs förslag genomförs – de allmänna förvaltningsdomstolarna (jfr SOU 1977: 80 s. 157 ff.). Detta bör skrivas in redan i 3 § DL. Därmed behöver 4 § första stycket DK och bilaga 2 till DK inte få någon motsvarighet i DF.

*Stämningssmannadelgivning (3 § tredje stycket DL)**Delgivningsutredningen*

Delgivningsutredningen konstaterar att den sjunkande användningen av och effektiviteten hos den särskilda postdelgivningen har medfört att de allmänna domstolarna har tillgripit stämningssmannadelgivning i relativt stor omfattning. Till detta har bidragit att de allmänna domstolarna många gånger har ansett sig inte ha tid att pröva ordinär delgivning genom brev i ökad utsträckning. Stämningssmännen har enligt utredningen ställts inför besvärliga avvägningsproblem. Uppdragen har ofta varit kortfristiga, varigenom tidsnöd har uppstått för stämningssmännen. Mindre angelägna delgivningar har kommit att samordnas med mera angelägna. Systemet med fritidsarbetande, av länsstyrelse förordnade stämningssmän har fungerat mindre väl, bl. a. genom svårigheterna för myndigheterna att komma i kontakt med lämplig stämningssman. Domstolarna har härigenom ansett sig tvungna att utanför den egna domkretsen anlita polismyndighet i stället för de särskilt förordnade stämningssmännen. För polismyndigheternas del har antalet delgivningsuppdrag förefallit tämligen oförändrat trots de uttalanden som gjordes i DL:s förarbeten om att polispersonalen skulle avlastas delgivningsuppgifterna.

Utredningen redovisar visst statistiskt material om stämningssmannadelgivningarna. Under år 1972 uppgick antalet sådana delgivningar till ca 370 000, varav 156 000 ankom på de tre delgivningscentralerna, ca 145 000 på polisväsendet i övrigt och ca 70 000 på de fritidsarbetande stämningssmännen. De allmänna domstolarna dominerade bland uppdragsgivarna och svarade för 50–65 procent av uppdragen. Omkring hälften av domstoluppdragen vid delgivningscentralerna avsåg bagattellbrottmål, lagsökningar eller betalningsförelägganden.

Delgivningsutredningen framhåller att det är ofrånkomligt med ett hjälporgan som kan förmedla kontakt med de personer som förgäves söks av en handläggande myndighet. När vilja till samarbete saknas hos den som skall delges bör därför stämningssman finnas att tillgå för att genomföra delgivning. Utredningen betonar samtidigt att den som finner sig omotiverat sökt av stämningssman kan anse sig illa behandlad. Stämningssmannadelgivning kan härigenom bli en källa till irritation mellan samhället och den enskilde. Den är också i regel ganska tidsödande och dyrbar.

Den sökte bör kunna förstå att det finns skäl för en myndighet att använda den delgivningsformen. Villkoren för att använda stämningssmannadelgivning bör därför enligt utredningens uppfattning skärpas. Utredningen föreslår att i 3 § DL föreskrivs att myndigheten får anlita stämningssmannadelgivning endast om det förekommer särskild anledning att ordinär delgivning inte kan ske.

Även om myndigheterna i större utsträckning kommer att använda ordinarie delgivning tillförs stämningssmännen fortlöpande nya grupper av uppdrag. Inte minst vid de tre delgivningscentralerna har det enligt utredning-

en kunnat konstateras att antalet misslyckade delgivningar, dvs. fall där man inte har lyckats nå den sökta, successivt har ökat. Genom ett ökat bruk av ordinär delgivning försvinner de mera lättarbetade uppdragen medan återstående uppdrag erbjuder betydande svårigheter. Det är därför, menar utredningen, under alla förhållanden angeläget att stämningsmannadelgivningen effektiviseras.

Bland effektivitetshöjande faktorer nämner utredningen bl. a. den tidigare nämnda mera långsiktiga planeringen av arbetet hos de handläggande myndigheterna. En stämningsmannadelgivning kan ta tid för att lyckas. Uppdraget bör begäras redovisat åter till myndigheten i god tid före den dag ett ärende skall tas upp till behandling och till ett bestämt senaste datum. Från akten bör ett så fullständigt underlag som möjligt lämnas för stämningsmannens arbete, t. ex. kopia av registreringsbevis för bolag och hinderbevis vid tidigare delgivningsförsök. De hinderbevis stämningsmännen lämnar bör på motsvarande sätt vara avfattade så att de kan vägleda de myndigheter som har lämnat uppdrag. Delgivningsblanketterna bör kunna ges en mera praktisk utformning och ev. reduceras till en enda blankett, som också kan användas vid buddelgivning. Utredningen föreslår vidare att den som skall få förordnande som stämningsman skall genomgå särskild utbildning.

Utredningen anser emellertid också att åtskilliga brister måste tillskrivas den nuvarande organisatoriska lösningen. Enligt utredningens uppfattning behövs en effektiv arbetsledning för hela stämningsmannaverksamheten. Verksamheten bör därför administrativt knytas till polisväsendet, som har den näst postverket mest utspridda lokala organisationen i landet och redan har hand om större delen av verksamheten genom delgivningsmännen vid de tre delgivningscentralerna och i vissa större polisdistrikt. Den organisatoriska förändringen kommer till uttryck i utredningens förslag till ändrad lydelse av 23 § DL samt 7, 9 a och 11 §§ DK.

Varje polismyndighet bör enligt utredningens förslag svara för verksamheten inom sitt distrikt och överta länsstyrelsernas uppgift att förordna stämningsmän. Uppdragen skickas enligt den tänkta ordningen till polismyndigheten i den ort där den sökta kan tänkas uppehålla sig. Polismyndigheten registrerar ärendet och lämnar uppdraget till lämplig stämningsman. Utredningen räknar med att detta knappast medför någon försening av ärendet utan tvärtom väsentligt underlättar för myndigheter och enskilda som önskar anlita stämningsman. Den samordning av all stämningsmannaverksamhet som utredningen föreslår bör inte i något fall leda till någon försämrad service i jämförelse med nuvarande ordning.

Delgivningar på begäran av annan än myndighet berördes inte av utredningens förslag i 1974 års betänkande. I 1975 års betänkande utgår utredningen däremot från att i den nya ordningen också sådana privata uppdrag skall vara diarieförda hos polismyndigheten för att gälla som stämningsmannadelgivning. Ett icke diariefört uppdrag som en stämningsman utför utom tjänsten blir att betrakta som delgivning genom bud.

Utredningen utgår från att delgivningen av de datatekniskt framställda strafföreläggandena, som f. n. inte brukar distribueras till de fritidsarbetande stämningsmännen utan i stor utsträckning belastar polispersonalen, skall kunna fullgöras av alla kategorier stämningsmän sedan en enhetlig arbetsledning har införts.

Remissyttrandena

Remissinstanserna instämmer allmänt i utredningens uppfattning att stämningsmannadelgivning i princip endast bör tillgripas i kvalificerade delgivningsfall. Flertalet instanser är emellertid kritiska mot förslaget att det skall föreligga särskilda skäl för att stämningsmannadelgivning skall få användas. En del remissmyndigheter nämner olika fall när stämningsmannadelgivning kan vara nödvändig som första delgivningsmetod: mål med häktade eller ungdomar, andra mål där huvudförhandlingen av olika skäl måste sättas ut med kort varsel, mål och ärenden som är brådskande med hänsyn till förestående preskription, interimistiska kvarstadsbeslut beträffande egendom som är lätt att undanskaffa samt – eftersom den sökte många gånger saknar fast bostad – tvångsintagning på alkoholistanstalt.

De av utredningen föreslagna åtgärderna för att effektivisera stämningsmannadelgivningen har i allmänhet vunnit gillande hos remissinstanserna.

Vad gäller den organisatoriska frågan delar det övervägande antalet remissinstanser utredningens uppfattning att den nuvarande ordningen är otillfredsställande och tillstyrker också den föreslagna anknytningen av stämningsmannaverksamheten till polisväsendet. Remissinstanserna framhåller allmänt att det är svårt att få kontakt med de fritidsarbetande stämningsmännen och att dessa endast i begränsad utsträckning är beredda att utföra delgivningsuppdrag. Föreningen Sveriges polismästare anser emellertid att kronofogdemyndigheterna bör svara för stämningsmannadelgivningarna. Polisstyrelsen i Lunds polisdistrikt är inne på samma linje.

Överväganden

Stämningsmannadelgivning är en i förhållande till andra delgivningssätt dyrbar och många gånger också tidsödande metod. Den kan från den söktes utgångspunkt ha vissa nackdelar och väcka irritation om den används omotiverat. Det är därför av flera skäl angeläget att myndigheterna tar till vara de möjligheter som finns att på enklare sätt nå kontakt med den sökte och att de i möjligaste mån utnyttjar de enklare och billigare delgivningssätten. Den effektivisering av de ordinära delgivningssätten som har förordats i det föregående är ägnad att minska behovet av stämningsmannadelgivning. Denna delgivningsmetod är att betrakta som en nödväg i lägen då myndigheten har uttömt de möjligheter som eljest står till buds för att genomföra delgivning.

Det är å andra sidan tydligt att de enklare delgivningssätten inte alltid räcker till. Man måste kunna genomföra delgivning också om den sökta inte vill medverka i delgivningsförfarandet, vare sig han underlåter att sända tillbaka delgivningskvittot eller lösa ut en rekommenderad försändelse eller vägrar att över huvud taget ta emot den handling som skall delges. För vissa fall kan man då använda särskild postdelgivning. När den metoden inte står till buds eller är otillräcklig måste en mera kvalificerad delgivningsform kunna tillgripas. Det kan inte tillåtas att någon genom att aktivt sabotera myndigheternas delgivningsförsök lyckas förhala eller förhindra ett rättsligt förfarande. Som delgivningsutredningen har framhållit är det därför ofrånkomligt med ett hjälporgan som kan förmedla kontakt med de personer som förgäves söks av en handläggande myndighet.

Grundläggande drag i stämningsmannadelgivningen är, förutom den ibland påtvingade kontakt med den sökta som skall uppnås, det särskilda bevisvärde som tillmäts stämningsmannens intyg. Enligt 19 § andra stycket DL anses vid stämningsmannadelgivning delgivning ha skett också om den sökta vägrar att ta emot handlingen och enligt 24 § första stycket DL utgör stämningsmans intyg fullt bevis om att delgivning har skett på sätt som anges i intyget. En stämningsman kan således genomföra en delgivning även om den sökta vägrar kvittera handlingen eller ens ta emot den. I båda fallen utgör stämningsmannens intyg bevis om att delgivningen har gått till så som det sägs i intyget. Med hänsyn till dessa befogenheter är det självfallet viktigt att stämningsmannadelgivningar utförs av personal vars trovärdighet i princip inte kan sättas i fråga.

Stämningsmannadelgivningar utförs i första hand av särskilt förordnade stämningsmän. Vid DL:s tillkomst förutsattes att de i första hand skulle tas om hand av fritidsarbetande, av länsstyrelsen förordnade stämningsmän som arbetar på uppdragsbasis. Härigenom tänkte man sig kunna avlasta polisväsendet eller i vart fall dess polisutbildade personal från bestyret att ombesörja delgivningar. Redan tidigare fanns i de tre största städerna särskilt anställd personal vid delgivningscentralerna, som administrerades av polisväsendet. Inom andra större polisdistrikt har efter hand vuxit fram en kader av anställd personal, som har till uppgift att ombesörja de delgivningsuppdrag som lämnas till polisväsendet. Dessa tre kategorier – de fritidsarbetande stämningsmännen, personalen vid delgivningscentralerna och delgivningsmännen i övriga polisdistrikt – svarar för det helt övervägande antalet stämningsmannadelgivningar.

Enligt 3 § tredje stycket, 19 § andra stycket och 24 § första stycket DL finns det emellertid även andra grupper som kan utföra stämningsmannadelgivning med det särskilda bevisvärde denna medför. Hit hör nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmätningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningsman. Gemensamt för denna grupp är att den uppfyller det trovärdighetskrav som nämndes i det föregående. Däremot torde de olika ka-

tegoriernas arbete med delgivningsarbete skifta både i omfattning och till funktionen. Endast utmätningsmän och exekutiva tjänstemän som är underställda utmätningsman torde utföra delgivningar i någon mera betydande omfattning men endast i den egna tjänsten. Det torde således bland de uppräknade kategorierna endast vara polismännen, som i större omfattning utför andra delgivningsuppdrag än sådana som härrör från den egna myndighetens verksamhet. Om man som stämningsmannaorganisationen betecknar den organisation som utför stämningsmannadelgivningar på uppdrag av andra myndigheter, dvs. utgör det hjälporgan som förmedlar kontakt med personer som förgäves söks av en handläggande myndighet, bör man således räkna in följande personalkategorier

- fritidsarbetande stämningsmän
- vid de tre delgivningscentralerna anställda delgivningsmän
- i andra större polisdistrikt anställda delgivningsmän
- polismän.

I den senare kategorien kan inräknas även administrativ personal vid polismyndigheterna som efter avisering lämnar ut delgivningsförsändelser på poliskontoren.

Fördelningen av delgivningsuppdragen inom stämningsmannaorganisationen framgår av följande tabell, i vilken redovisas verksamheten under budgetåret 1976/77. Inom parentes anges de av delgivningsutredningen redovisade siffrorna för år 1972.

Utförare	Antal ärenden (inom parentes 1972 års siffror)	
Delgivningscentralerna	127 000	(156 000)
varav Stockholm	60 000	(81 000)
varav Göteborg	38 000	(51 000)
varav Malmö	29 000	(24 000)
Övriga polisdistrikt	163 000	(145 000)
S:a polisväsendet	290 000	(301 000)
Särskilt förordnade stämningsmän	100 000 ¹	(70 000)
Summa	390 000	(371 000)

Som delgivningsutredningen har framhållit har stämningsmannadelgivningarna enligt det system som skulle byggas upp genom DL fungerat mindre väl. Visserligen kan enligt utredningen åtskilliga förbättringar göras inom ramen för det nuvarande systemet. Utredningen har härvid bl. a. pekat på betydelsen av en bättre planering hos de uppdragsgivande myn-

¹ I siffran ingår ca 74 000 uppdrag från de allmänna domstolarna. Övriga uppdragsgivare kan antas endast i mindre omfattning belasta de fritidsarbetande stämningsmännen. Det totala antalet beräknas därför avrundat till 100 000.

digheterna så att stämningsmännen får erforderlig tid för att hinna genomföra delgivningarna, ett förbättrat ömsesidigt informationsutbyte mellan uppdragsgivarna och stämningsmännen och ändrade delgivningsblanketter. Självfallet spelar också myndigheternas val av delgivningssätt stor roll. Utredningen har här föreslagit en skärpning i 3 § DL av förutsättningarna för att få tillgripa stämningsmannadelgivning.

Delgivningsutredningen anser emellertid också att det nuvarande systemet, där stämningsmannaorganisationen är uppdelad på personal anställd inom polisväsendet och fritidsarbetande uppdragstagare, har bidragit till att stämningsmannadelgivningarna fungerar mindre väl. Utredningen menar att det behövs en effektiv arbetsledning för hela stämningsmannaverksamheten och föreslår att verksamheten knyts till polisväsendet, så att varje polismyndighet svarar för stämningsmannadelgivningarna inom sitt distrikt. Länsstyrelsernas uppgift att förordna stämningsman skulle därmed övergå på de lokala polismyndigheterna. Utredningen utgår från att uppdragen även i fortsättningen utförs av såväl anställd personal som fritidsarbetande uppdragstagare.

Remissinstanserna instämmer i allmänhet i utredningens bedömning att den nuvarande ordningen är otillfredsställande och tillstyrker den föreslagna anknytningen till polisväsendet.

Det nuvarande systemet är svåröverskådligt och leder till avsevärda svårigheter inte minst för de uppdragsgivande myndigheterna. Systemet med fritidsarbetande stämningsmän har inte alls fått den omfattning som man räknade med vid DL:s tillkomst. Utan tvivel skulle det ha stora fördelar om man kunde slussa in stämningsmannadelgivningarna i sin helhet i någon bestående organisation. Detta skulle inte behöva innebära att det nuvarande systemet med fritidsarbetande stämningsmän behöver avskaffas. De organisatoriska frågorna har mot denna bakgrund på justitiedepartementets uppdrag utretts av Statskonsult AB. Statskonsult har i likhet med delgivningsutredningen funnit att stämningsmannaverksamheten administrativt bör knytas till polisväsendet med rikspolisstyrelsen (RPS) som centralmyndighet. Varje polismyndighet bör svara för stämningsmannadelgivningarna inom sitt distrikt. Arbetet bör utföras dels av den nuvarande anställda personalen vid delgivningscentralerna och i de större distriktet, dels av fritidsarbetande stämningsmän, som i fortsättningen förordnas av polismyndigheterna. Uppdrag såväl från myndigheter som från enskilda lämnas till polismyndigheten, som utför uppdraget eller lämnar över det till annat distrikt om det visar sig att den sökte inte finns inom distriktet. Den föreslagna omorganisationen av stämningsmannadelgivningen behandlas närmare i anslutning till 23 § DL. Den bör emellertid även markeras genom en viss omformulering av 3 § tredje stycket DL.

Vad gäller delgivningsutredningens förslag till skärpning av förutsättningarna för att få tillgripa stämningsmannadelgivning är remissinstanserna ense med utredningen om att stämningsmannadelgivning bör tillgripas

endast i kvalificerade fall. Detta framgår också av den nuvarande lydelsen av 3 § DL, enligt vilken stämningsman skall anlitas endast om ordinär delgivning eller särskild postdelgivning inte kan ske. Även i DL:s förarbeten betonas med skärpa att stämningsmannadelgivning inte får tillgripas när enklare och billigare delgivningssätt kan komma till användning. Det är mot denna bakgrund knappast nödvändigt att uttrycka detta så starkt som delgivningsutredningen har föreslagit. Det bör vara tillräckligt att i 3 § tredje stycket DL byta ut ordet "skall" mot "får". Den tilltänkta omorganisationen av stämningsmannadelgivningen bör framgå även här.

Vad utredningen i övrigt har föreslagit för att effektivisera stämningsmannadelgivningen kan i huvudsak tillgodoses utan författningsändringar.

7.3.1.3 Brådskanie delgivningsuppdrag (4 § DL)

Enligt 4 § DL meddelar regeringen närmare bestämmelser om befordran av meddelande, som skall delges, genom telegraf, telefon eller på liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer. Sådana bestämmelser finns intagna i 8 § DK, vari sägs att myndighet, när särskild skyndsamhet är påkallad, med hjälp av telefon, telegram eller telex får befordra det meddelande som skall delges till den som skall ombesörja stämningsmannadelgivning. I 8 § DK ges också närmare föreskrifter om hur dessa meddelanden skall upptecknas, skrivas ut och lämnas till den sökta.

Bestämmelserna i 4 § DL bör kvarstå i sak oförändrade. Ordalydelsen bör emellertid närmare ansluta till vad som sägs i 8 § DK. I lagtexten synes exemplifieringen kunna inskränkas till telefon och telegram. I DF bör med hänsyn till den tekniska utvecklingen telefon, telegram och telex inte utgöra en uttömmande beskrivning utan bara exempel på de befordringssätt som här kan komma i fråga.

7.3.1.4 Vissa frågor om kungörelsedelgivning

I 15 § DL ges regler för i vilka situationer kungörelsedelgivning eller s. k. spikning får ske. Enligt första stycket skall kungörelsedelgivning ske om den sökta saknar känt hemvist och det ej kan klarläggas var han uppehåller sig. Enligt andra stycket får kungörelsedelgivning användas också om den sökta har känt hemvist inom riket. Förutsättningarna är att varken den sökta eller någon som enligt 12 § kan ta emot surrogatdelgivning träffas, att det ej kan klarläggas var den sökta uppehåller sig och att det finns anledning anta att den sökta har avvikit eller på annat sätt håller sig undan. Som alternativ kan i detta fall myndigheten i stället besluta att handlingen i slutet kuvert skall lämnas i den söktes hemvist eller, om detta ej kan ske, fästas på dörren till hans bostad (särskilt överlämnande resp. spikning).

Enligt 33 kap. 6 § första stycket RB kan 15 § DL inte tillämpas vid delgivning av stämning i brottmål och enligt 24 § lagsökningslagen (1946: 808) ej heller vid delgivning av betalningsföreläggande. Däremot kan såväl stämning i tvistemål som föreläggande i lagsökningsmål delges enligt 15 § DL.

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen föreslår ändring av 15 § andra stycket DL. Förutsättningen att det ej skall kunna klarläggas var den sökte uppehåller sig föreslås utgå. Det avslutande villkoret föreslås ändrat till "anledning förekommer att den sökte avvikit eller på annat sätt undandrar sig delgivning".

Enligt delgivningsutredningen har det framför allt i storstadsområdena på senare tid blivit alltmer vanligt att personer med känt hemvist försöker undandra sig att medverka till att delgivningen kan genomföras utan att de har avvikit i egentlig mening. Det förekommer t. ex. att den sökte vägrar att öppna dörren för stämningsmannen och bakom den stängda dörren eller genom ett fönster okvädar och ropar tillmälen till denne. Enligt utredningen torde det i ett sådant fall vara uppenbart att den sökte försöker undandra sig delgivning. Utredningen anser det emellertid tveksamt om 15 § andra stycket DL kan tillämpas. Det kan nämligen sättas i fråga om förutsättningen att det inte kan klarläggas var den sökte uppehåller sig är helt uppfyllt. Diskussion har också uppkommit om uttrycket "eller på annat sätt håller sig undan" täcker en sådan situation. Utredningen anser det otillfredsställande att vissa personer skall kunna sabotera delgivningsverksamheten på detta sätt. En möjlighet att komma åt dessa fall är enligt utredningen att slopa förutsättningen att det inte skall kunna klarläggas var den sökte uppehåller sig. Genom att byta ut orden "håller sig undan" mot "undandrar sig delgivning" vill utredningen vidare avhjälpa de tolknings svårigheter som nämndes nyss.

Remissvaren

Utredningens förslag har i allmänhet inte kommenterats närmare av remissinstanserna. *Kammarrätten i Göteborg* påpekar dock att om vid stämningsmannadelgivning den sökte vägrar att ta emot handlingen anses enligt 19 § andra stycket DL delgivning ändå ha skett. När stämningsman genom dörr eller fönster kan upplysa den sökte om sitt ärende är således delgivning fullbordad. För dessa fall är enligt kammarrätten den föreslagna ändringen onödig. Emellertid kan det förekomma fall när stämningsmannen inte kan vara säker på att den sökte är hemma. I sådant fall bör myndighet få besluta om kungörelsedelgivning när den sökte undandrar sig delgivning. Kammarrätten tillstyrker därför ändringsförslaget. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har ingen erinran mot den föreslagna lydelsen av 15 § andra stycket DL men befarar att rekvisitet "undandrar sig delgivning" inte kommer att undersökas tillräckligt noggrant.

Överväganden

Förslaget till ändrad lydelse av 15 § andra stycket DL

Kungörelsedelgivning – här i inbegripet även de båda alternativa formerna spikning och särskilt överlämnande – bör inte komma i fråga annat

än i undantagsfall. Delgivningsformen är därför kringgärdad av regler som skall garantera att den inte tillgrips när annat, säkrare delgivningsförfarande står till buds. Delgivningsutredningens förslag till ny lydelse av 15 § andra stycket DL kan från dessa utgångspunkter befaras medföra alltför vittgående följder från rättssäkerhetssynpunkt. Detta gäller särskilt slopandet av kravet att det inte skall kunna klarläggas var den sökte uppehåller sig.

Det rör sig här om personer som har känt hemvist men inte anträffas vid delgivningsförsök. Innan kungörelsedelgivning tillgrips måste man åtminstone försöka klarlägga var den sökte uppehåller sig. Självfallet bör sådana efterforskningar inte drivas in absurdum. Ofta torde dock en stämningsman genom förfrågningar kunna få reda på var den sökte uppehåller sig och kunna verkställa stämningsmannadelgivning.

I sammanhanget bör påpekas att i de svårdelgivna fall, varom här är fråga, hinder inte möter mot att delgivningen verkställs i former och på platser som normalt bör undvikas av hänsyn till den sökte, t. ex. på den söktes arbetsplats, i offentlig lokal eller på allmän plats. I ett i JO:s ämbetsberättelse redovisat fall (JO 1970 s. 72) hade stämningsman verkställt delgivning i försäkringskassas lokal sedan han vid flera tillfällen förgäves försökt delge den sökte i bostaden. JO uttalade:

Delgivningsuppdrag bör givetvis utföras med takt och grannlagenhet. I möjligaste mån bör undvikas att den som sökes för delgivning utsättes för utomstående uppmärksamhet eller eljest åsamkas obehag. En stämningsman är emellertid skyldig att efter förmåga verkställa erhållna delgivningsuppdrag även i sådana fall, där den sökte håller sig undan eller av andra skäl är svåränträffbar. Att delgivningsförfarandet fungerar är av grundläggande betydelse för bl. a. rättsväsendets funktion. Det kan med hänsyn härtill icke föränleda någon erinran att stämningsman då delgivning i mera diskreta former misslyckats eller bedömes som utsiktslös skaffar sig kontakt med den sökte i samarbete med andra myndigheter och på annan plats än i vederbörandes bostad.

Om stämningsmannen konstaterar att den sökte befinner sig i bostaden föreligger självfallet inte förutsättningar för kungörelsedelgivning eftersom det då står klart var den sökte uppehåller sig. En stängd dörr behöver emellertid inte innebära något absolut hinder mot delgivning. Finns den sökte bevisligen i lägenheten men vägrar öppna kan – som kammarrätten i Göteborg framhållit – delgivning ändå verkställas enligt 19 § andra stycket DL. Handlingen bör i sådana situationer stoppas i den söktes brevlåda eller brevinkast eller fästas på dörren och den sökte om möjligt muntligen upplysas om stämningsmannens ärende. Detta förfarande förutsätter att stämningsmannen genom personkännedom, foto, upplysningar från grannar eller på annat lämpligt sätt kommit till uppfattningen att det är den sökte som befinner sig bakom den stängda dörren.

En naturlig läsning av uttrycket "håller sig undan" i delgivningssam-

manhang leder till att innebörden är densamma som den av utredningen föreslagna lokutionen "undandrar sig delgivning". Någon saklig skillnad synes – som utredningen själv påpekat – inte heller finnas mellan uttrycket "om det finns anledning antaga" och den av utredningen föreslagna formuleringen "anledning förekommer". Någon ändrad lydelse av 15 § andra stycket DL är med hänsyn härtill och till vad som tidigare anförts inte påkallad.

Kungörelsedelgivningens användningsområde

Delgivningsutredningen har anmärkt att dess förslag till ändrad lydelse av 15 § DL inte påverkar stämningsmännens arbete med det stora antalet delgivningar av betalningsförelägganden och av stämningar i bagatellbrottmål. Bland remissinstanserna har enstaka röster höjts för att möjlighet till kungörelsedelgivning införs i dessa fall.

Det kan inledningsvis påpekas att stämningarna i bagatellbrott genom avkriminaliseringen av fylleri- och parkeringsförseelserna torde ha minskat betydligt i antal. I betalningsföreläggandefallen finns vidare möjlighet till kungörelsedelgivning om man i stället för den summariska betalningsprocessen väljer tvistemålsprocessen, antingen den ordinära enligt RB eller – vanligast – den enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden (småmålslagen). Genom ändringar i småmålslagen som trätt i kraft den 1 mars 1978 (prop. 1977/78:67, JuU 15, rskr 106, SFS 1977:1144) har förfarandet enligt den lagen i viss utsträckning närmat sig den summariska betalningsprocessen. Möjlighet har sålunda införts att meddela tredskodom vid skriftlig handläggning.

En möjlighet att använda kungörelsedelgivning i mål om bagatellbrott och mål om betalningsföreläggande skulle inte i någon större utsträckning påverka stämningsmännens arbetsbörda. Underlaget för ett beslut om kungörelsedelgivning måste under alla omständigheter tas fram genom stämningsmans försorg, i vart fall när 15 § andra stycket DL skall tillämpas. Möjligen skulle benägenheten att hålla sig undan minska om det blev känt att detta inte i längden kan hindra handläggningen av målet.

Förbudet mot kungörelsedelgivning i de fall som här avses har lång hävd och grundas på principiella överväganden i den lagstiftning som reglerar brottsmålsrättegången och den summariska betalningsprocessen. Frågan om kungörelsedelgivning skall få tillämpas eller inte bör avgöras med utgångspunkt från de krav på delgivningens tillförlitlighet som de aktuella processformerna ställer. Ett sådant ställningstagande bör således inte tas i en företrädesvis teknisk översyn av DL.

En departementspromemoria (Ds Ju 1977: 5) Summarisk process har nyligen remissbehandlats. Enligt promemrieförslaget skall bl. a. betalningsföreläggande gå upp i en gemensam summarisk processform, lagsökning. I anslutning härtill har föreslagits att delgivning enligt 15 § DL inte skall få användas i det framtida lagsökningsförfarandet. Frågan om kungörelsedel-

givning i mål om betalningsföreläggande bör övervägas i anslutning till detta förslag. Frågan om kungörelsedelgivning av stämning i brottmål bör prövas i anslutning till de förslag som rättegångsutredningen (Ju 1977: 06) kan komma att lägga på brottmålsprocessens område.

De mål som här har diskuterats rör tämligen ringa brottslighet och – som regel – små ekonomiska värden. Rättsväsendets resurser måste i sådana fall utnyttjas med omdöme. Det är inte rimligt att upprepade gånger, trots negativt resultat och utan att något nytt har tillförts ärendet, pröva det dyrbara stämningsmannaförfarandet.

7.3.1.5 Anslag i fastighet vid kungörelsedelgivning

I 17 § DL ges regler om hur kungörelsedelgivning går till. Bl. a. skall meddelande om var handlingen hålls tillgänglig och om dess huvudsakliga innehåll införas i tidning eller anslås i myndighetens lokal inom tio dagar från beslutet om kungörelsedelgivning. Enligt första stycket sista punkten skall, om kungörelsedelgivning sker med ett stort antal personer och dessa innehar lägenhet i samma fastighet, meddelandet dessutom anslås inom fastigheten inom sju dagar från beslutet om kungörelsedelgivning. Olikheten i fråga om tidsfristerna har uppstått av förbiseende vid tidigare ändring av paragrafen. Sjudagarsfristen i sista punkten bör sträckas ut till tio dagar (jfr 19 § tredje stycket DL).

7.3.1.6 Postfullmactsfrågan (19 § första stycket DL)

I 19 § DL finns bestämmelser om i vilka fall och vid vilken tidpunkt som delgivning har skett. Huvudregeln är enligt första stycket att delgivning har skett genom att den sökta har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller styrkt kopia, oavsett på vilket sätt den har kommit honom till handa. Enligt andra stycket anses delgivning ändå ha skett om vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning den som söks för delgivning vägrar ta emot handlingen. Tredje stycket innehåller regler om vid vilken tidpunkt delgivning skall anses ha skett vid i första hand surrogat- eller kungörelsedelgivning.

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen föreslår att det till första stycket görs ett tillägg, enligt vilket delgivning har skett genom att handlingen har utkvitterats av den som erhållit postfullmakt av den sökta, dvs. fullmakt att kvittera ut postförsändelser. Frågan om postfullmaktens räckvidd har på senare tid prövats i pleniavgöranden såväl i högsta domstolen som i regeringsrätten.

I rättsfallet RÅ 1973 ref. 42 (RRK 1973: 32) ansåg regeringsrättens majoritet (11 regeringsråd) att delgivning hade skett med den sökta den dag som en rekommenderad försändelse med mottagningsbevis hade utkvitterats av den söktes hustru med stöd av en för henne utfärdad postfullmakt. Minoriteten (10 regeringsråd) ansåg däremot att om rekommenderad försän-

delse med mottagningsbevis med stöd av postfullmakt utkvitteras av annan än adressaten personligen delgivningen inte är fullbordad förrän den som har utkvitterat försändelsen har överlämnat den till adressaten.

Motsvarande fråga kom upp i högsta domstolen i rättsfallet NJA 1975 s. 193. Fullmakt att utkvittera rekommenderad postförsändelse kunde enligt majoriteten (13 justitieråd) inte anses medföra behörighet att mottaga delgivning. Minoriteten (11 justitieråd) ansåg däremot att försändelse, som utkvitteras av ombud enligt bestämmelserna om rekommenderade försändelser, enligt fullmaktsrättsliga regler är att betrakta som mottagen av adressaten, när utkvittering sker, och att försändelsen sålunda är delgiven honom vid denna tidpunkt. Enligt minoritetens uppfattning är detta resonemang giltigt utom i fall när avsändaren har utnyttjat möjligheten att enligt 3 § andra stycket DK föreskriva att endast adressaten personligen får utkvittera försändelsen.

Det bör tilläggas att högsta domstolens avgörande inte förelåg vid tiden för betänkandet och dess remissbehandling.

Remissvaren

Förslaget att delgivning skall anses ha skett när försändelse har kvitterats med s. k. postfullmakt har fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. *RÅ*, *Stockholms tingsrätt*, *Lindesbergs tingsrätt* och *Sveriges domareförbund* tillstyrker eller vill inte motsätta sig förslaget. Några instanser, däribland *hovrätten över Skåne och Blekinge*, anser att postfullmakt bör kunna godtas när personlig delgivning inte är föreskriven. I övrigt är remissinstanserna i huvudsak kritiska till utredningens förslag i denna del. Bland instanser som uttryckligen avstyrker förslaget märks *Svea hovrätt*, *Eskilstuna tingsrätt*, *kammarrätten i Göteborg* samt *DON*. Kritiken tar främst sikte på risken för rättsförlust och att postfullmakten skulle ge en vidare behörighet än en rättegångsfullmakt. Några instanser pekar också på det behov av extraordinära rättsmedel som kan aktualiseras om utredningens förslag genomförs. Bland dem som i och för sig inte motsätter sig förslaget höjs också röster för att myndigheten i förevarande fall, på samma sätt som vid surrogatdelgivning enligt 12 § DL, i vanligt brev bör underrätta adressaten om delgivningen.

RSV påpekar att den som vid surrogatdelgivning är behörig att ta emot en delgivningsförsändelse har möjlighet att vägra att göra det. Om det inte är möjligt att omedelbart videresända försändelsen till adressaten borde postfullmäktigen få tillfälle att inom viss tid anmäla detta med verkan att delgivning inte anses ha skett. Innehavet av postfullmakt presumerar nämligen enligt RSV inte att man har fullmaktsgivarens löfte att bryta inkomsten post och än mindre att göra en rättslig bedömning i en aktuell fråga. Också *länsstyrelsen i Stockholms län* är tveksam till värdet av den föreslagna regeln. Bestämmelsen synes inte fylla de krav på säkerhet och slutgiltighet som bör ställas i fråga om delgivning. Enligt länsstyrelsen bör när-

mare undersökas om antalet genom postfullmakt utkvitterade postförsändelser är så stort att det innebär någon betydande olägenhet att i sådana fall göra om delgivningen i annan form.

Kammarrätten i Göteborg anser att en ordning som innebär att den som har generell postfullmakt får en vidsträcktare behörighet än den som har generell rättegångsfullmakt är olämplig. Postfullmakt innebär nämligen inte annat än att fullmaktsgivaren uppdrar åt ombudet att från posten kvittera ut vissa försändelser och förmedlar inget uppdrag att öppna eller ta del av en utkvitterad försändelse. En regel av innebörd att den sökte presumeras ha mottagit handlingen genom postombudets kvittering kan vid sådant förhållande inte godtas. Kammarrätten föreslår i stället att i DK tas in en bestämmelse om att rekommenderad delgivningsförsändelse inte får kvitteras ut med stöd av postfullmakt.

Poststyrelsen påpekar i anslutning till det föreslagna tillägget till 19 § DL att det möjligen aktualiserar behovet av ytterligare en precisering av begreppet "när delgivning skett". En försändelse innehållande delgivning kan också kvitteras av den sökte men hämtas på postanstalten av ett bud, som av någon anledning inte överlämnar försändelsen till adressaten. I sådant fall har alltså försändelsen inte kommit den sökte till handa i gängse mening och inte heller utkvitterats av någon som erhållit fullmakt. Poststyrelsen ifrågasätter om den föreslagna lagtexten täcker även detta fall.

Överväganden

Enligt 19 § första stycket DL är huvudregeln att delgivning har skett när den som söks för delgivning har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den har kommit honom till handa. Det sägs visserligen inte uttryckligen men är underförstått att den sökte i samband därmed också tar del av försändelsens innehåll. I vart fall har han fått tillfälle att göra detta.

Denna huvudregel, som återspeglar det grundläggande syftet med delgivningen, genombryts endast i vissa särskilt angivna fall av legala presumtioner. Detta gäller bl. a. när den sökte vägrar att ta emot handlingen, när vidlyftig eller svårkopierad handling hålls tillgänglig och i stället meddelande härom delges samt när surrogat- eller kungörelsedelgivning begagnas. I 19 § tredje stycket DL finns regler om när delgivning skall anses ha skett i dessa situationer.

Delgivningsutredningens förslag att delgivning har skett också om handlingen har kvitterats ut av den som har erhållit postfullmakt av den sökte innebär att en presumptionsregel införs också inom den ordinära delgivningens område. Till sin funktion skulle den närmast motsvara reglerna som surrogatdelgivning enligt 12 och 13 §§ DL. På samma sätt som då en handling lämnas till hushållsmedlem, hyresvärd, portvakt eller kontorsanställd kan det i och för sig ofta finnas anledning anta att postfullmäktigen vidarebefordrar försändelsen till den sökte. Ofta finns det naturligtvis också anledning att anta att försändelsen överlämnas till den sökte samma dag som den har hämtats av postfullmäktigen.

Om postfullmäktigen efter utkwitterandet förstår att den sökta bör ha del av försändelsen men inte kan nå honom har postfullmäktigen enligt den föreslagna regeln ingen möjlighet att genom att återlämna försändelsen åstadkomma att delgivning ej anses ha skett. Detta är en betydelsefull skillnad jämfört med surrogatdelgivningsfallen, där surrogatpersonen från början vet att det rör sig om en delgivningsförsändelse och kan vägra ta emot den om han tror sig ej kunna överlämna den till den sökta.

Som har framhållits under remissbehandlingen innefattar postfullmakten i sig inte någon behörighet att vidta andra åtgärder än att kvittera ut postförsändelser för den söktes räkning. Den innefattar alltså ej något bemyndigande att öppna försändelse som kvitteras ut och än mindre att vidta åtgärd som kan föranledas av försändelsens innehåll. Under remissbehandlingen har också framhållits den bristande överensstämmelse som med den föreslagna regeln skulle uppstå mellan den behörighet att ta emot delgivning som skulle följa med postfullmakten och den som följer av en rättegångsfullmakt. Tydligt är också att postfullmakten inte i första hand tar sikte på delgivningsförsändelser.

En presumptionsregel enligt utredningens förslag skulle också av ett annat skäl te sig som ett principiellt tveksamt avsteg från huvudprincipen att delgivningsförsändelserna skall tas emot av den sökta själv. Regeln skulle uppenbarligen endast tillämpas på rekommenderade försändelser med mottagningsbevis. När en sådan försändelse kommer till adresspostanstalten underrättas adressaten genom att mottagningsbeviset och en särskild avi, som fungerar som kvitto till postverket, tillställs honom. Adressaten kan kvittera försändelsen i bostaden eller på kontoret men behöver inte själv hämta ut försändelsen; detta kan ske genom bud. Det omedelbara behovet av att använda postfullmakt inskränker sig alltså till situationer där adressaten inte har tillfälle att själv kvittera försändelsen, t. ex. på grund av att han är bortrest. I sådana fall är sannolikheten närmast större för att försändelsen inte når adressaten den dag som postfullmäktigen har kvitterat ut den än för motsatsen. Det skulle strida mot själva syftet med delgivningen, sådant det kommit till uttryck i 19 § första stycket DL, att under sådana förhållanden godta en presumptionsregel, enligt vilken delgivning har skett när postfullmäktigen har kvitterat försändelsen.

Som tidigare sagts finns det ofta skäl att anta att en försändelse som har kvitterats ut med stöd av postfullmakt också når adressaten samma dag som utkwittering har skett. Det grundläggande bör emellertid också i dessa fall vara vid vilken tidpunkt försändelsen har kommit den sökta tillhanda. Enbart den omständigheten att innehavare av postfullmakt har kvitterat ut en försändelse bör således inte anses innebära att delgivning har skett utan detta måste vinna stöd av övriga omständigheter. Ibland torde det exempelvis genom ett telefonsamtal kunna utrönas när försändelsen har kommit adressaten tillhanda. Ofta lär det emellertid vara enklare och säkrare att besluta om ny delgivning i de få fall som det här är fråga om.

Rutinerna kring de rekommenderade försändelserna väcker emellertid också en annan fråga. Som nyss påpekades kan den sökta själv skriva på mottagningsbeviset och låta hämta försändelsen med bud. Adressaten har således uppmärksamats på försändelsen och själv kvitterat den. Sannolikheten för att han också får del av försändelsen är betydligt större än i postfullmaktsfallen, eftersom han har möjlighet att själv bevaka att den kvitterade försändelsen också kommer honom till handa. I den praktiska tillämpningen torde man i dessa fall utgå från att försändelsen har delgetts den dag som budet har kvitterat den på postanstalten. Det kan dock inte uteslutas att försändelsen överlämnas till den sökta först senare eller att den inte alls når denne. I dessa situationer, där den sökta själv har undertecknat mottagningsbeviset, är det emellertid rimligt att han själv får stå risken att försändelsen, sedan den väl har lämnats ut från postanstalten, försenas eller kommer bort på vägen. Det bör därför i dessa fall inte möta hinder att i 19 § DL lägga till ett stycke, enligt vilket delgivning i dessa situationer anses ha skett när budet har hämtat försändelsen på postanstalten. Härav framgår också motsättningsvis att delgivning inte anses ha skett i och med att postfullmäktig har kvitterat försändelsen.

7.3.1.7 "Telefondelgivning" (19 § första stycket DL)

Delgivningsutredningen

Enligt delgivningsutredningen skulle det vara en betydelsefull förenkling i delgivningsarbetet om det uttryckligen klargörs att delgivning anses ha skett när den som myndighet telefonledes söker under samtalet bekräftar att han har fått del av handlingen, under förutsättning dock att vederbörande tjänsteman är övertygad om identiteten (Ds Ju 1974: 15 s. 83 och Ds Ju 1975: 19 s. 8 och 34). Utredningen lägger emellertid inte fram något författningsförslag på denna punkt.

Remissvaren

Utredningens uttalanden i denna del diskuteras i några remissyttranden från domstolshåll. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att en kontakt per telefon i princip bör kunna godtas som bevis för att delgivning har skett. En förutsättning är dock enligt hovrättens mening att det vid samtalet klart har angetts för den sökta att myndigheten anser en riktig delgivning vara verkställd genom vad som därvid har förekommit. Delgivning av denna art måste hanteras med stor försiktighet och bedömas från fall till fall. Hovrätten betonar att man inte kan bortse från risken för missförstånd och för att den delgivne i efterhand inte vill medge riktigheten av de uppgifter den telefonerande tjänstemannen har antecknat. Hovrätten anser det av denna anledning sällan kunna komma i fråga att lägga en på detta sätt genomförd delgivning till grund för åläggande av påföljd för eventuell utelämnelse från förhandling. Även *hovrätten för Västra Sverige, Stockholms*

tingsrätt, Malmö tingsrätt och Karlskrona tingsrätt biträder utredningens synpunkter. Enligt Stockholms tingsrätt bör 19 § sista stycket DL utformas så att därav klart framgår att delgivning anses ha skett också när den sökte telefonledes har bekräftat att han fått del av handlingen. Självfallet måste tjänstemannen vara övertygad om identiteten och genom tjänsteanteckning ange de närmare omständigheterna vid samtalet. Tingsrätten anser vidare att motbevisning måste vara tillåten. *Helsingborgs tingsrätt* vill däremot av säkerhetsskäl inte godta den tänkta ordningen. Missförstånd kan alltför lätt uppstå under ett telefonsamtal och bevisvärigheter rörande delgivningen måste uppstå i kontroversiella fall, anser tingsrätten.

Kammarrätten i Göteborg har uppfattat utredningen så att den i vart fall anser det önskvärt med ett uttryckligt motivuttalande att delgivning skall anses ha skett när myndigheten har fått telefonbekräftelse att den sökte har fått del av handlingen. Kammarrätten har emellertid svårt att förstå den tankegång som ligger till grund för utredningens ståndpunkt. Den grundläggande bestämmelsen om när delgivning skall anses ha skett finns i 19 § första stycket DL. Enligt denna bestämmelse har delgivning skett när den sökte har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom tillhanda. Denna grundläggande bestämmelse skymms emellertid av övriga stadganden i DL, som anger dels vilka bevis som skall godtas, dels när delgivning skall anses ha skett trots att den sökte inte har fått handlingen, dels ock hur man praktiskt skall förfara för att delgivningsverksamheten skall fungera effektivt. Bestämmelserna måste emellertid hela tiden ses mot den bakgrunden att en fri bevisprövning skall företas i rättegång och förvaltning. Det behövs därför enligt kammarrättens uppfattning inga nya bestämmelser för att domstol eller annan myndighet skall kunna godta att delgivning har skett om den som har mottagit handlingen vid telefonsamtal bekräftar detta. Delgivningen skall anses ha skett den dag då den sökte – enligt vad han uppger – har fått handlingen och inte den dag då han muntligen bekräftar mottagandet. För att telefonbekräftelse skall kunna fungera som bevis om att delgivning har skett fordras dock att den som tar emot meddelandet är trovärdig, att uppgiften dokumenteras genom anteckning på dagboksblad eller ineliggande exemplar av delgivningshandlingens samt att det inte råder någon tvekan om vem som har bekräftat att han har mottagit handlingen. Dessa frågor synes kammarrätten vara sådana att de bör regleras i DK och ej i DL.

Överväganden

Som tidigare framhållits finns DL:s centrala bestämmelse i 19 § första stycket. Avgörande för om delgivning har skett är således som regel om den sökte har tagit emot den handling som skall delges. Som kammarrätten i Göteborg påpekat finns inget hinder i DL mot att en myndighet tillmäter en telefonledes gjord bekräftelse av mottagandet bevisvärde i detta sammanhang. Det är således inte fråga om någon ny delgivningsform utan om

ett alternativt sätt att införskaffa bevisning huruvida och vid vilken tidpunkt delgivning har skett.

Användningen av telefonbekräftelser lär av naturliga skäl vara begränsad till de ordinära delgivningsformerna och då företrädesvis brevdelgivningen. Undantagsvis torde man också den vägen kunna skaffa den kompletterande utredning som kan erfordras när rekommenderad försändelse kvitteras med stöd av postfullmakt.

Som bl. a. kammarrätten i Göteborg framhållit bör telefonbekräftelse för att kunna tjäna som bevis om delgivning tas emot av trovärdig person, som genom anteckning på dagboksblad eller på annat sätt dokumenterar uppgiften. Självfallet får det inte råda någon tvekan om att det verkligen är den sökte som tjänstemannen har talat med.

Också när det gäller brevdelgivning torde telefonbekräftelse jämfört med en skriftlig bekräftelse på delgivningskvitto vara förenad med sådana osäkerhetsmoment att den endast undantagsvis bör komma till användning. Normalt bör myndigheten genom skriftliga eller muntliga påminnelser försöka förmå den sökte att sända tillbaka delgivningskvittot. För de söktas benägenhet att sända tillbaka delgivningskvittot torde det för övrigt vara opsykologiskt att vid muntliga påminnelser påpeka att vederbörande betraktas som delgiven redan genom mottagandet av försändelsen.

7.3.1.8 Förnekande av identitet m. m. (19 § andra stycket DL)

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen föreslår att ett tillägg görs till 19 § andra stycket DL, enligt vilket delgivning skall anses ha skett också om person som anträffas vid delgivningsförsök förnekar att han är identisk med den sökte men tillräcklig grund finns för antagande att sådan identitet föreligger. Som en följd av utredningens förslag om slopande av den särskilda postdelgivningen föreslår utredningen att bestämmelserna inskränks till att avse stämningsmannadelgivning.

Enligt utredningen har det blivit alltmer vanligt att den person som anträffas vid ett delgivningsförsök förnekar att han är identisk med den sökte. Trots att stämningsmannen i sådana fall har belägg för att identitet föreligger anses delgivning med nuvarande bestämmelser i DL inte kunna genomföras. Utredningen anser det otillfredsställande att någon på detta sätt skall kunna förhåla handläggningen av ett mål eller ärende. Om stämningsmannen har tillräcklig anledning att anta att en anträffad person är identisk med den sökte – detta kan ha vitsordats av grannar eller den sökte kan vara igenkänd av stämningsmannen – bör stämningsmannens intyg räcka för att delgivning skall anses ha skett. Givetvis bör motbevisning kunna föras, framhåller utredningen.

Remissyttrandena

Flertalet remissinstanser som yttrat sig på denna punkt är kritiska mot den föreslagna utformningen av detta stycke och ifrågasätter i allmänhet också behovet av lagändringen. Om den sökta är igenkänd av stämningsmannen föreligger t. ex. enligt *kammarrätten i Göteborg* inget hinder mot delgivning även om den sökta vägrar ta emot handlingen och förnekar sin identitet. Inte heller kan hinder anses föreligga mot delgivning i de fall när någon förnekar att han är den sökta men vederhäftiga personer försäkrar för stämningsmannen att identitet föreligger. I sådana fall behövs enligt *kammarrätten* inget tillägg i DL men möjligen ett klarläggande i cirkulär eller på liknande sätt till stämningsmännen att delgivning kan genomföras också i de fall då den som anträffas förnekar att han är den sökta. Däremot bör det, menar *kammarrätten*, inte komma i fråga att genomföra delgivningen om stämningsmannen känner tvekan om identiteten. En sådan ordning synes kunna bli resultatet av utredningens förslag och skulle enligt *kammarrätten* kunna verka förödande för tilltron till delgivningsinstitutet. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget av liknande skäl. *Hovrätten* anser att den föreslagna lagändringen skulle kunna misstolkas så att stämningsmännen släpper kravet på att de för att kunna genomföra delgivningen skall vara övertygade om att den påträffade är den som söks för delgivning. *Föreståndaren för delgivningscentralen i Stockholm* anser däremot att 19 § andra stycket DL bort utformas så att person som vägrar att legitimera sig måste anses vara den som söks för delgivning. Han framhåller emellertid att den som är igenkänd av stämningsmannen alltid kan delges, ibland efter sprängmarscher genom trappor och parker som slutar med att de får handlingen kastad mot sig.

*Överväganden**Identitetsfrågan*

Som framhållits under remissbehandlingen kan delgivning enligt 19 § andra stycket DL alltid genomföras om stämningsmannen känner igen den sökta eller genom upplysningar från grannar, av fotografier eller på annat sätt kommit till uppfattningen att den person han påträffar att identisk med den sökta. Den föreslagna ändringen syftar i princip inte längre än till vad som sålunda får anses gälla redan i dag och bör därför inte genomföras. Inte heller bör det komma i fråga att införa en presumptionsregel, enligt vilken den som vägrar att legitimera sig inför stämningsmannen skall anses vara identisk med den sökta.

Vägransfallen vid särskild postdelgivning

Förekommer det vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den sökta vägrar att ta emot handlingen anses enligt 19 § andra stycket DL delgivning ändå ha skett.

I praktiken torde det sällan eller aldrig förekomma att posttjänsteman vid särskild postdelgivning utnyttjar den befogenhet att genomföra delgivning mot den söktes vilja som denna bestämmelse inrymmer. Enligt vad som upplysts lär man inom posten inte heller särskilt instruera sina tjänstemän om deras befogenhet i dessa situationer.

Att genomföra delgivning när den sökte vägrar ta emot delgivningsförsändelsen är en grannliga uppgift. Det torde vara svårt att sprida erforderlig kännedom om hur man förfar i dessa udda situationer till det stora antal posttjänstemän som får utföra särskild postdelgivning. Från den söktes synpunkt lär en delgivning som genomförs trots att han vägrar ta emot försändelsen framstå som en tvångsåtgärd, som rimmar mindre väl med postverksamheten i övrigt. Det kan mot denna bakgrund sättas i fråga om befogenheten för posttjänsteman att verkställa delgivning i vägransfallen bör stå kvar.

Enligt förslaget till ny lydelse av 3 § andra stycket DL skall den särskilda postdelgivningen förbehållas de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det har också sagts att möjligheterna att ersätta denna delgivningsform med andra metoder, exempelvis rek. med mottagningsbevis, *fortlöpande bör undersökas. Bl. a. med hänsyn härtill kan det finnas anledning att i en framtid på nytt överväga om den särskilda postdelgivningen bör behållas. Med tanke på den förestående omdaning av delgivningsverksamheten ter det sig däremot inte ändamålsenligt att nu ändra på ifrågavarande bestämmelse. Det kan för övrigt inte uteslutas att bestämmelsen trots att den inte utnyttjas kan ha en viss psykologisk effekt till gagn för delgivningsverksamheten.*

7.3.1.9 Delgivning vid sammanträde (20 § DL)

Om föreläggande eller annat beslut meddelas vid förhandling, förhör eller annat sammanträde anses enligt 20 § DL delgivningen av beslutet ha skett med den som var närvarande när beslutet meddelades. Endast om det begärs behöver myndigheten tillhandahålla utskrift av beslutet.

Denna bestämmelse bör uppmärksammas framför allt i domstolsarbetet. Den möjliggör arbetsbesparing för såväl domstolspersonalen som – i förekommande fall – stämningsmännen och är fördelaktig också ur allmänhetens synvinkel. När en förhandling måste ställas in eller fortsatt förhandling sätts ut bör domstolen därför söka bestämma tid för den nya förhandlingen i samråd med dem som infunnit sig och muntligen kalla dem till den förhandlingen. Härigenom slipper man skriva ut och delge särskilda kallelser och minskar – genom samrådet om lämplig tid – risken för att den kommande förhandlingen måste ställas in.

7.3.1.10 Stämningsmännens anknytning till polisväsendet (23 § DL)

Enligt 23 § DL skall i varje kommun finnas en eller flera stämningsmän. Stämningsman förordnas av länsstyrelsen, som också skall föra förteckning över stämningsmännen inom länet.

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen konstaterar att det i DL förutsatta systemet med fritidsarbetande stämningsmän inte fått den omfattning eller fungerat på det sätt som var tänkt. Huvudparten av stämningsmannauppgiften har kommit att utföras av polisväsendet, antingen av särskilt anställda delgivningsmän vid delgivningscentralerna och i de större polisdistrikten eller av annan inom polisväsendet anställd personal. Målsättningen att avlasta den polisutbildade personalen från delgivningsuppdrag har inte kunnat genomföras i åsyftad utsträckning.

Enligt utredningen behövs en effektiv arbetsledning för hela stämningsmannaverksamheten. Näst postverket har polisen den mest utspridda lokala organisationen i landet. Större delen av delgivningsverksamheten är redan administrativt inordnad i polisväsendet. Utredningen föreslår därför att stämningsmannaverksamheten administrativt knyts till polisväsendet och att varje polismyndighet får svara för verksamheten inom sitt distrikt. Polismyndigheterna bör därmed överta länsstyrelsernas åliggande att förordna stämningsmän. Utredningen utgår från att det också i fortsättningen kommer att finnas såväl anställda som fritidsarbetande stämningsmän.

Remissyttrandena

Fleråtalet remissinstanser tillstyrker att stämningsmannaverksamheten administrativt knyts till polisväsendet. I likhet med utredningen räknar de med att den nya ordningen kommer att medföra effektivitetsvinster jämfört med det nuvarande systemet, som de anser fungera otillfredsställande. Endast polisstyrelsen i Lunds polisdistrikt och Föreningen Sveriges polismästare har en negativ inställning. Föreningen anser att förslaget strider mot det alltmer uttalade önskemålet om en renodling av polisens arbetsuppgifter, att de olika polisdistriktens möjligheter att svara för verksamheten varierar samt att det finns risk för att delgivningsuppdragen kommer att belasta den personal som är avsedd för direkta polisuppgifter. Enligt föreningens mening borde i stället övervägas om inte kronofogdemyndigheterna kan svara för stämningsmannadelgivningarna. Polisstyrelsen uttalar liknande synpunkter.

Överväganden

Delgivningsutredningens förslag att ansvaret för att förordna stämningsmän flyttas över från länsstyrelserna till polismyndigheterna i de olika polisdistrikten och att stämningsmannaverksamheten administrativt knyts till polisväsendet har tillstyrkts av det helt övervägande antalet remissinstanser, däribland RPS. Den av Statskonsult gjorda utredningen har kommit till samma resultat. Den föreslagna nyordningen bör komma till uttryck i 23 § DL. Av paragrafen bör framgå att polismyndighet har att förordna stämningsmän till det antal som behövs inom distriktet. Frågan om stämningsmännen skall knytas till distriktet genom anställning eller arbeta på

uppdragsbasis behöver lika litet som f. n. besvaras i DL. I paragrafen sägs således endast att det är polismyndigheten som har att svara för att tillräckligt antal lämpliga personer inom distriktet ges behörighet att utföra stämningsmannadelgivningar.

De av polismyndigheterna förordnade stämningsmännen kommer inte heller i fortsättningen att svara för samtliga stämningsmannadelgivningar. Som framgår av 3 § tredje stycket och 24 § första stycket DL finns vid sidan om stämningsmännen ytterligare kategorier, vilkas intyg har verkan som fullt bevis om delgivning. Det torde vara ofrånkomligt och i vissa distrikt och situationer också mest rationellt att polismyndigheterna i stället för stämningsman anlitar polisman, som ingår i uppräkningslistan av dem som enligt 24 § första stycket DL kan utföra stämningsmannadelgivningar. Det bör ankomma på RPS att, med beaktande av vad JO uttalat i fråga om delgivning genom uniformerad personal (JO:s ämbetsberättelse 1972 s. 77), utfärda närmare anvisningar i detta avseende. En motsvarighet till nuvarande 6 § första stycket andra punkten DK bör dock tas in i DF.

Som närmare kommer att utvecklas i anslutning till 24 § DL bör stämningsmannadelgivningar som utförs av de övriga kategorier som nämns i 24 § första stycket DL liksom f. n. i första hand avse vad som krävs för den egna verksamheten. Den av polismyndigheterna administrerade stämningsmannaverksamheten kommer däremot att omfatta uppdrag från sådana myndigheter som inte själva kan utföra stämningsmannadelgivningar och från enskilda. Det är självfallet angeläget att organisationen inte belastas i onödan. Som utvecklats i anslutning till 3 § DL bör myndigheterna i första hand begagna sig av de enklare ordinära delgivningsformerna. Motsvarande bör självfallet gälla också när enskild har att ombesörja delgivning.

7.3.1.11 Andra kategorier med stämningsmannabehörighet m.m. (24 § första stycket DL)

Stämningsmannadelgivning utförs enligt 3 § tredje stycket DL inte bara av stämningsman utan även av "annan vars intyg utgör fullt bevis om delgivning". De kategorier varom här är fråga räknas upp i 24 § första stycket DL. Enligt detta lagrum gäller intyg av stämningsman som fullt bevis om att delgivning skett på sätt som anges i intyget. Samma vitsord tillkommer även intyg av nämndeman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmätningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningsman. Enligt sista punkten, som här t. v. kan lämnas åt sidan, gäller detsamma även intyg som utfärdas av tjänsteman vid postverket enligt bestämmelser som regeringen meddelar samt intyg som utfärdas enligt särskilda föreskrifter om anslag på kommunens anslagstavla.

Delgivningsutredningen

Delgivningsutredningen föreslår att åklagare och nämndeman utgår ur uppräknningen i 24 § första stycket DL. Utredningen framhåller att det är ganska ovanligt att nämndeman utför delgivning. Ur förtroendesynpunkt är han visserligen att jämställa med tjänsteman hos myndighet men uppdraget blir för honom en fritidssyssla för vilken han bör uppbära ersättning. Han bör därför ha stämningsmannaförordnande. Utredningen anmärker vidare att exekutiv personal som regel fullgör uppdrag endast inom det egna verksamhetsområdet men i vart fall i avbidan på den nya utsökningsbalken bör stå kvar som särskilt angiven kategori. Även behörigheten för notarius publicus och tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet bör stå kvar enligt utredningen. Av utredningens förslag att den särskilda postdelgivningen slopas följer vidare att särskilt stadgande inte behövs för intyg som utfärdas av tjänsteman vid postverket.

Paragrafens andra stycke bör enligt utredningen stå kvar oförändrat.

Remissyttrandena

Förslaget att låta bestämmelsen om åklagares behörighet utgå har kommenterats av *överåklagaren i Göteborg och länsåklagarmyndigheterna i Jönköpings och Skaraborgs län*. Överåklagaren biträder utredningens förslag eftersom åklagaren numera aldrig utför delgivning medan länsåklagarmyndigheterna ifrågasätter om inte åklagarens behörighet bör kvarstå. Visserligen torde åklagarna sällan göra bruk av sin behörighet men situationer kan uppkomma – t. ex. vid åtal strax före preskriptionstidens utgång – då det är praktiskt och lämpligt att åklagaren har denna behörighet. Enligt länsåklagarmyndigheterna kan det inte finnas någon olägenhet av att behörigheten står kvar.

RSV föreslår att benämningen i fråga om exekutiva befattningshavare förkortas till "utmättningsman och exekutiv tjänsteman". *Kronofogdemyndigheten i Stockholm* utgår från att det är ett gemensamt intresse hos kronofogdemyndigheterna att vid behov ha tillgång även till annan tjänsteman, vars intyg gäller som fullt bevis att delgivning har skett. Detta intresse föreslås tillgodosett genom ett tillägg till 24 § första stycket sista punkten, enligt vilket sådan bevisverkan skall omfatta intyg som utfärdas även av annan tjänsteman vid kronofogdemyndighet enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Överväganden

I 24 § första stycket DL nämns förutom stämningsmän ytterligare några personkategorier som kan utföra stämningsmannadelgivning. Dessa kategorier har alltså befogenhet att verkställa delgivning även om den sökta vägrar ta emot handlingen och deras intyg har tillagts särskilt bevisvärde. Gemensamt för denna grupp – nämndeman, notarius publicus, tjänsteman

vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmättningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmättningsman – är att de uppfyller det krav på trovärdighet som måste ställas på den som skall utföra stämningsmannadelgivning. Om här t. v. bortses från notarius publicus och tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet torde däremot de olika kategoriernas befattning med delgivningar skifta både i omfattning och till funktionen. Nämndeman torde således sällan utföra delgivningar och då närmast åt den domstol vid vilken han är utsedd. Inte heller åklagare lär fullgöra uppdrag utanför vad som faller inom den egna verksamheten och även detta torde vara mycket sällsynt. Stämningsmannadelgivningar av polisman är däremot tämligen talrika och avser dessutom uppdrag som härrör från andra myndigheter. Också den delgivningsverksamhet som utförs av personal vid kronofogdemyndigheterna (utmättningsmän och exekutiva tjänstemän underställda utmättningsman) är omfattande men torde uteslutande avse den exekutiva verksamheten. Kronofogdemyndigheterna torde i princip vara självförsörjande när det gäller stämningsmannadelgivningar.

I anslutning till 23 § DL har sagts att de stämningsmän som förordnas av polismyndigheterna och vid förekommande behov även polispersonal bör utföra delgivningsuppdrag som lämnas från andra myndigheter och från enskilda. Polisman bör därför finnas kvar i den kategori vars intyg gäller som fullt bevis om delgivning.

Inte minst för att begränsa behovet av stämningsmän är det angeläget att den omfattande stämningsmannadelgivningen på det exekutiva området även i fortsättningen kan skötas av kronofogdemyndigheternas egen personal. Eftersom åtskilliga delgivningar enligt vad kronofogdemyndigheten i Stockholm anfört utförs av personal som inte kan räknas till de exekutiva tjänstemännen bör kronofogdemyndigheterna också ha möjlighet att utföra stämningsmannadelgivningar med annan personal. Det synes nämligen mindre lämpligt att polismyndigheterna förordnar denna personal som inte är avsedd att utföra delgivningar utanför det egna verksamhetsområdet. Av 24 § första stycket DL bör således framgå att intyg av kronofogde och, enligt bestämmelser som regeringen meddelar, annan tjänsteman vid kronofogdemyndighet har samma vitsord som intyg av stämningsman. Sådana bestämmelser kan lämpligen tas in i 13 § kronofogdeinstruktionen (1965:687).

Som nyss nämndes är den delgivningsverksamhet som utförs av nämndemän av ringa omfattning. Särskilt i mycket vidsträckta domsagor bör det emellertid vara möjligt att avlasta polisväsendets delgivningsresurser genom att tingsrätten i stället vidtalar en nämndeman att utföra enstaka delgivningar. På de skäl länsåklagarmyndigheterna har anfört bör också åklagare finnas kvar i uppräknningen i 24 § första stycket DL.

Det saknas i detta sammanhang anledning att gå in på delgivningar som utförs av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Det är med hänsyn till

notarius publicus' övriga funktioner naturligt att även han kvarstår bland de stämningsmannabehöriga.

Anslag på kommunens anslagstavla synes efter den nya lagstiftningen om kungörande i mål och ärenden vid myndighet inte längre fylla någon funktion i delgivningssammanhang. Vad som sägs härom i 24 § första stycket tredje punkten DL bör utgå och en viss omredigering göras beträffande vad som sägs om särskild postdelgivning i samma punkt.

Det särskilda bevisvärde som tillkommer intyg av de kategorier som nämns i 24 § första stycket DL bör inte gälla i andra fall än då delgivningen utförs i tjänsten eller – i fråga om nämndeman – för den domstols räkning, vid vilken han tjänstgör. Anlitas någon för ett delgivningsärende som ej kan anses hänförligt till hans tjänst kan delgivningen inte räknas som stämningsmannadelgivning utan bör anses som delgivning genom bud. Detta innebär bl. a. att delgivning inte kan genomföras med den som vägrar ta emot delgivningsförsändelsen. Däremot möter – som utvecklats i annat sammanhang – inget hinder mot att delgivning anses verkställd även om den sökte vägrar kvittera en mottagen försändelse.

Enligt 6 § DK bör stämningsmannadelgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola ske genom tjänsteman vid anstalten. Stämningsmannadelgivning med den som är intagen på allmän sjukvårdsinrättning bör ske genom styresman eller kurator vid inrättningen och stämningsmannadelgivning med den som fullgör tjänstgöring vid krigsmakten genom hans chef.

Innebörden av denna bestämmelse har enligt uppgift vållat problem i den praktiska tillämpningen. Det förhållandet att de befattningshavare som nämns i paragrafen inte är upptagna i förteckningen över dem, vars intyg gäller som fullt bevis om delgivning, pekar på att befattningshavarna närmast skall förmedla delgivningsförsändelsen, dvs. tjänstgöra som bud. Uttrycket stämningsmannadelgivning är således något oegentligt. Vid buddelgivning finns inte möjlighet att genomföra delgivning om den sökte vägrar att ta emot handlingen. När det gäller delgivning med den som är intagen på kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola, där antalet delgivningar kan beräknas vara tämligen betydande, bör det vara möjligt för myndigheterna att vända sig direkt till anstalten och få stämningsmannadelgivning utförd av tjänsteman vid anstalten. Dessa tjänstemän bör därför tas med i förteckningen i 24 § första stycket DL såvitt gäller delgivning med intagen.

För övriga kategorier, där delgivningar är betydligt sällsyntare, bör stämningsmannabehörighet däremot inte komma i fråga. Av DF bör framgå att stämningsmannadelgivning i dessa fall bör ske i samråd med styresman, kurator eller militär chef. Stämningsmannen bör således i dessa fall ta kontakt med dessa befattningshavare och komma överens om dessa vill tjänstgöra som bud eller om de hellre önskar att delgivningen utförs av stämningsmannen.

7.3.1.12 Övergångsbestämmelser

Den nya lagstiftningen och den nya organisationen bör träda i tillämpning den 1 juli 1979. De stämningsmän som vid denna tidpunkt är förordnade av länsstyrelserna bör för tiden härefter – efter behov och önskemål – få förordnande av polismyndighet. För att de skall kunna slutföra uppdrag som lämnats dem före ikraftträdandet bör deras av länsstyrelse meddelade förordnanden gälla intill utgången av år 1979.

7.3.2 Övriga författningsändringar

De föreslagna ändringarna i lagen om utmätningssed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen har behandlats i anslutning till 2 § DL och ändringen i förundersökningskungörelsen i anslutning till 3 § DL.

DK bör ersättas med en ny delgivningsförfordning (DF). Huvudparten av ändringarna i det upprättade förslaget till DF härrör från delgivningsutredningens förslag eller är föranledda av den föreslagna omorganisationen av stämningsmannadelgivningen och har närmare kommenterats i anslutning till olika paragrafer i DL.

Som en följd av den nya DF skall kungörelsen (1970:662) om formulär till blanketter för delgivningsbevis upphävas. Det synes också naturligt att kungörelsen (1972:729) om ersättning för vissa delgivningar m. m. upphävs i samband med ikraftträdandet av de nya bestämmelserna. Frågan om ersättning till de av polismyndighet förordnade stämningsmännen hänger samman med på vilket sätt dessa knyts till polismyndigheten och får avgöras i samband härmed. De fåtaliga stämningsmannadelgivningarna som kan antas komma att utföras av nämndemän synes kunna regleras i enklare form.

Ändringen i kronofogdeinstruktionen (1965:687) anknyter till den föreslagna ändringen i 24 § första stycket DL.

Av 25 § första stycket DL framgår motsättningsvis att part, sökande eller annan sakägare är skyldig att bekosta delgivning som inte sker genom den handläggande myndighetens försorg. Enskild, som vänder sig till polismyndighet för att få stämningsmannadelgivning utförd, har således att utge ersättning för polismyndighetens arbete, både när det gäller s. k. privat delgivning (delgivning utan samband med mål eller ärende hos myndighet) eller s. k. partsdelgivning (delgivning i mål eller ärende, i vilket myndigheten anförtrött åt parten att ombesörja delgivningen). Denna ersättning bör bestämmas efter självkostnadsprincipen. Huruvida självkostnadsprincipen skall tillämpas genom ett uttag av kostnaderna i det enskilda fallet eller genom en schablonmässigt beräknad genomsnittsavgift får avgöras efter närmare utredning, som bör ankomma på RPS. I det senare alternativet kan komma i fråga att ta ut ersättning enligt expeditionskungörelsen (1964:618). I den till kungörelsen fogade avgiftslistan finns i avdelning III under rubriken Övriga expeditioner upptaget bestämmelser om av-

gift för bevis om delgivning, vilken särskilt begärs, eller om hinder för sådan delgivning, f. n. 40 kr. Vid en schablonberäkning kan hänsyn tas till om ett ärende begärs utfört med särskild skyndsamhet genom att förhöjd avgift tas ut. Frågan om hur ersättningen skall regleras får emellertid t. v. stå öppen. Någon ändring i expeditjonskungörelsen föreslås därför inte i detta sammanhang.

Sammanställning av remissyttranden

1 Allmänna synpunkter

JK har i yttrande över betänkandet *Förenklad delgivning* (Ds Ju 1974:15) i allt väsentligt tillstyrkt de förslag som delgivningsutredningen lade fram i nämnda betänkande. I *JK*:s yttrande framhölls såsom värdefullt att förslagen syntes leda till önskvärd utökning av användningen av ordinär delgivning och en lika önskvärd minskning av frekvensen stämningsmannadelgivningar. Förevarande promemoria innebär i detta hänseende ett fullföljande av tankegångarna i delgivningsutredningens betänkande. Jag kan därför ansluta mig till de flesta av förslagen i promemorian. Vad som anförs om planering, framförhållning och påminnelser samt om adress- och identifikationsuppgifter är därvid värt att strykas under särskilt. Jag delar också uppfattningen att delgivningsblanketterna bör förenklas och att antalet blanketter bör minskas. På vissa punkter som kommer att redovisas närmare nedan har jag dock en annan uppfattning än den som kommer till uttryck i promemorian.

RÅ: Som har framhållits i promemorian innebär misslyckade delgivningar stora problem för myndigheterna. Detta gäller särskilt de allmänna domstolarna och åklagarmyndigheterna. Antalet inställda förhandlingar är numera så stort att läget kan betecknas som mycket allvarligt. Delgivningsproblemen är särskilt besvärande i storstadsområdena men har börjat sprida sig också till landsorten.

Orsakerna till det dåliga delgivningsresultatet är flera. Trots tillkomsten av 1970 års delgivningslag har myndigheterna fortsatt att använda samma delgivningsformer som tidigare. Detta har lett till en alltför stor belastning på stämningsmannainstitutet. Det bör dock framhållas att delgivningsutredningen har gjort en betydande insats genom att påverka myndigheterna att använda enklare och rationellare delgivningsmetoder. Till den negativa bilden hör också att de fritidsarbetande delgivningsmännen inte har utfört uppdrag i den omfattning som var meningen. Ett annat skäl till att stämningsmannainstitutet inte har kunnat fullgöra myndigheternas delgivningar är att partsdelgivningar och s. k. privata delgivningar har tagit i anspråk delgivningsmännens tjänster. Genom ersättning direkt till delgivningsmannen har dessa delgivningar ofta tagits med förtur.

De förslag som har lagts fram i promemorian för att komma tillrätta med de nu antydda svårigheterna är väl underbyggda och kan i allt väsentligt tillstyrkas. Jag vill särskilt framhålla värdet av en enhetlig organisation för stämningsmannaverksamheten. Det förhållandet att kronofogdemyndigheterna även i fortsättningen själva svarar för stämningsmannadelgivning påverkar inte denna bedömning.

Svea hovrätt: Hovrätten har i yttranden över delgivningsutredningens betänkanden (Ds Ju 1974:15 och 1975:19) framfört vissa allmänna synpunkter på delgivningsverksamheten samt i stort anslutit sig till utredningens synpunkter och förslag. Den kartläggning som gjorts i promemorian av delgivningsproblemen är värdefull. Hovrätten kan i stort ansluta sig även till

de nya synpunkter och förslag som framförs. Det är tillfredsställande att hovrättens tidigare synpunkter beaktats såväl vad avser delgivningssättet särskild postdelgivning som vad avser frågan om postfullmakts giltighet vid delgivning.

— — —

Hovrätten har i sina tidigare yttranden berört personalfrågan. Även förevarande förslag innefattar rekommendation om påminnelser vid ordinär delgivning. Stämningsmannadelgivning betraktas som en nödutväg i lägen då andra möjligheter uttömts. Dessa strävanden att göra ordinära delgivningar effektivare är lovvärda. De kommer emellertid att innebära ökat arbete för domstolarna och därmed behov av personalförstärkningar. Det är också angeläget att delgivningspersonalen ges erforderlig utbildning.

Stockholms tingsrätt: Delgivningsverksamheten vid tingsrätten har de senaste åren under inflytande av de tankegångar, som utvecklats i delgivningsutredningens båda betänkanden, fått ett i flera hänseenden annat innehåll än förut. Sålunda har praxis vid valet av delgivningsmetod förändrats avsevärt. Brevdelgivning har blivit den dominerande delgivningsformen. Det är tveksamt om det längre finns något nämnvärt utrymme för ökad användning av detta delgivningssätt. Personalen på tingsrättens kanslier har vidare börjat att i mån av tid alltmera aktivt delta i delgivningsverksamheten, t. ex. genom telefonpåminnelser och adressefterspaning. På detta område kan emellertid verksamheten intensifieras och systematiseras. Ett genomförande fullt ut av sådan verksamhet förutsätter dock viss personalförstärkning på kanslierna.

— — —

Av de i departementspromemorian framlagda förslagen kommer säkerligen det utan jämförelse mest betydelsefulla — stämningsmännens anknäpning till polisväsendet med rikspolisstyrelsen som centralmyndighet — att tillföra delgivningsväsendet som helhet en betydligt större stadga än förut och skapa förutsättningar i stora delar av landet för ett effektivare organiserande av stämningsmännen.

— — —

Bland den rättssökande allmänheten, bland tilltalade, målsägande och vittnen, som söks av domstol för inställelse vid förhandling, befinner sig numera också många personer som dåligt eller inte alls behärskar det svenska språket. En och annan kanske varken kan läsa eller skriva. Detta är problem som på senare tid blivit alltmera påtagliga. De förtjänar stor uppmärksamhet, större än för närvarande. En hel del har visserligen åtgjorts för att förbättra möjligheterna för invandrarna att förstå vad domstolen vill med sina kallelser och meddelanden. De vanligen förekommande blanketterna finns sålunda översatta till de mera frekventa invandarspråken. Dessa översättningar har gjorts genom tingsrättens försorg. Tingsrätten och Statens invandrarverk, som gör alla tingsrättens översättningar, har ett exemplar av varje översättning och använder dessa som mallar. För närvarande pågår en översyn av detta material. Avsikten är att upprätta en förteckning över vilka blanketter som finns översatta och till vilka språk och att distribuera denna förteckning inom tingsrätten, till domstolsverket och eventuellt till andra tingsrätter som kan vara intresserade. Betydligt mera kan dock göras. Men det måste i första hand ske centralt. Det är en uppgift för domstolsverket och invandrarverket. Tingsrätten utgår från att det är dessa myndigheter som åsyftas i departementspromemorian, när det på s. 26 sägs att "det är angeläget att myndigheterna gör vad de kan" för

att förbättra invandranas kontaktmöjligheter med domstolarna. Det är emellertid inte alltid som det framgår av handlingarna att det föreligger språksvårigheter. Upplysning härom saknas t. ex. ofta i förundersökningsprotokollen, varför de översättningar som finns inte används i den utsträckning som borde ske. Detsamma gäller de informationshäften om domstolsväsendet som finns att tillgå bl. a. på domstolarnas expeditioner.

Men även för svenska medborgare och andra som behärskar svenska språket kan det tydligen många gånger vara svårt att förstå vad texten i blanketter och anvisningar går ut på, vad det är som domstolen vill. Det är troligen i många fall anledningen till varför t. ex. inte delgivningskvittot sänds in förrän efter påminnelse. Att det föreligger ett stort behov av en översyn av alla blanketter och anvisningar från juridisk, språklig och typografisk synpunkt är under alla förhållanden helt klart. Härom återkommer tingsrätten i ett senare sammanhang.

— — —

[Delgivning vid sammanträde] torde komma till användning i ganska stor utsträckning vid tingsrätten då huvudförhandling av någon anledning måste inställas inför sittande rätt i närvaro av parter och vittnen och dag och tid för ny huvudförhandling samtidigt kan fastställas. Vid sådana tillfällen brukar sekreteraren ofta för säkerhets skull överlämna en skriftlig uppgift om tiden för den nya huvudförhandlingen till de enskilda parterna och eventuella vittnen.

Göteborgs tingsrätt: Delgivning med parter och andra av mål och ärenden berörda personer är ett ständigt bekymmer i tingsrättens verksamhet, och en icke obetydlig del av det dagliga arbetet tas i anspråk för att genomföra dessa delgivningar. Tingsrätten hade, med hänsyn härtill, gärna sett mera långt gående förslag till lösningar av rådande problem. Kravet på rättssäkerhet synes emellertid effektivt stå i vägen för enklare delgivningsformer.

Det är mot denna bakgrund, enligt tingsrättens mening, ytterst angeläget att effektivisera de delgivningsformer som redan finns. De förslag som nu föreligger torde främja ett sådant mål, och tingsrätten tillstyrker därför i huvudsak de angivna författningsändringarna. Det bör dock understrykas att den i departementspromemorian föreslagna reformen inte i någon betydande grad löser tingsrättens problem. I den mån man inte kan åstadkomma förbättringar genom ändrade rutiner, måste ökade resurser satsas på delgivningsverksamheten om ändock resultat skall uppnås. I Göteborgs tingsrätt arbetar fn två anställda med efterforskningar i vissa fall då delgivningen har misslyckats. Erfarenheterna av denna verksamhet är goda, men det är tveksamt i vad mån den kan inrymmas i tingsrättens anslag. Bl. a. drar den stora telefonkostnader. Det kan också ifrågasättas om inte en verksamhet av detta slag bör koncentreras till delgivningscentralerna, så att den "adressbank" som byggs upp kommer även andra myndigheter till godo.

Malmö tingsrätt: Tingsrätten tillstyrker att de förslag till reformer som framlägges i den nu remitterade promemorian genomföres med det undantag som behandlas nedan. Av författningsförslagen torde det endast vara överföringen av ansvaret för delgivningsmännens verksamhet till polismyndighet som kommer att få någon större praktisk betydelse. Denna reform bedömer tingsrätten som viktig.

Kammarrätten i Göteborg: Kammarrätten framförde i yttranden över del-

givningsutredningens två betänkanden viss kritik mot utredningens förslag. I nu föreliggande departementspromemoria har förslagen bearbetats, varvid man i huvudsak beaktat kammarrättens kritik.

Kammarrätten noterar detta med tillfredsställelse och tillstyrker att promemorian läggs till grund för lagstiftning. Kammarrätten har endast en del smärre synpunkter att anföra med anledning av promemorian.

Domstolsverket delar i allt väsentligt den grundsyn på delgivningsverksamheten som kommit till uttryck i de båda betänkandena Förenklad delgivning (Ds Ju 1974:15) och Förenklad delgivning 2 (Ds Ju 1975:19) och i nu remitterad PM. Domstolsverket har med tillfredsställelse iakttagit de förbättringar som blivit följden av den försöksverksamhet som förekommit under senare tid. Ytterligare förbättringar står emellertid att vinna om man fortsätter på den inslagna vägen och domstolsverket är för sin del berett att medverka härvid. I PM framlagda förslag är enligt domstolsverkets mening i allt väsentligt väl ägnade att ligga till grund för lagstiftning. Domstolsverket vill emellertid framhålla att man inom ramen för gällande och nu föreslagna lagstiftning ej kan komma till rätta med de stora svårigheter som nu orsakas av förbuden mot kungörelsedelgivning i vissa fall. Enligt domstolsverket är en ytterligare översyn av förutsättningarna för kungörelsedelgivning önskvärd.

RPS: Från de intressen som rikspolisstyrelsen har att beakta föreligger ingen erinran mot lagändringsförslagen.

Socialstyrelsen: De synpunkter som socialstyrelsen framfört i yttrande 1975-01-30 över delgivningsutredningens förslag i betänkandet Förenklad delgivning synes i stor utsträckning ha vunnit beaktande vid den inom justitiedepartementet efter remissbehandling gjorda översynen av förslaget. De föreslagna ändringarna i delgivningslagen och förslaget till delgivningsförfordning ger därför inte anledning till erinran.

Statskontoret har i ett tidigare yttrande över delgivningsutredningens betänkande Förenklad delgivning (Ds Ju 1974:15) tillstyrkt såväl en reformering av nuvarande delgivningssystem som en administrativ anknytning till polisväsendet av delgivningsverksamheten genom stämningsmän. Verket har vidare i yttrande över delgivningsutredningens andra betänkande, Förenklad delgivning 2 (Ds Ju 1975:19), i allt väsentligt tillstyrkt utredningens förslag till åtgärder angående arbetsläget och organisationen vid delgivningscentralerna i Stockholm, Göteborg och Malmö och härvid också kommenterat formerna för delgivningen. Avseende den senare frågan föreligger nu enligt statskontorets mening genom promemorian Delgivning (Ds Ju 1978:2) och de överväganden och författningsförslag som där redovisas en god grund för reformering av delgivningsarbetet i stort.

Som framgår av det följande återstår dock en del arbete avseende utveckling av delgivningsverksamhetens organisation mot bakgrund av den rapport och de förslag Statskonsult redovisat.

Den förändring av den ordinära delgivningen som förordas i promemorian Delgivning – och som kommer till uttryck bl. a. i förslaget till delgivningsförfordning – bör enligt verket ge förutsättningar för effektivisering av delgivningsarbetet och mindre formalism.

Statskontoret vill understryka vikten av att myndigheterna själva på ett så enkelt sätt som möjligt i ett delgivningsärende tar kontakt med den som

skall delges och så långt möjligt utnyttjar den ordinära delgivningens olika former. De bör noga överväga om en ordinär delgivning är utsiktslös innan mera kvalificerade delgivningsformer utnyttjas. Som framhållits i promemorian bör man genom fortsatt försöksverksamhet pröva om användningen av rekommenderade brev med mottagningsbevis kan utnyttjas i större omfattning vid de allmänna domstolarna i ärenden där brevdelgivning är mindre lämplig.

Genom en effektivisering av delgivningsverksamheten på det sätt som förordas i promemorian bör besparingar för det allmänna kunna uppnås då behovet av att utnyttja stämningsmannadelgivning härigenom rimligen bör minskas. Besparingar inom domstolsväsendet synes vidare möjliga bl. a. om mål inte i lika hög grad som för närvarande behöver inställas på grund av utebliven eller misslyckad delgivning.

RRV: De förslag till förbättring av delgivningsverksamheten som framförs i promemorian torde enligt riksrevisionsverket (RRV) vara väl ägnade att effektivisera delgivningsverksamheten, varför RRV i princip tillstyrker de framförda förslagen. Beträffande några punkter till RRV dock framföra ytterligare synpunkter.

— — —
I kostnadsjämförelsen mellan olika delgivningsformer har endast porto-kostnader, ersättning till stämningsmän o. d. beaktats. Däremot har den uppdragsgivande myndighetens kostnader för utskrift av blanketter, kopiering, ev. adressforskning etc. inte medräknats. Detta leder till att endast en mindre del av kostnaden för delgivningen redovisats. Emellertid torde den i promemorian angivna kostnadsmässiga rangordningen mellan de olika delgivningsformerna kvarstå även efter det att hänsyn tagits till dessa kostnader.

RSV har tidigare yttrat sig över delgivningsutredningens båda betänkanden. Därvid tillstyrkte RSV i huvudsak utredningens förslag om hur delgivningsinstitutet skulle kunna effektiviseras. Det gäller t. ex. hur huvudmannaskapet för stämningsmännen skulle organiseras och den ökade användningen av ordinär delgivning framför särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning.

RSV som vidhåller sin uppfattning i yttrandena har förståelse för att man i en företrädesvis teknisk översyn av detta slag inte kan beakta alla rättsliga och andra frågor som uppstår i den praktiska delgivningsverksamheten. De lösningar som ändå läggs fram synes emellertid sammantagna innebära en klar förbättring i förhållande till dagens läge.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen instämmer helt i grundtanken att delgivning bör ske på ett så snabbt och enkelt sätt som möjligt. Länsstyrelsen använder sig redan nu i ganska stor utsträckning av enklare delgivningsmetoder. Således förekommer telefon- eller brevdelgivning i — enklare — fall där det är möjligt. Vidare vill länsstyrelsen helt tillstyrka förslaget att stämningsmannaorganisationen effektiviseras och får en fastare organisation. Polisväsendet synes vara den lämpligaste huvudmannen för organisationen. Där får stämningsmännen god möjlighet att skaffa sig personkännedom. Resurser för adekvat utbildning finns också.

— — —
Såsom framgår av [promemorian] från länsrätten föreligger växande svårigheter att delge beslut om förelägganden i körkortsmål, då vederbö-

rande många gånger undanhåller sig delgivning. Motsvarande gäller för att i föräldrabalksmål delge sökandens motpart. Dessa svårigheter bör tas upp i lagstiftningssammanhang för att utvärdera tänkbara lösningar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: De förslag till ändringar i delgivningsförfarandet som föreslås i departementets nu föreliggande promemoria berör huvudsakligen frågor som sammanhänger med förslaget att administrativt knyta all stämningsmannadelgivning till polisväsendet med rikspolisstyrelsen som centralmyndighet. De ingående utredningar och analyser som numera utförts i ämnet synes bekräfta att polisväsendet förfogar över den organisation på både central och lokal nivå som har de största förutsättningarna att kunna utöva en samlad ledning av delgivningsverksamheten. Länsstyrelsen tillstyrker därför att en delgivningsorganisation i enlighet med det framlagda förslaget genomförs.

Polisstyrelsen i Stockholms polisdistrikt har inget att erinra mot förslagen till författningsändringar i rubricerade departementspromemoria.

Delgivningscentralen i Stockholm: Delgivningscentralen har genom underremiss beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad utredning. Vi vill med anledning härav förklara att vi tillstyrker utredningens förslag i dess helhet.

Några anmärkningsvärda förändringar i delgivningscentralens verksamhet enbart med anledning av föreslagna författningsändringar synes inte bli fallet.

Polisstyrelsen i Göteborgs polisdistrikt: Vad först gäller frågan huruvida delgivningsverksamheten bör administrativt knytas till polisväsendet, vidhåller polisstyrelsen sin tidigare uttalade principiella inställning härtill. Polisstyrelsen har avstyrkt en sådan anknytning och ifrågasatt om inte en överflyttning av delgivningsbestyren till kronofogdemyndigheterna borde prövas. Härutinnan hänvisas till polisstyrelsens yttrande den 19 december 1974 över betänkandet "Förenklad delgivning". — — —

Med hänsyn till bland annat att rikspolisstyrelsen intagit en positiv hållning till en anknytning till polisväsendet synes granskningen av förslaget likväl böra utgå från den troliga förutsättningen att en sådan anknytning kommer till stånd.

— — —

I övrigt synes intet vara att erinra mot de framlagda förslagen till effektivisering av delgivningsverksamheten. Polisstyrelsen vill emellertid understryka angelägenheten av att det för domstolarna klargöres att stämningsmannadelgivning endast skall ske som en nödfallsutväg och att planering av huvudförhandlingarna sker på ett sådant sätt att stämningsmännen erhåller erforderlig tid för planering och utförande av sitt arbete i dessa betydelsefulla ärenden.

Polisstyrelsen i Malmö polisdistrikt: Vad därefter angår promemorian "Delgivning" anser polisstyrelsen de i promemorian redovisade förslagen till lagändringar vara väl motiverade. Emellertid ifrågasätter polisstyrelsen, om inte ytterligare skärpning av reglerna för användandet av stämningsmannadelgivning erfordras för att minska risken för slentrianmässigt förfarande hos vissa uppdragsgivare.

Slutligen bör även påpekas att en ökad användning av de ordinära del-

givningsformerna torde förutsätta en omfattande information till uppdragsgivarna, särskilt till tjänstemän hos de myndigheter vilka idag svarar för huvuddelen av de delgivningsuppdrag som begäres utförda av stämningsmän.

Delgivningscentralen i Malmö: Betänkandet innehåller i huvudsak förslag till vissa lagändringar och redogörelser över remissvaren jämte kommentar till dessa över två tidigare avgivna delbetänkanden "Förenklad delgivning" och "Förenklad delgivning 2 Delgivningscentralerna". De organisatoriska frågorna för bl. a. delgivningscentralerna har i stället behandlats i den av Statskonsult avgivna rapporten. Jag delar de förslag som framförts i betänkandet. — — —

Polisstyrelsen i Norrköpings polisdistrikt: Förslagen till ändring av delgivningslagen samt till därav föranledda följdändringar i andra lagar, kunskörelser och instruktioner tillstyrkes. Likaledes tillstyrkes förslaget till delgivningsförfordning.

Polisstyrelsen i Bodens polisdistrikt: Promemorians förslag innebär huvudsakligen att användandet av ordinär delgivning och särskild postdelgivning poängteras, samt att reglerna förtydligas och anvisningarna för dessa delgivningsformer blir mer detaljerade. Förslaget ger även förslag på hur stämningsmannainstitutet skall vara utformat. Det primära bör vara att myndigheten effektivt kan meddela sig med den enskilde och att delgivningsförfarandet förenklas och förbilligas. Det är viktigt att den enskilde inte onödigtvis "drabbas" på ett förolämpande sätt. Den ordinära delgivningen är därför överlägsen alla andra delgivningsformer. Det synes därför väldigt viktigt att myndigheten i görligaste mån försöker nå resultat genom ordinär delgivning och i de fall då det är möjligt även genom särskild postdelgivning innan ärendet överlämnas för stämningsmannadelgivning.

För att uppnå detta torde det vara nödvändigt att berörda myndigheter fortlöpande utbildar/informerar den personal, som handlägger myndighetens delgivningsärenden.

— — —

Polisstyrelsen vill slutligen betona vikten av att den föreslagna lagstiftningen — om den antages — följs upp, så att intentionerna med den nya lagstiftningen verkligen uppfylles.

Rättegångsutredningen: Från de synpunkter rättegångsutredningen närmast har att beakta — bl. a. önskemål om ökad snabbhet och effektivitet i rättegången utan avkall på befogade rättssäkerhetskrav — utgör förslagen i rubricerade promemoria i allmänhet förbättringar i förhållande till nuläget. I stort sett kan utredningen därför tillstyrka de författningsändringar och övriga åtgärder för att effektivisera delgivningsverksamheten som föreslås. De närmare synpunkter som lämnas nedan utgår med hänsyn till utredningens uppdrag främst från förhållandena vid tingsrätt.

— — —

Utredningen vill understryka vad som sägs i promemorian om att ökad användning av institutet delgivning vid sammanträde medför betydande arbetsbesparingar. Det bör över huvud taget uppmärksammas på vad sätt antalet delgivningar i ett ärende kan nedbringas. För de allmänna domstolarnas del torde det ankomma på rättegångsutredningen att överväga åtgärder i detta syfte.

Svenska kommunförbundet: Delgivningsutredningen satte som ett av sina syftemål att begränsa användningsområdet för stämningsmannadelgivning till förmån för en ökad användning av ordinär delgivning enligt delgivningslagen. Styrelsen ansluter sig helt till departementspromemorians åsikt att den delgivningsform som bäst uppfyller de krav som bör ställas på ett billigt, snabbt, diskret och effektivt delgivningsförfarande är ordinär delgivning genom vanligt brev med begäran om delgivningskvitto (brevdelgivning). Emellertid är vid sidan av brevdelgivningen också – såsom framgår av departementspromemorian – delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis ett beprövat och fungerande delgivningssätt som är väl lämpat för det stora antalet förvaltningsdelgivningar. Såsom framhålles i promemorian har systemet uppenbara fördelar som bör tas till vara i de fall där brevdelgivning fungerar mindre väl. Det är därför enligt styrelsens mening angeläget att även detta system får en ändamålsenlig lagreglering.

När det gäller sådan delgivning där kommunen står som adressat finns som bekant särskilda bestämmelser i 3 kap. 11 § andra stycket kommunallagen. Sådan delgivning torde inte heller i övrigt föranleda några särskilda problem som bör beaktas i detta sammanhang. Den delgivning av kommunala beslut m. m. som skall ske med annan är särskilt aktuell inom den specialreglerade kommunala verksamheten. Det är därvid av betydelse att delgivningen genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis kan ske på ett smidigt sätt utan att därför enskilda rättsintressen träds för nära.

— — —

Sammanfattningsvis vill styrelsen därför som sin mening uttala, att i delgivningslagen bör införas en bestämmelse om delgivning genom postfullmaktig i huvudsaklig överensstämmelse med vad delgivningsutredningen föreslagit. I annat fall riskerar man en icke önskvärd begränsning av möjligheten att använda systemet med rekommenderade försändelser och mottagningsbevis. I anslutning härtill bör postverkets fullmaktsformulär överses så att omfattningen av postfullmakt i berörda hänseenden klargörs på ett otvetydigt sätt.

I övrigt föranleder de i departementspromemorian framlagda förslagen inte någon erinran från styrelsens sida.

Sveriges domareförbund: Föreliggande förslag har utarbetats på grundval av delgivningsutredningens 1974 och 1975 avgivna betänkanden (Ds Ju 1974:15 och 1975:19), remissyttrandena över dessa betänkanden samt en av Statskonsult AB utförd utredning om delgivningsverksamhetens organisation och en rapport från riksrevisionsverket rörande tingsrätternas handläggning av brottmål. Domareförbundet – som anser sig böra granska förslaget endast såvitt detta berör domstolarna – vill understryka betydelsen av att delgivningsförfarandet göres så effektivt som möjligt. Domstolarna är i hög grad beroende härav för att kunna fylla sina uppgifter.

De kostnader som förorsakas domstolsväsendet genom att förhandlingar måste inställas på ett sent stadium på grund av bristande delgivning är avsevärda. Enligt förbundets mening skulle därför en ökad satsning på en effektiv delgivning ge ett väsentligt utbyte. Vilka vägar man skall gå för att nå detta mål är svårt att säga men man får inte dra sig för vissa kostnader. Uppenbarligen kan sålunda åtskilligt vinnas genom att bygga ut delgivningscentralerna i storstäderna, eftersom tingsrätterna där synes ha de största delgivningsproblemen och där sålunda också torde vara mest att vinna.

De förändringar som föreslås i den remitterade promemorian är, trots det omfattande utredningsarbetet, icke av mera genomgripande art. Förslaget torde dock vara ägnat att skapa grund för ett något bättre delgivningsresultat, men det är långt ifrån tillräckligt för att undanröja alla de nuvarande svårigheterna.

Sveriges advokatsamfund: Samfundet har ingen erinran mot de i promemorian framlagda förslagen till författningsändringar — — .

Föreningen Sveriges polischefer: I tidigare yttrande i frågan har föreningen ifrågasatt om icke annan myndighet än polisen bör stå som huvudman för delgivningsverksamheten. Med hänsyn till bl. a. det ställningstagande i frågan som den nu slutförda undersökningen i sig får anses utgöra utgår denna granskning av förslaget från den troliga förutsättningen att huvudmannaskapet knytes till polisen. Mot denna bakgrund har föreningen i allt väsentligt intet att erinra mot de redovisade övervägandena.

Statstjänstemannaförbundet: Eftersom utredningen hela tiden har kunnat följas genom ledningsgruppen där såväl TCO-S som Statstjänstemannaförbundet varit representerade har Statstjänstemannaförbundet ingenting i princip att erinra mot förslaget.

SABO tillstyrker samtliga föreslagna ändringar — — .

Finansieringsföretagens förening: Föreningen har med utgångspunkt från medlemmarnas verksamhetsområden, vilka innebär att medlemmar har ett mycket stort antal fordringar mot kunder, genomgått promemorian. Utan att ha analyserat förslaget i detalj kan föreningen inte finna annat än att förslaget är tillfredsställande varför detsamma tillstyrkes.

Hyresgästernas riksförbund: Förslaget avser endast delgivning som ombesörjes av domstolar och förvaltningsmyndigheter. Delgivning av uppsägningar och andra underrättelser i hyresförhållanden regleras i jordabalkens 12 kap., närmast i 8 och 63 §§.

De delgivningsproblem som behandlas i departementsskrivelsen har därför intresse för förbundets medlemmar och funktionärer endast såsom mottagare av de handlingar som skall delges. Erfarenheten är att utsändandet med posten med begäran om delgivningserkännande, vilket är det förfarande som regelmässigt tillämpas av tingsrätterna (fastighetsdomstolarna), bostadsdomstolen och hyresnämnderna, fungerar i stort sett tillfredsställande, även om det ibland kan visa sig erforderligt med särskild påminnelse att insända delgivningserkännandet. De andra formerna för delgivning behöver därför endast undantagsvis tillgripas.

I de fall där man från våra organisationers sida väckt talan vid domstol har man ibland konfronterats med domstolarnas svårigheter att nå motparten med stämning, förelägganden och kallelser, vilka svårigheter lett till nödvändigheten att tillgripa stämningsmannadelgivning eller kungörelseförfarande. Förbundet delar de synpunkter som departementsutredningen anfört på dessa delgivningsformer.

2 Ordinär delgivning

Domstolsverket: Eftersom främmande ord bör stå tillbaka för bättre eller likvärdiga svenska ord, föreslår domstolsverket att begreppet "ordinär delgivning" ersätts med "vanlig delgivning".

2.1 Brevdelgivning m. m.

JK: Vad som anförs om planering, framförhållning och påminnelser samt om adress- och identifikationsuppgifter är — — värt att strykas under särskilt. Jag delar också uppfattningen att delgivningsblanketterna bör för-
enklas och att antalet blanketter bör minskas.

RÅ: Det torde numera råda allmän enighet om att brevdelgivning är den enklaste och i flertalet fall mest effektiva delgivningsmetoden. Delgivningsbestyren bör också i första hand ombesörjas av myndigheterna själva. Förfarandet att begära kvitto på samtliga handlingar som tillställs part bör undvikas. Denna praxis kan undergräva respekten för delgivningsförfarandet. Mottagningsbevis bör därför begäras endast då det är erforderligt enligt författningsföreskrift eller av annat skäl (s. 44).

För att uppnå ett så gott delgivningsresultat som möjligt är det nödvändigt att den söktes personnummer, namn, bostads- och postadress, arbetsplats, telefon till bostad och arbete m. m. finns tillgängliga och att uppgifterna är riktiga och aktuella. Dessa uppgifter bör därför kontrolleras. Detta gäller särskilt i mål där förundersökningen eller den fortsatta handläggningen hos åklagarmyndighet eller domstol har dragit ut på tiden.

I likhet med vad som har framhållits i promemorian anser jag att antalet formulär för delgivning bör kunna nedbringas. Det viktigaste är att den söktes underskrift finns på beviset om delgivning och att det av beviset framgår vilken handling som har delgetts honom. Ordningen med delgivningskvitto borde därför kunna användas i större utsträckning än f. n. Även partsdelgivningar och privata delgivningar bör kunna få verkställas med användande av delgivningskvitto. Svårigheterna att förstå delgivningsförfarandet bör vidare föranleda att texten på kvittot görs så lättfattlig som möjligt. Så t. ex. kan man ifrågasätta om inte beteckningen "mottagningsbevis" även bör användas i stället för vad som nu benämns delgivningskvitto. Vad som menas med mottagningsbevis kan inte missförstås och dessutom får man samma beteckning som vid rek. med mottagningsbevis.

Med hänsyn till att vissa åklagarmyndigheter delger stämningar och kallelser i mindre brottmål bör uppgiften att fastställa delgivningsformulär fullgöras efter samråd också med riksåklagaren.

Svea hovrätt: Slutligen vill hovrätten peka på att 3 § sista stycket DF allt för mycket i detalj reglerar påminnelseförfarandet. Det torde vara tillräckligt att föreskriva att den sökta bör påminnas om han ej återsänder kvittot.

Stockholms tingsrätt: Tingsrätten delar helt den i departementspromemorian uttalade uppfattningen rörande brevdelgivningens fördelar och om angelägenheten av att denna delgivningsform kommer till användning i största möjliga utsträckning. Såsom förut anförts används inom tingsrätten brevdelgivning sedan flera år tillbaka i sådan omfattning att det är tveksamt om bruket kan ytterligare utvidgas. Effektiviteten är god men bör,

som förut angivits, kunna höjas genom ett intensifierat påminnelseförfarande. Detta förutsätter att målen sätts ut och delgivningsförfarandet inleds i mycket god tid (helst 5–6 veckor) före huvudförhandlingen. Det bör i varje fall vara målsättningen. I praktiken är det emellertid ganska många omständigheter som rubbar den ursprungliga planläggningen. Redan från början måste stora luckor lämnas i mållistorna. Det måste finnas plats för förtursmål (t. ex. mål som angår häktade). Det förekommer vidare ofta propåer om att en förhandling av ett eller annat skäl skall ställas in. Sådana framställningar behandlas vanligen mycket restriktivt. Ibland kan det emellertid inte undvikas att en förhandling måste inställas. För det ersättningsmål som då sätts ut blir den tid som kan ställas till förfogande för delgivning med nödvändighet ganska kort. Samma blir förhållandet med mål som måste sättas ut för att fylla sådan sessionstid som reserverats för förtursmål. Ibland uteblir nämligen förtursmålen eller – vilket är vanligare – en för ett sådant mål planerad huvudförhandling förskjuts en eller ett par veckor framåt i tiden. Utredningen tar inte sällan längre tid än beräknats. En huvudförhandlingsdag kommer därför till slut att bestå av mål med ganska olika utsättningstider: från sex veckor och till kanske några dagar före huvudförhandlingen. En så kort frist som den sist nämnda förutsätter att utsättandet föregåtts av telefonkontakt mellan rätten och berörda personer och att dessa förklarat sig villiga att medverka trots att frågan väckts så sent. I allmänhet bör dock mål angående tilltalade på fri fot inte sättas ut med kortare varsel än tio dagar. Annars får den tilltalade inte skäligt råderum. Även målsägande och vittnen kan med all rätt göra anspråk på en viss planeringstid. Luckor i en session kan därför inte alltid undvikas. Det kan heller inte alltid förhindras att för förtursmål reserverad tid visar sig inte räcka till och att redan utsatta mål måste ställas in för att ge ytterligare plats för ett förtursmål. Alternativet är en extrasession och en sådan kan inte alltid arrangeras. Arbetssituationen är ofta så pressad att rättens ordförande inte kan ta på sig ytterligare en förhandlingsdag. Det är heller inte alltid möjligt att få åklagare till ett extrating. För sådana mål, där delgivningshandlingarna sänds ut på ett tidigt stadium, kan emellertid den i promemorian på s. 36 beskrivna tidtabellen mycket väl tillämpas. Tingsrätten ifrågasätter emellertid om det är praktiskt att ange att delgivningskvittot skall vara åter viss på förhand bestämd dag. En till viss dag utmätt tidsfrist kan leda till att delgivningskvittot läggs åt sidan och kanske faller i glömska. Tingsrätten brukar därför tämligen regelmässigt begära kortet tillbaka omgående. Kontaktrutinen får anpassas till denna praxis. Det måste tillses att det blir samma rutin på avdelningar med ungefär samma arbetsuppgifter och att den följs av alla. Den skriftliga påminnelseblankett, som kommer att framtas centralt, måste ges en avfattning som gör det möjligt att använda blanketten utan påförande av ytterligare text. Tingsrätten utför redan en viss adresskontroll centralt, genom särskilda sökgrupper och på avdelningarnas kanslier. Det skulle vara fördelaktigt om denna adresskontroll kunde kraftigt utvidgas. Det kräver emellertid personella och materiella resurser som inte för närvarande finns att tillgå.

— — —

Ofullständiga namnuppgifter samt felaktiga eller inaktuella adresser beträffande tilltalade, målsägande och vittnen begränsar i hög grad möjligheten att nå resultat med brevdeltgivning. För delgivningsmännen, som i sådana fall vanligen får ta hand om ärendet, medför bristfälligheterna avsevärd tidsåtgång för efterforskning och kan kanske till slut trots allt nedlagt arbete leda till ett misslyckande. Förslaget i promemorian om införande i

21 § förundersökningskungörelsen (1947: 948) av föreskrift, enligt vilken i förundersökningsprotokollet skall antecknas uppgift om personnummer även vad beträffar vittne, fyller ett angeläget behov och tillstyrks därför. Samma bör självfallet gälla även målsägande. Det är också mycket angeläget att åklagarna, såsom föreslås i promemorian, tar för vana att innan en stämningsansökan översänds till rätten kontrollera riktigheten av förefintliga adressuppgifter. Det finns goda skäl att anta att delgivningsverksamheten på brottsmålssidan genom nu beskrivna åtgärder kommer att väsentligt underlättas.

På civilmålssidan föreslås inga åtgärder, vilket är att beklaga. Särskilt vad beträffar mål angående betalningsföreläggande är de uppgifter angående gäldenären, som lämnas av sökanden, ofta ofullständiga. Uppgiften om personnummer saknas inte sällan. Vidare förekommer i stor utsträckning att lämnade adressuppgifter saknar aktualitet. Det ligger i sakens natur att sådana bristfälligheter i hög grad försvårar delgivningsverksamheten och föranleder att stämningsmannadelgivning måste i onormalt hög grad användas för sådana mål. Det är fråga om ett mycket stort antal mål (under år 1977 inkom 28 310 st. enligt SCB). Endast drygt hälften kan delges genom rek. med mottagningsbevis och särskild postdelgivning. Belastningen för delgivningscentralen blir därför ganska avsevärd, särskilt som en stor del av dessa delgivningsärenden kräver mycket arbete och många trots detta leder till ett misslyckande. Balansen på enheten för lagsökning och betalningsföreläggande är alltså mycket betydande. Per 1.1.1978 var den 12 696 mål, till större delen mål som blivit liggande på grund av ofullständiga uppgifter om gäldenären och andra delgivningshinder. Tingsrätten har redan tidigare påtalat dessa missförhållanden, senast i sitt yttrande 17.10.1975 över delgivningsutredningens betänkande "Förenklad delgivning 2". Där har tingsrätten i denna del anfört bland annat följande: "Tingsrätten vill i detta sammanhang väcka frågan om hur långt rättsmaskineriets skyldigheter att spåra den som söks i civilrättsliga mellanhavanden bör sträcka sig. Det är ingalunda självklart att myndigheterna skall lägga ner långvarigt och dyrbart arbete på att identifiera och lokalisera t. ex. försumliga gäldenärer. Inkassobyråer och andra som yrkesmässigt ägnar sig åt arbete med indrivning underlåter i stor utsträckning att lämna tillräckliga uppgifter om dem som söks i ett ärende och vältrar därmed över ett tungt arbete på domstolen. Det kan anmärkas att från identifikations-synpunkt person- respektive organisationsnummer är särskilt betydelsefullt. Den ersättning i form av expeditiönsavgifter som f. n. tas ut av det allmänna kan inte tillnärmelsevis täcka de kostnader som uppkommer. Att radikalt höja avgifterna ter sig å andra sidan inte heller tilltalande, eftersom en sådan åtgärd även drabbar de sökande som lojalt lämnar alla de uppgifter som behövs. Det bör enligt tingsrättens mening övervägas om inte sådana processuella regler bör införas att arbetet med att få fram tillräckliga uppgifter om svaranden naturligen kommer att falla på käranden/sökanden. Närmast till hands ligger att betydligt öka möjligheterna att avvisa talan som är bristfällig i aktuellt hänseende. Åtminstone i inomobligatoriska förhållanden synes käranden/sökanden vara närmare än det allmänna att bära vådan av att han inte har tillräckliga uppgifter om svaranden". Åtgärder i den riktning som skisseras i tingsrättens sist omnämnda yttrande är – som torde framgå av det föregående – alltså i hög grad påkallade.

— — —

Vad som anförts i departementspromemorian under [rubriken Blankettfrågor m. m.] föranleder följande synpunkter från tingsrättens sida. Det är

mycket angeläget att en allmän översyn sker av samtliga förekommande blanketter. Den uppmärksamhet som i detta sammanhang kommer att riktas mot avfattning och typografisk utformning måste särskilt beakta läsarens situation. Allt som kan göras måste göras för att få innehållet begripligt för envar. För den som inte behärskar svenska måste finnas översättning att tillgå på ett för honom begripligt språk, helst modersmålet. Det får anses ligga i sakens natur att domstolsverket i blankettfrågor skall samråda – förutom med rikspolisstyrelsen och poststyrelsen – med företrädare för den personal som skall använda blanketterna.

Tanken att vid korrespondens från domstolen ange namnet på en kontaktperson i stället för såsom för närvarande enbart telefonnumret till rättskansli är tilltalande och värd att ytterligare prövas. Därvid bör lämpligen anges namnet på den eller de tjänstemän på kansliet som redan nu vanligen har att besvara telefonförfrågningar från allmänheten.

— — —

Tingsrätten har i [fråga om "telefondegivning"] i sitt yttrande 18.12.1974 tillstyrkt sådan utformning av 19§ sista stycket DL att därav klart framginge att delgivning ansåges ha skett också när den som söks har telefonledes bekräftat att han fått del av handlingen. Tingsrätten vidhåller denna uppfattning. Något hinder att även utan sådan lagstiftning motta en muntlig bekräftelse per telefon av den som mottagit exempelvis en kallelse föreligger visserligen icke. Det kommer i båda fallen att bli beroende av mottagaren av telefonsamtalet om en sådan bekräftelse skall kunna godtagas som fullbordad delgivning. Tvekar mottagaren inte om att det verkligen är den sökte han talat med har delgivning skett. Därom bör anteckning i så fall göras i dagboksbladet. Det ligger i sakens natur att sådan delgivning endast undantagsvis kan komma till användning. Om det skall ske i någon beaktansvärd omfattning måste möjligheten emellertid komma till uttryck i författning.

Malmö tingsrätt: Det är självfallet viktigt att domstolar och myndigheter har en god framförhållning och effektiva påminnelserutiner. De tidsfrister som anges i promemorian kan här tjäna som riktmärke. I praktiken går de emellertid många gånger inte att hålla. I promemorian pekas på att kallelserna i mål mot häktade och ungdomar måste utfärdas med kortare varsel. Även i andra mål blir det emellertid nödvändigt med korta kallelsefrister. Sålunda återverkar målen med häktade på handläggningen av andra mål av mindre brådsakande karaktär på samma rotel. När tingsrätten bestämmer en sista dag för åtals väckande i mål mot häktade måste verksamheten planeras så att målen kan handläggas inom den i lag föreskrivna tiden. Ofta blir emellertid förundersökningen inte klar utan åklagaren måste begära anstånd med väckande av åtal. Även av andra orsaker händer det att planerade huvudförhandlingar inte går att genomföra. Då hinder uppstår för handläggningen av ett mål försöker man om möjligt sätta ut andra mål. Det är ett uttryck för domstolspersonalens strävan att fylla arbetstiden med meningsfullt arbete. Man utnyttjar därmed domstolens kapacitet och motverkar uppkomsten av balanser. Olägenheterna av att kallelserna i dessa fall utfärdas med kort varsel bör inte överdrivas. Merkostnaderna i delgivningsverksamheten torde mer än väl uppvägas av den ökade effektiviteten i domstolsarbetet. Delgivningsverksamheten bör endast ses som ett hjälpmedel för domstolarna att fullgöra sin primära uppgift, som är att avgöra mål och ärenden snabbt och riktigt.

Tingsrätten har god erfarenhet av systemet att låta befattningshavare på

kvällstid och under helgdagar per telefon ta kontakt med personer som ej insänt delgivningskvittot. Det finns anledning att pröva om inte denna verksamhet bör sättas i system och därvid även reglera ersättningsfrågorna för berörd personal.

Kammarrätten i Göteborg: I promemorian vidhålls delgivningsutredningens uppfattning att på delgivningskvittot skall anges visst datum när kvittot senast skall återsändas till myndigheten. Detta föreslås författningsreglerat genom att bestämmelse härom införs i 3 § DF.

Kammarrätten anförde i yttrande över delgivningsutredningens första betänkande följande i denna fråga.

Kammarrätten skriver genomgående "genast" i stället för att ange viss dag. En ordning, som innebär att kvittot förses med tryckt text att mottagaren *genast* skall skicka tillbaka det till myndigheten, är enligt kammarrättens mening från alla synpunkter överlägsen den av utredningen föreslagna. Den psykologiska effekten måste vara bättre än om mottagaren ges en viss frist inom vilken han kan överväga om han skall skicka kvittot tillbaka eller ej. Kontroll och påminnelser kan ske sedan lämplig tid förflutit – t. ex. en vecka eller tio dagar efter utsändandet. – – Vidare innebär den av kammarrätten förordade ordningen en viss arbetsbesparing vid utskrivningen av delgivningskvittot. Själva bevakningen av att kvitto återsänds sker lika lätt vare sig kvitto skall återsändas genast eller senast viss dag.

Sedan yttrandet avgavs har kammarrätten i ytterligare tre år tillämpat förfarandet att ange "genast" på delgivningskvittot. Kammarrätten har fortfarande bara goda erfarenheter av denna rutin.

Ännu ett skäl för den av kammarrätten tillämpade ordningen kan anföras. För att den i promemorian föreslagna påminnelserutinen skall fungera, är det nödvändigt att bestämma en relativt kort tid inom vilken delgivningskvittot skall återsändas. Vid sådant förhållande kan det hända att den som söks för delgivning kanske inte får del av handlingen förrän tiden för återsändande av delgivningskvittot gått ut, exempelvis därför att han varit bortrest. Risken är då stor att delgivningskvittot inte återsänds. "Det är ju ändå för sent." Denna risk torde inte vara lika stor om det på delgivningskvittot anges "genast" i stället för visst datum.

I promemorian har ej anförts något som fått kammarrätten att ändra ståndpunkt. Kammarrätten vidhåller därför att det i princip är att föredra att ange att delgivningskvittot skall återsändas genast.

I promemorian (s. 36) framhålls betydelsen av god planering i delgivningsarbetet. Man påpekar att kallelse till muntlig förhandling om möjligt bör skickas ut minst en månad i förväg. Vidare skisserar man hur domstolen skall förfara när delgivningskvitto ej kommer in i tid. Domstolen bör då skicka en skriftlig påminnelse till den sökta. Om detta inte ger resultat, bör man om möjligt försöka att påminna per telefon. Därefter bör ärendet lämnas till stämningsman. Först skall dock domstolen kontrollera att den uppgivna adressen är riktig. I promemorian sägs att det i normalfallet bör återstå nästan tre veckor till dess förhandlingen skall äga rum, när ärendet överlämnas till stämningsman.

Kammarrätten, som i och för sig delar promemorians uppfattning angående värdet av den föreslagna rutinen, anser dock att det skisserade tids-schemat är alltför optimistiskt. Domstolen torde sålunda inte hinna genomföra alla de föreslagna åtgärderna på drygt en vecka. Resultatet torde bli att stämningsmannen får betydligt kortare tid på sig för att utföra sitt upp-

drag, vilket i och för sig inte är lämpligt. En sådan konsekvens torde dock bli nödvändig, om man inte kräver att domstolen skall kalla till förhandling med längre frist än en månad. Kallar man i alltför god tid, ökar å andra sidan risken att den sökta glömmar förhandlingen.

Postverket: Från postverkets sida delar vi uppfattningen att brevdelgivningen bör ges företräde framför andra delgivningsformer. Vi anser det också angeläget att alla möjligheter att förbättra denna metods effektivitet tas till vara. Som tidigare framhållits medför postverkets roll som förmedlare av brevdelgivning inte någon särbehandling av försändelserna vilket är väsentligt ur rationaliseringssynpunkt.

RRV: I likhet med vad som anförs i promemorian anser RRV att telefonbekräftelse av mottagandet av handling i många fall kan tjäna som bevis på genomförd delgivning. I motsats till vad som anförs i promemorian menar dock RRV att man, även i de fall man per telefon uppmanar den sökta att återsända delgivningskvitto, bör upplysa om att delgivningen är genomförd i och med att handlingen mottagits och att delgivningskvittot endast är ett hjälpmedel för att underlätta bevisprövningen. Det är enligt RRV:s mening väsentligt att allmänheten inte får uppfattningen att skyldigheten att t. ex. efterkomma kallelse till domstolsförhandling skulle inträda först efter en formell kvittering.

LON: I [yttrande över delgivningsutredningens betänkande] anslöt sig LON till utredningens uppfattning att de ordinära delgivningsformerna bör utvecklas för att delgivningsverksamheten skall fungera tillfredsställande. Även om promemorians förslag i denna del endast innebär marginella förändringar i förhållande till nuläget syftar förslaget till en ökad användning av delgivning genom vanligt brev med delgivningskvitto. En utveckling i denna riktning är enligt LON:s mening positiv och möter därför ej någon erinran.

Även om LON i allt väsentligt biträdde delgivningsutredningens förslag var LON tveksam till de tekniska lösningar som utredningen anvisade för genomförandet av vissa av förslagen. LON föreslog därför bl. a. en försöksverksamhet med ett särskilt postbrev i ställt för kuvert och delgivningskvitto. En sådan lösning skulle underlätta myndigheternas arbete med delgivningen. LON vill — — — ånyo föra fram tanken på en sådan försöksverksamhet.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen måste dock ifrågasätta, om förslaget att brevdelgivning skall vara det normala institutet även i alla juridiskt betonade fall verkligen är realistiskt. Övervägande antalet sådana fall av delgivning avser ett krav eller yrkande i någon form mot mottagaren. Situationen innebär alltså för denne något negativt. Man synes då inte kunna hoppas på att institutet skall fungera tillfredsställande ens med den allra intensivaste propaganda.

I vart fall på vissa områden inom länsstyrelsen är det sålunda nödvändigt med ett mer formellt förfarande, som visar att den sökta verkligen delgivits den aktuella handlingen.

— — —

Med hänsyn till den stora mängd delgivningsärenden som förekommer inom länsstyrelsen är det — — — motiverat att länsstyrelsernas organisationsnämnd deltar i utformandet av blanketter.

Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi: Ordinär delgivning används alltid när myndighets beslut skall delges part. Myndigheten anser att denna form av delgivning fungerar tillfredsställande. I de fall delgivningskvitto ej återkommer vidtar [myndigheten] normalt ingen vidare åtgärd därest inte särskild postdelgivning anses böra ske. De förändringar i form av påminnelseförfarande och svarskuvert som utredningen föreslagit hälsas med tillfredsställelse av myndigheten. Den språkliga utformningen av delgivningskvittot bör också förbättras då dels den enskilde i många fall inte förstått att delgivningskvittot skall återsändas och då dels vissa formuleringar på delgivningskvittot uppfattats som hotfulla.

Rättegångsutredningen: När det gäller valet mellan olika delgivningssätt, delar utredningen den i promemorian framförda uppfattningen att brevdeldgivning utgör det från de flesta synpunkter bästa delgivningssättet och att det därför är angeläget att på olika sätt göra brevdeldgivningen effektivare. De föreslagna åtgärderna förefaller väl ägnade att höja svarsfrekvensen på brevdeldgivningsförsändelser. Framför allt vill utredningen peka på att stora vinster torde kunna nås genom större aktivitet per telefon från domstolspersonalens sida. Detta gäller både adressspaning och – inte minst – personliga kontakter med dem som skall delges. Erfarenhetsmässigt visar sig ofta en större vilja hos vissa kategorier av människor att frivilligt medverka i ett domstolsförfarande, om de får en personlig och mer odramatisk kontakt med domstolen. Av samma skäl kan det vara psykologiskt lämpligt att på kallelser etc. ange en viss domstolstjänsteman som den sökta vid behov kan kontakta. Möjligen borde domstolens ifrågavarande verksamhet komma till tydligare uttryck i DF.

Delgivningsproblemen är särskilt stora i brottmål. En bidragande orsak här till kan vara att förundersökningarna ofta drar ut på tiden och att de adresser som finns i förundersökningsprotokollen är gamla när målet kommer in till tingsrätten. Det är önskvärt att åklagaren – med polisens hjälp – ser till att de adressuppgifter som lämnas är någorlunda aktuella.

Vidare är det givetvis väsentligt att blanketterna utformas så att de är begripliga för envar. När det gäller utländska medborgare kan det dessutom ifrågasättas om man inte borde försöksvis införa en rutin att med t. ex. stämning och kallelse i brottmål skicka en informationsskrift på den söktes språk. Känner han sig mindre främmande för vad saken gäller, torde hans vilja att medverka frivilligt regelmässigt öka. Man torde också kunna uppnå förbättringar i detta hänseende genom att skicka med en översättning av den handling som skall delges.

— — —

När det gäller vad som i promemorian kallas "telefondelgivning", dvs. bekräftelse per telefon att en handling mottagits, delar utredningen uppfattningen att man i vissa situationer bör kunna godta en sådan bekräftelse som bevis om delgivning. Värdet häri är framför allt den positiva effekt som det kan ha på benägenheten att utnyttja telefonen som ett hjälpmedel vid delgivning. Om en telefonbekräftelse ej anses godtagbar som bevis om delgivning kommer många att avhålla sig från att begagna telefonen i denna verksamhet. Kraven på visshet om att den som lämnar bekräftelsen verkligen är den som söks för delgivning bör naturligtvis ställas ganska högt men det finns ingen anledning att här uppställa några krav på garantier. I de allra flesta fall kommer det att visa sig att den sökta inställer sig till förhandlingen. Om så ej sker, får man vid ställningstagandet till eventuella påföljder för utevaron pröva om det finns tillräckliga bevis för att bekräftelsen

lämnats av den sökte.

Det kan i detta sammanhang ifrågasättas om man inte borde införa en möjlighet att i t. ex. mycket brådskande fall använda sig av telefondelegivning i egentlig mening, dvs. överbringande av budskapet per telefon till den sökte. Visserligen innebär delgivning definitionsmissigt överlämnande av en handling, men delgivningslagen genomför inte denna princip fullt ut. Sålunda kan enligt 20 § delgivning ske muntligen vid sammanträde. En möjlighet att i vissa fall tillgripa telefondelegivning skulle vara av värde t. ex. när någon skall kallas till en förhandling med mycket kort varsel. Sådana situationer ordnas f. n. i stor utsträckning genom att vederbörande kallas under hand per telefon till förhandlingen. Att göra delgivningsbestämmelserna tillämpliga i förevarande situation medför den fördelen att sanktionssystemet träder i funktion så att påföljd kan utdömas om telefonkallelsen inte hörsammas. Här gäller samma synpunkter som utredningen anför i föregående stycke. En förutsättning för att telefondelegivning skall kunna godtas bör vara att det är fråga om ett enkelt och lättfattligt budskap, t. ex. ett föreläggande att inställa sig till förhandling. Däremot bör det inte komma i fråga att delge stämning per telefon. Slutligen bör understrykas att telefondelegivning bara bör komma till användning i undantagsfall, där delgivningsärendet är så brådskande att delgivning av handling inte kan äga rum.

Sveriges domareförbund: Brevdelgivningen är enligt förbundets mening ett mycket effektivt och billigt delgivningssätt. Det är emellertid inte uteslutet att det kan bli än mer effektivt genom vissa ändringar. Att på delgivningskvittot fästa en iögonfallande påminnelse om att kvittot skall återsändas är ägnat att förbättra svarsfrekvensen. Det är också möjligt att bättre resultat kan nås om delgivningskvittona avfattas på ett mer lättförståeligt språk och får en bättre typografisk utformning. Enligt 3 § förslaget till DF skall på blanketten för delgivningskvitto anges bl. a. viss dag då kvittot senast skall återsändas. Föreskrift härom bör inte meddelas. Vederbörande myndighet bör nämligen ha möjlighet att i stället ange att kvittot skall återsändas omedelbart. Om det anges att mottagaren kan dröja några dagar med återståndandet, finns risk för att han lägger undan kvittot och sedan glömmmer bort detta.

Förbundet tillstyrker förslaget att en särskild blankett för påminnelse om insändande av delgivningskvitto utarbetas. Påminnelse per telefon är visserligen mera effektiv än skriftlig påminnelse, men flertalet mottagare av delgivningsförsändelser är inte anträffbara per telefon under myndigheternas normala tjänstetid. Tydligt är att ett avsevärt bättre delgivningsresultat kan ernås om befattningshavare vid myndigheterna på kvällstid kan ringa upp dem som inte sänt in delgivningskvittan. Det finns anledning att söka sätta ett sådant förfarande i system och undersöka hur ersättningen till vederbörande befattningshavare skall regleras.

Förslaget (s. 38) att i kallelser och andra handlingar sätta ut namnet på en tjänsteman, som kan kontaktas, är enligt förbundets uppfattning väl värt att pröva.

I samband med brevdelgivningen bör beröras den i betänkandet (s. 77 ff.) särskilt behandlade "telefondelegivningen". Såsom anføres i betänkandet har myndigheten att pröva om bekräftelse per telefon av mottagande av kallelse eller annan handling kan godtagas och således ersätta delgivningskvitto. Med hänsyn till risken för missförstånd vid telefonsamtal måste försiktighet iakttas, och vad som förekommit vid telefonsamtal bör

omedelbart antecknas på dagboksblad eller annan handling i akten. Det kan också ifrågasättas om inte formulär för dylika anteckningar bör utarbetas.

Den i förslaget (s. 36 f.) uppgjorda tidtabellen för brevdelgivning av kallelser till förhandling har både fördelar och nackdelar. Delgivning av kallelse mycket lång tid före förhandling kan medföra att den kallade glömmer bort att inställa sig. — I betänkandet förutsättes att en kallelsefrist om en månad kan hållas i praktiskt taget alla mål och ärenden, när det inte är fråga om åtal mot häktade eller ungdomar och delgivningen inte heller avser det för domstolen kända klientel som inte vill medverka vid delgivning. Uppenbarligen måste kallelsefristen också i många andra fall bli kortare än en månad. Detta gäller t. ex. de mål som skall sättas ut i stället för mål som måste inställas trots att kallelseförfarandet påbörjats en månad före förhandlingen. Vidare förhåller det sig så, att de domstolar, som inte har brottmål liggande i balans utan sätter ut målen efterhand som de kommer in, ofta måste sätta ut mål på kortare tid än en månad för att fylla tingsdagarna. Både i brottmål och i tvistemål förekommer att part mycket kort tid före huvudförhandlingen åberopar vittne som måste kallas. När förberedelsen i tvistemål skall vara muntlig, bör sådan förhandling i regel hållas tidigare än en månad efter det talan väckts. — Mot bakgrund av bl. a. det nu sagda vill förbundet framhålla, att domstolarna inte bör bindas av några stela regler om delgivningsfrister utan ha frihet att, med beaktande av olika intressen, bestämma hur delgivning skall ske. Härvid bör naturligtvis bl. a. beaktas de kostnader som är förenade med olika delgivningssätt.

Förbundet tillstyrker förslaget att delgivningsformulär skall fastställas av domstolsverket. Samråd bör ske inte endast med rikspolisstyrelsen och poststyrelsen enligt vad som uttalas i betänkandet (s. 40) utan också med företrädare för berörda personalkategorier vid domstolar och andra myndigheter. För den språkliga och typografiska utformningen kan det dessutom finnas anledning att rådgöra med experter.

Sveriges advokatsamfund: I sitt yttrande den 13 mars 1975 över delgivningsutredningens betänkande "Förenklad delgivning 2" avstyrkte samfundet att telefonkontakt i samband med delgivning tilläggs rättsverkan. Samfundet vidhåller denna uppfattning. Med hänsyn till vad som anförs i den nu aktuella promemorian under rubriken Överväganden (s. 74 f.) föreslår samfundet att det vid ärendets fortsatta behandling klart uttalas att telefonbekräftelse är förenad med sådana osäkerhetsmoment att den inte bör tilläggas någon bevisverkan.

2.2 Buddelgivning

Stockholms tingsrätt: Mot vad i denna del anförts i promemorian är intet att erinra.

Socialstyrelsen: Som socialstyrelsen framhållit i sitt tidigare yttrande är för de socialvårdande myndigheternas del den personliga kontakten med klienterna av största betydelse för vård- och behandlingsresultatet. I samband med delgivning kan klienten ibland behöva hjälp, t. ex. med att läsa och förstå de handlingar som delgivningen avser. I sådana fall är därför ofta delgivning genom socialvårdens egen personal det lämpligaste förfarandet. I allmänhet sker delgivningen genom att handlingarna överlämnas till klienten, då denne befinner sig i myndighetens lokaler. Socialstyrelsen no-

terar med tillfredsställelse att det genom den föreslagna omformuleringen av 3 § DL framgår att delgivning som nu nämnts är att anse som buddelgivning och inte kräver stämningsmannaförordnande.

Delgivningscentralen i Göteborg: Det sägs också i promemorian att tjänstemän vid socialbyrå, tjänstemän och kuratorer vid anstalter eller inrättningar bör kunna medverka i buddelgivning. Det sägs vidare "att ingen tjänsteman övertalas att delta i ett delgivningsförfarande som kan skapa ett kontroversiellt förhållande mellan honom och den sökta/klienten" och att "delgivningen kan få stå tillbaka för intresset av att förtroendeförhållandet mellan institutionen och dess klient inte rubbas".

Detta torde omskrivas så att ordalydelsen blir att tjänstemän och kuratorer skall verkställa delgivning med där befintliga personer/klienter. Detta torde vara ett naturligt åläggande i tjänsten. Det kan inte vara rätt att en person vårdas och ompysslas på en anstalt eller inrättning och skyddas från de rättsåtgärder från samhällets sida som delgivningar kan innebära. — — — Som det är i dag delges inte många handlingar medan personen/klienten är intagen, utan när han väl utskrivits återsändes handlingarna med uppgift om att han inte längre vårdas där. — — —

2.3 Rekommenderad försändelse med mottagningsbevis

RÅ: Delgivningsformen rek. med mottagningsbevis bör ytterligare förklaras och utvecklas i enlighet med den s. k. Uppsala-modellen (s. 45).

Stockholms tingsrätt: Mot vad i denna del av promemorian anføres har tingsrätten inte något att erinra. Delgivningsmetoden används för närvarande på tingsrätten huvudsakligen på enheten för lagsökning och betalningsföreläggande. Ungefär hälften av försändelserna blir utlösta. Det är ungefär samma delgivningsprocent som när särskild postdelgivning tidigare användes.

Postverket: Vi är mycket intresserade av att den tidigare försöksvis använda metoden att kombinera avi och mottagningsbevis (s. 45 i promemorian) tas upp till nytt övervägande. Vi är beredda att delta i ytterligare försöksverksamhet med denna metod.

Statskontoret: Som framhållits i promemorian bör man genom fortsatt försöksverksamhet pröva om användningen av rekommenderade brev med mottagningsbevis kan utnyttjas i större omfattning vid de allmänna domstolarna i ärenden där brevdeltgivning är mindre lämplig.

Länsstyrelsen i Stockholms län: I överexekutorsärenden och andra ärenden, där det är viktigt med snabb delgivning, torde den omständigheten att tillräckligt många inte kommer att återsända delgivningskvitto, medföra att ärenden i alltför stor omfattning blir fördröjda. Det är vidare i många fall viktigt att man exakt vet delgivningsdagen för beräkning av fatalitetiden. I sådana fall bör — liksom för närvarande — rekommenderat brev med mottagningsbevis användas. I andra hand måste stämningsmannadelgivning anses lämpligast.

Delgivningscentralen i Malmö: I betänkandet redogöres för de försök som gjorts rörande ordinär delgivning, främst då rek. med mottagningsbevis.

Mer än 40 % av samtliga förekommande ärenden vid delgivningscentralen i Malmö utgöres av betalningsförelägganden och lagsökningar. Det kan därför inte nog poängteras vikten av att dessa ärenden först prövas med denna delgivningsform av tingsrätterna. Delgivningscentralen skulle därigenom inte behöva belastas i den utsträckning som nu är fallet med en mängd bagatellartade ärenden utan kunde i stället verksamheten koncentreras på mera kvalificerade uppgifter.

Rättegångsutredningen: När det gäller delgivning genom rekommenderad försändelse med mottagningsbevis (rek-delgivning) föreslås inga författningsändringar i sak men däremot en undersökning angående förutsättningarna att vidga tillämpningsområdet av detta delgivningssätt vid bl. a. de allmänna domstolarna. Utredningen har i och för sig ingen erinran mot detta men vill understryka att användandet av rek-delgivning inte bör få medföra att den tid som bör stå till stämningssmans förfogande i ett delgivningsärende inskränks i någon större mån. Om man t. ex. börjar delgivningsförsöken med en vanlig brevdgivning och detta misslyckas, bör det normalt inte komma i fråga att därefter försöka med rek-delgivning innan ärendet går till stämningssman. Finns särskild anledning tro att rek-delgivningen kommer att lyckas, bör dock denna delgivningsform givetvis tillämpas. Det torde därvid i första hand vara fråga om personer som inte vill medvetet undandra sig rättegång, men som på grund av slarv e. d. inte sänder in delgivningserkännandet. En viss försiktighet vid användandet av rek-delgivning, i varje fall med förlängd liggetid, är påkallad i ärenden av brådsakande natur, t. ex. i lagsökningsmål med yrkande om avhysning.

Sveriges domareförbund: Enligt förslaget till DF (3, 5 och 6 §§) skall på delgivningsblanketterna antecknas uppgift om handlingens innehåll. Någon föreskrift härom finns inte i nu gällande DK. Förbundet avstyrker detta förslag åtminstone när det gäller rek. med mottagningsbevis och särskild postdelgivning. Många skulle troligen anse det vara obehagligt att på posten hämta en försändelse som anges innehålla t. ex. stämning i brottmål, varför de föreslagna bestämmelserna skulle vara ägnade att försvåra delgivning. Det är tillräckligt att på blanketten anges målnummer och delgivningsnummer samt – om så anses lämpligt – aktbilagenummer.

3 Särskild postdelgivning

JK har tidigare uttalat sig för att denna delgivningsform slopas. Jag konstaterar att även postverket uttalat sig i samma riktning med den motivering att ett slopande av särskild postdelgivning skulle medföra en inte oväsentlig rationalisering. Det är därför med viss förvåning jag noterar att delgivningsformen – om än med begränsning av tillämpningsområdet till allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar – föreslås vara kvar. De skäl som anförts för denna ståndpunkt anser jag inte särskilt starka. Sålunda torde t. ex. delgivning med juridiska personer som kan nås under dagtid med fördel kunna ske genom ordinär delgivning. I sådana fall där den juridiska personen är svårantäffbar – det rör sig kanske om ett s. k. skrivbordsföretag – torde utsikterna att genomföra delgivning genom särskild postdelgivning vara små. Här måste ofta stämningssmannadelgivning tillgripas. Vid delgivning i glesbygdsområden där frekvensen genomförda särskilda postdelgivningar är störst torde delgivning – som delgiv-

ningsutredningen har framhållit – lika väl kunna ske genom rek. med mottagningsbevis. Såsom JK tidigare uttalat bör därför delgivningsformen särskild postdelgivning slopas.

RA: Ordningen med särskild postdelgivning torde f. n. inte kunna undvaras. Den är sålunda överlägsen rek. med mottagningsbevis såtillvida att den sökte får delgivningshandlingarna direkt till sin bostad på samma sätt som vid brevdelgivning. Härtill kommer att denna metod är tillämplig också i vägransfallen. För att komma tillrätta med de olägenheter som den särskilda postdelgivningen medför bör delgivningsformen göras effektivare. Detta skulle t. ex. kunna ske genom att postfunktionären i de fall den sökte inte är anträffbar när posten delas ut – i stället för att redovisa hinder – lämnar en avi i den söktes bostad om att handlingen finns att hämta på postkontoret. Man skulle också ha samma automatiska påminnelse-system som vid rek. med mottagningsbevis. Den av mig skisserade kombinerade delgivningsmetoden borde förbättra delgivningsresultatet avsevärt. Om den särskilda postdelgivningen görs mera effektiv bör denna delgivningsform kunna användas av flera typer av myndigheter än de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna. Även åklagarmyndigheterna, som själva utför vissa delgivningar i brottmål, bör kunna få använda särskild postdelgivning.

Svea hovrätt: Det är tillfredsställande att hovrättens tidigare synpunkter beaktats såväl vad avser delgivningssättet särskild postdelgivning som vad avser frågan om postfullmakts giltighet vid delgivning.

Stockholms tingsrätt använder sig numera av denna delgivningsmetod endast när det gäller delgivningar med bolag. Enheten för lagsökning och betalningsföreläggande delger i första hand med rek. med mottagningsbevis. För tingsrättens del skulle särskild postdelgivning väl kunna undvaras. Uppenbarligen finns emellertid ett behov av denna delgivningsmetod i andra domstolar. Det är vidare tydligt att en stor del av de delgivningar som genomförs med särskild postdelgivning – om denna delgivningsform slopades – skulle komma att belasta organisationen för stämningsmannadelgivning. Detta bör givetvis undvikas. Tingsrätten har därför inte någon önskan att särskild postdelgivning avskaffas.

Göteborgs tingsrätt: Erfarenheterna av den särskilda postdelgivningen är sådana att tingsrätten utnyttar den i endast obetydlig omfattning. I de fall den kommer till användning kan antagas att den med lika gott eller bättre resultat kan ersättas med rekommenderad försändelse med mottagningsbevis. Utan olägenhet för tingsrättens del skulle därför den särskilda postdelgivningen, i enlighet med delgivningsutredningens förslag, kunna slopas.

Kammarrätten i Göteborg: I promemorian föreslås att endast allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar skall få använda denna delgivningsform. Med den föreslagna utformningen skulle exempelvis arbetsdomstolen, bostadsdomstolen och de nya försäkringsrätterna falla utanför tillämpningsområdet. Denna gränsdragning förefaller kammarrätten omotiverad. Samma regler bör rimligen gälla för samtliga domstolar. I så fall behöver den nuvarande lagtexten i 3 § andra stycket DL inte ändras på annat sätt än att orden "Myndighet som Konungen bestämmer" ersätts med

ordet "Domstol" (+ att "delgivningserkännande" byts mot "delgivningskvitto").

Domstolsverket: Domstolsväsendets organisationsnämnd underströk i sitt yttrande över betänkandet Förenklad delgivning vikten av att den särskilda postdelgivningen bibehålls såvitt avser domstolsväsendet.

Förslaget i PM innebär för domstolsverkets ansvarsområde att – förutom verket självt – arrende- och hyresnämnderna samt bostadsdomstolen betages möjligheten att använda denna delgivningsform. Även om förvaltningsmyndigheter och specialdomstolar – däribland de nyss nämnda – för närvarande använder särskild postdelgivning i tämligen ringa omfattning, i vart fall mätt i absoluta tal, har delgivningsformen visat sig vara lämplig i vissa fall. Inga övertygande skäl för lagändring i denna del har förebragts. Domstolsverket avstyrker förslaget i denna del.

Postverket: I promemorian framhålls att samhällsekonomiska skäl talar för att den särskilda postdelgivningen inte bör slopas f. n. Med hänsyn härtill vill vi från postverkets sida inte motsätta oss att denna delgivningsform bibehålls tills vidare. Härvid förutsätts att postverkets kostnader blir täckta. Den sjunkande frekvensen och andra omständigheter gör att det är tveksamt om ersättningen till postverket enligt det nuvarande beräknings sättet är anpassad till postverkets kostnader. En höjning av ersättningen kan visa sig behövlig. Den särskilda postdelgivningen bör ändå ställa sig avsevärt billigare än stämningsmannadelgivning.

— — —

Med hänsyn till att den särskilda postdelgivningen inte fått den användning bland förvaltningsmyndigheterna som man räknade med vid delgivningslagens tillkomst synes det lämpligt att i princip inskränka möjligheten till särskild postdelgivning till de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Enligt vår uppfattning kan dock lokala förhållanden medföra att även andra myndigheter kan ha behov av att använda särskild postdelgivning. 3 § 2 st. bör därför kompletteras så att därav framgår att även annan myndighet efter framställning till regeringen kan få tillstånd att använda särskild postdelgivning.

I anslutning till vad som på s. 46 sägs om delgivning på lördagar vill vi påpeka att förutsättningarna för utlämning av delgivningsförsändelser på lördagar kan komma att ändras till följd av de planerade ändringarna av postbehandlingsservicen vid veckoskiftet fr. o. m. den 1 september 1978.

— — —

Som framhålls i promemorian torde det sällan eller aldrig förekomma att posttjänsteman vid särskild postdelgivning utnyttjar den befogenhet att genomföra delgivning mot den söktes vilja som bestämmelsen i 19 § 2 st. innehåller. En delgivning som genomförs trots att den sökta vägrar ta emot försändelsen framstår som en tvångsåtgärd som rimmar illa med postverksamheten i övrigt. I promemorian framhålls att det inte kan "uteslutas att bestämmelsen trots att den inte utnyttjas kan ha en viss psykologisk effekt till gagn för delgivningsverksamheten". Med hänsyn härtill vill vi inte motsätta oss att föreskriften övergångsvis bibehålls.

LON: Ej heller finns anledning till erinran mot slopande av delgivningsformen särskild postdelgivning såvitt gäller länsstyrelserna. Däremot bör enligt LONs mening de regionala förvaltningsdomstolarna (länsrätt, fastighetstaxeringsrätt och länsrätt) behandlas på samma sätt som de all-

männa förvaltningsdomstolarna. I enlighet härmed bör 3 § andra stycket förslaget till lag om ändring i DL ändras så att även de regionala förvaltningsdomstolarna får möjlighet att använda sig av den särskilda postdelgivningen.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Såväl taxeringsavdelningen som lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi använder i ganska stor omfattning särskild postdelgivning. Taxeringsavdelningen använder sig av formen i samband med föreläggande att avge självdeklaration och lokala skattemyndigheten i samband med anmaning till arbetsgivare att lämna arbetsgivaravgift. Erfarenheterna av delgivningsmetoden är mycket goda. Den bör därför inte förbehållas enbart domstolarna.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: Det konstateras till en början att delgivningsformen "särskild postdelgivning" föreslås endast skall få användas av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Denna inskränkning mot gällande regler torde inte komma att inverka på kronofogdemyndighetens arbetsrutiner, då "särskild postdelgivning" inte kommit till användning i delgivningsarbetet. Osäkerhet när delgivningsbeviset återkommer har bl. a. gjort att egna delgivningsmän hellre använts. Den föreslagna ändringen kan därför godtas.

Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi: Särskild postdelgivning används i fråga om anmaning till arbetsgivare att lämna arbetsgivaravgift i de fall ordinär delgivning misslyckats samt i ett fåtal fall i fråga om beslut om arbetsgivaransvar där likaledes ordinär delgivning misslyckats. Utredningen föreslår att särskild postdelgivning endast får användas av allmän domstol och förvaltningsdomstol. [Myndigheten] anser dock att denna delgivningsform bör få användas av lokal skattemyndighet även fortsättningsvis i stället för den dyrbarare stämningsmannadelgivningen.

Rättegångsutredningen: Enligt utredningens mening talar flera skäl för att den särskilda postdelgivningen bör slopas som särskild delgivningsform. Tydligt används postdelgivningen mest i glesbygdsområden, där den i stor utsträckning skulle kunna ersättas med rek.-delgivning. Likaså kan delgivning med juridiska personer i många fall ske på sistnämnda sätt i stället för med särskild postdelgivning. Vidare kan denna delgivningsform sägas lida av samma svaghet som rek.-delgivningen på det sättet att den kan inkräkta på den tid som stämningsmannen får till sitt förfogande, om det omsider visar sig att postdelgivningen misslyckats. Det är emellertid också tydligt att den särskilda postdelgivningen lyckas i ett stort antal fall (promemorian s. 47). Det framgår visserligen inte i vilken utsträckning det rör sig om delgivningar som lika väl skulle klarats med rek.-delgivning. Utredningen vill emellertid inte motsätta sig att den särskilda postdelgivningen får kvarstå som särskild delgivningsform till dess de i promemorian föreslagna undersökningarna rörande metodens användbarhet och möjliga alternativ undersökts. Om denna delgivningsform behålls, vill utredningen ifrågasätta om inte användningen bör begränsas till de allmänna domstolarna. Skulle även de allmänna förvaltningsdomstolarna medtas, bör också övriga domstolar få använda denna delgivningsform.

— — —

Starka skäl talar för att särskild postdelgivning inte bör genomföras om den sökte vägrar ta emot handlingen. Delgivning av detta slag torde knap-

past förekomma i praktiken. Enligt utredningens mening finns under dessa förhållanden knappast anledning behålla bestämmelsen i 19 § 2 st. DL att särskild postdelgivning kan ske i dessa fall.

Sveriges domareförbund: Förbundet har i sitt yttrande över det av delgivningsutredningen år 1974 avgivna betänkandet uttalat, att förbundet under vissa förutsättningar inte motsätter sig förslaget att den särskilda postdelgivningen avskaffas. Av uppgifterna i det nu framlagda betänkandet framgår, att detta delgivningssätt på många håll fortfarande fungerar tillfredsställande. Ett avskaffande av den särskilda postdelgivningen skulle sannolikt medföra en ökning av antalet delgivningar genom stämningsman. Förbundet vill därför, under erinran om att nyss berörda förutsättningar ej föreligger, förorda att den särskilda postdelgivningen bibehålles.

Enligt förslaget till DF (3, 5 och 6 §§) skall på delgivningsblanketterna antecknas uppgift om handlingens innehåll. Någon föreskrift härom finns inte i nu gällande delgivningskungörelse. Förbundet avstyrker detta förslag åtminstone när det gäller rek. med mottagningsbevis och särskild postdelgivning. Många skulle troligen anse det vara obehagligt att på posten hämta en försändelse som anges innehålla t.ex. stämning i brottmål, varför de föreslagna bestämmelserna skulle vara ägnade att försvåra delgivning. Det är tillräckligt att på blanketten anges målnummer och delgivningsnummer samt — om så anses lämpligt — aktbilagenummer.

4 Stämningsmannadelgivning

JK: Det särskilda bevisvärde som tillkommer intyg av de kategorier som nämnes i 24 § första stycket DL bör enligt vad som anförs på s. 85 inte gälla i andra fall än då delgivningen utförs i tjänsten eller — i fråga om nämndeman — för den domstols räkning, vid vilken han tjänstgör. I annat fall bör delgivningen inte räknas som stämningsmannadelgivning utan som delgivning genom bud. Jag vill ifrågasätta om inte denna begränsning bör komma till uttryck i lagtexten.

RA: En fast organisation är en nödvändig förutsättning för att öka stämningsmannainstitutets effektivitet. Den nuvarande ordningen är inte tillfredsställande. Förslaget att knyta stämningsmannaverksamheten administrativt till polisväsendet tillstyrks.

Jag vill i detta sammanhang särskilt framhålla vikten av att utbildning av delgivningspersonalen ges hög prioritet. Först när denna fråga har lösts kan det bli aktuellt att låta särskilt förordnade stämningsmän verkställa delgivning av strafföreläggande (s. 53). Vid sådan delgivning bör man dessutom ta till vara de erfarenheter som har vunnits vid uppföljningen av de s. k. parkeringsstrafföreläggandena.

För att den nya delgivningsorganisationen skall kunna fungera rationellt är det vidare nödvändigt att myndigheterna nyanserar valet av delgivningsmetod och i så stor utsträckning som möjligt använder ordinär delgivning. Detta är också en förutsättning för att den nya organisationen skall kunna ges en rimlig dimensionering.

Av avgörande betydelse för ett gott delgivningsresultat är vidare att delgivningsunderlaget, dvs. uppgifterna om den söktes adress m. m. är riktiga och aktuella. Den söktes personnummer är ofta en absolut förutsättning

för att delgivning skall kunna ske. All registerspaning förutsätter att personnumret är känt. Det bör särskilt betonas att stämningsmannadelgivning bör användas endast i sådana fall då övriga möjligheter till delgivning har misslyckats. Riktmärket bör vara att endast verkligt kvalificerade fall överlämnas till polismyndighet för delgivning. Självfallet skall polisutbildad personal verkställa delgivning endast när det är oundgängligen nödvändigt såvida inte delgivningsuppdraget utan olägenhet kan samordnas med den egentliga polisverksamheten.

Svea hovrätt: I 24 § DL ges föreskrift av innebörd att delgivningsintyg av stämningsmän och vissa andra kategorier har särskild bevisverkan. Av promemorian (s. 85) synes framgå att denna bevisverkan föreligger endast om stämningsmannen eller jämställd person "i tjänsten" företar delgivning och utfärdar intyg härom. Delgivning utanför vederbörandes tjänst blir att anse som en delgivning genom vanligt bud. Enligt hovrättens mening föreligger ej anledning att på detta sätt begränsa tillämpningen av 24 § DL.

Stockholms tingsrätt: Som en följd av — — — förändringar vid hanteringen av delgivningsärendena samt vissa lagändringar som genomförts under 1977, har antalet stämningsmannadelgivningar vid Stockholms delgivningscentral avsevärt minskat i antal. Stämningsmannadelgivning används numera huvudsakligen för verkligt svåra delgivningsuppdrag samt i viss utsträckning för brådskande sådana. Samtidigt som delgivningsuppdragen sålunda i och för sig blivit mera besvärliga, har delgivningsmännens möjligheter att utifrån erhålla adressuppgifter och andra upplysningar begränsats. Antalet portar, som hålls stängda dygnet om, har förflöende ökat. Attityden mot delgivningsmännen från många av de för delgivning efter sökta har — i varje fall i Storstockholms-området — blivit alltmer negativ och ibland direkt hotfull. Allt detta har gjort delgivningsuppdragen mera tidsödande och svårgenomförbara. Antalet misslyckade stämningsmannadelgivningar är för närvarande så stort att det menligt påverkar domstolens effektivitet.

Av de i departementspromemorian framlagda förslagen kommer säkerligen det utan jämförelse mest betydelsefulla — stämningsmännens anknytning till polisväsendet med rikspolisstyrelsen som centralmyndighet — att tillföra delgivningsväsendet som helhet en betydligt större stadga än förut och skapa förutsättningar i stora delar av landet för ett effektivare organiserande av stämningsmännen.

För Stockholms tingsrätts del kommer emellertid denna i och för sig nödvändiga organisatoriska reform inte att medföra annat än ganska marginella förbättringar. Tingsrätten anlitar nämligen nästan uteslutande delgivningscentralen i Stockholm för sina stämningsmannadelgivningar och denna lär knappast komma att påverkas nämnvärt av en omorganisation av delgivningsväsendet i dess helhet. För att åstadkomma en förbättring av delgivningsresultatet vid Stockholms delgivningscentral — och det är absolut nödvändigt — fordras en omorganisation också av själva delgivningscentralen. Dess verksamhetsområde måste utvidgas till att omfatta Storstockholm i dess helhet. Organisationen måste förstärkas och göras betydligt mera effektiv. Det är bl. a. nödvändigt att det mycket föråldrade registersystemet förs över på data så att det blir möjligt att bedriva en snabb och säker intern adresspaning. Tingsrätten förutsätter att en sådan omorganisation kommer till stånd samtidigt med omorganisationen av delgivningsväsendet i övrigt.

Om det blir nödvändigt att använda stämningsmannadelgivning är det, som understrukits i departementspromemorian, mycket angeläget att delgivningsmannen får tillräckligt lång tid till sitt förfogande för delgivningens genomförande. För besvärliga ärenden bör delgivningsmannen ges i genomsnitt någon vecka längre tid för delgivningsarbetet än som anges i departementspromemorian. Om han misslyckas med delgivningen måste nämligen hindersbeviset ha kommit tingsrätten tillhanda minst tio dagar före huvudförhandlingen för att ett ersättningsmål skall hinna sättas ut. Avstås från den ambitionen kan tingsrätten vänta ytterligare några dagar. För att återkallelse av andra i målet eventuellt inblandade personer skall hinna ske i någorlunda god tid, måste dock besked om hinder vara tingsrätten tillhanda senast fyra eller fem vardagar före huvudförhandlingsdagen.

Till sist något mycket viktigt. För att det alls skall vara någon mening med att sätta ut mål till förhandling så här långt i förväg måste arbetssituationen på delgivningscentralen bli en annan. Som det nu är hinner delgivningsmännen mycket ofta inte påbörja arbetet på fältet med ett delgivningsärende förrän några få dagar före redovisningsdagen, alltför ofta med misslyckande som följd och de konsekvenser det för med sig. Så kan det inte få fortgå. Det måste tillses att delgivningsmannens arbetsbelastning i fortsättningen blir sådan att han omedelbart kan börja söka efter den med delgivningen avsedda personen. Beaktas inte detta kommer det även i fortsättningen ofta vara arbete förgäves att planera på lång sikt för huvudförhandling.

Det finns vidare anledning att understryka vikten av att delgivningsärendena verkligen redovisas hos uppdragsgivaren på den av uppdragsgivaren angivna dagen och inte – som för närvarande ofta är fallet – t. o. m. inte förrän efter huvudförhandlingsdagen. Kan det emellertid på goda grunder antas att den eftersökte skall kunna nås med delgivningen om delgivningsmannen får ytterligare en eller ett par dagar på sig, finns det väl nästan alltid skäl för uppskov med redovisningen. Men delgivningsmännen måste själva ta kontakt med uppdragsgivaren för erhållande av nya instruktioner.

— — —

Det är olyckligt att som i departementspromemorian (s. 54) beteckna stämningsmannadelgivning som en "nödutväg". Stämningsmannadelgivning är den mest kvalificerade av flera olika delgivningsmetoder. Användningsområdet har successivt begränsats och stämningsmannadelgivning väljs numera som delgivningssätt så gott som uteslutande när försök med andra delgivningsmetoder misslyckats eller bedömts vara utsiktslösa. Att ytterligare inskränka användningsområdet genom ännu mera skärpta förutsättningar kan inte anses lämpligt.

Normalt bör delgivningsmannen ges en ganska lång tid för delgivningens genomförande, minst 4–6 veckor. Så är också tämligen genomgående fallet när tingsrätten kallar till huvudförhandling i ett mål, där sådan förhandling tidigare inställts på grund av bristande delgivning och stämningsmannadelgivning bedömts som nödvändig. Annat blir förhållandet när det är fråga om ett mål där vid utsättandet till huvudförhandling valts brevdelgivning eller annan enklare delgivningsmetod. Lyckas det inte att få den eftersökte delgiven på detta sätt bedöms ofta stämningsmannadelgivning nödvändig. Då blir den tid som delgivningsmannen får till sitt förfogande för uppdragets genomförande betydligt kortare, kanske 14 dagar eller mindre. Men i valet mellan att ställa in förhandlingen och att göra ett sista försök att få den eftersökte delgiven, väljer man gärna det senare alternativet, särskilt om övriga för huvudförhandlingen eftersökta personer redan är del-

givna. Kanske finns inte heller något lämpligt ersättningsmål att tillgå. Med hänsyn till vad som från delgivningsmannahåll anförts rörande svårigheter på delgivningssidan som orsakas av delgivningsuppdrag med mycket korta redovisningstider, finns det emellertid anledning att i sådana fall mycket noga överväga valet mellan att ställa in förhandlingen och att övergå till stämningsmannadelgivning samt att om tiden till huvudförhandling- en är begränsad hellre ställa in målet och försöka fylla ut luckan på annat sätt.

— — —

I [fråga om brådskande delgivningsuppdrag; 4 § DL] har tingsrätten inte något att tillägga till vad som anförts i departementspromemorian.

— — —

I promemorian (s. 85) uttalas att det särskilda bevisvärde, som tillkommer intyg av de kategorier som nämns i 24 § första stycket DL, inte bör gälla i andra fall än då delgivningen utförs i tjänsten eller — i fråga om nämndeman — för den domstols räkning vid vilken han tjänstgör. Detta bör framgå även av lagtexten.

I övrigt föranleder promemorian i denna del inte någon erinran.

— — —

Tingsrätten instämmer med vad som — — — anförts under rubriken "identitetsfrågan" (s. 77) i departementspromemorian. Det ligger i sakens natur att stor försiktighet måste iakttagas vid godkännande av en sådan delgivning.

Malmö tingsrätt: Av författningsförslagen torde det endast vara överföringen av ansvaret för delgivningsmännens verksamhet till polismyndighet som kommer att få någon större praktisk betydelse. Denna reform bedömer tingsrätten som viktig.

Det torde emellertid inte vara nödvändigt att endast anse sådan delgivning som stämningsman utför i tjänsten såsom stämningsmannadelgivning. Kravet på att enbart personer med stämningsmannaförordnande får verkställa surrogatdelgivning och bestämmelsen om att enbart stämningsmans intyg gäller som fullt bevis för delgivning bör ses endast som rättssäkerhetsgarantier. Det saknas sålunda all anledning att anse person med förordnande som stämningsman som mindre behörig av det skälet att han erhåller uppdraget från annan än polismyndighet. Frågan har praktisk betydelse i Malmö. Här utföres åtskilligt kompetent och snabbt delgivningsarbete på begäran av part av delgivningsmän som inte är knutna till delgivningscentralen. Med hänsyn till vikten av en effektiv delgivningsverksamhet bör denna ordning bestå. De olägenheter som i promemorian sägs vara förknippade härmed bör kunna minskas genom att den obetingade rätten till partsdelgivning enligt de i promemorian angivna lagarna upphävs. Dessa lagändringar tillstyrker tingsrätten.

Kammarrätten i Göteborg: I promemorian sägs (s. 85) att det särskilda bevisvärde som tillkommer intyg om delgivning utfärdad av vissa speciella kategorier tjänstemän skall beträffande nämndeman avse endast uppdrag för den domstols räkning, vid vilken han tjänstgör. Denna begränsning framgår dock inte av lagtexten och bör enligt kammarrättens uppfattning inte heller gälla.

Domstolsverket: Enligt domstolsverkets mening bör nämndeman i tingsrätt ingå i förteckningen i 24 § 1 st. DL. Däremot förefaller det föga me-

ningsfullt att låta lagrummet omfatta jämväl nämndeman i hovrätt eller förvaltningsdomstol.

I PM sägs att det särskilda bevisvärde som tillkommer intyg av de kategorier som nämns i 24 § 1 st. DL ej bör gälla i andra fall än då delgivningen utförs i tjänsten eller – i fråga om nämndemän – för den domstols räkning vid vilken han tjänstgör. Inga egentliga skäl anges emellertid för denna ståndpunkt och den kommer ej heller till uttryck i författningstexten.

Om intyg av den som äger utföra stämningsmannadelgivning endast i vissa fall skall tillmätas särskilt bevisvärde, bör regler därom enligt domstolsverkets mening införas i DL.

Socialstyrelsen: När det gäller delgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola föreslås myndigheterna få möjlighet att vända sig direkt till anstalten och få stämningsmannadelgivning utförd av tjänsteman vid anstalten. En sådan ordning har möjliggjorts genom att intyg av tjänsteman vid anstalten enligt 24 § DL gäller som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget. För socialstyrelsens verksamhetsområde är det särskilt tillfredsställande att tjänsteman vid ungdomsvårdsskola och allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare föreslås få ställning av stämningsman. Det har nämligen ibland uppstått tidsödande komplikationer när intagen vägrat skriva på delgivningsbevis. Emellertid bör endast tjänsteman i ledande befattning få sådan behörighet som här sagts. Det kan lämpligen anföras åt regeringen att ange vilka tjänstemän som skall ha ställning som stämningsmän.

I 24 § DL finns inte uppräknat de rättspsykiatriska klinikerna. Vad som föreslås gälla kriminalvårdsanstalter, häkten, allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare och ungdomsvårdsskolor bör dock jämväl gälla de rättspsykiatriska klinikerna.

Postverket: Vi delar den framförda uppfattningen att det behövs en effektiv arbetsledning för hela stämningsmannaverksamheten. Vi förordar att stämningsmannaaorganisationen administrativt knyts till polisväsendet med rikspolisstyrelsen som centralmyndighet.

Statskontoret: Statskontoret anser att man genom det utredningsmaterial som nu föreligger har underlag för att ta ställning till vilken myndighet som bör ha ansvaret för den centrala ledningen och uppföljningen av verksamheten. Övervägandena avseende alternativ till rikspolisstyrelsen – såsom de redovisats i Statskonsults rapport – är dock kortfattade och summariska.

Förslagen avseende den lokala organisationen av verksamheten inom polisdistrikten, delgivningscentralernas organisation och organisationen på central nivå är inte tillräckligt utvecklade och underbyggda i rapporten. Aktuell kartläggning och problembeskrivning saknas i väsentliga delar.

Mot bakgrund av det utredningsarbete som utförts av delgivningsutredningen och Statskonsult anser statskontoret att rikspolisstyrelsen bör ges huvudmannaskapet för delgivningsverksamheten och en uttalad ledningsfunktion på central nivå för den totala delgivningsorganisationen omfattande den nuvarande delgivningsverksamheten inom polisväsendet och den delgivningsverksamhet som i dag ankommer på de av länsstyrelserna förordnade stämningsmännen. Stämningsmän bör som föreslagits fortsättningsvis förordnas av polismyndighet till det antal som behövs i varje polisdistrikt.

I ledningsfunktionen bör i huvudsak ingå att utfärda anvisningar, följa upp verksamheten, utveckla samarbete med uppdragsgivarna samt samordna och leda olika effektivitetsbefrämjande åtgärder såsom utbildning och organisationsutveckling. Rikspolisstyrelsen bör genom information och rådgivning stimulera till enklare delgivningsformer och bevaka att inte mer kvalificerade former utnyttjas än vad som är nödvändigt. Avseende delgivningsverksamheten inom domstolsväsendet bör denna senare verksamhet organiseras i samverkan med domstolsverket.

Avseende organisationen av delgivningscentralerna redovisar Statskonsult förslag till organisationsmodell. Statskontoret kan här i princip tillstyrka en organisationsuppbyggnad med fältgrupper och distriktsindelning.

Statskontoret tillstyrker att rikspolisstyrelsen fr. o. m. den 1 juli 1979 ges huvudmannaskapet för delgivningsverksamheten. Styrelsen bör få i uppgift att organisera det fortsatta utrednings- och genomförandearbetet och mot bakgrund av Statskonsults rapport redovisa förslag till detaljorganisation på central och lokal nivå. Avseende organisationen på lokal nivå bör delgivningscentralernas organisation vidareutvecklas och deras inplacering i polismyndigheternas organisation ytterligare övervägas. Organisation av delgivningsverksamheten inom polisdistrikten i övrigt bör också vidare prövas. Härvid bör lokala förhållanden och förutsättningar beaktas liksom aktuella delgivningsvolymen. En avvägning måste göras avseende utnyttjandet av delgivningsmän, polispersonal och de särskilt förordnade stämningsmännen. Statskonsults förslag till omfördelning av delgivningsuppdrag mellan dessa olika kategorier är oklart. Frågan behöver ytterligare utredas.

Enligt meddelade riktlinjer för Statskonsults utredning skulle utgångspunkt för utredningen vara att kostnaderna för de organisationsförslag som läggs fram inte överstiger kostnaderna för nuvarande organisation. Behövliga förbättringar för stämningsmannaverksamheten borde i stället söka åstadkommas genom en effektivisering av verksamheten. Statskonsult framhåller dock att för att tillgodose kraven från uppdragsgivarsidan på effektivisering av stämningsmannadelgivning, möta behovet av utbildning inom delgivningsorganisationen samt för att minska användningen av polispersonal för delgivningsarbetet bör nuvarande personella resurser utökas. Personalen föreslås sålunda ökas på delgivningscentralerna och övriga polisdistrikt med 13 personer till totalt 158. För ersättning till extra delgivare föreslås rikspolisstyrelsen ges medel via ett förslagsanslag. Statskontoret finner inga bärande motiv redovisade för personell förstärkning och kan inte tillstyrka förslaget. Som tidigare framhållits bör de förändrade delgivningsformer som föreslagits medföra att anspråken på att utnyttja stämningsmannadelgivning minskar och att besparingar totalt sett borde kunna göras. Statskonsults motiv för personalökning framstår som mindre väl övervägda.

Statskontoret anser att rikspolisstyrelsen inom ramen för nuvarande budget och med utnyttjande bl. a. av sina centrala funktioner för ekonomi, planering och personal bör kunna administrera den föreslagna centrala ledningsfunktionen.

RSV: På en punkt vill RSV redovisa en ändrad uppfattning. I enlighet med ett önskemål från kronofogdemyndigheten (KFM) i Stockholm föreslås nu att sådant bevisvärde om att delgivning skett som tillkommer de uppräknade kategorierna i 24 § DL även skall tillkomma annan tjänsteman

vid KFM. Sedan yttrandet lämnades har exekutionsväsendet varit föremål för en organisationsutredning (prop. 1977/78:129). Av den särskilda rapport som avser KFM i Stockholm, Göteborg och Malmö framgår att delgivningar skall verkställas i första hand av exekutiv personal i den yttre verksamheten. Även om delgivningar i enstaka fall utförs av annan personal (kontors- och administrativ personal), finns det enligt RSVs mening inget behov av att denna har stämningsmannabehörighet. Det torde även strida mot den särskilda trovärdighet som kännetecknar de uppräknade kategorierna i 24 § DL och mot att stämningsmannadelgivning bör tillgripas endast i kvalificerade fall. Dessutom skulle — som påpekas i promemorian — behörigheten vara till nytta endast när den sökte vägrar att kvittera mottagandet. RSV motsätter sig sålunda att annan än kronofogde och exekutiv tjänsteman hos KFM ges stämningsmannabehörighet. Därmed behövs inte heller den föreslagna ändringen i kronofogdeinstruktionen — — —.

Det anförda leder till en annan fråga som rör exekutionsväsendet. På s. 84 i promemorian sägs att den delgivningsverksamhet som utförs av personal vid KFM uteslutande torde avse den exekutiva verksamheten. Det förekommer emellertid att KFM som sådan anlitas för andra delgivningsuppdrag. Som grund för detta torde ligga den allmänna behörigheten för utmättningsman i 24 § DL. Såväl den nuvarande som den föreslagna lydelsen av 3 § tredje stycket synes också medge ett sådant förfarande. RSV vill ifrågasätta om exekutionsväsendets resurser skall tas i anspråk för sådana uppgifter, även om det i vissa fall kan vara praktiskt.

LON: I yttrandet över delgivningsutredningens betänkande Förenklad delgivning (Ds Ju 1974:15) tillstyrkte LON förslaget att skyldighet att förordna stämningsmän flyttas från länsstyrelsen till polismyndighet. LON har även under Statskonsults utredningsarbete förordat en sådan ändring, varför förslaget tillstyrks. LON tillstyrker även att rikspolisstyrelsen blir centralmyndighet för stämningsmannadelgivning.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Kronofogdemyndigheten i Stockholm ser med tillfredsställelse den föreslagna lydelsen av 24 § DL men vill att det tydligare uttalas, att kronofogdemyndigheterna inte skall vara skyldiga att ta emot andra delgivningsuppdrag än sådana som oundgängligen ingår som ett led i deras egen verksamhet. Länsstyrelsen ansluter sig till denna uppfattning.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: 24 § DL föreslås bl. a. bli ändrad på så sätt att intyg av kronofogde och, enligt bestämmelser som regeringen meddelar, annan tjänsteman vid kronofogdemyndighet gäller som fullt bevis att delgivning skett på så sätt som anges i intyget. Gällande lydelse i här aktuellt avseende upptar som behöriga personer utmättningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmättningsman. Beträffande övriga tjänstemän som används för delgivningsuppdrag — vilket är flertalet — har länsstyrelsen på begäran av kronofogdemyndighetens chef utfärdat stämningsmannaförordnande. Genom den nu föreslagna lydelsen av 24 § DL och 13 § kronofogdeinstruktionen äger chefen för kronofogdemyndigheten själv uppdraga åt tjänsteman att bl. a. verkställa delgivning. Denna ändring hälsas med tillfredsställelse då myndighetens chef bäst torde kunna bedöma vilka som skall kunna anförtros delgivningsuppdrag.

Av övervägandena beträffande förslaget till 24 § DL synes framgå att kronofogdemyndigheten ej är skyldig att ta emot andra delgivningsuppdrag

än sådana som oundgängligen ingår som ett led i verkställigheten. Det vore mycket värdefullt om detta ännu tydligare kunde utsågas, då kronofogdemyndighetens resurser – i vart fall i Stockholm – inte räcker till för andra delgivningsuppdrag än "de egna".

Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi: Stämningssmannadelgivning används i fråga om anmaning till arbetsgivare att lämna arbetsgivaruppgift i de fall särskild postdelgivning misslyckats. Då denna form av delgivning är dyrbar och inte speciellt effektiv anser [myndigheten] för sin del att den kan slopas men att som tidigare nämnts särskild postdelgivning får användas i de fall det anses påkallat.

Länsstyrelsen i Östergötlands län: De förslag till ändringar i delgivningsförfarandet som föreslås i departementets nu föreliggande promemoria berör huvudsakligen frågor som sammanhänger med förslaget att administrativt knyta all stämningssmannadelgivning till polisväsendet med rikspolisstyrelsen som centralmyndighet. De ingående utredningar och analyser som numera utförts i ämnet synes bekräfta att polisväsendet förfogar över den organisation på både central och lokal nivå som har de största förutsättningarna att kunna utöva en samlad ledning av delgivningsverksamheten. Länsstyrelsen tillstyrker därför att en delgivningsorganisation i enlighet med det framlagda förslaget genomförs.

I övrigt får länsstyrelsen beträffande vissa avsnitt i förslaget anföra följande.

Föreskriften i 23 § DL att polismyndighet skall förordna stämningssmän "till det antal som behövs i varje polisdistrikt" kan ge anledning till skilda bedömningar i olika polisdistrikt. Länsstyrelsen vill här framhålla angelägenheten av att fritidsarbetande stämningssmän, särskilt i glesbygdsområden, förordnas i så stor omfattning att servicen där inte försämras. De stämningssmän som för närvarande innehar länsstyrelsens förordnande torde, trots de brister som i vissa fall kan ha förekommit, i allmänhet vara väl skickade att utföra sina åligganden och många av dem har stor erfarenhet inom delgivningsområdet. Det synes därför lämpligt att dessa stämningssmän även i en ny organisation erhåller förordnanden att fullgöra delgivningsuppdrag, givetvis dock endast i den utsträckning behov därav föreligger.

Vad nu sagts torde komma att minska antalet delgivningar som utföres av uniformerad polispersonal. En sådan minskning synes nämligen önskvärd, trots att länsstyrelsen är medveten om polismyndigheternas svårigheter att avdela anställd delgivningsman eller civilklädd polisman för delgivningsuppdrag. I mindre polisdistrikt, där underlag saknas för att anställa särskild delgivningsman, torde dock inte kunna undvikas att delgivning kommer att ske av uniformerade personal i viss utsträckning.

Länsstyrelsen understryker vikten av att stämningssmännen erhåller en god utbildning. Utan tvekan är det en brist i nuvarande system att sådan utbildning inte förekommer. Emellertid har länsstyrelsen, såväl i samband med att nya stämningssmän förordnats som vid underhandskontakter med stämningssmännen, ofta stått de förordnade till tjänst med rådgivning och information.

Polisstyrelsen i Göteborgs polisdistrikt: Vad först gäller frågan huruvida delgivningsverksamheten bör administrativt knytas till polisväsendet, vidhåller polisstyrelsen sin tidigare uttalade principiella inställning härtill. Po-

lissstyrelsen har avstyrkt en sådan anknytning och ifrågasatt om inte en överflyttning av delgivningsbestyren till kronofogdemyndigheterna borde prövas. Härutinnan hänvisas till polisstyrelsens yttrande den 19 december 1974 över betänkandet "Förenklad delgivning". — — —

Med hänsyn till bland annat att rikspolisstyrelsen intagit en positiv hållning till en anknytning till polisväsendet synes granskningen av förslaget likväl böra utgå från den troliga förutsättningen att en sådan anknytning kommer till stånd.

— — —

Polisstyrelsen vill — — — understryka angelägenheten av att det för domstolarna klargöres att stämningsmannadelgivning endast skall ske som en nödfallsutväg och att planering av huvudförhandlingarna sker på ett sådant sätt att stämningsmännen erhåller erforderlig tid för planering och utförande av sitt arbete i dessa betydelsefulla ärenden.

Ur polisstyrelsens synpunkt är delgivningscentralens organisation av särskild betydelse. [Statskonsult] har utarbetat en modell till organisation. Denna modell har ej motiverats på ett sådant sätt, att det är möjligt att förutsäga hur verksamheten kommer att fungera vid centralerna. Under förutsättning att ackordslönesystemet slopas synes modellen dock böra prövas på försök.

Polisstyrelsen ställer sig dock tveksam till huruvida den föreslagna tillämpningen av organisationsmodellen på delgivningscentralen i Göteborg är dimensionerad på rätt sätt. Endast en obetydlig ökning av personalstyrkan blir följden i förhållande till vad nu är fallet. Polisstyrelsen befarar att arbetsbelastningen av olika skäl kommer att öka avsevärt. Det preciserade ansvar för delgivningsverksamheten som ålägges polismyndigheterna kommer att medföra krav från främst domstolarnas sida att ökade ansträngningar göres att erhålla ett bättre delgivningsresultat. Antalet inställda förhandlingar som resultat av misslyckade delgivningsförsök är ju alldeles för högt för närvarande. Vidare kommer övergången till annan avlöningsform att av naturliga skäl medföra att bättre planering och större omsorg kommer att ägnas åt varje viktigt eller brådskande ärende. Med hänsyn till den alltmer hårdnande attityden från allmänhetens sida gentemot delgivningsmännen kommer [det] också i framtiden [att] i högre utsträckning bli nödvändigt att delgivningsmännen arbetar två och två.

Det är således med hänsyn till dessa omständigheter angeläget att personaldimensioneringen vid delgivningscentralen göres flexibel. Detta bör ske genom att centralmyndigheten förses med medel att vid behov anställa ytterligare delgivare, antingen med heltidssysselsättning vid delgivningscentralen eller med deltidarbete där kombinerat med andra arbetsuppgifter inom polisdistriktet.

Delgivningscentralen i Göteborg: Utredningens förslag om att det även i fortsättningen skall finnas fritidsarbetande stämningsmän kan ej vara rätt sätt att tillvarata en arbetskraftsreserv.

Dessa stämningsmän som i dag är fritidsarbetande torde efter noggrann undersökning utav deras kapacitet, duglighet och kunnande fast knytas till polisdistriktet med heltidstjänster eller, om det inte går, på halvtidstjänster. Det är ju denna arbetsreserv som saknas i dag och är det alltid stora svårigheter att snabbt få tag i någon som är lämplig och som kan rycka in såsom ersättare eller förstärkning vid behov. Som fritidsarbetande förutsätter man att de har ett ordinarie arbete på dagtid och skulle då endast kunna hjälpa till vissa kvällar. Det räcker tyvärr inte, det är alldeles för

bristfälligt. En organisation kan inte byggas upp på det viset. De bör därför vara fast knutna till polisdistriktet, helst direkt till delgivningscentralen, och således alltid finnas till hands när behov föreligger och utgör då en handlingsberedskap för snabb anpassning till verkliga behov.

Påståendet om att antalet hinder skulle ha ökat tillbakavisas på det bestämdaste såvitt avser delgivningscentralen i Göteborg.

— — —

I promemorian säges att stämningsmannadelning skall ha ansetts skett endast om uppdraget har fullgjorts i tjänsten. Detta torde helt utgå. Det är en åtgärd endast för att ytterligare försöka skydda motparten/gäldenären.

— — —

Påståendet om att uppsägningshandlingarna skulle belasta delgivningscentralen i stor utsträckning är helt felaktigt. Vid delgivningscentralen i Göteborg ingår uppsägningshandlingarna som vilka andra handlingar som helst och behandlas helt rutinmässigt. Det är ärenden av en ganska enkel art och utgör icke på något sätt någon belastning. De äro tillsammans med partsdelgivningarna sådana ärenden som stämpelbelägges och som ger inkomst åt staten. Under år 1976 inkom 4 964 sådana ärenden, vilka stämpelbelades med 40 kr. per styck, alltså en inkomst till staten på 198 560 kr. Under år 1977 inkom 4 473 st., vilket med stämpelavgift å 40 kr. per ärende utgjorde 178 920 kr. Därest åtgärder vidtages för att öka avgiften på sådana här ärenden ju mera pengar får staten in.

Polisstyrelsen i Malmö polisdistrikt: Emellertid ifrågasätter polisstyrelsen, om inte en ytterligare skärpning av reglerna för användandet av stämningsmannadelgivning erfordras för att minska risken för slentrianmässigt förfarande hos vissa uppdragsgivare.

Delgivningscentralen i Malmö: Det framgår icke av betänkandet på vilket sätt de fritidsarbetande stämningsmännen skall knytas till polisdistrikten. Enligt mitt förmenande bör dessa tillföras distrikten genom anställning och utgöra en reserv för den ordinarie personalen vid semester, sjukledighet etc. De bör vid de tillfällen, som de icke behöver tagas i anspråk, kunna beredas andra arbetsuppgifter, exempelvis vid budcentral, receptions-tjänst e. dyl.

Polisstyrelsen i Norrköpings polisdistrikt: I 24 § DL samt 7 och 9 §§ DF föreslås ett tillägg så att styresman eller kurator vid allmän sjukvårdsinrättning kan utföra stämningsmannadelgivning. Styresman eller kurator kan visserligen tjänstgöra som bud, men enligt polisstyrelsens uppfattning bör delgivningen inom här omtalade institutioner kunna utföras av tjänsteman, vars intyg gäller som fullt bevis om delgivning.

I 8 § DF omtalas, att endast delgivningsärende, som är brådskande, eller om annan särskild anledning förekommer, får utföras av polisman. Mot bakgrund av JO:s uttalande (1972 s. 77) om delgivning av uniformerad personal måste framhållas, att skall stämningsmannadelgivningen administreras av polisstyrelsen, måste polispersonal i tjänstedräkt, uniform, kunna utföra uppdragen. I mindre polisdistrikt och lokalvaktområdena i Norrköpings polisdistrikt finns endast uniformerad polispersonal i tjänst. Den det gäller bör ju, om delgivningsbestämmelserna tillämpats på rätt sätt, ha kunnat undvika detta besök av polismän i uniform genom att exempelvis ha skickat in delgivningskvitto eller löst ut ett rek. med mottagningsbevis på posten.

I promemorian framhålls vidare, att det är av stor vikt, att ett väl fungerande delgivningssystem finns. Polisstyrelsen delar den uppfattningen och menar, att det är av stor vikt, att erforderliga resurser ställs till polisens förfogande, om denna sätts som huvudman för stämningsmännen. Utredningen utgår från, att uppdragen även i fortsättningen utföras av såväl hos polisen anställd personal som fritidsarbetande uppdragstagare. Det är naturligtvis viktigt, att fritidsarbetande uppdragstagare finns framförallt för mindre polisdistrikt och för lokalvaktområdena. Erfarenheten från nuvarande ordning pekar dock på att strävan skall vara att ha hos polisstyrelsen anställda delgivningsmän. Endast i dessa fall kan en effektiv arbetsledning äga rum och därigenom förhoppningsvis [uppnås] bättre resultat. Enligt polisstyrelsens uppfattning har delgivningsuppdragen, som lämnats till polisen, blivit mer och mer kvalificerade och svåra att utföra. Människor är mer rörliga och visar mindre benägenhet att samarbeta med myndigheter. Det är då av stor vikt, att delgivningsmännen på nära håll kan få arbetsledning. Viktigt är också, som nämns i promemorian, att utbildning erbjuds delgivningsmännen och en sådan hälsas med tillfredsställelse.

Vad som inte tagits upp till behandling i promemorian är det våld en delgivningsman eventuellt har rätt att tillgripa. Får man hålla fast en klient för att denne inte skall springa sin väg eller får man hindra att en öppen dörr stängs? Detta är frågor som ställs av delgivningsmannen på fältet, och det kunde ha varit av stor vikt, om promemorian på något ställe slagit fast, vilka riktlinjer som gäller i just denna besvärliga fråga.

Polisstyrelsen i Bodens polisdistrikt: Polisstyrelsen anser att myndigheterna vid begäran om stämningssmannadelgivning skall ange, förutom de i förslaget till 6 § [DF] angivna uppgifterna om personalia och adress, vilka åtgärder myndigheten vidtagit för att få till stånd ordinär delgivning och de upplysningar som därvid erhållits. I de fall uppdragsgivande myndighet ansett att ordinär delgivning ej kan ske, anser polisstyrelsen att anledningen till denna bedömning skall anges.

Styrelsen anser att bestämmelser härom bör tas in i [DF].

Polisstyrelsen har inget att erinra mot att polisdistrikten skall administrera organisationen för stämningsmän. Ett oavvisligt krav är emellertid, att organisationen skall bygga på månadsavlönad fast anställd delgivningspersonal. Att i distrikt med relativt låg uppdragsvolym basera organisationen på delgivningsmän som har delgivning som bisyssla tror polisstyrelsen kan bli väldigt svårt, därför bör möjligheten att kombinera delgivningsarbete med andra icke polisiära arbetsuppgifter undersökas närmare.

Rättegångsutredningen: Enighet torde råda om att stämningssmannadelgivning bör få tillgripas bara i kvalificerade fall. Frågan är hur förutsättningarna för sådan delgivning bör utformas. Utredningen menar att man med en tillräcklig långtidsplanering av förhandlingarna vid tingsrätt i mycket stor utsträckning bör kunna börja delgivningsförsöken med ordinär delgivning och att man först därefter bör gå över till stämningssmannadelgivning. Endast om man kan säga med stor sannolikhet att de vanliga metoderna kommer att bli resultatlösa, bör stämningssmannadelgivning få tillgripas redan från början.

Utredningen anser emellertid att man alltid bör beakta även de kostnader m. m. som en inställd förhandling för med sig. Om så sker kan det ofta visa sig att kostnaden för stämningssmannadelgivningen är helt försumbar. Särskilt uppenbart är detta exempelvis när det är fråga om delgivningar

med kort varsel till förhandling. Det kan t. ex. gälla delgivning av tilläggsstämning eller delgivning av stämning med en inträdande medtilltalad strax före en redan utsatt förhandling. Det kan också vara fråga om kallelser till målsägande och vittnen i mycket brådskande situationer. I sådana fall bör de ökade kostnaderna och de större olägenheterna för den som skall delges ställas mot de ofta mycket stora effektivitets- och kostnadsförluster som blir följden om förhandlingen måste ställas in. Visserligen bör även i dessa fall delgivningsförsöken normalt börja med brevdeltgivning, kanske i kombination med telefonsamtal från rätten, men man bör kunna godta en lägre sannolikhetsgrad för att försöken med ordinär delgivning kommer att misslyckas än vad som bör vara fallet när man har längre tid på sig för delgivningen. Enligt utredningens mening kan det sättas i fråga om den föreslagna lydelsen av 3 § DL klart ger vid handen att stämningsmannadelgivning får utnyttjas i den utsträckning som här förordats.

Utredningen tillstyrker, på de skäl som anförts i promemorian, förslaget till organisation av stämningsmannaverksamheten.

Utredningen ansluter sig till promemorians överväganden i vad avser de fall där en person förnekar att han är identisk med den sökta.

Utredningen har ingen erinran mot promemorians förslag rörande de kategorier som skall ha stämningsmannabehörighet (24 § 1 st. DL). Det synes dock böra framgå av lagtexten att man avser endast delgivning i tjänsten och, beträffande nämndeman, delgivning för den domstol där han tjänstgör.

Sveriges domareförbund: När det gäller stämningsmannadelgivningen tillstyrker förbundet förslaget att stämningsmän skall förordnas av polismyndighet i stället för av länsstyrelse. Den nuvarande organisationen är alltför löslig genom att länsstyrelsen inte har att utöva någon kontroll över hur stämningsmännen handhar sitt uppdrag eller att informera stämningsmännen om hur de skall utföra sina uppgifter. Domstolarna har nu ofta svårt att få uppgift om vilka stämningsmän som verkligen fungerar i olika delar av landet.

Förbundet förutsätter att polismyndigheterna kommer att som stämningsmän förordna även personer som är bosatta på andra orter än den där polismyndigheten är stationerad. Orts- och personkännedom är – åtminstone utanför storstadsområdena – av stor betydelse för delgivningsverksamheten.

En nackdel med förslaget är att detta förutsätter att delgivningsförsändelserna skall tillställas polismyndigheten, som därefter har att i förekommande fall vidarebefordra försändelserna till lämplig stämningsman. Härigenom försenas delgivningen med någon dag i jämförelse med vad som för närvarande gäller. Tingsrätt bör därför få möjlighet att, i varje fall inom den egna domsagan, i brådskande fall sända delgivningsförsändelsen direkt till den stämningsman som, enligt vad tingsrätten känner till, har bäst förutsättningar att verkställa delgivningen.

Förbundet avstyrker förslaget att delgivning inte skall kunna ske direkt genom militär chef. Bl. a. med hänsyn till att militära mål ofta måste sättas ut med kort kallelsetid förefaller det opraktiskt att delgivning med den som fullgör militärtjänstgöring skall behöva gå genom polismyndighet. Flertalet delgivningar med dem som fullgör militärtjänstgöring avser militära mål,

som den militäre chefen redan har kännedom om. Dylika mål bör ju för övrigt, enligt 88 § militära rättegångslagen, utsättas till förhandling efter samråd med vederbörande chef.

Föreningen Sveriges polischefer: I tidigare yttrande i frågan har föreningen ifrågasatt om icke annan myndighet än polisen bör stå som huvudman för delgivningsverksamheten. Med hänsyn till bl. a. det ställningstagande i frågan som den nu slutförda undersökningen i sig får anses utgöra utgår denna granskning av förslaget från den troliga förutsättningen att huvudmannaskapet knytes till polisen. Mot denna bakgrund har föreningen i allt väsentligt intet att erinra mot de redovisade övervägandena.

En grundförutsättning för att delgivningsverksamheten skall kunna bedrivas inom ramen för den givna personalresursen är att delgivning genom stämningsman endast sker i de fall andra former för delgivning bedöms utsiktslösa. Mot bakgrund härav och hittills vunna erfarenheter vill föreningen ifrågasätta om måhända icke en ytterligare skärpning bör ske av reglerna för användning av stämningsmannadelgivning. I vart fall synes en ökad användning av de ordinära delgivningsformerna förutsätta omfattande information till de uppdragsgivande myndigheterna till undvikande av att delgivning genom polisens försorg påfordras mer eller mindre slentrianmässigt och för att delgivningsbeställningarna görs på sådant sätt att personalen får erforderlig tid för planering och verkställighet.

Vad gäller dimensioneringen av personalresurserna för delgivningsverksamheten vill föreningen peka på det angelägna i att denna görs flexibel. Detta bör förslagsvis ske genom att centralmyndigheten förses med medel att vid behov anställa personal för deltidsarbete – ev kombinerat med andra arbetsuppgifter inom polisdistrikt. Denna form av flexibilitet har tidigare med gott resultat praktiserats i främst mindre och medelstora polisdistrikt.

Statstjänstemannaförbundet:

1. Någon inskränkning eller minskning av personal som sysslar med inre spaning vid delgivningscentralerna bör icke ske. Denna uppgift är av så stor betydelse att den om möjligt bör intensifieras.

2. Kranskommunernas delgivningsverksamhet bör bli föremål för eventuell förändring och införlivas med delgivningsverksamheten i storstädernas delgivningscentraler. Frågan bör övervägas av rikspolisstyrelsen.

3. Med hänsyn till effektivisering av delgivningsverksamheten och till vissa diskuterade lagändringar samt för att kunna möta behovet av utbildning ifrågasättes om en personalförstärkning med 10 % är tillräcklig för att tillgodose kravet från uppdragsgivarsidan.

4. Enligt förslaget skall stämningsmannens förordnande och status beskäras på så sätt att dennes legitimation endast gäller om han utför delgivning i tjänsten. Härmed har stämningsmannens förordnande begränsats i hög grad. Möjligheten för denne att på fritiden delgiva och uppbära ersättning härför frantages stämningsmannen helt. Möjligheten för andra statstjänstemän att uppbära ersättning för fritidsarbete har icke begränsats i samma utsträckning.

5. Lönesättning med fast månadslön måste särskilt uppmärksammas eftersom differenser för närvarande föreligger mellan i polisdistrikten tjänstgörande delgivningsmän och delgivningsmännen vid delgivningscentralerna. Någon form av övergångsbestämmelser måste komma till stånd.

6. Arbetstiden bör förläggas så att för verksamheten och personalen

skapas lämplig tjänstgöringslista. Detta bör kunna lösas genom lokala förhandlingar.

7. Verksamheten bör vara öppen för såväl kvinnor som män.

Svenska polisförbundet vill ytterligare understryka det ovillkorliga kravet att denna verksamhet inte får belasta de redan hårt ansträngda polisiära arbetsuppgifterna.

Sveriges Fastighetsägareförbund: Förbundet anser, att den nuvarande delgivningsorganisationen fungerar tillfredsställande men har inte något att invända mot att stämningsmannaverksamheten administrativt knyts till polisväsendet och att länsstyrelsernas befattningsmed förordnandet av stämningsmän upphör. Detta torde också ytterligare kunna bidra till effektiviteten. I undantagsfall har förmärkts, att delgivningsmännen inte varit tillräckligt insatta i bestämmelserna i DL med påföljd, att delgivningarna i vissa fall måst göras om.

I departementets promemoria har man huvudsakligen uppehållit sig vid de problem, som förvaltningsmyndigheter och domstolar har med sina delgivningar och inte berört de s. k. privata delgivningarna, som dock förekommer i mycket stort antal. Enligt promemorian och även enligt 1972 års delgivningsutredning bör man sträva efter att så mycket som möjligt förenkla delgivningarna och övergå till s. k. ordinär delgivning enligt 3 § första stycket DL utan anlitande av stämningsmän. Anledningen till detta skulle vara, att stämningsmannadelgivning är en i förhållande till andra delgivningssätt dyrbar metod. Detta kan förbundet inte instämma i. Självfallet ställer sig sådan delgivning dyrbarare än delgivning med posten men effektiviteten är i flertalet fall mycket större. Ofta kan delgivning ske inom några dagar och härigenom undvikas alltför stora rättsförluster. Vid uppsägningar för obetald hyra och avhysning på grund av bristande hyresbetalning är det av särskilt stor vikt, att delgivningen kan ske utan dröjsmål. Skulle sådana delgivningar ske per post via rek. och mottagningsbevis, kunde man säkert få räkna med att delgivningstiden skulle utsträckas åtskilligt, om man överhuvudtaget på detta sätt kan få en handling delgiven. I de allra flesta fall har hyresgäster, som väntas bli utsatta för en uppsägning eller en vräkningsåtgärd, skäl att dra sig undan eller förhålla sig till delgivningen. Förhållandet mellan parterna, när uppsägningshandlingen avsändes, har ofta blivit sådant att hyresgästen ej löser ut rek. med mottagningsbevis eller återsänder delgivningserkännande. På grund härav torde en mycket liten del av stämningsmannadelgivningar från privata uppdragsgivare kunna föras över till någon av de ordinära delgivningsformerna.

Förbundet motsätter sig därför, att man skall inskränka de nuvarande möjligheterna till stämningsmannadelgivning. Någon anledning att omformulera 3 § tredje stycket DL i fråga om sådan delgivning finns inte.

Med åberopande av det anförda anser förbundet därför, att stämningsmannadelgivningen bör få användas i samma utsträckning som tidigare. Eljest kommer part att drabbas av rättsförluster, som inte kan anses godtagbara. Det bör också vara naturligt, att man överlämnar åt den enskilde att avgöra, vilken delgivningsform som han i det särskilda fallet anser vara effektivast och att myndigheterna bara i undantagsfall skall kunna ingripa häremot.

SABO: Den föreslagna ändringen, att polismyndighet fortsättningsvis skall förordna stämningsmän, anser SABO vara en förbättring i förhållande

till nuvarande ordning p. g. a. polisens lokalkännedom och möjligheter till samordning. I en del fall kan onödiga efterforskningar undvikas t. ex. om den sökta är häktad eller intagen på anstalt, vilket polismyndigheten ofta har kännedom om. Även den föreslagna ändringen i 24 § DL anser SABO vara motiverad då därigenom regler ges för delgivning till den som är intagen på någon av i lagrummet angivna anstalter.

Hyresgästernas riksförbund: När det gäller delgivningsverksamhetens organisation och frågan om att överflytta ansvaret för förordnandet av stämningsmän från länsstyrelserna till polismyndigheten har förbundet inte någon deciderad uppfattning.

5 Kungörelsedelgivning

JK:

a) Förslaget till ändrad lydelse av 15 § andra stycket DL

I promemorian uttalas på s. 62 att delgivningsutredningens förslag till ny lydelse av 15 § andra stycket DL kan få alltför vittgående följder från rätts-säkerhetssynpunkt. Detta skulle särskilt gälla slopandet av kravet att det inte skall kunna klarläggas var den sökta uppehåller sig. Därefter anförts att man innan kungörelsedelgivning tillgrips åtminstone måste försöka klarlägga var den sökta uppehåller sig.

Eftersom jag har deltagit som expert i delgivningsutredningens arbete vill jag uppehålla mig något vid denna fråga. Det är självklart att man skall försöka klarlägga var den sökta uppehåller sig. Det är ju det som ligger bakom uppdraget till stämningsmannen. De fall som åsyftades med delgivningsutredningens förslag är sådana där det just *kan* klarläggas var den sökta uppehåller sig — nämligen t. ex. bakom en stängd dörr — men där han ändå inte kan nås med delgivning därför att han saboterar alla delgivningsförsök.

Jag kan inte dela den uppfattning som har kommit till uttryck på s. 63 i promemorian att en delgivning — om den sökta bevisligen finns i lägenheten men vägrar öppna — kan verkställas enligt 19 § andra stycket DL. I promemorian rekommenderas för sådana situationer att handlingen stoppas i den söktes brevlåda eller brevinkast eller fästes på dörren och att den sökta om möjligt muntligen upplyses om stämningsmannens ärende. Frånsett den muntliga upplysningen är ju det rekommenderade förfarandet identiskt med den s. k. spikningen som alltså enligt den nuvarande lydelsen av 15 § andra stycket DL inte får användas när det kan klarläggas var den sökta uppehåller sig.

Jag anser sålunda att frågan om ändring av 15 § andra stycket DL bör övervägas ytterligare.

b) Kungörelsedelgivningens användningsområde

Vad som anförts under denna rubrik kan jag helt ansluta mig till.

c) Anslag i fastighet vid kungörelsedelgivning

Enligt 17 § första stycket sista meningen DL skall vid kungörelsedelgivning med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet anslag ske inom fastigheten på lämpligt sätt inom tio dagar från beslutet om kungörelsedelgivning. I 17 § andra stycket sista meningen DL föreskrivs för sådant fall att särskilt postmeddelande skall sändas till sådana personer. Vad som avses i dessa fall är uppenbarligen personer som hyr el-

ler annars innehar lägenhet i samma *hus*. Detta bör lämpligen rättas till i nu förevarande sammanhang.

Stockholms tingsrätt:

a) *Förslaget till ändrad lydelse av 15 § andra stycket DL*

Tingsrätten delar de synpunkter som i denna del framförts i departementspromemorian.

b) *Kungörelsedelgivningens användningsområde*

Antalet bagatellbrottmål (mål där svårare påföljd än böter inte kan komma ifråga) är fortfarande ganska stort vid tingsrätten. Målen om betalningsföreläggande ökar fortlöpande. Som förut uppgivits inkom 1977 28 310 sådana mål. 1976 var antalet inkomna 24 120. Dessa mål rör som anförts i departementspromemorian "som regel små ekonomiska värden". Delgivningskostnaderna däremot blir i förhållande därtill mycket ofta oproportionerligt stora. Tingsrätten har tidigare i detta yttrande hemställt om föreskrifter i syfte att förbättra delgivningsunderlaget. Det kommer emellertid inte att vara tillräckligt för att komma till rätta med alla svårigheter. Det är icke ekonomiskt försvarbart med upprepade delgivningsförsök, när ett negativt resultat är nästan säkert. Det är tingsrätten medveten om. Att helt ge upp dessa fall är heller inte tillrådligt. Ett sätt att lösa detta problem är att genom en ändring av 24 § lagsökningslagen göra det möjligt att delge ansökan om betalningsföreläggande genom kungörelsedelgivning eller s. k. spikning. Ett annat sätt kan vara att ändra förutsättningarna för att få målet hänskjutet till rättegång. Om det visar sig att man inte lyckats delge gäldenären inom en viss tid, t. ex. ett år efter det att ansökan ingivits, kan borgenären ges tillfälle begära att målet hänskjuts. För det fall att borgenären icke utnyttjar denna möjlighet skulle tingsrätten avvisa ansökan eller denna anses förfallen. Borgenären skulle med detta förfarande slippa extra besvär och kostnader för att få målet avgjort. Gäldenärens intresse skyddas på så sätt att talan icke kan bifallas utan någon som helst materiel prövning.

De nu aktuella delgivningsfrågorna bör prövas i ett sammanhang i avslutning till att man tar ställning till övriga delgivningsspörsmål i promemorian. Frågorna tål knappast att ytterligare skjutas på framtiden och det stäl- ler sig också naturligt att de alla får en samtidig lösning.

c) *Anslag i fastighet vid kungörelsedelgivning*

I denna del av departementspromemorian har tingsrätten inte någon erinran att framföra.

Domstolsverket: Ett genomförande av delgivningsutredningens förslag till ändring av reglerna om spikning kan enligt PM "befaras medföra alltför vittgående följder från rättssäkerhetssynpunkt. Detta gäller särskilt slo- pandet av kravet att det inte skall kunna klarläggas var den sökte uppehåller sig." I PM nämns dock intet om vilka följder som avses.

De fall som det här är fråga om förekommer enligt domstolsverkets uppfattning ej ofta, även om antalet måhända ökat något under de senaste åren. Det är otillfredsställande att vissa personer genom att systematiskt gå under jorden för delgivningsmännen skall kunna undandra sig betalningsskyldighet. Mot bakgrunden av att spikning – som förutsätter särskilt beslut av domstol eller annan myndighet – får antagas komma att även framdeles användas med stor återhållsamhet, finner domstolsverket det vara till fördel för rättssäkerheten sedd i ett större sammanhang att det går att genomföra vissa civilrättsliga förfaranden även mot ifrågavarande

grupp. Domstolsverket förordar därför att 15 § 2 st. DL — och i följd därav jämväl 33 kap. 6 § RB — utformas i enlighet med delgivningsutredningens förslag.

— — —

Domstolsverket vill — — — framhålla att man inom ramen för gällande och nu föreslagen lagstiftning ej kan komma till rätta med de stora svårigheter som nu orsakas av förbuden mot kungörelsedelgivning i vissa fall. Enligt domstolsverket är en ytterligare översyn av förutsättningarna för kungörelsedelgivning önskvärd.

Rättegångsutredningen: När det gäller förutsättningarna för kungörelsedelgivning enligt 15 § 2 st. DL, delar utredningen å ena sidan den i promemorian framförda uppfattningen att delgivningsutredningens förslag till ny lydelse av nämnda lagrum kan vara ägnat att leda för långt. Å andra sidan är det tydligt att myndigheterna måste ges effektiva medel för delgivning av personer som söker sabotera alla delgivningsförsök. I fallet där stämningssmannen är säker på den söktes identitet men där den sökta vägrar öppna dörren, framstår kungörelsedelgivning som en oegentlig delgivningsform. I stället bör det göras klart att delgivning i dessa fall skall anses ha skett genom att handlingen stoppas ned i den söktes brevlåda eller fästes på hans dörr. För de fall, där stämningssmannen trots efterforskningar inte är säker på den söktes identitet, bör enligt utredningens mening kungörelsedelgivning kunna tillgripas. Detta torde vara möjligt redan med nuvarande lydelse av 15 § 2 st. DL.

Kungörelsedelgivningens användningsområde kan på tvistemålssidan sägas vara något inkonsekvent avgränsat för närvarande. Det torde vara svårt att hitta några bärande skäl för att kungörelsedelgivning inte får användas vid delgivning av ansökan om betalningsföreläggande men däremot vid delgivning av stämning i tvistemål och ansökan om lagsökning. I promemorian (Ds Ju 1977:5) Summarisk process föreslås en utvidgning av förbudet mot kungörelsedelgivning till att omfatta även de nuvarande lagsökningsmålen. Som argument anføres (s. 132) att kungörelsedelgivning "självfallet" inte kan tillåtas "i ett förfarande där underlåtenhet att reagera på delgivning kan resultera i bifallande utslag." Med denna utgångspunkt förefaller det märkligt att man tillåter kungörelsedelgivning vid delgivning t. ex. av stämning med föreläggande att inkomma med skriftligt svaromål vid äventyr av tredsokod om enligt 14 § 2 st. småmålslagen. Resultatet av svarandens underlåtenhet att reagera på delgivningen torde regelmässigt bli exakt detsamma som i betalningsföreläggandefallet. Enligt utredningens mening bör någon utvidgning av förbudet mot kungörelsedelgivning för den summariska processens del inte nu komma ifråga. Det är inte uteslutet att utredningen i sitt arbete kommer att ta upp hithörande frågor i ett större sammanhang.

När man diskuterat möjligheterna att tillåta kungörelsedelgivning i brottmål är det främst bagatellbrottmålen man haft i tankarna. Argumentet för att införa möjlighet att använda kungörelsedelgivning i brottmål måste självfallet vara att samhället inte bör stå utan möjlighet att genomföra en lagföring i de fall den misstänkte lyckas hålla sig undan. Från denna synpunkt borde det te sig än mer angeläget att sådan möjlighet infördes även när det gäller grövre brott. Men det är samtidigt givet att starka rättssäkerhetsskäl talar mot att gå längre än till bagatellartad brottslighet. Av dessa orsaker torde det vara förenat med icke obetydliga svårigheter att åstadkomma en lämplig gränsdragning. Ett slutligt ställningstagande i denna frå-

ga bör med fördel kunna anstå till dess utredningen redovisat sina överväganden rörande brottmålsprocessen.

Sveriges domareförbund: Såsom uttalas i betänkandet (s. 63) kan kungörelsedelgivning inte ske när den sökta uppehåller sig i sin bostad men vägrar att öppna, eftersom det då står klart var han uppehåller sig. Vad som uttalas om möjligheterna att i detta fall delge är emellertid tveklaktigt. Delgivning bör visserligen kunna ske genom att försändelsen stoppas in genom brevinkast i en låst dörr, när det är klarlagt att den sökta uppehåller sig i lägenheten. Däremot kan starkt ifrågasättas om försändelsen i detta fall kan fästas utanpå dörren eller läggas i en utvändig brevlåda, eftersom försändelsen då kan åtkommas av obehöriga. Förbundet vill förorda att för dylika fall skapas möjlighet för kungörelsedelgivning genom att, i enlighet med delgivningsutredningens förslag, orden "och kan det ej klarläggas var han uppehåller sig" får utgå ur 15 § 2 st. DL.

6 Partsdelgivning

Stockholms tingsrätt: Tingsrätten delar den i promemorian framförda åsikten att den obetingade rätten för part att själv ombesörja delgivning i vissa mål och ärenden bör tas bort. Det är mindre tillfredsställande att part på detta sätt kan köpa sig förtur i delgivningskön. Rätten för part att själv ombesörja delgivning bör dessutom begränsas till fall där särskilda skäl kan åberopas. Tingsrätten vill därför föreslå att 2 § DL ändras i överensstämmelse härmed.

Malmö tingsrätt: Det torde emellertid inte vara nödvändigt att endast anse sådan delgivning som stämningsman utför i tjänsten såsom stämningsmannadelgivning. Kravet på att enbart personer med stämningsmannaförordnande får verkställa surrogatdelgivning och bestämmelsen om att enbart stämningsmans intyg gäller som fullt bevis för delgivning bör ses endast som rättssäkerhetsgarantier. Det saknas sålunda all anledning att anse person med förordnande som stämningsman som mindre behörig av det skälet att han erhåller uppdraget från annan än polismyndighet. Frågan har praktisk betydelse i Malmö. Här utföres åtskilligt kompetent och snabbt delgivningsarbete på begäran av part av delgivningsmän som inte är knutna till delgivningscentralen. Med hänsyn till vikten av en effektiv delgivningsverksamhet bör denna ordning bestå. De olägenheter som i promemorian sägs vara förknippade härmed bör kunna minskas genom att den obetingade rätten till partsdelgivning enligt de i promemorian angivna lagarna upphävs. Dessa lagändringar tillstyrker tingsrätten.

Rättegångsutredningen: Utredningen har ingen erinran mot de föreslagna inskränkningarna i parts rätt att själv ombesörja delgivning.

Sveriges domareförbund: Den nuvarande partsdelgivningen har på åtskilliga orter fungerat utmärkt. Särskilt i vräkningsmål kommer sådan delgivning ofta till användning och man har genom denna nått ett avsevärt bättre resultat än med delgivning genom myndighets försorg. Det saknas därför enligt förbundets mening anledning att försvara parternas möjligheter i detta hänseende med risk för ett sämre delgivningsresultat. Vad som i prome-

morian åberopas till stöd för en inskränkning av partsdelgivningen, nämligen att vederbörande part – utan att själv ha givit anledning därtill – åsamkas en merkostnad för delgivningen, synes man kunna komma till rätta med genom en regel om att den som begär att själv få ombesörja delgivningen också får svara för kostnaden härför. I exempelvis vräkningsmål är sannolikt flertalet borgenärer villiga att själva betala delgivningskostnaden för att nå ett snabbare resultat.

Sveriges fastighetsägareförbund: En förfrågan, som förbundet gjort hos anslutna föreningar angående bl. a. sättet för delgivning av uppsägningar, utvisar att 3/5 av alla uppsägningar görs genom stämningsman samt att detta till stor del beror på att tidsåtgången i de flesta fall enbart är 1–3 dagar. Stämningsmannadelgivning förekommer således i mycket stor omfattning på hyresrättens område. Sådan delgivning avser förutom uppsägningar även olika anmaningar, som är ett krav enligt hyreslagen, innan uppsägning får ske, samt ansökningar om avhysning, betalningsförelägganden och lagsökningar. Även andra slag av delgivningar kan förekomma i hyresförhållanden.

Enligt 2 § DL får part ombesörja delgivning av sådana ansökningar, som berörs i det föregående, om myndigheten medger detta och det kan ske utan olägenhet. Regelmässigt brukar detta också medges av myndigheterna och delgivning sker därvid alltid genom stämningsman. Att låta domstolarna delge t. ex. betalningsförelägganden och lagsökningar tar ofta alltför lång tid och hyresvärdarna-borgenärerna brukar därför utnyttja sin rätt att själva få delge. Det är sålunda av största vikt, att delgivningsverksamheten kan fungera så smidigt som möjligt.

SABO: Till SABO anslutna bostadsföretag är i egenskap av hyresvärdar i relativt stor utsträckning vid bristande hyresbetalning eller förekommande sanitär olägenhet i lägenheter tvungna att ansöka om lagsökning och/eller avhysning. Tiden mellan ansökan hos myndighet – om t. ex. lagsökning i kombination med avhysning på grund av ogulden hyra – och utslag kan då vara mycket lång. Tidsutdräkten beror i praktiskt taget samtliga fall på stora svårigheter med att delge gäldenären. Många företag ombesörjer därför själva delgivningen. De hyresgäster som här avses låter sig oftast inte delges på vanligt sätt utan stämningsman måste anlitas.

Föreslagna ändringar går bl. a. ut på att borgenären inte själv skall få delge gäldenären. Detta är trots det ovan anförda av mindre betydelse, emedan möjlighet att ansöka om avhysning kan göras till överexekutor när det avser hyresgäst, som förverkat hyresrätten på grund av ogulden hyra. Ärenden av denna typ är, som SABO ser det, brådskande och kräver därför ett snabbare delgivningsförfarande, emedan varje dröjsmål bidrar till ökade hyresförluster för företaget och ökad skuldsättning för hyresgästen.

Föreslagna ändringar [i lagen om utmätningsed] finner SABO motiverade med hänsyn till den bättre samordning som kommer till stånd om föreslagen ändring i DL genomföres.

Med hänsyn till att mål [om lagsökning och betalningsföreläggande] – i varje fall vad avser till SABO anslutna företag – är av mindre brådskande natur anser SABO, i likhet med förslaget, att delgivning bör ske på samma sätt som stämning i tvistemål. Borgenären har visserligen fräntagits rätten att själv delge, men detta har mindre betydelse då en ev. förlängd delgivningstid resulterar i ökat skuldbelopp genom tillägg för tillkommande ränta. Här bör hänsyn tagas till att gäldenären ej belastas med en onödigt dyr

delgivningsform om det visar sig att ordinarie delgivning kan ske.

— — —

Som en följd av att handlingar i lagsökningsmål kombinerade med begäran om avhysning ej får delges av sökanden kommer troligen hyresvärdarna fortsättningsvis att vända sig enbart till överexekutor i avhysningsmål. Överexekutor får därigenom en något större arbetsbörda. Huruvida lagsökning på obetald hyra skall inlämnas till rätten prövas sedan från fall till fall med beaktande av gäldenärens betalningsförmåga. Härigenom kan antalet ansökningar i lagsökningsmål komma att minska något.

7 Postfullmaktsfrågan

RA: Rättsläget är nu det att postfullmakt godtas på förvaltningssidan som behörighetshandling för mottagande av handling som sänds med posten medan praxis beträffande de allmänna domstolarna är den att postfullmakt inte godtas i nu berört hänseende.

Det förslag som har lagts fram i promemorian utgår från den praxis som numera gäller för de allmänna domstolarna. På skäl som har angetts i promemorian måste den ståndpunkt som sålunda har intagits i behörighetsfrågan godtas.

Detta medför dock praktiska olägenheter, som inte har berörts i promemorian, nämligen i de fall då den sökte varken själv eller genom behörigt ombud har kvitterat försändelsen utan detta har verkställts endast av den som innehar postfullmakt. Antalet sådana fall torde inte vara obetydligt utanför de allmänna domstolarnas verksamhetsområde (jfr Ds Ju 1974:15 s. 104). Enligt min mening är frågan av sådan vikt att den måste närmare övervägas innan den föreslagna ändringen i 19 § DL genomförs.

Svea hovrätt: Det är tillfredsställande att hovrättens tidigare synpunkter beaktats såväl vad avser delgivningssättet särskild postdelgivning som vad avser frågan om postfullmakts giltighet vid delgivning.

— — —

Genom den i 19 § sista stycket DL föreslagna bestämmelsen införs som regel på den ordinära delgivningens område att den sökte anses ha blivit delgiven om han kvitterat rekommenderad försändelse även för det fall att försändelsen hämtats med bud. Vid ordinär delgivning i allmänhet torde den som ansetts vara delgiven äga att i efterhand för att undvika slutlig rättsförlust motbevisa delgivningen, t.ex. för det fall att annan tecknat hans namn på delgivningskvittot. Den som delgivits genom kungörelse kan däremot knappast invända att han inte läst kungörelsen. Även den nya regeln i 19 § sista stycket DL torde innebära en absolut presumtion att den sökte skall anses delgiven när budet hämtat försändelsen på posten. I de förmodligen sällsynta fall där försändelsen därefter inte når den sökte kan denne alltså komma att lida rättsförlust, eftersom delgivningen inte får motbevisas. Hovrätten ifrågasätter om regeln behövs.

Stockholms tingsrätt: Tingsrätten har i sitt yttrande 18.12.1974 över delgivningsutredningens betänkande "Förenklad delgivning" funnit utredningens förslag vara ägnat att inge vissa betänkligheter från principiell synpunkt men likväl tillstyrkt förslaget. Frågan om den som erhållit så kallad

postfullmakt skall vara behörig att ta emot delgivning är begränsad till delgivning med rek. med mottagningsbevis och har uppenbarligen endast en mycket marginell betydelse i delgivningssammanhang. Tingsrätten påfordrar därför inte att delgivningsutredningens förslag genomförs.

Tingsrätten har inte något att erinra mot det i detta avsnitt av departementspromemorian föreslagna tillägget till 19 § DL.

Kammarrätten i Göteborg: Kammarrätten noterar med tillfredsställelse att man i promemorian inte ansluter sig till delgivningsutredningens förslag att i DL införa en regel om att delgivning skall anses ha skett när annan person än den sökta har kvitterat ut en försändelse med stöd av postfullmakt.

För förvaltningsmyndigheternas och förvaltningsdomstolarnas del kvarstår dock regeringsrättens prejudikat RÅ 1973 ref. 4. I detta avgörande ansåg regeringsrättens majoritet att utkvitterande av försändelse med stöd av postfullmakt innebar att delgivning hade skett med den sökta. Frågan avgjordes i plenum, och även om det förelåg endast en mycket knapp majoritet för den segrande uppfattningen torde dock rättsfallets prejudikatverkan finnas kvar. Denna effekt lär inte kunna utraderas genom uttalanden i förarbetena till en teknisk översyn av DL. För att helt ta bort effekten av rättsfallet bör man enligt kammarrättens uppfattning i DL införa en uttrycklig bestämmelse om att utkvitterande av handling med stöd av postfullmakt inte innebär delgivning med den sökta förrän han fått försändelsen.

Postverket: Vi delar den i promemorian framförda uppfattningen att i de fall då den sökta själv har undertecknat mottagningsbeviset, det är rimligt att han själv får stå risken att försändelsen, sedan den väl lämnats ut från postanstalten försenas eller kommer bort på vägen. Vi tillstyrker sålunda att i 19 § tillförs ett stadgande, enligt vilket delgivning i dessa situationer anses ha skett när budet hämtat försändelsen på postanstalten.

RRV: Inom de allmänna domstolarna förekommer enligt RRV:s erfarenhet sällan delgivning med rekommenderad försändelse med mottagningsbevis. Normalt anges skälet till detta vara att man inte anser kvittering av försändelse med stöd av postfullmakt som fullgod bevisning på att delgivning skett. Enligt RRV:s mening torde det endast undantagsvis behöva förekomma att någon lider rättsförlust på grund av att handling inte överlämnas till adressaten av bud eller fullmaktshavare. I de fall detta skulle inträffa torde den som lidit rättsförlusten ha möjlighet att besvara sig över domvilla i enlighet med 59 kap. 1 § 3 st. RB.

Mot bakgrund av vad som anförts anser RRV att det i promemorian föreslagna tillägget till 19 § delgivningslagen bör utformas på sådant sätt att såväl kvittering med stöd av postfullmakt som hämtning av försändelse genom bud skall kunna betraktas som bevis om genomförd delgivning. Detta torde leda till att delgivningar i många fall skulle kunna genomföras på ett billigare och mindre ingripande sätt än genom stämningsmannadelgivningen, vilket i annat fall ofta blir det enda alternativet när brevdeltgivning misslyckats.

Rättegångsutredningen: Utredningen tillstyrker de förslag promemorian innehåller i postfullmactsfrågan.

Svenska kommunförbundet: Vad som — — — inte minst ur kommunal syn-

punkt tilldrar sig särskilt intresse är den s. k. postfullmactsfrågan. Delgivningsutredningen föreslog genom ett tillägg till 19 § DL att delgivning skulle kunna ske genom att handlingen utkvitteras av den som erhållit postfullmakt av den sökta. Genom pleniavgöranden har på senare tid regeringsrättens majoritet godtagit delgivning genom att postfullmäktig utkvitterat försändelsen medan utgången i högsta domstolen blev den motsatta.

I sitt yttrande 1975-01-17 över delgivningsutredningens första delbetänkande (Ds Ju 1974:15) Förenklad delgivning framförde styrelsen inga erinringar mot förslaget att delgivning skulle kunna ske genom att handlingen utkvitterades av den som erhållit postfullmakt av den sökta. Vad styrelsen vände sig mot var att betydelsen av den föreslagna lagändringen syntes avsevärt begränsas genom vissa uttalanden som gjordes i betänkandet om bestämmelsens räckvidd. I samband därmed framhöll styrelsen att lösandet av de problem som kunde tänkas uppkomma vid en postfullmakt borde vara en angelägenhet för huvudmannen och hans ombud. I de fall då svårigheter av berörd art kunde tänkas uppkomma borde vederbörande adressat undvika postfullmakt. Såsom delgivningsutredningen också funnit borde eventuella rättsförluster kunna förebyggas genom lämplig information till allmänheten.

Styrelsen är fortfarande av den uppfattningen att delgivning i princip bör kunna ske genom att aktuell handling utkvitteras av postfullmäktig. Befarade olägenheter ur rättssäkerhetssynpunkt kan undvikas genom att det av postverket tillhandahållna formuläret för postfullmakt får en lämplig utformning. Av formuläret bör således klart framgå vilken innebörd postfullmakten har beträffande delgivning. Detta kan förslagsvis ske så, att texten kompletteras med uttryckligen angivna möjligheter för utfärdaren av postfullmakten att låta fullmakten avse respektive inte avse även befogenhet att utkvittera delgivningshandlingar.

Den i departementspromemorian föreslagna lösningen att delgivning inte anses ha skett i och med att postfullmäktig utkvitterat berörd försändelse framstår som tveksam om man ser den i belysning av allmänna fullmaktsrättsliga regler. Om man likväl skulle välja den i promemorian förordade metoden bör detta direkt framgå av lagtexten. Att låta denna viktiga rättsprincip endast framgå motsättningsvis av den föreslagna bestämmelsen om kvitterad postförsändelse som hämtas av bud kan inte anses tillfredsställande.

Möjligheten att låta postfullmakt avse även utkvittering av delgivningsförsändelser ter sig särskilt motiverad i fråga om vissa juridiska personer. Att den som genom vederbörig postfullmakt är behörig att utkvittera till huvudmannen ställda postförsändelser inte skulle kunna med bindande verkan mottaga delgivningsförsändelser förefaller mindre motiverat. Uppenbarligen kan det inte vara särskilt praktiskt att kanske nödgas tillgripa annat och omständligare delgivningssätt, särskilt som i sådana fall den som är postfullmäktig ofta också har en generell fullmakt att företräda sin huvudman.

Möjligheten att genom telefonbekräftelse få besked om att den sökta faktiskt tagit emot den handling som skall delges är enligt departementspromemorian förenad med sådana osäkerhetsmoment att den endast undantagsvis bör komma till användning jämfört med en skriftlig bekräftelse på delgivningskvitto. Styrelsen vill instämma häri och vill tillägga att det vore olyckligt om man genom att begränsa räckvidden av en postfullmakt skulle få anledning till ökad användning av s. k. telefondegivning.

Sammanfattningsvis vill styrelsen därför som sin mening uttala, att i DL

bör införas en bestämmelse om delgivning genom postfullmäktig i huvudsaklig överensstämmelse med vad delgivningsutredningen föreslagit. I annat fall riskerar man en icke önskvärd begränsning av möjligheten att använda systemet med rekommenderade försändelser och mottagningsbevis. I anslutning här till bör postverkets fullmaktsformulär överses så att omfattningen av postfullmakt i berörda hänseenden klargörs på ett otvetydigt sätt.

Sveriges domareförbund: Förbundet tillstyrker vad som föreslagits om utkvittring av postförsändelse (19 § 4 st. DL). Övervägande skäl talar för att utkvittring med stöd av postfullmakt inte godtages såsom delgivning.

Sveriges advokatsamfund: I promemorian (sid 67) framhålls att ett tidigare av delgivningsutredningen framlagt förslag att delgivning skall anses ha skett när försändelse har kvitterats med s. k. postfullmakt fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. Samfundet ansluter sig till kritiken, som främst tar sikte på risken för rättsförlust och att postfullmakten skulle ge en vidare behörighet än en rättegångsfullmakt. En regel av innebörd att adressaten presumeras ha mottagit handlingen genom postombudets kvittring kan därför inte godtas. I många fall torde postfullmakt utfärdas i samband med att fullmaktsgivaren reser bort, ofta under längre tid. I sådana fall är presumptionen snarare för att adressaten inte mottagit handlingen genom ombudets kvittring. Däremot synes några berättigade invändningar icke kunna anföras mot den föreslagna nya lydelsen av 19 § [fjärde] stycket DL.

1 Förslag till**Lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428)**

Härigenom föreskrivs att 3, 4, 17, 19 samt 22–24 §§ delgivningslagen (1970: 428) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *med bud* till den sökte, varvid som bevis att denne mottagit försändelsen begäres *delgivningserkännande* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Myndighet som Konungen bestämmer får ombesörja att handlingen lämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg om det finns anledning antaga, att delgivningserkännande eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid (särskild postdelgivning).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, *skall myndigheten anlita stämningsman eller annan, vars intyg utgör fullt bevis om delgivning (stämningsmannadelgivning).*

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (*kungörelsedelgivning*).

Föreslagen lydelse

3 §

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med posten eller *överlämna den med bud eller på annat sätt* till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres *delgivningskvitto* eller mottagningsbevis (*ordinär delgivning*).

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom postverkets försorg (särskild postdelgivning).

Kan delgivning ej ske enligt första eller andra stycket, *får delgivning ske genom stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § utgör fullt bevis om delgivning (stämningsmannadelgivning).*

4 §

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telegraf, telefon* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av *Konungen*.

Om befordran av meddelande, som skall delges, genom *telefon, telegram* eller på annat liknande sätt till den på vilken delgivningsuppdraget ankommer meddelas bestämmelser av *regeringen*.

17 §¹

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgäng-

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgäng-

¹ Senaste lydelse 1977: 677.

Nuvarande lydelse

lig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *sju* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Avser* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Föreslagen lydelse

lig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom *tio* dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § sändes dessutom meddelande med posten till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. *Gäller* delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med posten till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Delgivning har skett genom att den som sökes för delgivning har mottagit handlingen i huvudskrift eller styrkt avskrift eller styrkt kopia oavsett på vilket sätt den kommit honom tillhanda.

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som sökes för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett

enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrives där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

Har den sökta kvitterat postförsändelse som hämtas av bud på postanstalt, skall delgivning anses ha skett när försändelsen har hämtats.

22 §

Bestämmelserna i denna lag om delgivning av handling tillämpas även vid delgivning av annat än handling.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § skall han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

Lagen gäller i tillämpliga delar när någon på grund av föreskrift i författning har att, utan samband med mål eller ärende, ombesörja delgivning. I fall som avses i 15 eller 16 § får han påkalla biträde hos länsstyrelsen som föranstaltar om delgivning på hans bekostnad.

23 §

För varje kommun skall finnas en eller flera stämningsmän. Stämningsman förordnas av länsstyrelsen. Det åligger länsstyrelsen att föra förteckning över stämningsmän inom länet.

Polismyndighet förordnar stämningsmän till det antal som behövs i varje polisdistrikt.

24 §

Intyg av stämningsman gäller som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget. Samma vitsord tillkommer intyg av näm-

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid

¹ Senaste lydelse 1977:677.

Nuvarande lydelse

deman, notarius publicus, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, utmätningsman och exekutiv tjänsteman som är underställd utmätningsman. Detsamma gäller intyg som utfärdas av tjänsteman vid postverket enligt bestämmelser som Konungen meddelar, och intyg som utfärdas enligt särskilda föreskrifter om anslag på kommunens anslagstavla.

Föreslagen lydelse

svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt, vid delgivning med den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, ungdomsvårdsskola eller rättspsykiatrisk klinik, tjänsteman vid anstalten. Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus, intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning samt, vid särskild postdelgivning, intyg av tjänsteman vid postverket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.
2. Av länsstyrelse meddelat förordnande att tills vidare vara stämningsman gäller till utgången av år 1979.

2 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom föreskrivs att 195 a § utsökningslagen (1877: 31 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*195 a §¹

Ansökan enligt 195 § skall jämte föreläggande för motparten att yttra sig delgivas denne på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål. *Delgivning sker genom överexekutors försorg, om sökanden ej hellre vill ombesörja delgivningen själv.*

Ansökan enligt 195 § skall jämte föreläggande för motparten att yttra sig delgivas denne på sätt som är föreskrivet för stämning i tvistemål.

Föreläggande som överexekutor i annat fall meddelar part enligt detta kapitel sändes med posten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Paragrafen införd 1970: 445.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningssed**

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1921: 244) om utmätningssed skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmas. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd att avgiva förklaring över ansökningen, vid äventyr att uraktlåtenhet därutinnan ej utgör hinder för målets avgörande. Nämda äventyr skall utsättas i föreläggandet, vilket ock skall innehålla erinran om att utmätningsseden må avläggas vid förhöret samt anmaning till gäldenären att, om han saknar laga orsak att bestrida ansökningen, personligen infinna sig vid förhöret för att med företeende av förteckning över sina tillgångar fullgöra edgången. Det exemplar av ansökningshandlingarna, varå föreläggandet tecknats, skall delgivas gäldenären. *Delgivning skall ske genom konkursdomarens försorg, där borgenären ej hellre vill själv ombesörja delgivningen. I fråga om delgivning äge i övrigt vad om delgivning av stämning i tvistemål är stadgat motsvarande tillämpning.*

Upptages ansökning, som gjorts av borgenär, skall förhör med parterna hållas inför konkursdomaren å tid och ort, som av honom bestämmas. Konkursdomaren teckne genast å ena exemplaret av ansökningen föreläggande för gäldenären att inställa sig vid förhöret, beredd att avgiva förklaring över ansökningen, vid äventyr att uraktlåtenhet därutinnan ej utgör hinder för målets avgörande. Nämda äventyr skall utsättas i föreläggandet, vilket ock skall innehålla erinran om att utmätningsseden må avläggas vid förhöret samt anmaning till gäldenären att, om han saknar laga orsak att bestrida ansökningen, personligen infinna sig vid förhöret för att med företeende av förteckning över sina tillgångar fullgöra edgången. Det exemplar av ansökningshandlingarna, varå föreläggandet tecknats, skall delgivas gäldenären *på sätt om stämning i tvistemål är stadgat.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946: 813.

4 Förslag till Lag om ändring i växellagen (1932:130)

Härigenom föreskrivs att 94 § växellagen (1932:130) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

94 §¹

*I växel mål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerligt hinder ej möter och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första inställelse till samma dag som stämning sökes eller nästföljande dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

5 Förslag till Lag om ändring i checklagen (1932:131)

Härigenom föreskrivs att 72 § checklagen (1932:131) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

72 §²

*I check mål må, där käranden det
äskar, delgivning av stämning om-
besörjas av honom.*

På framställning av käranden skall rätten, om synnerligt hinder ej möter och svaranden är så till hands att han kan infinna sig, utsätta första inställelse till samma dag som stämning sökes eller nästföljande dag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

¹ Senaste lydelse 1946: 845.

² Senaste lydelse 1946: 846.

6 Förslag till**Lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808)**

Härigenom föreskrivs att 5 § lagsökningslagen (1946: 808) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Det exemplar av ansöknings-
varå enligt 4 § föreläggandet teck-
nats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.
*Delgivning skall ske genom rättens
försorg, om borgenären ej hellre
vill själv ombesörja delgivningen.*

Det exemplar av ansöknings-
varå enligt 4 § föreläggandet teck-
nats skall jämte fordringshandling-
en delgivas gäldenären på sätt om
stämning i tvistemål är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1978-06-28

Närvarande: f. d. justitierådet Brunnberg, regeringsrådet Petrén, justitierådet Sven Nyman, justitierådet Knutsson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 1 juni 1978 har regeringen på hemställan av chefen för justitiedepartementet, statsrådet Romanus, beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428),
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmättningsed,
4. lag om ändring i växellagen (1932: 130),
5. lag om ändring i checklagen (1932: 131),
6. lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsfiskalen Karl-Gunnar Ekeberg.

Förslagen föranleder följande yttranden.

Förslaget till lag om ändring i delgivningslagen**3 §***Lagrådet:*

Beträffande särskild postdelgivning gäller för närvarande enligt 3 § andra stycket att denna delgivningsform får användas av de myndigheter som regeringen bestämmer. Dessa myndigheter anges i en bilaga till delgivningskungörelsen. Det remitterade förslaget innebär att rätten att använda särskild postdelgivning begränsas till de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Någon övertygande motivering till en sådan begränsning av användningen av denna till synes praktiska delgivningsform har inte lämnats. Att den nu brukas huvudsakligen av tingsrätter torde ha sin historiska förklaring. — Regeringen bestämmer nu vilka myndigheter som får använda särskild postdelgivning. Någon anledning att övergå till att i lag detaljreglera rätten att använda denna delgivningsform synes inte föreligga. Med hänsyn härtill bör i den föreslagna lydelsen orden "allmän domstol" och "allmän förvaltningsdomstol" ersättas av "myndighet som regeringen bestämmer".

Enligt den föreslagna lydelsen av 3 § tredje stycket sker stämningsman-

nadelgivning genom "stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § utgör fullt bevis om delgivning". Av 24 § i den föreslagna lydelsen framgår att intyg av bl. a. stämningsman har sådan bevisverkan endast om det utfärdas i tjänsten. Avsikten torde vara att denna begränsning skall gälla även enligt 3 § tredje stycket. Om stämningsman utför en delgivning utom tjänsten skulle det med andra ord inte bli fråga om en stämningsmannadelgivning i paragrafens mening.

Bland de personer som uppräknas i 24 § ingår tjänsteman vid postverket. Intyg av sådan tjänsteman har emellertid bevisverkan enligt paragrafen endast vid särskild postdelgivning. Det finns alltså inte något utrymme för posttjänsteman att utföra stämningsmannadelgivning. Regeln i 3 § tredje stycket bör därför inte omfatta posttjänsteman. Detta kan undgås genom att regeln om bevisvärdet av posttjänstemans intyg bryts ut till ett särskilt, andra, stycke i 24 § och hänvisningen i 3 § tredje stycket till 24 § får avse endast denna paragrafs första stycke.

Petrén:

I denna paragraf beskrivs de fyra huvudformerna för delgivning, var och en i ett stycke. Paragrafens tre första stycken skildrar sålunda ordinär delgivning, särskild postdelgivning och stämningsmannadelgivning. Det fjärde handlar om kungörelsedelgivning. Ordinär delgivning inrymmer i sin tur tre delformer: brevdelgivning, delgivning med rekommenderad försändelse och buddelgivning. Huvudformerna är avsedda att begagnas i den ordning i vilken de uppräknas. I första hand skall sålunda ordinär delgivning komma till användning. Särskild postdelgivning får blott brukas av vissa myndigheter (enligt förslaget endast domstolar). Stämningsmannadelgivning får tillgripas först om de båda nyssnämnda formerna ej lett eller ej kan väntas leda till delgivning inom önskad tid.

Allmänt kan sägas att den systematik som tillämpas ger rum för åtskilliga erinringar. De ändringsförslag, som nu framläggs i lagrådsremissen, markerar ytterligare den nuvarande systematikens inneboende brister. Vad som kallas för stämningsmannadelgivning är exempelvis egentligen en form av buddelgivning. Den skiljer sig från övrig buddelgivning endast därigenom att budets intyg om att handlingen överlämnats till den som söks tilläggs särskild bevisverkan. Denna beviskraft åstadkommes genom att lagen utsäger att intyg om delgivning utfärdat av vissa personer skall ha en viss processuell verkan. Motsvarande intyg utfärdat av en person som icke tillagts denna befogenhet får visserligen icke sådan formell beviskraft men då, som särskilt understryks, fri bevisprövning skall tillämpas kan man räkna med att ett intyg av annan person som åtnjuter samma tilltro som den som givits formell ställning som intygsutfärdare i verkligheten får samma betydelse som det formella intyget. I realiteten blir sålunda skillnaden mellan stämningsmannadelgivning och buddelgivning i flertalet situationer obetydlig. Olikheten framkommer först i det fall att den sökte vägrar mot-

taga handlingen. Enligt 19 § andra stycket DL får då stämningsmans intyg härom den verkan att delgivning anses ha skett.

I lagrådsremissen föreslås att området för buddelgivning vidgas. Det sker genom en definitionsändring. Buddelgivning är enligt förslaget att genom bud eller på annat sätt överlämna handlingen till den sökta. Om exempelvis en sjukhuskurator under sin verksamhet till en på sjukhuset intagen överlämnar en handling och skriver ett intyg om att så skett, blir fråga om buddelgivning. Om en kurator på en rättspsykiatrisk klinik företar motsvarande åtgärd i sin tjänst och överlämnar en handling till en där intagen patient och i intyg bekräftar överlämnandet, blir det enligt lagrådsremissen fråga om stämningsmannadelgivning. Skillnaden består i att det intyg sjukhuskuratorn skriver om att handlingen överlämnats till patienten icke har samma bevisverkan som motsvarande intyg utfärdat av kuratorn vid den rättspsykiatriska kliniken. Fri bevisprövning råder beträffande frågan om delgivning ägt rum. Det är icke sannolikt att intygen kommer att av myndigheterna tillmätas olika verkan utom just i det fall att den sökta vägrat att över huvud motta handlingen.

Med lagrådsremissens förslag till ny lydelse av 24 § blir särskild postdelgivning i realiteten en specialform av stämningsmannadelgivning. Intyget av posttjänstemannen som verkställt särskild postdelgivning har exakt samma karaktär som ett intyg utfärdat av stämningsman eller av exekutiv tjänsteman under hans arbete hos kronofogdemyndigheten. Om posttjänsteman, stämningsman eller polisman har utfärdat det bevisstryggande intyget om handlingens överlämnande kan knappast tilläggas vikt ur systematisk synpunkt. De har alla samma befogenhet att, i fall då den sökta vägrar motta handlingen, intyga att handlingen överlämnats till denne. Att särskild postdelgivning bibehålls som en särskild huvudform för delgivning kan blott förklaras av de historiska förhållanden under vilka de olika formerna för delgivning vuxit fram.

I och för sig vore önskvärt att 3 § omredigerades — utöver vad lagrådet nu föreslår — i syfte att uppnå större systematisk reda. Med den begränsade målsättningen i detta lagstiftningsärende blir det dock ej aktuellt med någon större omläggning.

Lagrådsremissen ger intryck av att vara speciellt inriktad på att lösa problem som sammanhänger med delgivning av kallelser till förhandling. Till sådan blir ofta flera personer inkallade. Om någon icke kan komma, måste vanligen förhandlingen inställas. Det är därför av praktisk betydelse för myndigheten att relativt snabbt kunna överblicka om kallelse delgivits alla berörda och om förutsättningar för förhandlingens hållande därmed föreligger. Det är med andra ord framför allt situationen vid de allmänna underrätterna som departementschefen har i sikte. När det gäller en allmän delgivningslag torde emellertid ett vidare perspektiv böra anläggas. Av alla delgivningar som dagligen företas i Sverige torde de som gäller kallelser till muntlig förhandling vid underrätt utgöra en numerärt begränsad del. Hu-

vuddelen av delgivningsarbetet i landet utgår från förvaltningsmyndigheter av olika slag. Inte minst inom taxerings- och uppbördsväsendet spelar delgivning en stor roll. Inom förvaltningen gäller delgivningen oftast handlingar som utväxlas under det i huvudsak skriftliga förfarandet samt slutliga beslut. Dessa senare kan ofta bli föremål för delgivning; se förvaltningslagen (1971: 290) 18 § första stycket in fine.

Remissyttrandena i bilaga 2 ger icke någon mera överskådlig bild av förvaltningens behov på delgivningsområdet. I åtskilliga yttranden redovisas dock synpunkter av stort intresse från vissa administrativa fält. Länsstyrelsen i Stockholms län omtalar de goda erfarenheter man hos dess taxeringsavdelning och hos lokal skattemyndighet haft av särskild postdelgivning.

De ovan återgivna reflexionerna föranleds av lagrådsremissens förslag att i lag förbehålla domstol delgivningsformen särskild postdelgivning.

När delgivningslagen tillkom 1970 som en för rättegång och förvaltning gemensam lagstiftning på området, hämtades reglerna om särskild postdelgivning från vad som då gällde inom det verksamhetsområde som styrdes av rättegångsbalkens regler. Departementschefen förklarade samtidigt att han fann det lämpligt att denna delgivningsform fick en mera utbredd användning. Han ansåg det emellertid då icke möjligt att låta alla myndigheter bruka denna form, utan myndighets befogenheter härill gjordes beroende av särskilt beslut av Kungl. Maj:t. Framför allt torde det ha varit hänsynen till postverkets möjligheter att verkställa denna delgivning som gjorde en viss återhållsamhet nödvändig. Se härom prop. 1970: 13 s. 99 och 124.

Erfarenheten har nu visat att det alltjämt är främst tingsrätterna som utnyttjar denna form för delgivning. Länsstyrelserna svarar endast för en mindre del, cirka 8 %, av försändelserna som blir föremål för särskild postdelgivning. Av postverkets remissyttrande i detta lagstiftningsärende framgår att verket ej motsätter sig delgivningsformens bibehållande. Postverket, som önskar ökad ersättning för sitt arbete med särskild postdelgivning, framhåller vidare att postdelgivningen även efter en höjning av ersättningen till posten torde komma att ställa sig avsevärt billigare än stämningssmannadelgivning. Som det remitterade förslaget är utformat, skulle denna senare bli enda möjliga alternativet i de fall då ordinär delgivning ej ger resultat och myndigheten ej får bruka särskild postdelgivning. Det dyrare stämningssmannadelgivandet skulle alltså behöva anlitas.

I detta läge borde ligga närmare till hands att i stället uppmuntra till ökat nyttjande av särskild postdelgivning. Utifrån sett ter det sig som en praktisk anordning att posttjänstemän, som i alla fall har att besöka de flesta personers bostäder en gång dagligen, därvid i rimlig omfattning också ombesörjer att försändelse kommer bestämd adressat personligen tillhanda. Delgivningsformens effektivitet har ifrågasatts, när många av de sökta ej är tillgängliga i bostaden vid tiden för brevbärarturerna. Detta förhållande

synes icke böra medföra att delgivningensformen avskaffas utan snarare leda till att dess bruk i administrativ väg begränsas till fall när den sökta kan förväntas vara anträffbar i sin bostad då brevbäraren kommer. Den naturliga utvecklingen är att alla myndigheter får tillgång till delgivningsmetoden och uppmanas använda den i stället för stämningsmannadelgivning, när den kan antas vara effektiv. Som nämnts framgår av vissa remissyttranden att särskild postdelgivning nyttjas med gott resultat av olika förvaltningsmyndigheter. Det bör icke ifrågakomma att beröva dessa detta hjälpmedel i deras verksamhet.

19 §

Lagrådet:

Postfullmakten är ett dokument vari en person bemyndigar en annan att för hans räkning från posten uthämta till honom ställda försändelser. Fråga har uppkommit huruvida fullmakten också innefattar behörighet för fullmaktshavaren att för fullmaktsgivarens räkning motta den uthämtade försändelsen på sådant sätt att fullmaktsgivaren blir delgiven försändelsen enligt vad som anges i 19 § DL. Denna fråga har besvarats jakande av regeringsrätten i rättsfallet RÅ 1973 ref. 42 och nekande av högsta domstolen i rättsfallet NJA 1975 s. 193. Enligt departementschefen skall avgörande vara när fullmaktsgivaren själv mottagit försändelsen. Med tillämpning av principen om fri bevisprövning bör man emellertid utgå från att, om inte någon omständighet pekar i annan riktning, fullmaktsgivaren mottagit försändelsen samma dag som fullmaktshavaren avhämtat den. Departementschefen anser att genom dessa uttalanden och genom ett tillägg till 19 § avseende ett annat spörsmål lagstiftarens ståndpunkt kommit till tillräckligt klart uttryck för att man skall uppnå en enhetlig rättstillämpning.

Enligt svensk rättssuppfattning torde emellertid gälla att sedan väl en lag stiftats och dess tillämpning anförtrots vissa myndigheter – domstolar eller andra – lagstiftaren icke kan ingripa i tolkningsfrågor och genom uttalanden föreskriva hur en lagregel skall tolkas. Önskar lagstiftaren en annan tillämpning av ett stadgande än den som blivit rådande i behörig myndighets praxis, måste lagstiftaren ändra regeln. Han har då tillfälle att till denna ändring knyta uttalanden som styr rättstillämpningen i önskad riktning. Riksdagens justitieutskott har nyligen uttalat sig i denna riktning (JuU 1976/77:15 s. 6).

I förevarande fall föreslår departementschefen icke någon ändring i den regel i 19 § första stycket DL om vars tolkning är fråga. Däremot föreslår han ett tillägg till paragrafen som inte avser fullmaktsfallet utan en närbesläktad fråga. Tillägget tar sikte på det fall att någon kvitterar postförsändelse genom egen underskrift men låter ett bud avhämta försändelsen.

Även om riksdagen godtar tillägget och ansluter sig till departementschefens uttalanden i lagrådsremissen om tolkningen av 19 § torde, med

hänsyn till vad ovan anförts, den av departementschefen förordade tolkningen inte binda den fortsatta rättstillämpningen.

Om den önskade enhetligheten i rättstillämpningen skall nås, torde någon justering av 19 § första stycket icke kunna undvikas. Om man accepterar departementschefens förslag till lösning av sakfrågan, kan detta ställningstagande lämpligen markeras genom att man i första stycket efter "den som sökes för delgivning" inskjuter ordet "själv". Om delgivning skall ske med en juridisk person får ordet själv förstås så att det syftar på någon fysisk person, som exempelvis i egenskap av firmatecknare har rätt att företräda den juridiska personen och som har mottagit försändelsen. Det i lagrådsremissen föreslagna nya fjärde stycket kan därefter införas i första stycket som en andra mening och knyta an till första meningens slutord om att handlingen kommit den sökte till handa. Denna andra mening skulle då få följande lydelse:

"Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag försändelsen/hämtades."

Genom meningens placering markeras att fråga är om en bevispresumption. Den avser icke delgivning i termens tekniska bemärkelse utan innehåller en legalpresumption för att budet lämnar försändelsen vidare till mottagaren samma dag som den avhämtats på posten.

Lagrådet föreslår att 19 § första stycket avfattas i enlighet med vad nu sagts och att i följd härav något nytt fjärde stycke ej fogas till paragrafen.

23 §

Petrén:

I paragrafen föreslås att varje polismyndighet skall förordna stämningsmän till det antal som behövs i polisdistriktet. Av uttalandena i lagrådsremissen framgår att polismyndighetens uppgift enligt den nya ordningen bl. a. skall bli att prioritera mellan dem som ansöker om stämningsmannadelgivning, därvid polismyndighetens bedömning av varje ansökans angelägenhetsgrad skall vara vägledande. Denna skall sålunda fungera som ransoneringsmyndighet beträffande stämningsmännens tjänster. Utgångspunkten härvidlag måste vara att behovet av stämningsmannatjänster beräknas komma att överskrida tillgången därpå.

Om den i paragrafen föreslagna regeln följs, synes någon bristsituation ej kunna inträda annat än vid tillfällig anhopning av delgivningsuppdrag. Det är polismyndighetens skyldighet att tillse att det alltid finns ett tillräckligt antal stämningsmän i distriktet. Departementschefen räknar med att huvudparten av delgivningarna skall kunna ombesörjas av stämningsmän, vilka knyts till polisdistrikten som tjänstemän eller uppdragstagare. Polismyndigheten bör alltid kunna som uppdragstagare förordna så många stämningsmän att det i olika lägen förefintliga behovet blir täckt.

24 §

Lagrådet:

Av skäl som har anförts vid 3 § tredje stycket föreslås att regeln i denna paragrafs första stycke om bevisvärdet av posttjänstemans intyg bryts ut till ett nytt andra stycke av följande lydelse:

”Vid särskild postdelgivning har intyg av tjänsteman vid postverket sådant vitsord som anges i första stycket.”

Denna ändring föranleder att andra meningen i första stycket bör få följande lydelse: ”Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.” Vidare blir andra stycket paragrafens tredje stycke.

Petrén:

I paragrafen föreslås den ändringen i förhållande till vad nu gäller att endast intyg som stämningsman utfärdar i tjänsten skall få den absoluta bevisverkan som paragrafen tillskapar för vissa slag av intyg. Med att stämningsman gör något i tjänsten torde förstås att han agerar i ett delgivningsärende som han erhållit av vederbörande polismyndighet. Bakom förslaget ligger en önskan från departementschefens sida att motverka partsdelgivning. Denna anses ur jämställdhetssynpunkt motbjudande, därför att den tillåter enskild, som utnyttjar denna möjlighet, att få till stånd delgivning snabbare än vad som sker när delgivning ombesörjes av myndigheterna i den tågordning dessa tillämpar. Kostnaden för den större snabbheten befaras vidare i viss utsträckning komma att övervältras på den motpart som till sist kan bli skyldig att betala kostnaderna i förfarandet.

Rätten till partsdelgivning regleras i 2 § DL. Sådan delgivning hänför sig alltid till ett ärende hos myndighet. Härutöver har enskild behov av att kunna delgiva handlingar, t. ex. uppsägning av avtal av skilda slag, överlåtelser osv., i privata rättsförhållanden utanför myndigheterna med annan enskild; se t. ex. 8 kap. 8 § JB. Det är då fråga om privat delgivning.

Lagrådsremissens syfte är bl. a. att bringa partsdelgivning och privat delgivning, i den mån den sker i form av stämningsmannadelgivning, under det allmännas kontroll. Det uppnås genom att stämningsmannadelgivningen – bortsett från vissa specialfall – göres till en gren av polisverksamheten och polismyndigheten i varje polisdistrikt får till uppgift att besluta om stämningsmannadelgivning i varje särskilt fall. Såväl myndigheter som enskilda skall sålunda sända sina önskemål om stämningsmannadelgivning till polismyndigheten i polisdistriktet som ensam är behörig att fördela stämningsmännens tjänster. Tanken är bl. a. att part skall avstå från att begära att själv få ombesörja delgivningen, om bifall till en sådan begäran blott innebär att parten får gå till polismyndigheten för att begära stämningsmannadelgivning och där ställa in sig i den kö som antas skola uppkomma. Han kan då befara att bli placerad längre ned i kön än myndighe-

ten skulle blivit om denna själv överlämnat delgivningsuppdraget direkt till polismyndigheten. Parten kan sålunda riskera att hans begäran att själv få delge får motsatt effekt i förhållande till vad han önskat.

Det är icke lagrådets uppgift att granska hur ett till lagrådet remitterat regeringsförslag förhåller sig till de i regeringsdeklarationen fastlagda principerna t. ex. grundsatsen att byråkratiseringen av vårt samhälle måste brytas och kraftfulla insatser göras mot krångel och onödig centralstyrning (se riksdagens prot. 1976/77 nr 7 s. 41). Däremot måste beaktas hur den föreslagna omläggningen inverkar ur privaträttslig synpunkt på de enskildas rättsställning.

Möjligheten att tillgodonjuta den i bevishänseende exklusiva effekt som stämningsmans intyg nu ger är en förmån som samhället tillhandahåller de enskilda genom reglerna i DL. Det har betydelse i ett stort antal rättsliga sammanhang för den enskilde, såväl då fråga är om partsdelgivning som när det gäller privat delgivning, att kunna snabbt få ombesörjt delgivning genom att hänvända sig till stämningsman. Under remissbehandlingen har framkommit att den nuvarande ordningen då enskild kan, utan att i varje särskilt fall inhämta myndighets tillstånd, fritt anlita stämningsman för att få bevis om att viss handling delgivits annan spelar stor roll inom vissa delar av rättslivet, icke minst i hyresförhållanden. Ett förlångsamt av delgivningen kan enligt remissinstanserna i många rättsliga situationer leda till rättsförluster av olika slag som exemplifieras i deras yttranden. Såväl Malmö tingsrätt som Sveriges Domarförbund har betonat smidigheten och effektiviteten i nuvarande ordning som de därför önskar bibehålla.

Vinsten för det allmänna av att, som nu föreslås, tvinga in alla delgivningsärenden i ett byråkratiskt ansökningssystem synes ej motsvara den icke oväsentliga försvagning av enskilds rättsställning som förslaget medför. Om, som framhållits vid 23 §, polismyndigheten fullgör sin skyldighet att förordna stämningsmän i behövligt antal, bortfaller argumentet att enskilda skulle i kön hos stämningsmännen komma före myndigheter som har mera angelägna delgivningsärenden än de enskilda. Någon sådan kö skall överhuvud icke uppkomma, om polismyndigheten tillser att det finns så många stämningsmän att såväl myndigheters som enskildas behov täcks.

Det andra argumentet gäller kostnadsfrågan. Det anses vara att befara att på den svagare parten i ett avtalsförhållande övervältras sådana oskäligt stora delgivningskostnader som kan uppkomma vid t. ex. privat delgivning. Om sådana förhållanden föreligger, synes de kunna bemästras på samma sätt som skett för annat liknande fall i 18 kap. 8 § andra stycket RB. Där föreskrives det att ersättning för inkassoåtgärd utgår enligt regeringens bestämmelser. I dessa föreskrifter – se KK 1974: 811 – anges visserligen nu att ersättning skall utgå för hela delgivningskostnaden men hinder möter ej för regeringen att ändra denna föreskrift och maximera det belopp som får utdömas som ersättning. Likartade regler kan vid behov införas på andra områden, t. ex. inom hyresrätten.

Intet tyder på att den föreslagna stämningsmannaorganisationen med polismyndigheten som huvudman skulle märkbart försvagas därför att det lämnades en fri sektor för stämningsmän att utanför tjänsten syssla med delgivning. Däremot är det tydligt att genom den tidsförlust, som uppstår genom delgivningsärendenas obligatoriska kanalisering över polismyndigheten, enskilda i vissa fall kan lida kännbara rättsförluster i förhållande till vad som skulle bli fallet om möjligheten för enskild att direkt anlita stämningsman bevaras.

Tilläggas kan att det kan vara ovisst om departementschefen uppnår det av honom önskade resultatet genom den föreslagna lagändringen. Departementschefen vill visserligen å ena sidan att de enskilda skall nyansera sitt val av delgivningssätt efter de regler som gäller för myndigheterna men finner å andra sidan att den enskilde icke är bunden vid de delgivningsformer som omtalas i 3 § DL. Det är därför ej så lätt att dirigera dem som är i behov av snabb delgivning till vissa delgivningsformer. Försvårar lagstiftaren avsiktligt enskilds begagnande av stämningsmannadelgivning, kan denne tänkas övergå till andra metoder för delgivning. Han kan exempelvis begagna stämningsmannen som bud. Dennes intyg får då visserligen ej det bevisvärde som denna paragraf ger vissa intyg om delgivning, men bristen kan kompenseras. Den enskilde kan välja att bruka två stämningsmän att utföra ett och samma delgivningsuppdrag, dvs. metoden att överlämna handlingen i närvaro av vittne, vilket sätt departementschefen omnämner. Stämningsmannadelgivningens exklusivitet framträder först då den sökte vägrar att överhuvud motta handlingen. Det bör också hållas i minnet att fri bevisprövning råder på delgivningens område. Myndigheterna kan antas komma att som bevis godta ett intyg av en välrenommerad stämningsman, även om intyget ej utfärdats i tjänsten.

Under hänvisning till det anförda föreslår jag att 24 § inleds med följande ord:

”Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg av stämningsman samt intyg som i tjänsten utfärdas av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare — — —” etc.

Övergångsbestämmelserna

Brunnberg, Sven Nyman och Knutsson:

Syftet med övergångsbestämmelsen vid 2 är enligt motiven att göra det möjligt för stämningsmän som har förordnats av länsstyrelse att efter ikraftträdandet slutföra delgivningsuppdrag som de har mottagit dessförinnan. Det torde däremot inte vara meningen att de skall åta sig nya uppdrag. Avsikten torde vidare vara att intyg som efter ikraftträdandet utfärdas av sådan stämningsman vid delgivning med stöd av övergångsbestämmelsen skall ha den bevisverkan som anges i 24 §, även om delgivningen inte utförs i tjänsten. På grund härav föreslås att övergångsbestämmelsen ges följande avfattning:

”Av länsstyrelse förordnad stämningsman får till utgången av år 1979 slutföra delgivningsuppdrag som han har mottagit före ikraftträdandet. I fråga om intyg som stämningsmannen härvid utfärdar gäller 24 § i sin äldre lydelse.”

Petrén:

Därest vad jag förordat om att stämningsman skall fortsatt äga utföra stämningssuppdrag även utom tjänsten ej vinner beaktande, ansluter jag mig till vad lagrådets övriga ledamöter anfört beträffande övergångsbestämmelserna.

Övriga lagförslag

Brunnberg, Sven Nyman och Knutsson:

I utsökningslagen, lagen om utmättningsed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen finns specialbestämmelser om delgivning, som innebär att enskild part har en ovillkorlig rätt att själv ombesörja sådan. Anledningen till att dessa bestämmelser införts i lagstiftningen är uppenbarligen att man velat tillgodose det särskilda behov av snabb delgivning som kan uppkomma i fall som avses i nämnda lagar. Nu föreslås att denna frihet att välja delgivningssätt skall avskaffas. Konsekvenserna härav är föga belysta i remissprotokollet. En förutsättning för att förslagen skall kunna godtagas är att även i fortsättningen snabb delgivning kan åstadkommas, då behov därav föreligger. Vi anser oss kunna utgå ifrån att denna förutsättning kommer att bli uppfylld genom att den enskilda parten får tillstånd enligt 2 § DL att ombesörja delgivning och genom att polismyndigheten vid stämningmannadelgivning beaktar behovet av skyndsam handläggning. På grund härav vill vi inte avstyrka de nu ifrågavarande lagförslagen.

Petrén:

I de nu föreliggande fem lagarna – utsökningslagen, lagen om utmättningsed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen – har enskild part i ett antal förfaranden, som präglas av särskild skyndsamhet, tillerkänts en ovillkorlig rätt att själv ombesörja delgivning. Denna föreslås nu borttagen.

Om dessa bestämmelsers allmänna bakgrund kan följande antecknas. Enligt gamla rättegångsbalken gällde att käranden hade att själv delge svaranden stämning i tvistemål. Enligt 33 kap. 4 § nya rättegångsbalken i dess ursprungliga lydelse infördes fr. o. m. 1948 motsatt ordning; delgivning i rättegång – inklusive av stämning – skulle i princip ske genom rättens försorg. Lagrummet föreskrev att, om parten begärde att själv få ombesörja delgivning, rätten skulle pröva om så kunde ske. Bestämmelsen har sedermera överförts oförändrad till 2 § DL. Vid nya rättegångsbalkens införan-

de ansågs det nya stadgandet i 33 kap. 4 § RB ej kunna tillämpas i växel- och checkmål och ej heller i lagsökningsärenden och i ärenden om utmätningssed. De nuvarande särreglerna tillkom därför för att garantera den enskilde tillfälle att själv åstadkomma en snabb delgivning.

I lagrådsremissen berörs överhuvudtaget ej de skäl som föranlett den nuvarande särregleringen, som så sent som 1970 omprövades av lagstiftaren och då befanns böra bibehållas (prop. 1970: 13 s. 122). Någon prövning om denna rätt för enskild att delge nu kan borttas utan att de intressen skadas för vilkas tillgodoseende reglerna tillkommit synes ej ha skett.

I remissmyndigheternas yttranden har denna fråga inte fått en allsidig belysning. Sannolikt på grund av promemorians uppläggning har dessa inte funnit anledning att närmare ingå på saken.

Under angivna omständigheter anser jag mig sakna nödigt underlag för en prövning av lagförslagen. Några av de berörda processarterna är så speciella, att det för ett ställningstagande fordras en sakkunnig belysning av skyndsamhetskravets betydelse. Jag anser mig därför ej kunna tillstyrka lagförslagen.

Därest man anser sig kunna bortse från kravet på elementär utredning, får jag för min del framföra följande synpunkter på de olika lagförslagen.

94 § växellagen. Processlagberedningen (SOU 1944:10 s. 262) fann skyndsamhet vara nödvändig i växelmål. Denna uppfattning godtogs vid rättegångsreformens genomförande. Enär delgivning av stämning är villkor för avbrytande av växelpreskription, ansågs kändande, som själv vill ombesörja delgivning, alltid böra vara berättigad därtill; se härom prop. 1946: 39 s. 24. Samma ståndpunkt intog departementschefen vid tillkomsten av 2 § DL. Förevarande bestämmelse i växellagen som ger parten obetingad rätt att delge själv om han begär det fann han böra gälla även i fortsättningen (se prop. 1970: 13 s. 122).

Bakgrunden till dessa lagstiftarens ställningstaganden är att söka i konventionen om gemensam växellag. Enligt art. 17 i annex II till denna konvention tillkommer det Sverige att i sin lagstiftning fastställa de omständigheter, som medför att preskription av växelfordran som svensk domstol har att pröva avbrytes eller under viss tid icke löper. Sverige har sålunda fått frihet att lagstifta i detta ämne. Emellertid har i samma artikel övriga kontraherande konventionsstater givits rätt att bestämma under vilka förutsättningar de vill tillerkänna sådana, i detta fall enligt svensk rätt, preskriptionsavbrytande omständigheter betydelse. Denna rätt tillkommer de kontraherande staterna också då det gäller att bedöma den preskriptionsavbrytande verkan av anhängiggörande av anspråk beträffande återgångsfordran som tillkommer överlåtaren av växelrätt mot bl. a. utställaren. Sådan fordran preskriberas efter sex månader, vilken tid räknas från den dag då talan mot överlåtaren anhängiggjordes.

Det remitterade förslaget innebär att i växelmål part icke i förväg med säkerhet kan veta om han får lov att själv delge den stämning som skall ha

preskriptionsavbrytande verkan. Även om han beviljas denna rätt, blir han därpå beroende av hur hans ansökan om stämningsmannadelgivning prioriteras av polismyndigheten som skall bestämma turordningen mellan alla dem som ansöker om stämningsmännens tjänster. Vilken betydelse som växelkonventionens kontraherande staters inställning och deras beredvilighet att godta de försinkande moment, som det remitterade förslaget inefattar i fall då det gäller att snabbt få till stånd ett preskriptionsavbrott, kan ha undandrar sig mitt bedömande.

Det förtjänar även erinras om att regeln i denna paragraf av växellagen om att första inställelse skall kunna erhållas i växelmål redan samma dag som stämningsansökningen inges bygger på att stämningen kunnat delges tidigare samma dag.

Det är mot bakgrund av bl. a. regelns sammanhang med växelkonventionen förstäeligt att lagstiftaren såväl 1946 som 1970 icke ville rubba parts ovillkorliga rätt att själv få ordna delgivning. Någon grund för att nu överge denna ståndpunkt har icke förebragts.

72 § *checklagen*. Vad nyss anförts om 94 § växellagen äger motsvarande tillämpning beträffande denna paragraf i *checklagen*. Enligt art. 52 annex I till konventionen om gemensam checklag gäller att preskriptionstiden om sex månader beträffande återgångsfordran som tillkommer en checkgäldenär mot en annan börjar löpa från det talan anhängiggjordes mot honom. De kontraherande staterna har enligt art. 26 annex II till konventionen likartade rättigheter som enligt den ovan åberopade artikeln i växelkonventionen.

Icke heller ifråga om 72 § *checklagen* har redovisats överväganden som kan motivera ett övergivande av den ståndpunkt lagstiftaren hittills intagit.

5 § *lagen om utmätningssed*. De skäl som processlagberedningen ursprungligen anförde för en särordning beträffande delgivning av ansökan om utmätningssed – se SOU 1944:10 s. 281 – torde numera ha försvagad bärkraft. Förslaget att på denna punkt övergå till vad som gäller beträffande stämning i tvistemål tillstyrkes visserligen av SABO, som blott torde ha erfarenhet från hyresområdet, men det är icke klarlagt vilken betydelse parts rätt att själv ombesörja delgivning har på alla övriga områden där institutet utmätningssed brukas.

5 § *lagsökningslagen*. Vid lagsökningslagens tillkomst ansågs borgenären ha intresse av att genom att själv delge gäldenären lagsökningshandlingarna kunna påskynda förfarandet. En valrätt beträffande delgivningens ombesörjande skrevs därför in i denna paragraf; se härom prop. 1946: 28 s. 88–89.

Av det i lagstiftningsärendet förebragta materialet framgår ej om grund finns för att nu överge den intresseavvägning som en gång skedde med resultat att borgenär fick en ovillkorlig rätt att själv handha delgivningen i lagsökningsärende. Delade meningar råder på denna punkt mellan två remissinstanser med erfarenhet från hyresområdet. Lagsökningsförfarandet

tillämpas emellertid i många andra delar av det ekonomiska livet. I brist på närmare utredning kvarstår ovissheten om det befogade i att nu beskära borgenärens rätt att genom en egen insats snabbt få en lagsökningsansökan delgiven gäldenären.

195 a § utsökningslagen. Ifrågavarande regel i utsökningslagen tillkom i samband med delgivningslagen 1970 (prop. 1970: 13 s. 29 och 171). Delgivningsfrågan var tidigare oreglerad i utsökningsmål. När delgivningslagen gjordes tillämplig även i dessa, ansågs delgivningsförfarandet för dessa måls del böra regleras efter mönster av förhållandena i lagsökningsmål. Därför överfördes de regler om delgivning som då gällde i lagsökningsmål att gälla även för handräckningsmålen inför överexekutor. Dessa synes i än högre grad än lagsökningsmålen vara präglade av att sökanden är i behov av ett snabbt avgörande. Någon utredning om betydelsen för sökanden i handräckningsmål av att själv kunna snabbt delge handräckningsansökningen med motparten föreligger ej i detta lagstiftningsärende.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-09-14

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Mogård, Dahlgren, Åsling, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo, Wirtén

Föredragande: statsrådet Romanus

Proposition med förslag till ändring i delgivningslagen (1970: 428), m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i delgivningslagen (1970: 428),
2. lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmättingsed,
4. lag om ändring i växellagen (1932: 130),
5. lag om ändring i checklagen (1932: 131),
6. lag om ändring i lagsökningslagen (1946: 808).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagen om ändring i delgivningslagen

3 §

Lagrådet anser att det inte har lämnats någon övertygande motivering till den i lagrådsremissen föreslagna begränsningen av rätten att använda särskild postdelgivning och att det inte finns någon anledning att i lag detaljreglera rätten att använda denna delgivningsform. Lagrådet föreslår att det i lagen liksom nu sägs att särskild postdelgivning får användas av myndighet som regeringen bestämmer.

Bakgrunden till lagrådsremissens förslag i fråga om den särskilda postdelgivningen var de erfarenheter som på senare år vunnits av denna delgivningsform och som redovisats bl. a. av delgivningsutredningen. Den sär-

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 1 juni 1978.

skilda postdelgivningen hade enligt utredningen blivit allt mindre effektiv och allt mer sällan utnyttjad. Utredningen ansåg därför att denna delgivningsform med fördel kunde ersättas med olika ordinära delgivningsformer, vilket också borde vara fördelaktigt för postverket. Utredningens förslag mötte egentlig gensaga endast från sådana allmänna domstolar, i vilkas domkretsar delgivningsformen alltjämt fungerade bra. Mot denna bakgrund fann jag det naturligt att i lagrådsremissen föreslå att rätten att använda särskild postdelgivning begränsades till de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna, dvs. de myndigheter som har den största frekvensen av delgivningsärenden med denna delgivningsform.

Jag har alltjämt den uppfattningen att den särskilda postdelgivningen bör användas restriktivt. Med en ökad satsning på de ordinära delgivningsformerna kommer också behovet av den särskilda postdelgivningen att minska. De ärenden som inte kan klaras med något av de ordinära delgivningssätten torde i växande utsträckning bli så kvalificerade att utrymmet för den mellanform som den särskilda postdelgivningen utgör blir mindre.

Jag vill emellertid inte utesluta att det också utanför den krets som enligt det remitterade förslaget skulle få begagna särskild postdelgivning kan finnas myndigheter som kan dra nytta av denna delgivningsform. Som lagrådet har påpekat kan det också vara onödigt att ange användningsområdet i lag. Rätten att använda särskild postdelgivning bör i stället liksom hittills regleras i författning som utfärdas av regeringen.

Det sagda innebär att jag ansluter mig till lagrådets förslag till lydelse av 3 § andra stycket delgivningslagen. Vilka myndigheter som bör komma i fråga när det gäller särskild postdelgivning får prövas närmare i samband med att delgivningsförfordningen utformas.

För att undvika missförstånd beträffande posttjänstemans möjlighet att utföra stämningsmannadelgivning föreslår lagrådet att regeln i 24 § om bevisvärdet av posttjänstemans intyg bryts ut till ett särskilt, andra stycke av 24 § och att hänvisningen i 3 § tredje stycket till 24 § får avse denna paragrafs första stycke. Jag ansluter mig till lagrådets förslag.

19 §

Lagrådet har i sak inte haft något att invända mot vad jag har anfört i remissprotokollet om hur man bör se på rättsläget när en försändelse har kvitterats av annan än den sökte med stöd av s. k. postfullmakt. För att man skall få den önskade enhetligheten i rättstillämpningen anser lagrådet emellertid att man inte kan undvika en justering av 19 § första stycket. Detta kan ske genom att man i första stycket efter "den som sökes för delgivning" skjuter in ordet "själv". Det föreslagna fjärde stycket kan därefter föras in i första stycket som en andra mening och knyta an till första meningens slutord om att handlingen har kommit den sökte till handa. Genom denna placering markeras enligt lagrådet att fråga är om en bevispresumtion, som inte avser delgivningen i teknisk mening utan innehåller en le-

galpresumtion för att budet lämnar försändelsen vidare till mottagaren samma dag som han har avhämtat den på posten.

Jag ansluter mig till vad lagrådet sålunda har anfört och godtar förslaget till omformulering av 19 §.

23 §

Med anledning av vad en av lagrådets ledamöter har anfört vill jag understryka att avsikten självfallet är att stämningsmän skall förordnas till det antal som behövs för att delgivningsverksamheten i distriktet skall uppfylla rimliga krav på snabbhet och effektivitet. Detta hindrar dock inte att det ibland kan behöva ske en prioritering så att angelägna ärenden går före ärenden som utan olägenhet kan anstå något.

24 §

Som nämndes vid 3 § tredje stycket har lagrådet föreslagit att regeln i denna paragrafs första stycke om bevisvärdet av posttjänstemans intyg bryts ut till ett andra stycke. Detta föranleder enligt lagrådet att andra meningen i första stycket får en jämkad lydelse och att andra stycket i det remitterade förslaget blir paragrafens tredje stycke. Jag har ingen erinran mot dessa förslag.

En av lagrådets ledamöter har föreslagit att den särskilda bevisverkan av stämningsmans intyg inte inskränks till intyg som utfärdas i tjänsten. Denna fråga har utförligt behandlats i remissprotokollet. Jag finner inte anledning att frånga den ståndpunkt som jag där har gett uttryck för.

Övergångsbestämmelserna

Som lagrådet har framhållit bör av övergångsbestämmelsen vid 2 framgå att stämningsman som har förordnats av länsstyrelse får under viss tid efter ikraftträdandet slutföra delgivningsuppdrag som han har mottagit dessförinnan och att intyg som stämningsmannen härvid utfärdar skall ha särskild bevisverkan även om delgivningen inte utförs i tjänsten. Övergångsbestämmelsen bör ändras i enlighet med det nu sagda.

Övriga lagförslag

I utsökningslagen, lagen om utmättningsed, växellagen, checklagen och lagsökningslagen finns specialbestämmelser som ger enskild part en ovillkorlig rätt att själv ombesörja delgivning. Dessa bestämmelser föreslås i remissen upphävd. Lagrådet framhåller att bestämmelserna uppenbarligen syftar till att tillgodose det särskilda behov av snabb delgivning som kan uppkomma i fall som avses i nämnda lagar. Lagrådets majoritet anser att konsekvenserna av att man avskaffar denna frihet att välja delgivningsätt är föga belysta i remissprotokollet. Enligt dessa ledamöter kan försla-

gen godtas endast under den förutsättningen att snabb delgivning även i fortsättningen kan åstadkommas, då behov därav föreligger. De anser sig kunna utgå ifrån att denna förutsättning blir uppfylld genom att den enskilda parten får tillstånd enligt 2 § DL att ombesörja delgivning och genom att polismyndigheten vid stämningsmannadelgivning beaktar behovet av skyndsam handläggning.

Som jag har framhållit i remissen kommer partsdelgivningarna, som f. n. oftast torde utföras av stämningsmän såsom privata uppdragstagare, i ett delvis nytt läge genom omorganisationen av stämningsmannaverksamheten. I fortsättningen blir stämningsmännen knutna till polismyndigheterna och det blir endast intyg utfärdade i tjänsten som tillerkänns särskild bevisverkan. Avsikten är att såväl myndigheters som enskildas delgivningsärenden skall utföras inom ramen för den nya organisationen. Det är självfallet omöjligt att bedriva en sådan verksamhet praktiskt utan att i någon mån prioritera de olika ärendena. Denna prioritering måste i stor utsträckning grundas på ärendets art och på de uppgifter som uppdragsgivaren lämnar polismyndigheten. Jag förutsätter emellertid att den som hos polismyndighet påkallar skyndsam handläggning också kommer att få detta om han kan förebringa skäl för sin begäran.

I likhet med lagrådets majoritet anser jag mig kunna utgå från att en part som begär att själv få sörja för delgivningen också kommer att få göra detta i alla de fall då det kan anses ändamålsenligt. Jag vill emellertid påpeka att, om ärendet i vilket fall som helst föranleder stämningsmannadelgivning, det ofta torde vara en tidsmässig fördel om den handläggande myndigheten och inte parten får hand om delgivningen. Den handläggande myndigheten kan då sända ärendet direkt till vederbörande polismyndighet med de anvisningar i fråga om skyndsamhet som myndigheten finner erforderliga. Det skyndsamhetskrav som gör sig gällande i vissa av de mål och ärenden som omfattas av den ifrågavarande lagstiftningen bör således väl kunna tillgodoses också om delgivningen sker genom myndighetens försorg.

Jag vill avslutningsvis framhålla att de flesta av de delgivningsärenden, som det här är fråga om, inte torde omfattas av något utpräglat skyndsamhetskrav. Detta gäller exempelvis huvudparten av målen om lagsökning och betalningsföreläggande, där domstolarna regelmässigt ombesörjer delgivningen genom ordinär delgivning eller särskild postdelgivning.

Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att antaga de av lagrådet granskade förslagen med vidtagna ändringar.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 1 juni 1978	9
1 Inledning	9
2 Allmän motivering	10
2.1 Nuvarande ordning i huvuddrag	10
2.1.1 Inledning	10
2.1.2 Delgivningslagen	11
2.1.3 Stämningssmannaverksamheten	13
2.2 Reformarbetet	14
2.2.1 Delgivningsutredningen	14
2.2.2 Departementspromemorian (Ds Ju 1978: 2) Delgivning ..	15
2.2.3 Statskonsults rapport	16
2.3 Allmänna utgångspunkter	16
2.4 Ordinär delgivning (3 § första stycket DL)	17
2.4.1 Brevdelgivning	17
2.4.2 Buddelgivning	23
2.4.3 Rekommenderad försändelse med mottagningsbevis ...	24
2.5 Särskild postdelgivning (3 § andra stycket DL)	25
2.6 Stämningssmannadelgivning (3 § tredje stycket, 4 och 23 §§ samt 24 § första stycket DL)	28
2.6.1 Förutsättningarna för stämningssmannadelgivning	28
2.6.2 Stämningssmannaverksamhetens organisation	30
2.6.3 Avgränsningen av stämningssmannabehörigheten	32
2.6.4 Andra frågor	35
2.7 Kungörelsedelgivning (3 § fjärde stycket, 15 § andra stycket samt 17 och 22 § DL)	36
2.8 Partsdelgivning	41
2.9 Postfullmaktsfrågan	43
2.10 Övergångsfrågor	49
3 Upprättade lagförslag	49
4 Specialmotivering	50
5 Hemställan	52
6 Beslut	52

Bilagor

1 Departementspromemorian (Ds Ju 1978: 2) Delgivning	53
2 Sammanställning av remissyttranden	127
3 De remitterade lagförslagen	173
Utdrag av lagrådets protokoll den 28 juni 1978.	180
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 1978.	193